

Gemeente Delft

**Programmabegroting
2025-2028**

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave	3
Samen werken aan Delft	7
Focus op drie opgaven: Delft-West, Innovatiedistrict Delft en Energietransitie	11
1. Delft-West.....	12
2. Innovatiedistrict Delft	17
3. Energietransitie	21
Financiële positie	26
Begroting in één oogopslag.....	27
Inkomsten en uitgaven in 2025	30
Toelichting op financiële positie	32
Financiële begroting 2025 & meerjarenbeeld 2026-2028.....	44
Investeringsplan.....	46
Investeringsplan	49
Investeringsplan - bedrijfsmiddelen.....	50
Investeringsagenda	51
Beleidsbegroting	52
1 Raad	53
1.1 Wat willen we bereiken.....	54
1.2 Wat gaan we ervoor doen	55
1.3 Wat mag het kosten	56
2 Stad en bestuur	57
2.1 Wat willen we bereiken.....	58
2.2 Wat gaan we ervoor doen	59
2.3 Wat mag het kosten	63

3 Duurzame stad	65
3.1 Wat willen we bereiken.....	67
3.2 Wat gaan we ervoor doen	68
3.3 Wat mag het kosten	73
4 Bereikbare stad	76
4.1 Wat willen we bereiken.....	77
4.2 Wat gaan we ervoor doen	79
4.3 Wat mag het kosten	83
5 Goed wonen	86
5.1 Wat willen we bereiken.....	88
5.2 Wat gaan we ervoor doen	90
5.3 Wat mag het kosten	98
6 Schone en veilige stad	100
6.1 Wat willen we bereiken.....	101
6.2 Wat gaan we ervoor doen	103
6.3 Wat mag het kosten	108
7 Gezonde en sociale stad	113
7.1 Wat willen we bereiken.....	114
7.2 Wat gaan we ervoor doen	115
7.3 Wat mag het kosten	119
8 Samenleven, onderwijs en cultuur.....	121
8.1 Wat willen we bereiken.....	122
8.2 Wat gaan we ervoor doen	125
8.3 Wat mag het kosten	136
9 Werk en inkomen.....	142
9.1 Wat willen we bereiken.....	143

9.2 Wat gaan we ervoor doen	144
9.3 Wat mag het kosten	147
10 Economie en vastgoed	149
10.1 Wat willen we bereiken.....	150
10.2 Wat gaan we ervoor doen	152
10.3 Wat mag het kosten	155
Algemene dekkingsmiddelen en Overhead.....	158
Overhead.....	159
Financiën.....	164
Paragrafen.....	173
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	174
Weerstandsvermogen en financiële positie.....	174
Risicoprofiel.....	181
Risicomanagement: de Delftse aanpak.....	197
Lokale heffingen	201
Grondbeleid.....	214
Onderhoud kapitaalgoederen.....	218
Fonds Delft 2040	228
Verbonden partijen en subsidies.....	230
Bedrijfsvoering.....	261
Wet Open Overheid.....	265
Financiering.....	266
Overzichten	274
Uitvoeringsinformatie.....	275
Reserves en voorzieningen.....	281
Incidentele baten en lasten	288

Bijlagen.....	292
Beleidsindicatoren.....	293
Verplichte beleidsindicatoren BBV	296
Aangenomen moties en amendementen	299

SAMEN WERKEN AAN DELFT

Voor u ligt de Programmabegroting 2025-2028. Deze is opgesteld in lijn met de Kadernota 2024 die uw raad in juni heeft vastgesteld.

Deze begroting staat in het teken van uitvoeren en afmaken wat we zijn begonnen. Met uw raad en met partners, betrokken inwoners en ondernemers bouwen we samen verder aan een stad die toekomstbestendig is. Samen zetten we ons in voor het duurzaam versterken van Delft. Waarbij we de kracht van Delft als stad van techniek en innovatie ten volle benutten. En inzetten op een evenwichtige opbouw van onze groeiende stad, met kansen voor iedereen.

We werken aan zichtbare resultaten voor onze stad. Dit vanuit vijf heldere accenten: een Delft dat kansrijk is voor iedereen, een stad die ruimte biedt voor wonen, een gezonde en veilige stad, een duurzame stad, en een stad met economische kracht die bruist. Deze accenten bepalen onze bestendige koers.

De focus ligt op drie grote meerjarige opgaven: Delft-West, Innovatiedistrict Delft en de Energietransitie. De inzet op deze opgaven versterkt Delft als een duurzame, vitale en inclusieve stad.

Financieel evenwicht

De gemeente gaat zorgvuldig om met besluiten over geld en dat is terug te zien in deze Programmabegroting 2025-2028. De begroting voor 2025 heeft een positief saldo en is structureel in evenwicht. Deze uitkomst is mede bereikt door een aantal bijsturingmaatregelen in de Kadernota 2024 die in deze begroting nader zijn uitgewerkt. De financiële situatie voor gemeenten is echter onzeker. Vanaf 2026 verslechtert het perspectief als gevolg van een daling van de middelen die gemeenten van het Rijk ontvangen. Delft heeft geen overhaaste beslissingen genomen met het oog op het financiële 'ravijn' dat dreigt voor gemeenten, en doet dat ook niet in 2025. Met de volgende fase van het Handelingperspectief gaan we door met stappen zetten die nodig zijn om de begroting ook in 2026 en 2027 sluitend te maken, anticiperend op de voortdurende gesprekken met het Rijk.

Om voorbereid te zijn op de nabije toekomst, is het belangrijk te blijven investeren in de stad. Hiervoor zijn incidentele middelen beschikbaar. Dit zijn met name subsidies van het Rijk – voor woningbouw, infrastructuur, Delft-West en de energietransitie – en onze eigen middelen. Nu investeren zorgt voor structurele verbeteringen en een duurzame, gezonde stad. Zo is Delft ook voorbereid op jaren waarin het Rijk minder geld beschikbaar stelt voor gemeenten.

Bestuurlijke accenten

Samen met de gemeenteraad zet het college de komende jaren in op uitvoeren en afmaken van projecten die voor Delft noodzakelijk zijn. De vijf accenten geven hierbij richting aan de ontwikkeling van de stad.

Delft kansrijk voor iedereen

We werken aan een sterke stad waar mensen prettig en veilig kunnen wonen en mogelijkheden hebben zich te ontwikkelen. We ondersteunen inwoners om zelf de regie over

hun eigen leven te hebben en naar vermogen mee te doen in de samenleving. We investeren daarom onder meer in goede voorlichting over het aanbod aan basisvaardigheden en we subsidiëren taalcurssussen. Om de toegankelijkheid in Delft te verbeteren, voeren we samen met de stad de Delftse Inclusie Agenda uit. We zetten de armoede-aanpak voort en blijven inzetten op schuldhulpverlening. De inzet van meer financieel specialisten biedt in 2025 extra capaciteit om hulp te bieden aan inwoners met financiële zorgen.

Samen met scholen en andere partners blijven we werken aan kansengelijkheid in Delft. In 2025 zetten we verder in op het versterken van voorschoolse educatie. Ook investeren we in programma's als het Onderwijs Achterstandenbeleid en de Gelijke Kansen Agenda Delft. Met Smart Makers Delft versterken we de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt in Delft en de regio. We werken samen met onderwijspartners om de taalachterstanden in het onderwijs verder te verkleinen. Hierin is het onderwijs aan nieuwkomers een belangrijk onderdeel.

Ruimte voor wonen

In 2025 werken we verder aan het ontwikkelen van de stad, via grootschalige gebiedsontwikkelingen en bouwinitiatieven in de stad. Met partners werken we samen aan een 'lokale bouwtafel' om kansen voor woningbouw te verzilveren, zoals we dat ook in regionaal verband doen. En we starten met een representatief Delfts Woonplatform met bewoners, waarin we met elkaar woonopgaven en mogelijke oplossingsrichtingen bespreken.

Met de grote woningcorporaties maken we prestatieafspraken voor betaalbare huurwoningen. Met grotere particuliere verhuurders gaan we in gesprek over het behoud van de particuliere sociale huursector. Gereguleerd woningdelen maken we mogelijk via een pilot. Op kleine schaal experimenteren we met friendswonen en hospitaverhuur. In 2025 zetten we in op drie initiatieven voor collectief wonen in nieuwbouwprojecten. We willen hiervoor een meldpunt inrichten en initiatiefnemers koppelen aan ontwikkelaars. Met de aanpak Langer en Weer Thuis zorgen we dat meer Delftenaren veilig, gezond en zelfstandig thuis kunnen wonen. De stad heeft meer studentenwoningen nodig. Met de TU Delft en DUWO bekijken we welke locaties in Delft en in de directe omgeving hiervoor snel beschikbaar kunnen zijn.

Een gezonde en veilige stad

Delftenaren moeten in een gezonde omgeving kunnen wonen, waarin ze prettig en actief kunnen opgroeien en ouder worden. We werken daarom aan een gezonde generatie. Dat doen we in 2025 met aandacht voor onder meer valpreventie en het tegengaan van overgewicht. In Voorhof en Buitenhof gaan we verder met de interventies van Positieve Gezondheid in de wijk, samen met bewoners en maatschappelijke partners. En we zetten in op een meer integrale aanpak van eenzaamheid.

We werken aan een veilige stad. In 2025 versterken we de Persoonlijke Aanpak Delft, om overlastgevend of crimineel gedrag van Delftse jongeren te stoppen. Via Preventie met Gezag willen we meer jongeren bereiken en zetten we in op sneller ingrijpen. Zo voorkomen we dat jongeren afglijden naar crimineel gedrag. Met behulp van het programma Dealbreakers versterken we de samenwerking met het onderwijs. Deze aanpak helpt kinderen en jongeren om tot hun recht komen met al hun talenten. Een veilige stad vereist dat ook inwoners, ondernemers en instellingen betrokken en weerbaar zijn. In 2025 zetten we extra in op het versterken van weerbaarheid, met name tegen ondermijning. En we wijzen op het belang van het nemen van preventieve maatregelen om criminelen minder kans te geven.

Een duurzame stad

Samen met inwoners, bedrijven en woningcorporaties werken we aan verduurzaming. De campagne 'Delft doet duurzaam' informeert en stimuleert Delftenaren om daarin hun bijdrage te leveren. We werken verder aan de aanleg van het warmtenet. Naar verwachting kunnen de eerste woningen in het najaar van 2025 gebruikmaken van de nieuwe warmte. De uitvoering van het Isolatieplan krijgt een vervolg met een breed toegankelijke subsidie voor woningverduurzaming door particuliere eigenaren. De aanpak energiearmoede zetten we in 2025 voort, samen met partners. Energieambassadeurs zijn vanaf 2025 hét aanspreekpunt in een buurt en gaan inwoners ontzorgen bij het isoleren. Met een bijdrage uit het Volkshuisvestingsfonds werken we aan het verduurzamen van woningen, bijvoorbeeld in Delft-West.

We zetten in op een beter gebruik van de parkeergarages én op lopen, fietsen en deelmobiliteit. Hierdoor zijn op straat minder parkeerplaatsen nodig, zodat ruimte ontstaat voor vergroening, verblijf en fietsparkeren. Binnen het project Ruimte voor de Binnenstad werken we in 2025 de inrichting verder uit, in overleg met de bewoners en ondernemers, en begint de uitvoering. Ook het invoeren van de zero-emissiezone draagt bij aan een duurzame stad. Met het budget voor vergroening van de openbare ruimte kunnen we groene initiatieven van bewoners en bedrijven in de stad ondersteunen en realiseren.

Economische kracht en bruisende stad

Voor het verder versterken van de economie in Delft geven we in 2025 volle aandacht aan het behoud van bestaande bedrijfsruimte en het realiseren van meer bedrijfsruimte. Dit voor zowel de innovatieve maakindustrie als de stadsverzorgende economie. Zo kunnen we meer bedrijven in Delft huisvesten én meer banen creëren. Het Innovatiedistrict Delft biedt ruimte voor groei van de kennisintensieve economie, met meer werkgelegenheid voor alle opleidingsniveaus. Aanvullend stimuleren we werkgelegenheid in de stadsverzorgende economie, met een accent op ontwikkeling in Delft-West.

We investeren in het versterken van het culturele aanbod in de wijken. Door samenwerking met het Cultuurhuis Delft en scholen in met name Voorhof, Buitenhof en Tanthof komen meer kinderen in aanraking met cultuur. We ondersteunen laagdrempelige cultuuractiviteiten die bijdragen aan verbinding, inclusie en talentontwikkeling. Museum Prinsenhof Delft sluit in 2025 de deuren voor het publiek. Tijdens de verbouwing blijft het museum met een divers programma zichtbaar in de stad en daarbuiten. Met de uitvoering van de Visie Toerisme 2030 houden we de stad aantrekkelijk voor Delftenaren en bezoekers.

De stad maken we samen

De stad maken we met elkaar: mensen die hier werken, ondernemen of studeren, bedrijven, organisaties en verenigingen die hier actief zijn. Samen bepalen we hoe Delft leeft, werkt en zich ontwikkelt. We hebben elkaar hard nodig.

Wij maken er daarom werk van om meer samen op te pakken en zichtbaar te zijn in de wijken. Dat komt binnen elke opgave tot uiting. Zoals in de energietransitie, die de gemeente vormgeeft samen met bewoners en met partners. De gemeente is zichtbaar en toegankelijk in alle delen van de stad. Hier werken we aan, samen met partners, door werk anders te organiseren. Dichterbij, zoals in 'WijWest Dichtbij' in winkelcentrum In de Hoven, met spreekuren en inloopacties in de wijk. Wijkregisseurs hebben hierbij een belangrijke rol. Zij kennen namelijk de wijken, verbinden sleutelfiguren, ondersteunen initiatieven en brengen partners bij elkaar in leefbaarheidsoverleggen.

De gemeente heeft veel instrumenten beschikbaar voor participatie en inspraak. Denk aan de aanpak Delfts Doen, het 'Right to Challenge', het Energieloket Delft en het (nieuwe) subsidiestelsel. De participatieaanpak Delfts Doen gaan we evalueren en waar nodig aanpassen. We stimuleren en ondersteunen vrijwilligerswerk en maken dit meer zichtbaar. Dit gebeurt bijvoorbeeld door vraag en aanbod beter bij elkaar te brengen via de website 'Delft helpt elkaar' en met aanbod van trainingen en workshops door de vrijwilligersacademie.

Zo kunnen we de kracht van alle Delftenaren nog beter benutten.

Het college van burgemeester en wethouders

FOCUS OP DRIE OPGAVEN: DELFT-WEST, INNOVATIEDISTRICT DELFT EN ENERGIETRANSITIE

Algemeen

Delft is een prachtige stad die veel te bieden heeft. De kansen die er liggen, kunnen we echter beter benutten. We hebben iedereen hard nodig voor een mooi en duurzaam Delft, ongeacht de buurt waar je woont, of de omvang van je portemonnee: iedereen moet mee kunnen doen. We brengen de basis op orde en doen wat nodig is, voor alle Delftenaren.

Om de stad te versterken en te zorgen dat iedereen daarvan profiteert en mee kan doen, focussen we onze inzet op drie grote opgaven. We geven voorrang aan investeringen in die opgaven: Delft-West, Innovatiedistrict Delft (IDD) en Energietransitie. We willen alle inwoners gelijke kansen bieden en werken daarom aan leefbaarheid en veiligheid in Delft-West. We willen met het Innovatiedistrict de stad en de regio meer laten profiteren van de kennis en innovatie in Delft. En we willen klimaatneutraal zijn in 2050, dus werken we op volle kracht verder aan de energietransitie.

In de Kadernota 2023 zijn incidentele middelen gereserveerd voor Delft-West (€ 10 miljoen) en IDD (€ 8 miljoen) en er was al € 15 miljoen voor de energietransitie. Daarnaast krijgen we voor de uitvoering middelen van het Rijk voor infrastructuur (versnellingsgelden, mobiliteitsbudget), woningbouw (woningbouwimpuls), sociale opgaven (preventie met gezag, rijke schooldag) en de energietransitie (Klimaatakkoord, aanpak energiearmoede, uitvoering isolatieplan en het Volkshuisvestingsfonds).

1. DELFT-WEST

Inleiding

De gemeente neemt deel aan het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid. Samen met andere deelnemers, waaronder maatschappelijke partners, bewoners en ondernemers die in de wijk wonen of werken, zetten we ons gezamenlijk in voor een toekomst waarin alle bewoners mee kunnen doen, kunnen ondernemen, in staat zijn hun kansen te pakken en hun talenten weten te benutten.

Samenwerken in Wij West

Samenwerken voor de komende twintig jaar vraagt om een duidelijke structuur. Uitgangspunt is dat het Nationaal Programma Wij West echt een programma is van alle partners. Iedere partner gaat uiteraard over de eigen inbreng in het programma. Dat betekent ook dat waar het interventies betreft die capaciteit of middelen en de bevoegdheid van college of raad raken deze langs de normale wegen van de politieke besluitvorming lopen, zoals de programmabegroting.

De kaders krijgen vorm in het gebiedsplan en de uitvoeringsagenda Wij West. In maart 2023 is het startdocument Wij West vastgesteld. Bewoners en partners hebben hierin vijf doelen benoemd:

1. De jeugd krijgt de kans om het beste uit zichzelf te halen.
2. Alle bewoners hebben bestaanszekerheid.
3. In Delft-West is het gezond, goed en veilig wonen.
4. Voor iedereen is er een plek om te wonen, te leren en te werken.
5. Vanuit vertrouwen trekken we samen op en kijken we naar elkaar om.

Deze vijf doelen zijn uitgewerkt in een gebiedsplan. Het gebiedsplan vormt de basis voor investeringen in het programma. Het gebiedsplan geeft duidelijkheid over waarom we moeten investeren in Delft-West en welke problemen we moeten aanpakken. Daarnaast is het een koersdocument waaraan we de komende twintig jaar toetsen of we op de goede weg zitten. In het gebiedsplan staan de doelen uitgewerkt, inclusief de streefwaarden die we over twintig jaar als collectief willen behalen.

In de tweede helft van 2024 wordt de uitvoeringsagenda Wij West opgeleverd. Hierin staan de maatregelen die alle partners in de Alliantie Wij West nemen om de doelen zoals gesteld in het gebiedsplan te behalen. In de uitvoeringsagenda de maatregelen voor de komende vier jaar.

Uitvoeringsprogramma Wij West 2024-2028

De partners in Wij West werken, onder leiding van de Alliantieraad en het programmabureau, aan de uitvoeringsagenda Wij West. Daarin staan concrete maatregelen die gekoppeld zijn aan de doelen in het gebiedsplan voor de aankomende vier jaar. De maatregelen zijn bedacht in werkateliers met partners, bewoners en ondernemers.

Als gemeente geven we in deze begroting een impuls aan een pilot Maatschappelijke diensttijd, een pilot Bouwdepot en bijdrage circulaire economie. De voorstellen hiervoor zijn opgenomen en toegelicht in de betreffende beleidsprogramma's in de begroting. Op basis van het uitvoeringsprogramma Wij West volgt een afweging welke maatregelen gefinancierd kunnen worden via de gemeentelijke begroting, partners en geormerkte rijksmiddelen.

Financieel kader uitvoeringsprogramma

Om tot de juiste mix van maatregelen in het uitvoeringsprogramma te komen, hanteren we een aantal richtlijnen.

Investeren in gelijke kansen

Het scheppen van gelijke kansen voor alle bewoners in Delft vraagt meer investeren op die plekken waar dit nodig is. Dat gebeurt met extra middelen van het Rijk en met investeringen van alle partners (de 'plus'), door initiatieven aan te jagen met incidentele middelen en door bestaand budget in te zetten met meer focus op Delft-West.

De 'plus'

De vraagstukken in Delft-West vragen een stevige en langjarige aanpak. Om extra te investeren heeft de gemeente als partner een bedrag van € 10 miljoen beschikbaar gesteld. Een groot deel van deze financiële ruimte is al ingevuld met bijdragen aan het programma Langer en Weer Thuis, investeringen in schuldhulpverlening, cultuur en aanvragen cofinanciering Volkshuisvestingsfonds en Regiodeal. De overige middelen blijven gereserveerd voor aanvullende maatregelen (onder meer voor het nog op te leveren uitvoeringsprogramma en voor cofinanciering van de regiodeal).

Het Nationaal Programma Wij West krijgt daarnaast voor meerdere jaren geld van het Rijk, via verschillende uitkeringen (zie Financieel kader). Ook lopen er gesprekken tussen het programmabureau met andere partners dan de gemeente over een bijdrage aan het uitvoeringsprogramma 2024-2028.

Gericht investeren

Het Nationaal Programma Wij West is bedoeld om grote en structurele bewegingen in gang te zetten. Dat betekent dat we als gemeente scherper moeten kijken of we de juiste impact maken in Delft West. De buurten en wijken in Delft West vragen om een andere aanpak vanwege de problematiek in het gebied. Dat vraagt ook om samenwerking met andere partners en bewoners.

Innoveren vraagt ruimte en investeringen

Tegelijkertijd zullen veel van deze veranderingen voorafgegaan (moeten) worden door leren en ontdekken. Daar is geld voor nodig om experimenten en innovatie mogelijk te maken. Voor deze middelen geldt dat ze bedoeld zijn om grotere en structurele bewegingen te helpen in gang zetten, niet om ze permanent te financieren. Hiervoor is voor 2025 € 1,163 miljoen beschikbaar.

We zijn al begonnen

Met partners in Wij West steken we de handen uit de mouwen en beginnen meteen waar dat kan. Zo zijn op basis van gesprekken al meteen acties ingezet. Het gaat onder meer om een aanbod voor jeugdigen in de zomervakantie om ook de jeugdoverlast te verminderen, een campagne zwerfvuil in enkele buurten, een jeugdwerker voor de Papsouwselaan en het uitbrengen van wijkkranten voor en door bewoners. Bovendien komen partners regelmatig samen in het leefbaarheidsoverleg in alle drie de wijken. Er is gestart met investeringen in het initiatief van de Buurtfabriek en in Stichting Welbevinden. Daarmee ligt er een goede basis voor 2024 en verder.

Financieel kader

Het financieel kader geeft een overzicht van de al beschikbare middelen voor de opgave Delft-West. De eerste tabel (exploitatie) geeft een overzicht van de regulier geraamde budgetten. In de tweede tabel staat het verloop van de besteding van de reservering van €

10 miljoen die is afgesproken in de Kadernota 2023. De aanvullende bestedingen in 2024 zijn al in de Kadernota 2024 verwerkt (15e begrotingswijziging). Nieuw (2025 en verder) zijn de voorstellen Maatschappelijke diensttijd, bouwdepot dakloze jongeren en circulaire economie.

Het resterende nog niet bestemde saldo van de € 10 miljoen bedraagt ultimo 2025 circa € 2,5 miljoen. Verwachting is dat een deel hiervan nog bestemd wordt als cofinanciering voor de regiodeal.

De middelen van het Rijk (SPUK kansrijke wijken en Regiodeal) en de reservering van € 10 miljoen vanuit de gemeente zorgen tot en met 2026 voor een stevige bodem voor het uitvoeren van het Nationaal Programma Wij West in Delft. Na 2026 is de financiering vanuit het Rijk nog onzeker. Samen met achttien andere gemeenten zijn wij doorlopend in gesprek met het Rijk over integrale en structurele financiering. We ervaren de samenwerking met het Rijk als positief. Het Rijk is met een gebiedsadviseur en rijksvertegenwoordiger, net als in alle andere gebieden, ook vertegenwoordigd in de Alliantieraad en neemt actief deel aan de alliantie Wij West.

Grondslag	bedragen x € 1.000				
	2024	2025	2026	2027	2028
Exploitatie					
Uitvoeringsbudget	1.163	1.163			
Programmabureau (SPUK Kansrijke Wijken)	580	579			
Wijkversterkingsopgaven	317	317	317	317	317
	2.060	2.059	317	317	317
Verloop reservering € 10 miljoen					
Reservering Delft West	9.268	7.620	6.313	5.427	3.037
<u>Onttrekkingen t.l.v. reservering:</u>					
Cultuur - capaciteit	-91				
Capaciteit inclusie, emancipatie en anti-discriminatie	-104				
Communicatieadviseur armoede	-80				
Langer en weer thuis	-430	-430	-430	-430	
Stimuleren sporten, spelen, bewegen recreëren/ontmoeten in OR	-45	-50			
Onderwijs nieuwbouw wijkcentrum Buitengewoon		-200	-100	-1.700	
Schuldhelpverlening	-300	-200			
Combinatiefunctie:					
- Matching Brede SPUK cultuur Voorhof en Buitenhof	-80	-80	-80	-80	
- Inzet cultuur in Tanthof	-80	-80	-80	-80	
- Programmabudget activiteiten Delft West	-50	-50	-50	-50	
Binnen- en buitenschoolse cultuureducatie en -participatie Delft West	-50	-50	-50	-50	
Maatschappelijke diensttijd	-27	-27	-26		
Groei groepen Horizon	-70				
Bouwdepot dakloze jongeren	-140	-140			
Circulaire economie			-70		
Co-financiering aanvraag VHF	-101				
	-1.648	-1.307	-886	-2.390	0
<u>Nog in pijplijn:</u>					
Restant co-financiering aanvraag VHF					-149
Co-financiering aanvraag regiodeal (minimaal)					-400
Restant saldo reservering € 10 miljoen (ultimo 2028)					2.488

Bijdragen van het Rijk

Het Rijk draagt bij aan het gebiedsprogramma door middel van specifieke uitkeringen (SPUK's) en fondsen. Sommige subsidies zijn geoormerkt voor de nationale gebieden. Bij andere subsidiemogelijkheden geldt voor Wij West ofwel een lichtere aanvraag of een lagere drempel om budget aan te vragen.

Overzicht rijksbijdragen irt Delft West	Totale kosten	Bijdrage Rijk	bedragen x € 1.000	
			Bijdrage Rijk	Cofinanciering
5e tranche woningbouwimpuls (WBI)*	30.000	15.000		15.000
Versnellingsgelden (deel Kop van de Buitenhof)*	15.200	9.800		5.400
Preventie met gezag	3.800	3.800		0
Rijke Leerdag (loopt via scholen)	0	0		0
SPUK Kansrijke wijk	6.600	6.600		0
Volkshuisvestingfonds	6.300	4.400		1.900
Volkshuisvestingfonds (aanvraag in voorbereiding)	12.700	8.900		3.800
Regiodeal	24.600	12.300		12.300
Aanpak energiearmoede *	1.900	1.900		0
Vervolg aanpak energiearmoede *	2.300	2.300		0
	103.400	65.000		38.400

* breder dan alleen Delft West

Toelichting

5e tranche Woningbouwimpuls: Met de toegezegde rijksmiddelen voor Woningbouwimpuls (WBI) kan de gemeente een impuls geven aan woningbouwprojecten. Voor Delft-West betreft het vier projecten: Kop van de Buitenhof, de Reiger, Van Hasseltlaan en Gillis-Delfia. De bijdrage van het Rijk voor Delft-West is gekoppeld aan zo'n 1.860 nieuwbouwwoningen.

Versnellingsgelden: Door de financiële bijdrage van het Rijk kunnen de ontsluiting en bereikbaarheid van met name de Kop van de Buitenhof mogelijk worden gemaakt. Het gaat om een scala aan maatregelen, zoals onder meer aanpassing van wegen, mobiliteitshubs en aanleg van fietsverbindingen.

Preventie met Gezag: De gemeente Delft, politie en justitie hebben middelen ontvangen om jeugdcriminaliteit tegen te gaan. Dit bedrag is bedoeld voor preventie (voorkomen dat jongeren zich op het criminele pad begeven) en voor gezag (criminele carrières in de kiem smoren).

Rijke schooldag: Kinderen en jongeren ontwikkelen zich thuis, op school en in hun buurt. Het grootste deel van de ontwikkeling vindt buiten school(tijd) plaats. Bijvoorbeeld tijdens het voorlezen door gezinsleden, samen het huiswerk maken, de voetbaltraining of het bijbaantje. Kinderen en jongeren kunnen hun talenten het beste ontdekken en ontwikkelen in een omgeving die ze daarvoor de kans geeft. In Delft werken onderwijspartijen, TU Delft, sportverenigingen en cultuurinstellingen zoals de bibliotheek samen aan een buitenschools aanbod op en rondom school. Bij een paar scholen is al gestart met een pilot. Onderwijspartijen doen de aanvraag voor de subsidie.

Kansrijke wijk: De ministeries van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Sociale Zaken en Werkgelegenheid hebben geld beschikbaar gesteld voor de SPUK Kansrijke wijk aan de twintig gebieden van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV). Dit voor de preventie van armoede en schulden, veerkracht en weerbaarheid, re-integratie, school en omgeving en de ontwikkeling van het jonge kind. De activiteiten gelinkt aan deze subsidie zijn al gestart.

Volkshuisvestingsfonds: In Voorhof hebben sommige VVE's van een aantal flats onvoldoende financiële slagkracht om de flats te verduurzamen. Met de middelen van het volkshuisvestingsfonds geven we een financiële impuls om een aantal flats versneld te verduurzamen. Het betreft flats waar inwoners met een lager inkomen wonen.

Regiodeal: Met de regiodeal starten we in 2025 met het uitvoeren van zes initiatieven voor Delft-West. Het overgrote deel van 2024 is nodig om de deal volledig rond te maken met het Rijk. De initiatieven starten in 2025. Met de Regio Deal Delft-West willen we de verbinding tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt verbeteren. Dit doen we samen met bewoners en ondernemers. Door een passender aanbod aan onderwijs boren we de talenten in de stad aan. We werken eraan dat jongeren hun school afronden met een diploma. En vaker alles uit hun school- en werkcarrière kunnen halen.

Aanpak en vervolgaanpak energiearmoede: Met de middelen van het Rijk voor energiearmoede heeft Delft energiehulp opgestart. Energiehulp helpt op korte termijn het energieverbruik te verlagen door middel van energieadvies en kleine tot middelgrote energiebesparende maatregelen.

2. INNOVATIEDISTRICT DELFT

Algemeen

We staan aan het begin van de meerjarige ontwikkeling van het Innovatiedistrict Delft (IDD). In Delft hebben we een unieke concentratie van kennis, technologie, talent en ondernemerschap. Deze mix is vooral zichtbaar in Delft-Zuidoost. Daar is dankzij de aanwezigheid van de TU Delft een sterk ecosysteem van kennis en innovatie, van bedenken en maken. Tegelijkertijd zien we dat inwoners van de stad nog te weinig voordeel hebben van deze innovaties, dat de groei van banen in Delft achterblijft en dat er weinig betaalbare bedrijfsruimte is. Daarom ontwikkelen we Delft-Zuidoost tot een innovatiedistrict, met werkgelegenheid, wonen, onderwijs op alle niveaus. Een aantrekkelijk gebied om te werken, wonen, ontmoeten, leren en ondernemen.

In Delft-Zuidoost gaat de komende jaren veel veranderen. Vanuit het programma Schieoevers wordt Schieoevers-Noord getransformeerd tot een gemengd werk-woongebied met meer ruimte voor de innovatieve maakindustrie. In Schieoevers-Zuid liggen kansen om dit bedrijventerrein veel beter te benutten. De TU Delft Campus ontwikkelt zich verder met meer voorzieningen, bedrijven, onderwijsinstellingen en woningen.

De ontwikkeling van een gebied tot een innovatiedistrict gaat niet vanzelf. Het is de uitdaging om de aanwezige kennis, innovatie en ondernemerschap beter ten goede te laten komen voor de inwoners van Delft, de regio en de rest van Nederland. Tegelijkertijd dwingt de schaarse ruimte ons ook om keuzes te maken. Hiervoor is samenwerking tussen betrokken partijen essentieel.

In 2023 zijn vijf partijen een samenwerkingsverband gestart om de ontwikkeling van Delft-Zuidoost tot Innovatiedistrict Delft te versnellen. Dit zijn TU Delft, bedrijvenkring Schieoevers, Metropoolregio Rotterdam Den Haag, provincie Zuid-Holland en de gemeente Delft. Het gaat om een langjarige samenwerking.

Komend jaar staat in het teken van het versterken van de zichtbaarheid en de positie van het innovatiedistrict en het verbinden van verschillende (regionale) netwerken en (onderwijs)organisaties met het innovatie-ecosysteem. Daarnaast is de inzet op het uitvoeren van concrete projecten, zoals het opstellen van een overkoepelende ruimtelijke visie en het uitwerken van de ambitie voor een circulair Innovatiedistrict Delft. Het voorgaande maakt onder andere mogelijk om op korte termijn ingrepen te doen voor het beter benutten van de schaarse ruimte. Daarnaast zetten we in op het aantrekkelijker maken van de Kruithuiswegzone als verbindingzone tussen station Delft Campus en de campus van de TU Delft door op korte termijn ingrepen uit te voeren.

Voor de ontwikkeling van het Innovatiedistrict Delft zijn ambities en projecten geformuleerd op drie hoofddoelen:

1. Economisch: We zetten in op meer ruimte voor innovatieve bedrijvigheid en we zorgen daarbij voor meer werkgelegenheid op alle niveaus. We gaan de keten van innovatie versterken: onderzoek en prototyping op de campus, innovatieve productie/maakbedrijven op Schieoevers.
2. Ruimtelijk: We gaan slim om met de beschikbare ruimte. Dat doen we door het zorgvuldig mengen van functies. Ook gaan we het gebied beter verbinden. We werken aan nieuwe oost/west-verbindingen met veel aandacht voor groen, wandelen en fietsen. We ontwikkelen het stationsgebied rond Delft Campus. We gaan werken aan de kwaliteit van de openbare ruimte en de verduurzaming van het gebied.

Daarmee dragen we ook bij aan de opgave voor de energietransitie, klimaatadaptatie en circulariteit.

3. Sociaal: We maken van het gebied een plek die met het aanbod aansluit bij de behoeftes van alle Delftenaren. We creëren meer verbindingen tussen de onderwijsinstellingen onderling en tussen onderwijs en bedrijfsleven. Ook maken we meer plekken die ontmoeting stimuleren, zowel in de openbare ruimte als in de gebouwen. En we gaan bestaande plekken hiervoor beter benutten.

Financieel kader

Om het innovatiedistrict Delft te ontwikkelen, moeten we investeren. Voor deze ontwikkeling is in de Kadernota 2023 € 8 miljoen gereserveerd om in de komende jaren de eerste stappen te kunnen zetten om het innovatiedistrict economisch, ruimtelijk en sociaal verder te ontwikkelen. Dit is slechts een deel van de middelen die nodig zijn om onze doelen te bereiken. Ook onze partners dragen financieel bij.

De gemeentelijke middelen kunnen ook als cofinanciering worden ingezet voor andere bijdragen (bijvoorbeeld van het Rijk). We trekken hierbij samen op met partners voor het indienen van aanvragen.

De eerste tabel geeft een overzicht van de incidentele reguliere budgetten. In de tweede tabel staat het verloop van de besteding van de reservering van € 8 miljoen die is afgesproken in de Kadernota 2023. De aanvullende bestedingen of herfaseringen in 2024 zijn al in de Kadernota 2024 verwerkt (15e begrotingswijziging). Nieuw (2025 en verder) zijn de voorstellen Uitvoeringsbudget verbindingzone Kruithuisweg, kwalitatief openbare ruimte en uitvoeringsbudget ontwikkelagenda Visie en Strategie. Het is de bedoeling om hier flexibel en adaptief mee om te gaan. Het programma voor het Innovatiedistrict Delft maken we immers samen met onze partners en met partijen in de stad.

Grondslag	bedragen x € 1.000				
	2024	2025	2026	2027	2028
Exploitatie					
Uitvoeringsbudget IDD (intern)	203	203			
Verloop reservering € 8 miljoen					
<i>Reservering IDD</i>	8.000	6.500	4.022	2.219	769
<u>Onttrekkingen t.l.v. reservering:</u>					
Programmakosten IDD (Samenwerking)	-200	-200	-200	-200	-200
Uitvoeringsbudget positionering IDD	-100	-50			
Actief werken aan de stad	-150				
Gebundeld budget Visie en Strategie	-500	-325	-150		
Uitvoeringsbudget ontwikkelagenda Visie en Strategie		-800	-800	-800	-569
Uitvoeringsbudget verbindingzone Kruithuisweg	-200	-500			
Kwalitatief openbare ruimte	-200	-300	-300	-300	
Circulaire economie			-50		
Smart Makers Delft		-153	-153		
Planet B.io	-150	-150	-150	-150	
	-1.500	-2.478	-1.803	-1.450	-769

Wat gaan we doen

Om het innovatiedistrict te ontwikkelen, pakken we verschillende concrete projecten op. Een deel van deze projecten is onderdeel van de samenwerking met vijf partijen en een deel

wordt uitgevoerd onder de vlag van het programma Schieoevers. De vijf partijen die samenwerken aan het Innovatiedistrict Delft hebben in april 2023 een uitvoerplan 2023-2024 vastgesteld en een samenwerkingsovereenkomst ondertekend met een initiële looptijd van een jaar. De partners hebben de samenwerking nu meerjarig verlengd. Voor de meerjarige verlenging van de samenwerking zijn een jaarplan en meerjarenperspectief opgesteld; deze wordt jaarlijks geactualiseerd.

In deze programmabegroting is uitvoeringsbudget geraamd voor de jaren 2025-2028. Deze middelen zijn voor de gemeentelijke inzet (projectmanagement, beleidsadvies, communicatie) voor de uitvoering van Innovatiedistrict Delft.

De verwachting is dat de kosten in het eerste uitvoeringsjaar beperkt zijn. Voor veel projecten geldt dat eerst verder onderzoek nodig is of dat een visie of strategie wordt opgesteld. Deze onderzoeken en visies leiden vervolgens tot voorstellen voor concrete maatregelen die na 2024 investeringen vragen. Een voorbeeld is de aanleg van fietspaden of het realiseren van meer bedrijfsruimte in het gebied.

Een deel van de reservering van € 8 miljoen wordt in 2025 ingezet voor uitvoering van de volgende projecten:

- Programmakosten IDD (samenwerking): Een gezamenlijke werkorganisatie en een uitvoeringsbudget zijn randvoorwaardelijk om het Innovatiedistrict Delft stevig neer te zetten. Alle partners dragen hier naar draagkracht aan bij met middelen en capaciteit. De inzet is om komende jaren meer partners aan te laten sluiten. Naast het uitvoeren van concrete projecten worden gezamenlijke profilering en het voeren van een gezamenlijke lobby (onder meer voor externe financiering) een kerntaak van deze werkorganisatie.
- Visie en strategie: We zetten in op de realisatie van een overkoepelende gebiedsvisie met de samenwerkende partijen. De gebiedsvisie vormt een nadere uitwerking van de ambities van de gemeente en de gezamenlijke partners. Drie concrete deeluitwerkingen met een kortere horizon maken onderdeel uit van de overkoepelende visie. Dit zijn de deelgebieden Schieoevers-Zuid, Vulcanusweg en de Rotterdamseweg. De genoemde deelgebieden zijn belangrijke schakels in en buiten het Innovatiedistrict Delft. We werken daarom gelijktijdig met de overkoepelende visie aan concretere uitwerkingen voor deze gebieden. Er zijn middelen gereserveerd voor de uitvoeringskracht die nodig is voor het uitvoeren van de gebiedsvisie.
- Verbindingszone Kruithuisweg: De Kruithuiswegzone is een belangrijke verbindingzone tussen station Delft Campus en TU Delft Campus. In 2025 zijn we aan de slag met het verbeteren en aantrekkelijker maken van de openbare ruimte van deze verbindingzone. We bevorderen een hoger beheerniveau, maken loop- en fietsroutes aantrekkelijker en aangenamer en zetten in op een heldere bewegwijzering. Ook worden placemaking en positioneringsactiviteiten voor het Innovatiedistrict Delft georganiseerd rondom de Kruithuiswegzone en station Delft Campus.
- Circulair Innovatiedistrict Delft: Eén van de ambities binnen het innovatiedistrict is dat Delft het eerste circulaire innovatiedistrict van Nederland realiseert, zonder afval en met hergebruik van grondstoffen en producten. We zijn in 2025 aan de slag om deze ambitie uit te werken tot een visie voor een circulair IDD. De ambitie voor een circulair innovatiedistrict wordt vervolgens verankerd in de overkoepelende gebiedsvisie.
- Smart Makers Delft: Met Smart Makers Delft zetten we in op een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt in Delft en de regio. Hiervoor ontwikkelen de initiatiefnemers (ROC Mondriaan, Lucas Onderwijs en gemeente Delft) gezamenlijk

een duurzaam netwerk tussen primair, voortgezet en hoger onderwijs in Delft. De focus ligt op techniek, technologie en ICT waarmee jongeren in Delft-West en andere delen van de stad kennis maken met techniek, hun talenten ontwikkelen en toewerken naar een baan die het toekomstperspectief vergroot. Binnen het innovatiedistrict creëren we fysieke werk- en maakplekken. Hiermee geven we invulling aan collectief ondernemerschap van lokale ondernemers, alle onderwijslagen en de gemeente, en leggen we verbinding met vraagstukken die voortkomen uit de opgaven Delft-West en Innovatiedistrict Delft.

- Planet B.io: De Biotech Campus ligt niet in het innovatiedistrict, maar heeft wel sterke raakvlakken hiermee. De plannen voor de groei van de campus bieden kansen voor onderwijs en werkgelegenheid voor zowel praktisch als academisch geschoolden en er zijn nauwe contacten met de TU Delft Campus. We continueren de gemeentelijke bijdrage aan Planet B.io. Daarmee houden we gemeentelijke sturing op de ontwikkeling van de locatie, tonen we commitment aan de andere partners en maken we de verdere groei van de Biotech Campus Delft mogelijk tot de internationale hotspot op het gebied van biotechnologie. Hier zit een grote potentiële groei van werkgelegenheid voor zowel praktisch opgeleide vakspecialisten als wetenschappelijk opgeleiden. Dit is essentieel voor het Delftse ecosysteem van kennis en innovatie.

3. ENERGIETRANSITIE

Algemeen

In Delft werken inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties samen aan een schone toekomst, voor onszelf én voor toekomstige generaties. We stappen over op duurzame manieren van verwarmen en wekken op steeds meer plekken schone energie op. Zo werken we aan de ambitie dat Delft in 2050 klimaatneutraal is. Om dit te bereiken, vragen we iedereen die kan om hieraan bij te dragen. En we zetten ons ervoor in dat iedereen mee kan doen in de overstap naar duurzame energie.

In de Routekaart Delft Klimaatneutraal 2050 zijn hiervoor de doelstellingen, mijlpalen en transitiepaden vastgesteld. Deze worden in 2025 uitgewerkt tot een uitvoeringsprogramma van vier jaar, inclusief een jaarlijkse monitor.

Transitiepad Wonen

Delft heeft een aanpak staan om inwoners te ondersteunen en ontzorgen bij het verduurzamen van hun woning. Dit doen we met het Energieloket, energiecoaches en energiehulpen. Hier voegen we energie-ambassadeurs aan toe, waarbij de focus ligt op isoleren. Zo brengen we snelheid in energiebesparen en het verlagen van de energierekening. Met de woningcorporaties intensiveren we de samenwerking op verduurzaming; zij isoleren hun woningvoorraad naar energielabel D uiterlijk in 2028. De overgang van gas naar hernieuwbare warmte gaat buurt voor buurt in een participatieve aanpak: het warmte-uitvoeringsplan. In het uitvoeringsplan wordt tegelijkertijd gewerkt aan fysieke opgaven – welke impuls kan de buitenruimte in die buurt gebruiken – en sociale opgaven in de buurt. We maken waar mogelijk de verbinding met de vervanging van het riool met haar herinrichting van de buitenruimte, en de opgave Delft-West met haar focus op leefbaarheid en veiligheid. Het proces heeft participatie als basis en de leefwereld van de bewoner staat centraal. Meedoen aan deze participatie is laagdrempelig. De gemeente is aanwezig in de buurt én online. We ondersteunen initiatieven van inwoners: we gaan verbeteringen aanbrengen die de buurt zelf aandraagt en deels zelf uitvoert. Zo worden met name kwetsbare buurten integraal verduurzaamd.

Transitiepad Industrie & commerciële dienstverlening

Om de industrie en commerciële dienstverlening te verduurzamen, volgt de gemeente het landelijke beleid. Bedrijven hebben wettelijk de verplichting om energiebesparende maatregelen te nemen en aan de overheid te laten zien hoe zij dat (gaan) doen. Delft brengt die verplichting actief onder hun aandacht en speelt een activerende rol met de communicatiecampagne 'Delft Doet Duurzaam', die we samen met partners in de stad invulling geven. Daarnaast voert de gemeente dialoog met industriële partijen in de stad. Steeds meer ondernemers pakken de uitdaging om te verduurzamen op, bijvoorbeeld in het Innovatiedistrict Delft. We ondersteunen initiatieven die bedrijven ontplooiën. Zo werken Bedrijvenkring Schieoevers en gemeente sinds 2016 aan de integrale verduurzaming van het bedrijventerrein. En we stimuleren samen met de Rabobank het midden- en kleinbedrijf door het aanbieden van gratis energie-advies voor alle Delftse bedrijven. Kennisuitwisseling faciliteren we in het bedrijsennetwerk Delft Energieneutraal 2050.

Transitiepad Publieke dienstverlening

Onder de publieke dienstverlening vallen alle organisaties met een maatschappelijke functie, zoals overheidsgebouwen, onderwijs, gezondheids- en welzijnzorg, cultuur, sport en recreatie. Faciliteren en subsidiëren van het verduurzamen van maatschappelijk vastgoed wordt al vormgegeven door de provincie en het Rijk. Wij zijn gestart met de aanpak van de gemeentelijke kantoren: het gemeentelijk vastgoed wordt stapsgewijs verduurzaamd richting klimaatneutraal in 2050. Voor het basis- en voortgezet onderwijs maakt verduurzaming

onderdeel uit van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs. Voor sportverenigingen werken we aan een Strategie Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed Derden. Voor eigenaren van overige gebouwen zetten we in op informatievoorziening. En de overgang naar schone warmte verloopt in buurten via warmte-uitvoeringsplannen; hier maakt publieke dienstverlening onderdeel van uit.

Transitiepad Mobiliteit

De mobiliteitstransitie vindt haar basis in het Mobiliteitsprogramma Delft 2040, in samenhang met het Schone Lucht Akkoord en het Programma Duurzame Mobiliteit van de MRDH. We geven prioriteit aan schone en actieve vormen van verplaatsen. Deelmobiliteit en duurzaam zonerende dragen hieraan bij, net als de voetganger op één, Ruimte in de Binnenstad en fietsparkeren.

Transitiepad Energie infrastructuur

Er zullen de komende jaren flinke aanpassingen in het energiesysteem plaatsvinden. Het Rijk, de provincie en de gemeente pakken elk op hun niveau de regie om het energiesysteem te programmeren, ruimtelijk in te passen en projecten te coördineren. De prioriteiten voor Delft zijn de aanleg van het warmtenet in Voorhof en Buitenhof, de aanleg van de bovengrondse voorzieningen voor de geothermiebron en het versterken van het elektriciteitsnet door Stedin om krapte op het net zoveel mogelijk te beperken.

In het programma Duurzame Stad staat een verdere toelichting op de transitiepaden Wonen, Industrie & commerciële dienstverlening, Publieke dienstverlening en Energie infrastructuur. In het programma Bereikbare stad staat de toelichting op de mobiliteitstransitie.

Financieel kader

Het financieel kader geeft een overzicht van de beschikbare middelen voor de opgave Energietransitie. In de tweede tabel staan de dekkingsmiddelen die zijn gereserveerd in bestemmingsreserves voor de energietransitie.

Dekking van de budgetten komt vanuit meerdere stromen:

- Het Rijk financiert gemeenten meerjarig voor uitvoering van het Klimaatakkoord. Deze regeling betreft de specifieke uitkering Capaciteit Decentrale Overheden Klimaat- en Energiebeleid (CDOKE) en is bestemd voor personele en materiële kosten.
- Projecten op isoleren en energiearmoede worden deels gedekt vanuit een rijksregeling (zogenoeten SPUK) op deze thema's.
- Gemeente Delft draagt financieel bij aan de aanleg van het Open Warmtenet vanuit Fonds Delft 2040. De tweede subsidietranche staat begroot in 2025. Deze subsidie heeft een revolverend karakter. Dit betekent dat we initiatieven ondersteunen, maar ook afspraken maken over het terugbetalen en/of niet uitbetalen als het niet nodig is van (een deel van) de bijdrage.
- In de reserve Energie in de wijken staan middelen (€ 5,5 miljoen) vanuit de motie 'Energie in de wijken'. Deze zullen bijdragen aan verduurzamen door inwoners van kwetsbare wijken door hen te ontzorgen, te helpen en, waar nodig, te subsidiëren. In 2025 wordt de integrale benadering van de warmteuitvoeringsplannen vormgegeven door activiteiten van Klimaatmaat in Voorhof en Buitenhof te ondersteunen vanuit deze reserve.
- In de reserve Beleid en Uitvoering is € 2 miljoen gereserveerd voor het warmtenet. In 2024 start de aanleg van een warmtenet in Voorhof en Buitenhof, gevoed door duurzame warmte vanuit Geothermie Delft. In eerste instantie sluiten hier woningen

van de woningcorporaties op aan. In de tweede fase van het project kunnen particulieren, verenigingen van eigenaren (VvE's), bedrijven en maatschappelijk vastgoed aansluiten. Aanleg van een warmtenet betaalt zich nog niet terug. Hier ligt een rol voor de overheid. De eenmalige aansluitkosten behoeven subsidie vanuit het Rijk. Daarnaast zijn voor het aansluiten van particulieren en VvE's aanpassingen nodig in de woning. En om volledig van het gas af te gaan, moet het gasfornuis worden vervangen door een elektrische kookplaat, wat ook om nieuwe pannen vraagt. Voor deze maatregelen zullen subsidies worden opgezet. Dit zal komende jaren snelheid brengen in de uitrol van het warmtenet fase 2.

- In de reserve Beleid en Uitvoering zijn middelen (€ 7,5 miljoen) gereserveerd voor het isolatieplan. Voor een deel (€ 5,5 miljoen) gebruiken wij deze middelen als cofinanciering voor aanvragen van extra rijksmiddelen. Door twee aanvragen in het kader van Volkshuisvestingsfonds kunnen wij VvE's (487 woningen in Delft-West) ondersteunen bij het isoleren. Met behulp van € 2,9 miljoen cofinanciering (waarvan € 0,25 miljoen ten laste van Delft-West) is € 6,6 miljoen rijkssubsidie binnengehaald.
- De kosten die de gemeente maakt voor de aanleg van infrastructuur door derden, verhaalt de gemeente op de aanleggende partij. We ontvangen daarom naar verwachting in 2026 een vergoeding voor de aanleg van een hulpwarmtecentrale.

Het budget voor de energietransitie wordt voor een wezenlijk gedekt uit de specifieke uitkering CDOKE. In 2025 is dit € 1,764 miljoen. Vanaf 2026 zijn de uitvoeringskosten geraamd op basis van de richtlijn Klimaat- en energiemiddelen van de provincie Zuid-Holland. Door middel van een stelpost voor de voortzetting van de SPUK CDOKE is dekking beschikbaar voor de uitvoeringskosten vanaf 2026.

	bedragen x € 1.000				
	2024	2025	2026	2027	2028
Exploitatie					
Klimaatplan (smart grid BKS, bijdrage Green Village)	84	41			
Energietransitie - uitvoeringskosten (SPUK CDOKE)	1.799	1.764	1.645	1.645	1.645
Warmtenet (incl. Subsidie NetVerder en uitvoeringskosten)	3.227	757			
Futureproof Warmtepompcentrale			4.000		
Kostenverhaal	170		120		
Aanpak energiearmoede (SPUK)	2.035	1.372			
Aanpak energiearmoede (bijdrage gemeentefonds)	344				
Lokale aanpak Isoleren (SPUK)	350	280	272		
Advies en begeleiding bij isolatiemaatregelen bij VVE's	110	110	110	100	
Inzet reserve Beleid en uitvoering - Isolatieplan (Subsidies)		500			
Inzet reserve Beleid en uitvoering - Warmte uitvoeringsplannen	100				
Inzet reserve Beleid en uitvoering - Klimaatmaat	98	98	98	98	98
Beschikbare co-financiering aanvragen VHV-fonds	1.550				
	9.867	4.922	6.245	1.843	1.743

Verloop € 15 miljoen en middelen Fonds 2040	Beschikbaar	bedragen x € 1.000					Saldo ultimo 2028
		2024	2025	2026	2027	2028	
Energie in de wijken							
Reserve Beleid en uitvoering - Isolatieplan (co-financiering aanvragen VHF)	5.500	-	-242	-242	-242	-242	2.700
		1.832					
Reserve Beleid en uitvoering - Isolatieplan	2.000		-500				1.500
Reserve Beleid en uitvoering - Warmtenet	2.000						2.000
Reserve Energie in de wijken - Warmte uitvoeringsplannen	5.500	-198	-98	-98	-98	-98	4.913
Overig							
Reserve Stad (FD 2040) - Futureproof open warmtenet	3.784	-	-757				0
		3.027					
Idem reserve voorbereidingskosten Fonds 2040	200	-200					0
Reserve Stad (FD 2040) - Futureproof Warmtepompcentrale	4.000			-			0
				4.000			
	22.984	-	-	-	-340	-340	11.113
		5.257	1.597	4.340			

Besteding

Dekking komt meerjarig vanuit het Rijk, dat gemeenten financiert voor uitvoering van het Klimaatakkoord. Daarnaast worden projecten op isoleren en energiearmoede deels gedekt vanuit rijksregelingen op deze thema's. De gemeente probeert optimaal gebruik te maken van deze regelingen. Daardoor komt het voor dat gedurende een jaar extra middelen beschikbaar komen.

De gemeente voert de regie over de energietransitie en maakt hiervoor in 2025 onder meer de volgende kosten:

- Interne en ingehuurde capaciteit: € 2,0 miljoen
- Advies voor inwoners zoals Energieloket, energiecoaches, energiehulpen en wijkambassadeurs: € 1,4 miljoen
- Subsidies voor onder meer collectieve isoleeracties: € 0,6 miljoen
- Subsidie NetVerder: € 0,8 miljoen

FINANCIËLE POSITIE

BEGROTING IN ÉÉN OOGOPSLAG

BEGROTING 2025 IN ÉÉN OOGOPSLAG

De programmabegroting 2025 staat in het teken van het versterken van de stad, van aanpakken en uitvoeren. We werken aan zichtbare resultaten voor Delft en de inwoners.

Het college van burgemeester en wethouders

INKOMSTEN

Het grootste deel krijgen we van het Rijk.

De overige inkomsten krijgen we uit o.a. lokale heffingen.

De totale inkomsten in 2025 zijn begroot op € 499.845.000,-

71,4 MILJOEN WOONLASTENHEFFINGEN

Onroerende-zaakbelasting	€ 37.198.000
Rioolheffing	€ 15.150.000
Afvalstoffenheffing	€ 19.003.000

18,5 MILJOEN OVERIGE HEFFINGEN

Leges (o.a. huwelijk)	€ 2.669.000
Kadegelden + precario haven	€ 165.000
Precario	€ 334.000
Parkeren	€ 8.920.000
Toeristenbelasting	€ 1.682.000
Omgevingsvergunningen	€ 3.897.000
Reinigingsrecht	€ 551.000
Reclamebelasting	€ 261.000

52,4 MILJOEN OVERIGE INKOMSTEN

Huren en pachten	€ 6.900.000
Rente en dividenden	€ 5.175.000
Eigen bijdragen zorg en ondersteuning	€ 875.000
Overige inkomsten	€ 39.499.000

UITGAVEN

437,5 MILJOEN BELEID

Raad	€ 2.834.000
Stad en bestuur	€ 11.590.000
Duurzame Stad	€ 9.730.000
Bereikbare stad	€ 12.435.000
Goed wonen	€ 25.905.000
Schone en veilige stad	€ 71.174.000
Gezonde en sociale stad	€ 129.743.000
Samenleven, onderwijs en cultuur	€ 55.643.000
Werk en inkomen	€ 105.588.000
Economie en vastgoed	€ 12.907.000

62,2 MILJOEN OVERIGE BEGROTING

Financiën (inclusief saldo reserves)	€ 8.197.000
Overhead	€ 54.039.000

De totale uitgaven voor 2025 zijn begroot op: € 499.786.000,-

Deze bedragen zijn voor dit overzicht op duizenden afgerond.

HOEVEEL BETAAL IK IN 2025 AAN:

- OZB**
Voor huishouden (bij gemiddelde WOZ-waarde): € 496,-
- RIOOLHEFFING**
Voor huishouden (bij gemiddelde WOZ-waarde): € 265,-
- AFVALSTOFFENHEFFING**
Voor een gezin: € 432,-
Voor alleenstaande: € 275,-

De begroting in één oogopslag geeft u een beeld van onze inkomsten en laat u zien waaraan wij het geld besteden.

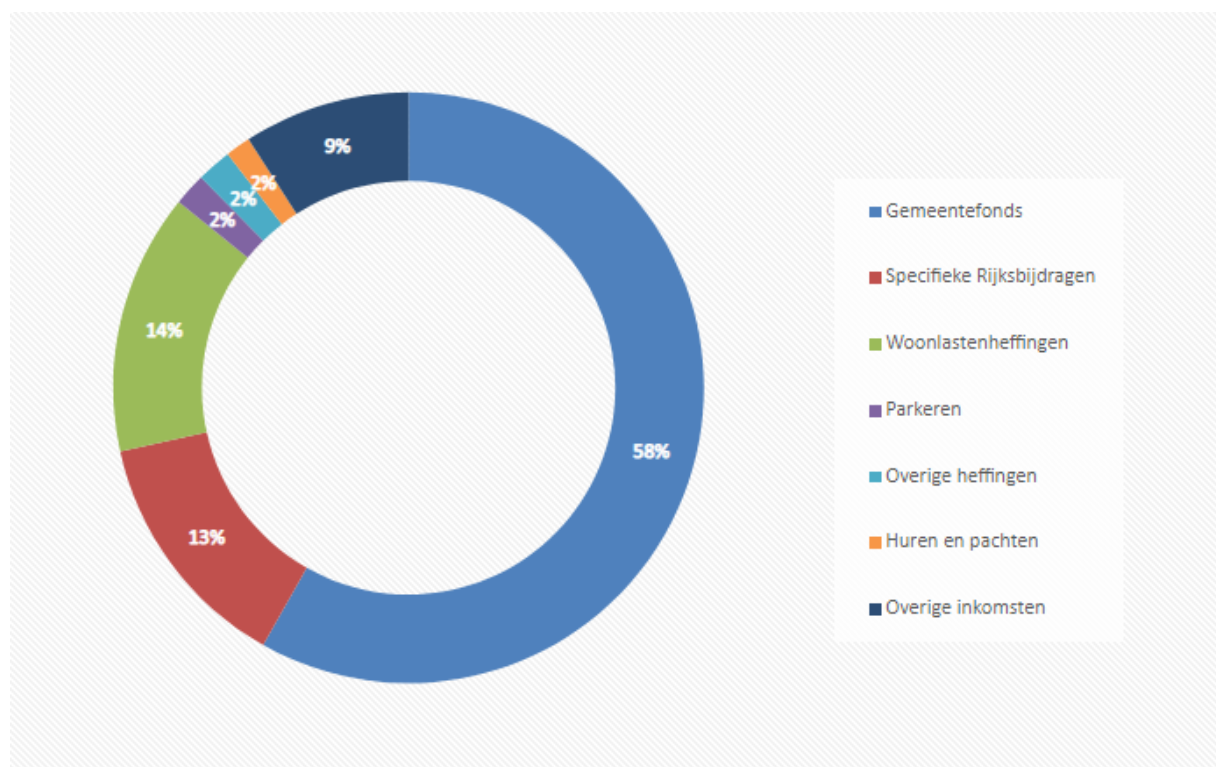
INKOMSTEN EN UITGAVEN IN 2025

Inkomsten en uitgaven in 2025

De onderstaande tabel geeft het aan hoe het positieve begrotingssaldo van € 60.000 is opgebouwd door de inkomsten en uitgaven (totaal € 499,8 mln.) van de Programmabegroting 2025 per inkomstensoort en per kostensoort weer te geven.

Inkomsten			Uitgaven	
Bedragen x € 1.000	%			%
Gemeentefonds	290.875	58,2%	Lonen en premies	91.422 18,3%
Specifieke Rijksbijdragen	66.691	13,3%	Personeel van derden	2.221 0,4%
Woonlastenheffingen	71.351	14,3%	Sociale tegemoetkoming	237.251 47,5%
Parkeren	8.920	1,8%	Subsidies	29.492 5,9%
Overige heffingen	9.559	1,9%	Goederen en diensten	113.156 22,6%
Huren en pachten	6.900	1,4%	Rentelasten en afschrijvingen	24.164 4,8%
Overige inkomsten	45.549	9,1%	Dotaties voorzieningen+saldo reserves	2.080 0,4%
499.845			499.785	

Inkomsten

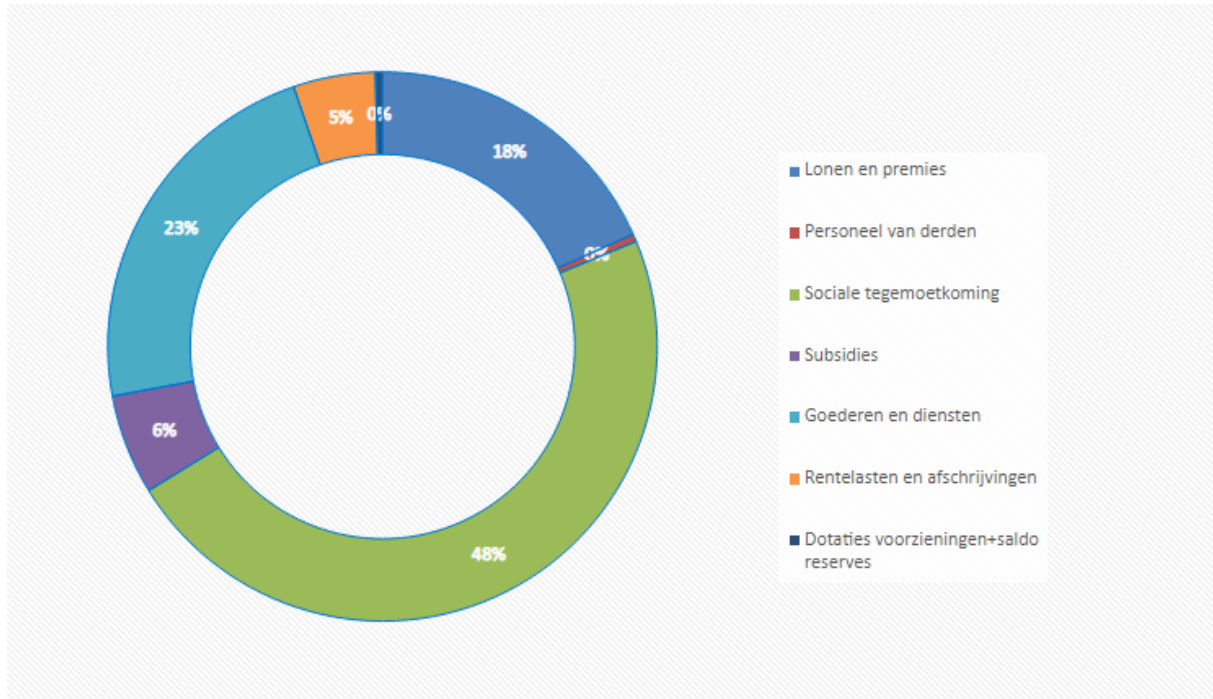

De inkomsten van de gemeente Delft kunnen worden ingedeeld in twee categorieën: inkomsten van het Rijk en de eigen inkomsten.

De inkomsten van het Rijk zijn de belangrijkste categorie en bestaan uit de uitkeringen uit het gemeentefonds en specifieke rijksbijdragen (bijvoorbeeld voor bijstandsuitkeringen). De eigen inkomsten omvatten de woonlasten (onroerendezaakbelasting (OZB), rioolheffing,

afvalstoffenheffing), parkeerinkomsten, huuropbrengsten en overige inkomsten (onder meer rente/dividend, eigen bijdragen in het sociaal domein en verkoop gronden en panden).

Uitgaven

De uitgaven zijn gebaseerd op de geraamde lasten voor de beleidsprogramma's. Daarnaast is ook budget gereserveerd voor de gemeenteraad, Overhead en Financiën (algemene dekkingsmiddelen). De uitgaven betreffen salariskosten, uitkeringen, subsidies, programmatische uitgaven, rente en afschrijving en dotaties aan voorzieningen.

TOELICHTING OP FINANCIËLE POSITIE

Begrotingssaldo

In de Programmabegroting 2025-2028 zijn de voorstellen uit de Kadernota 2024 verwerkt. Dit betreft in hoofdzaak het uitvoeren en afmaken van de inzet op vijf accenten: Delft kansrijk voor iedereen, Ruimte voor wonen, Een gezonde en veilige stad, Een duurzame stad en Economische kracht. Tevens zijn noodzakelijke bijstellingen in het bestaande beleid verwerkt en wordt verder gewerkt aan de drie grote opgaven Delft-West, Innovatiedistrict Delft en de Energietransitie.

In de kadernota is voor de tekorten vanaf 2026 (het 'ravijn') een handelingsperspectief geschetst. Het vinden van financiële ruimte blijft nodig, ondanks verbeteringen in de structurele financiële positie van gemeenten in de Voorjaarsnota 2024 van het Rijk (schrappen olop opschalingskorting, aparte financiering Wmo) en eigen bijsturingmaatregelen (verlenging afschrijftermijnen, realistisch ramen en inzet Algemene reserve).

In de Programmabegroting 2025-2028 zijn voorstellen voor de reguliere bouwstenen toegevoegd. De bouwstenen gaan over;

1. moties en toezeggingen,
2. de meicirculaire over het gemeentefonds,
3. loon- en prijsontwikkeling,
4. opgaven,
5. bijstellingen in nieuw beleid,
6. bijstellingen in bestaand beleid,
7. het sociaal domein,
8. actualisering van investeringen,
9. actualisering van reserves en voorzieningen,
10. de tarieven van de woonlasten (OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing).

Door de voorstellen verbetert het begrotings- en meerjarenbeeld, met name door positieve effecten in de meicirculaire 2024 en een meevaller bij de rentebaten en -lasten. Het resultaat is een reëel sluitende begroting 2025 met structureel evenwicht. Vanaf 2026 zijn de tekorten gedaald ten opzichte van de Kadernota 2024. Het uitvoeren van het handelingsperspectief blijft echter noodzakelijk. Concrete voorstellen voor compensatie volgen in de Kadernota 2025.

In het begrotings- en meerjarenbeeld is nog geen rekening is gehouden met de uitwerking van het Hoofdlijnenakkoord van het kabinet-Schoof in een regeerprogramma. Het is nog niet bekend hoe specifieke maatregelen van het nieuwe kabinet worden uitgewerkt en wat hiervan de financiële consequenties zijn. Dat geldt ook voor de balans tussen taken en middelen die in overleg met het Rijk moet worden gevonden.

Begroting

Begroting en meerjarencijfers (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo Programmabegroting 2024-2027	34	50	-4.367	-9.745	-10.665
Gemeentefonds (september- en decembercirculaire)	2.711	1.977	2.090	6.281	10.118
Najaarsrapportage 2023	-147	-197	-197	-197	-197
Waterspeeltuin (11e begrotingswijziging)	-491				
Saldo Programmabegroting 2024-2027	2.107	1.830	-2.474	-3.661	-744
Kadernota 2024					
I. Bouwstenen	-2.198	-10.667	-7.999	-7.556	-7.570
II. Voorjaarsnota 2024 - Gemeentefonds	1.285	-4.000	4.000	4.000	4.000
III. Maatregelen	-1.100	12.850	700	700	700
Saldo Kadernota 2024	94	13	-5.773	-6.517	-3.614
Aanvulling maatregel Aanpassing afschrijftermijnen	18	18	18	18	18
Bijstelling maatregel Realistisch ramen		-1.500			
MPG (12e begrotingswijziging)	-153	-63	-35	-79	
Programmabegroting 2025-2028					
1. Moties en toezeggingen		-	-	-	-
2. Gemeentefonds - meicirculaire	673	-628	1.573	1.685	2.026
3. Nominale ontwikkeling 2025		49	-986	-956	-848
4. Opgaven		2.000	-4.000	-	-
5. Nieuw beleid (bestuurlijke accenten)		-	-	-	-
6. Bestaand beleid (incl. uitvoering Herstelplan)		1.462	817	1.403	2.199
7. Sociaal domein		-	-	-	170
8. Actualisering investeringsprogramma (herfasering)		525	114	64	611
9. Herfasering reserves en voorzieningen		-2.000	4.000	-	-673
10. Woonlasten		185	185	185	185
Saldo Programmabegroting 2025-2028	632	60	-4.088	-4.196	75

De tabel laat de opbouw zien van het begrotings- en meerjarenbeeld vanaf de vastgestelde Programmabegroting 2024-2027 tot en met de Programmabegroting 2025-2028.

Over het uitvoeringsjaar 2024 volgt meer informatie in de Najaarsrapportage 2024, met name over de realisatie, afwijkingen en prognoses per begrotingsprogramma.

Het begrotingssaldo in het nieuwe begrotingsjaar 2025 is positief en structureel in evenwicht (structurele lasten worden gedekt door structurele baten). Hierbij is rekening gehouden met een incidentele bijdrage uit de Algemene reserve van € 8,3 miljoen.

In het meerjarenbeeld 2026 tot en met 2028 zijn tekorten zichtbaar die worden veroorzaakt door de nieuwe financieringsystematiek voor het gemeentefonds. Deze systematiek is aangekondigd in het regeerakkoord van het kabinet-Rutte IV (december 2021) en had tot doel het realiseren van een stabielere financiering van medeoverheden en vergroting van de lokale autonomie. Daarbij werd ook de mogelijkheid van een groter eigen belastinggebied betrokken. De nieuwe systematiek behelst een koppeling van de jaarlijkse groei ('accres') van het gemeentefonds aan de ontwikkeling van het Bruto Binnenlands Product (BBP), zowel voor het volume (bevolkingsgroei, vergrijzing, welvaart, reële loonstijging) als de prijs (ontwikkeling lonen en prijzen). Deze koppeling komt in plaats van de trap-op-trap-af-

systematiek waarbij de groei van het gemeentefonds was gekoppeld aan de groei van de rijksuitgaven.

De nieuwe financiering is achtereenvolgens verwerkt in de Miljoenennota 2023 (incidentele ophoging volume 2026), de Voorjaarsnota 2023 (structurele ophoging volume 2027 en verder), Miljoenennota 2024 (nieuwe accessystematiek vanaf 2027) en de Voorjaarsnota 2024 (nieuwe accessystematiek vanaf 2024). Door de koppeling aan het BBP wordt de financiering stabiel. Maar de nieuwe normeringssystematiek leidt wel tot een daling van middelen voor het gemeentefonds (het 'ravijn').

Over vergroting van het lokale belastinggebied heeft het kabinet-Rutte IV geen nieuwe voorstellen gedaan. In het hoofdlijnenakkoord van het nieuwe kabinet zijn twee nieuwe belastingen geïntroduceerd (ongebouwde grondbelasting en planbatenheffing, specifiek bedoeld voor de woningbouwopgave) en is het voorstel opgenomen de stijging van de OZB te maximaliseren. De concrete uitwerking van deze voorstellen is nog niet bekend.

Om aanvullende dekkingen te vinden voor de tekorten in het financieel meerjarenbeeld is het Handelingsperspectief opgesteld (zie aparte bijlage bij deze begroting). Het handelingsperspectief is een financieel actieplan dat een overzicht geeft van oplossingen, het tijdspad voor de uitvoering en de wijze waarop de raad wordt betrokken.

Voor de opstelling van de begroting en het handelingsperspectief is gebruik gemaakt van het advies van de VNG (ledenbrief 11 juni 2024). Dit advies is opgesteld vanwege de grote onzekerheid over de financiële toekomst van gemeenten en de aanhoudende disbalans tussen taken, middelen en ambities vanaf 2026. De VNG voert overleg met het kabinet over de dreigende verschraling van steden en dorpen en streeft naar voldoende middelen voor de wettelijke en maatschappelijke opgave van gemeenten. Kostenbeheersing in het zorgdomein is hiervoor een randvoorwaarde. Mogelijk volgt een aanpassing van het wettelijk kader waardoor een versobering van de dekking en de voorzieningen in de Wmo en de Jeugdwet mogelijk wordt (VNG, essay Verschraling in gemeenten is een keus van het kabinet, 21 juni 2024).

Incidentele baten en lasten

Als randvoorwaarde vanuit het financieel toezicht door de provincie geldt dat het nieuwe begrotingsjaar 2025, of een opvolgend jaar van de meerjarenraming, structureel en reëel in evenwicht moet zijn. Dit betekent dat:

1. structurele lasten worden gedekt door structurele baten,
2. ramingen volledig en realistisch zijn.

Om vast te stellen of sprake is van een structureel evenwicht, corrigeren we de begroting voor incidentele baten, lasten en reservemutaties. Na correctie is het structurele begrotingssaldo als volgt.

Begrotingsevenwicht (bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Begrotingssaldo programma's				
Resultaat PB 2025-2028	60	-4.088	-4.196	75
Incidentele baten en lasten programma's	5.567	6.569	2.340	769
Incidentele reservemutaties	1.152	-5.329	-2.101	867
Structureel begrotingsevenwicht	6.779	-2.848	-3.957	1.711

De positieve saldi betekenen dat de nieuwe begroting voor 2025 structureel in evenwicht is. Het structureel evenwicht is vanaf 2026 negatief, maar verbetert naar verwachting als de voorstellen uit het handelingsperspectief worden verwerkt. Een overzicht van de incidentele baten en lasten in deze begroting is opgenomen bij de verzameloverzichten. Hierbij hoort ook het complete overzicht van toevoegingen en onttrekkingen aan reserves.

Voor de beoordeling van het begrotingsevenwicht schrijft het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) het gebruik van het financiële kengetal Structurele exploitatieruimte voor. Dit kengetal vergelijkt de structurele baten en structurele lasten met de totale baten. In het begrotingsjaar 2025 is de structurele exploitatieruimte voor Delft 0,9% positief.

Toelichting bouwstenen

Hierna volgt een toelichting op de bouwstenen in de tabel met het begrotings- en meerjarenbeeld. Een uitgebreide toelichting op de verschillende voorstellen is opgenomen bij de beleidsprogramma's en/of de paragrafen.

Kadernota 2024

Met de vaststelling van de Kadernota 2024 door de raad (op 27 juni 2024) is de koers voor de komende jaren bepaald. In de begroting is dit meerjarig verwerkt. De drie grote opgaven worden uitgevoerd, op basis van het coalitieakkoord zijn bestuurlijke accenten geformuleerd en zijn noodzakelijke bijstellingen gedaan in het bestaande beleid en de investeringen. Moties en toezeggingen hebben geleid tot voorstellen en er zijn keuzes gemaakt over de houdbaarheid van de financiering van het sociaal domein. Ook is een toelichting opgenomen op het financiële kader en de stand van zaken van het project Prinsenhof en de voorbereiding van de Gelatinebrug. De voorstellen voor de bouwstenen van de kadernota zijn verwerkt en toegelicht door middel van de 15e begrotingswijziging 2024.

Naast de bouwstenen staan in de Kadernota 2024 maatregelen waarmee gestuurd wordt op het bereiken van een positief begrotingssaldo in 2025. Dit betreft de verlenging van afschrijftermijnen van kapitaalgoederen (wegen, groen & water, kunstwerken), realistisch ramen (op basis van een analyse van rekeningresultaten in 2021, 2022 en 2023) en een incidentele onttrekking aan de Algemene reserve. In de Programmabegroting 2025-2028 is de verlenging afschrijftermijnen nader uitgewerkt op programmaniveau. Dit leidt tot een beperkte ophoging van de opbrengst. Het voordeel als gevolg van realistisch ramen in 2025 is uitgewerkt op programmaniveau en bijgesteld als gevolg van actuele inzichten.

Programmabegroting 2025-2028

De nieuwe begroting kent een aantal bouwstenen. Voor zover de voorstellen bij deze bouwstenen een effect hebben in het lopende jaar 2024 zijn ze onderdeel van de Najaarsrapportage 2024.

1. Moties en toezeggingen

Hierna is voor een aantal moties en toezeggingen aangegeven hoe opvolging is gegeven aan de opdracht of de toezegging.

De motie Gemeenteraad voorop (a) (Programmabegroting 2024-2027) draagt op het programma Raad als eerste hoofdstuk op te nemen en het programma Stad en bestuur als tweede hoofdstuk. Aan de motie is uitvoering gegeven vanaf de Programmabegroting 2025-2028.

De motie Diervriendelijke gemeente en zorgen voor morgen (Programmabegroting 2024-2027) draagt op om in de Kadernota 2024 € 5.000 vrij te maken om dieren te helpen. Voor dit doel is geen specifiek budget gealloceerd. Wel wordt ingezet op het nemen van maatregelen in de grachten van de binnenstad voor dieren in de vorm van nest- en rustplekken en uitstapplaatsen. En wordt vanuit het uitvoeringsprogramma Groen en Biodiversiteit, nadrukkelijk vorm gegeven aan het gestalte geven van Delft als diervriendelijke en biodiverse stad.

De motie Verbouwing museum Prinsenhof Delft: houd de wethouder financieel "in control" deel I (1 februari 2024) draagt op om de exploitatiekosten na verbouwing inzichtelijk te maken en de hogere structurele lasten niet meer te laten stijgen dan € 450.000 (financieel plafond). Hiervoor is een dekkingsvoorstel gevraagd in de Kadernota 2024 waarbij bezien moet worden welke bijdrage de stad kan leveren. De hogere structurele lasten van € 450.000 worden beschouwd als financieel plafond. Dekking is verwerkt in de Kadernota 2024 waar financiële ruimte is ontstaan door de verwerking van de september- en decembercirculaire 2023. Bezien wordt of en welke bijdrage door de stad kan worden geleverd gezien de baten die de verbouwing van Prinsenhof heeft voor onze ondernemers.

De motie Red de REV #2 (Kadernota 2024) draagt op middelen te reserveren voor de uitvoering van het programma betaalbare bedrijfsruimte. Hieraan is opvolging gegeven door binnen het programma Economie en Vastgoed incidentele ruimte vrij te maken (€ 165.000) door verschuivingen vanuit budgetten voor Binnenstad Gastvrij en Vitaal en Toerisme.

De motie Wie zijn wij? (Kadernota 2024) draagt op aandacht te hebben voor het spanningsveld tussen de richtlijnen voor duidelijke taal en een juiste weergave van de duale rollen. Aan de motie is uitvoering gegeven vanaf de Programmabegroting 2025-2028.

De motie Herbestemming van middelen voor de uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan (IHP) Delft (Kadernota 2024) verzoekt om in de Programmabegroting 2025-2028 uit de algemene reserves € 3 miljoen te herbestemmen voor culturele huisvestingsopgaven, aanwending van deze reservering direct na bespreking van het IHP- Cultuur mogelijk te maken en de raad te informeren over voortgang en resultaten. Uit de Algemene reserve wordt € 3 miljoen ingezet als dekking voor culturele huisvestingsopgaven als onderdeel van het investeringsprogramma van Delft.

De motie Behoedzaam verlengen afschrijvingstermijnen (Kadernota 2024) draagt op om de verlenging van afschrijvingstermijnen zorgvuldig te monitoren en hierin mee te nemen wat de consequenties zijn voor de lasten van inwoners van Delft. De monitoring en consequenties moeten jaarlijks worden meegenomen in de kadernota en begroting. Het monitoren van de kwaliteit van de openbare ruimte is een continu proces. Afhankelijk van het type kapitaalgoed worden jaarlijks of meerjaarlijks inspecties gedaan naar de staat van het kapitaalgoed. Het verlengen van de afschrijvingstermijn leidt niet tot verlaging van de kwaliteit van de openbare ruimte of een later moment van vervanging. Het betreft het gelijk trekken van de financiële afschrijvingstermijn met de technische levensduur. Door de afschrijvingstermijnen gelijk te trekken met de technische levensduur wordt niet onnodig versneld afgeschreven. Bijvoorbeeld: bomen werden in tien jaar afgeschreven, terwijl een gemiddelde levensduur van een boom daar ver boven zit, ook in een stedelijke omgeving. Daarom is gekozen om bomen af te schrijven in dertig jaar wat nog steeds een behoudende levensduur is. In de planning- en controlcyclus rapporteren we in de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen over de staat van onze kapitaalgoederen. Daarnaast wordt in de vierjaarlijkse beheerplannen ook inzicht gegeven in de staat van het areaal.

De toezegging over een voorstel voor afdoening van de motie Gasthuisplaats (20 april 2023) is nagekomen door een budgetvoorstel in de Kadernota 2024. Nu wordt een plan opgesteld met de stad om tot een fijne plek te komen.

De toezegging over een financieel actieplan (inclusief aanpak en tijdlijn) voor het in balans krijgen van uitgaven, inkomsten en woonlasten, zodat al in 2025 voor de raad duidelijk wordt hoe we voor de gemeente Delft tot een beheersbaar begrotings- en meerjarenbeeld kunnen komen en Delft financieel gezond blijft (Kadernota 2024), is ingevuld door middel van het Handelingsperspectief (zie aparte bijlage bij de begroting).

2. Meicirculaire 2024

De meicirculaire is op 27 mei 2024 gepubliceerd en geeft aan wat de bijstellingen zijn in de Algemene uitkering, de decentralisatie- en integratie-uitkeringen. Een toelichting staat in de 'Bestuurlijke reactie meicirculaire 2024' (van 26 juni 2024, zaaknummer 2426371).

In de meicirculaire is de afschaffing van de ophoop van de opschalingskorting verwerkt (vanaf 2026) en zijn middelen opgenomen voor loon- en prijsontwikkeling op basis van de nieuwe financieringssysteem vanaf 2024. Incidentele effecten ontstaan door een eenmalige uitname in 2025 (nadeel) en door definitieve afrekening van het BCF 2023 (voordeel). De afname van middelen uit het gemeentefonds in 2026 (het 'ravijn') is door de Voorjaarsnota van het Rijk kleiner geworden, maar nog steeds is sprake van een substantiële daling van middelen. Door actualisatie van maatstaven (bijvoorbeeld inwoners, huishoudens met laag inkomen, bijstandontvangers) ontstaan voordelen.

De financiële effecten op basis van deze circulaire zijn aanvullend aan het begrotings- en meerjarenbeeld dat is gepresenteerd in de Kadernota 2024. Op basis van het voorstel voor verwerking verslechtert het saldo van de begroting 2025 en verbetert het meerjarenbeeld.

3. Nominale ontwikkelingen 2025

Op basis van de afgesproken uitgangspunten in de Kadernota 2024 zijn de middelen voor loon- en prijsbijstelling in de meicirculaire verdeeld. Hiermee is het prijspeil van de nieuwe begroting aangepast aan de verwachte ontwikkeling van lonen en prijzen in 2025. Rekening is gehouden met te betalen subsidies, bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen en de stijging van de inkomsten uit leges, toeristenbelasting, parkeerinkomsten en precario:

- De verwachte loonontwikkeling is 4,4% vanaf 2025 en betreft met name een reservering voor de nieuwe cao.
- De materiële prijscompensatie betreft goederen en diensten (2,2%), Sociaal domein (5%), vastgoed (op basis van de uitgangspunten Vastgoedanalyse) en de gemeenschappelijke regelingen (op basis van de ontwerp-begrotingen).
- Voor subsidies wordt compensatie toegevoegd op basis van een gewogen gemiddelde van de salarisontwikkeling (70% Index Prijs OverheidsConsumptie, beloning werknemers) en materiële kostenontwikkeling (30% Index Materiële OverheidsConsumptie)
- De tarieven van de woonlasten zijn gecorrigeerd voor inflatie (2,8% voor Afvalstoffenheffing en Rioolheffing). Bij de OZB gebeurt dit op basis van een gewogen gemiddelde van de consumentenprijsindex (CPI) en de negatieve maatstaf voor de belastingcapaciteit in het gemeentefonds (5,13%).
- De overige baten (leges, precario, reclame) stijgen met de CPI van 2,8%. Voor de toeristenbelasting (1,5%) en de huurbaten (2,2%) zijn afwijkende percentages afgesproken.

In de Kadernota 2024 is al een voorstel opgenomen om middelen te storten in de reserve Nominale ontwikkeling ten behoeve van de inflatiecorrectie van de ontvangen investeringssubsidies van het Rijk die een vast prijspeil kennen. Aanvullend is in deze begroting rekening gehouden met een reservering van € 223.000 voor ophoging van de kapitaallasten als gevolg van inflatiecorrectie van het investeringsprogramma.

4. Opgaven en project Renovatie museum Prinsenhof

In het hoofdstuk Focus op drie opgaven zijn de opgaven in samenhang met elkaar toegelicht. De invulling van de besteding van de beschikbare middelen (reserveringen Delft-West en IDD) is geactualiseerd. Ten opzichte van de Kadernota 2024 is geen sprake van wijzigingen die van invloed zijn op het begrotings- en meerjarenbeeld. Aandachtspunten voor de langere termijn zijn het structurele karakter van de doelen en activiteiten terwijl zowel de rijksmiddelen als de eigen middelen incidenteel zijn.

Voor de opgave Delft-West is de financiering van het programmabureau geborgd tot en met 2025 (via de specifieke uitkering Kansrijke Wijken). Er wordt in de Alliantieraad gesproken over aanvullend benodigde middelen van de verschillende partners (waaronder de gemeente). De financiering van het programmabureau vanaf 2026 is nog niet gekwantificeerd en begroot. Het restant van de reservering van € 10 miljoen voor Delft-West is volgens de Kadernota 2024 eind 2027 circa € 2,8 miljoen. In de begroting is een voorstel opgenomen om extra dekking uit de reservering te halen voor de Financiële winkel (€ 300.000, zie bouwsteen Bestaand beleid en de programma's Stad en bestuur en Werk en inkomen). Voor de co-financiering van de regiodeal wordt aanvullend een beroep gedaan op dit restant. Dit is maximaal € 1,5 miljoen (Rijke leerdag en Boostlabs). Afspraak is dat alternatieve dekkingsbronnen worden gezocht, maar die zijn er nog niet. Het restant kan dus snel teruglopen tot € 1,0 miljoen, terwijl de uitvoeringsplannen de komende jaren nog wel wat middelen zullen vragen. Bij de Kadernota 2025 volgt een update.

De reservering voor de opgave Innovatiedistrict Delft van € 8 miljoen is bij de Kadernota 2024 nader geduid voor wat betreft besteding de komende jaren. Er resteert volgens deze duiding eind 2028 geen saldo. Er wordt gewerkt aan een ontwikkelstrategie inclusief een investeringsagenda met middelen die worden geïnvesteerd en de bijdrage daarvan aan de lange-termijn-doelstellingen. Dit zal ook na 2028 vragen om een bijdrage vanuit de gemeente die nog niet gekwantificeerd en begroot is. Naast de € 8 miljoen is incidenteel (tot en met 2025) € 0,2 miljoen regulier uitvoeringsbudget IDD (intern) geraamd. Na 2026 zijn deze middelen dus niet meer beschikbaar.

Voor de opgave Energietransitie is rekening gehouden met de inzet van de bijdrage van € 4 miljoen in 2026 uit het Fonds Delft 2040 voor de overdimensionering van de warmtepompcentrale ten behoeve van toekomstige aansluitingen in de wijken Voorhof en Buitenhof. De komende jaren (tot en met 2028) lijken er voldoende middelen te zijn om de eerste fase (tot en met 2030) goed te kunnen aanpakken. Om de vastgestelde doelen voor 2050 te kunnen halen, zijn ook in de periode 2030 tot 2050 middelen nodig. Voor de periode tot 2040 zal dit indicatief berekend en betrokken worden bij het Strategisch Investeringsplan (horizon 2040). Daarmee is niet gezegd dat de dekking en/of financiering (alleen) van de gemeente moet komen. Bij de bespreking van het strategisch investeringsplan kan dan het vervolg worden bepaald, ook in relatie tot het Handelingsperspectief Programmabegroting 2026-2029.

Door het project Renovatie museum Prinsenhof Delft is het regulier geplande onderhoud niet nodig. Daardoor vallen de hiervoor gereserveerde middelen vrij uit de voorziening Onderhoud vastgoed. Deze middelen worden gestort in de reserve Prinsenhof Delft.

5. Nieuw beleid (inclusief bestuurlijke accenten)

De keuzes voor nieuw beleid zijn al gemaakt in de Kadernota 2024. In de nieuw begroting zijn geen nieuwe voorstellen opgenomen.

6. Bestaand beleid

Bij bestaand beleid is een budgetvoorstel opgenomen voor beveiliging bij OPEN, DOK en de VAK. Zoals aangekondigd in de Kadernota 2024 is voor de herhuisvesting van Erfgoed Delft rekening gehouden met eenmalige kosten van de verhuizing. Ook is de actualisering van het onderhoudsplan Sportvelden verwerkt (zie programma Samenleven, onderwijs en cultuur)

Voor extra taken bij de Financiële winkel is, passend bij de doelstellingen van de opgave Delft-West, incidentele dekking gevonden in de reservering voor Delft-West (zie programma's Stad en bestuur en Werk en inkomen).

De onderhoudsplanning van het gemeentelijk vastgoed is bijgesteld (zie programma Economie en vastgoed) en bij de facilitaire kosten is rekening gehouden met diverse kostenstijgingen. Hiervoor is dekking beschikbaar binnen bestaande budgetten (zie programma Overhead).

Ten slotte is de raming van de rentelasten en -baten en van het dividend geactualiseerd. Hierdoor ontstaat per saldo een voordeel in het begrotings- en meerjarenbeeld (zie programma Financiën).

7. Sociaal domein

Omdat de compensatie die gemeenten ontvangen voor de extra kosten van de jeugdzorg incidenteel in de meicirculaire is opgenomen, is voor het meerjarige voordeel een stelpost Extra middelen jeugdzorg (arbitrage) geraamd. De stelpost is aangepast aan de wijziging in de richtlijn van de provincie voor de raming van de extra middelen.

Over de Hervormingsagenda Jeugd hebben de VNG en het Rijk afgesproken dat in 2025 een deskundigencommissie beoordeelt of de beoogde besparingen (oplopend tot € 1 miljard in 2027) realistisch en haalbaar zijn en of gemeenten zich voldoende hebben ingespannen om de taakstellende opbrengst te behalen. Op basis van de bevindingen volgt mogelijk een extra compensatie door het Rijk. Delft houdt tot nu toe rekening met een extra opbrengst (i.c. hogere baten en/of lagere lasten) van de Hervormingsagenda vanaf 2026 en met een verlaging van kosten als gevolg van investeringen in de transitie van de jeugdzorg. Voor de Wmo is in de Voorjaarsnota 2024 van het Rijk een houdbaarheidsonderzoek aangekondigd waarmee in 2025 zicht en grip moet ontstaan op de uitgaven. Bezien wordt de mogelijkheid van een apart budget met een eigen indexering. Vooruitlopend hierop is bij het Rijk voor 2026 € 75 miljoen gereserveerd, oplopend naar € 300 miljoen vanaf 2029.

De uitgaven en inkomsten voor het sociaal domein zijn geraamd op basis van lokale ramingen. Ook is rekening gehouden met mutaties in de meicirculaire (taakmutaties, decentralisatie- en integratie-uitkeringen).

8. Actualisering investeringsprogramma (herfasering)

Het bestaande investeringsprogramma is geactualiseerd. Dit betreft met name de herfasering van de investeringsprojecten en de verschuivingen van investeringsagenda naar -plan. Op basis van nieuwe ramingen ontstaan incidenteel voordelen als gevolg van lagere afschrijvingslasten. Toegevoegd zijn de investeringen die starten in de nieuwe jaarschijf 2028 en de nieuwe investeringen die in de Kadernota 2024 zijn opgenomen.

Hierbij is specifiek aandacht besteed aan de actualisatie van de investeringen in het kader van het Integraal Huisvestingsplan (IHP) Onderwijs. Vooruitlopend op het document Actualisatie IHP 2025, dat in 2025 aan de raad wordt voorgelegd, zijn alle actualisaties en bijstellingen meegenomen in dit investeringsprogramma. Ook is er voor de IHP projecten een stelpost van 25% opgenomen voor extra locatiegebonden kosten. Een nadere toelichting staat in het programma Samenleven, onderwijs en cultuur (zie programma 8.3).

In het kader van realistisch ramen is een bijstelling opgenomen van de kapitaallasten die rekening houdt met de verwachte realisatie per jaar. Voor de nieuwe begroting is de bijstelling geactualiseerd en gebaseerd op een realisatie van 70%. Een nadere toelichting staat bij Investerings.

9. Herfasering reserves en voorzieningen

De bijstellingen van de onttrekkingen voor de concrete bestedingsvoorstellen ten laste van de reserveringen voor Delft-West en Innovatiedistrict Delft zijn verwerkt (zie bouwsteen Opgaven). Dat geldt ook voor de bijdrage uit Fonds Delft 2040 voor de Warmtepomp (zie programma Duurzame stad).

Voor het museum Prinsenhof zijn middelen voor regulier onderhoud vrijgevallen die vervolgens zijn gestort in de reserve Project Prinsenhof. Tevens is een storting in de reserve Project Prinsenhof verwerkt die ten onrechte was beëindigd vanaf 2028.

Aan de voorziening Sportvelden zijn middelen toegevoegd na actualisering van het onderhoudsplan sportvelden.

Om tot een sluitend begrotings- en meerjarenbeeld te komen, is in de Kadernota 2024 voor het begrotingsjaar 2025 een incidentele onttrekking aan de Algemene reserve opgenomen van € 8,3 miljoen.

10. Woonlasten

In 2025 worden de woonlasten, bestaande uit de onroerende zaakbelasting (OZB), de afvalstoffenheffing en de rioolheffing, aangepast voor inflatie, actuele kosten in de gesloten circuits en areaaluitbreiding.

De inflatiecorrectie van de OZB komt bovenop de extra opbrengst van € 2,1 miljoen (circa 7%) die in de Programmabegroting 2022-2025 is opgenomen. Deze stijging blijft noodzakelijk voor een sluitende begroting. In totaal is de stijging van de OZB in 2025 12,2% en bestaat uit de bijstelling in de Programmabegroting 2022-2025 (€ 2,1 miljoen), inflatiecorrectie 2025 (€ 1,7 miljoen) en areaaluitbreiding (€ 185.000).

In 2021 heeft het college met de raad in de Programmabegroting 2022-2025 afgesproken de verhoging van de OZB in 2025 terug te draaien, als daarvoor voldoende financiële ruimte beschikbaar is, wanneer het Rijk met voldoende compensatie zou komen voor de gemeentelijke taken en met als randvoorwaarde het behoud van een structureel begrotingsevenwicht. Omdat de structurele financiële positie van gemeenten vanaf 2026 verslechtert en omdat nog onzeker is of hierover aanvullende afspraken gemaakt kunnen worden met het kabinet, is het terugdraaien van de stijging voor 2025 niet mogelijk. In de Programmabegroting 2026-2028 zal opnieuw bezien worden welke mogelijkheden er zijn.

Voor de afvalstoffenheffing en de rioolheffing zijn de toerekenbare kosten en de aantallen huishoudens geactualiseerd. Inclusief de inflatiecorrectie stijgt de afvalstoffenheffing met

3,65%. De rioolheffing stijgt, na inflatiecorrectie en een bijdrage uit de voorziening Riolerings, met 5,5%.

Financiële gezondheid

Naast een positief begrotingssaldo en het voldoen aan de eis van structureel evenwicht zijn voor een compleet inzicht in de financiële gezondheid van de gemeente de volgende vragen relevant:

1. Zijn we financieel wendbaar en weerbaar (ook op de langere termijn)?
Bij *wendbaarheid* gaat het erom hoe snel de gemeente de financiële huishouding kan afstemmen op veranderende opgaven of hoe snel de gemeente kan inspelen op nieuwe financiële verhoudingen. Bij *weerbaarheid* gaat het om de vraag hoe groot de financiële buffer is.
2. Kunnen we de financiële risico's aan?
Hiervoor is het weerstandsvermogen bepalend oftewel de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit.
3. Is er ruimte voor nieuw beleid?
De ruimte voor nieuw beleid wordt bepaald door het saldo van het begrotings- en meerjarenbeeld (inclusief taakstellingen en stelposten) dat is gebaseerd op realistische ramingen voor lasten, baten en reservemutaties. Daarnaast gaat het om het vrij aanwendbare deel van het reservevermogen.

Voor de beantwoording van de vragen is informatie beschikbaar in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing en de paragraaf Financiering.

Ad 1. Zijn we financieel wendbaar en weerbaar (ook op de langere termijn)?
Wendbaarheid gaat over flexibiliteit van budgetten en beïnvloedbaarheid van beleid (medebewind, autonomie). Zo zijn lasten van afschrijving en rente weinig flexibel en is onderwijshuisvesting een wettelijke taak met beperkte beïnvloedbaarheid. Inkoop van maatschappelijke ondersteuning is flexibeler, maar voor aanvragen geldt een open einderegeling en bij aanvullende voorzieningen is weer meer ruimte voor eigen beleid. De weerbaarheid is onderdeel van de Algemene reserve hangt samen met de wendbaarheid. Een lage wendbaarheid vraagt om een hogere weerbaarheid, omdat het aanpassen van de financiële huishouding meer tijd kost. Aanvulling van de Algemene reserve kan benodigd zijn als de weerbaarheidsreserve daadwerkelijk wordt ingezet.

Financiële kengetallen (BBV)

De financiële kengetallen over belastingcapaciteit, grondexploitatie en structurele exploitatieruimte gaan over wendbaarheid. De kengetallen over schulden (netto schuldquote en gecorrigeerde netto schuldquote) en eigen vermogen (solvabiliteit) sluiten aan bij weerbaarheid.

Waarderingscijfer	Jaarrekening 2023	Prognose 2024	Prognose 2025	Prognose 2026	Prognose 2027	Prognose 2028
Door BBV voorgeschreven						
<i>Weerbaarheid:</i>						

Netto schuldquote	43,3%	49,3%	50,3%	69,8%	80,9%	80,3%
Gecorrigeerde netto schuldquote	26,3%	35,2%	36,8%	54,8%	66,2%	68,1%
Solvabiliteitsratio	40,5%	46,6%	39,5%	38,8%	38,9%	36,0%
<i>Wendbaarheid:</i>						
Kengetal grondexploitaties	-0,9%	0,3%	-1,2%	-1,3%	-1,3%	0,0%
Structurele exploitatieruimte	0,6%	1,5%	0,9%	-0,6%	-0,8%	0,3%
Belastingcapaciteit	114,6%	115,9%	120,0%	120,0%	120,0%	120,0%

De scores per kengetal zijn positief en overschrijden de signaleringswaarden uit het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader (GTK 2020 Gemeenten) van de provincie niet. Een uitzondering geldt voor het kengetal Belastingcapaciteit, waarvoor de score als risicovol wordt gekwalificeerd. Dit kengetal geeft inzicht in de belastingdruk (OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing) ten opzichte van het landelijk gemiddelde en daarmee in de ruimte voor belastingverhoging. De score indiceert dat de wendbaarheid beperkt is.

De verwachting is dat de schuldquote op termijn gaat stijgen als gevolg van de financieringsbehoefte van het investeringsprogramma en de afname van de liquide middelen. Afhankelijk van de ontwikkeling van de rente zal dat ook leiden tot een toename van de rentelasten. Het Strategisch investeringsPlan dat in voorbereiding is (4e kwartaal 2024) geeft meer inzicht in de lange termijnontwikkelingen van de investeringen en consequenties voor de financieringsbehoefte.

Reserves

De totale omvang van de reserves is begin 2025 € 274,7 miljoen en bestaat uit bestemmingsreserves (€ 181 miljoen) waarvoor concrete bestedingsafspraken bestaan die zijn vastgesteld door de gemeenteraad en de Algemene reserve (€ 93,7 miljoen). De Algemene reserve levert de dekking voor de benodigde weerstandscapaciteit die hoort bij het risicoprofiel, voor de buffer die is afgesproken in de Programmabegroting 2023-2026 en voor de bijdrage aan de incidentele dekkingsmiddelen. De buffer en de vrij besteedbare ruimte vormen de dekking voor investeringen in de stad (cofinancieringsbijdragen, reserveringen Delft-West, Innovatiedistrict Delft, museum Prinsenhof en Gelatinebrug en bijdragen aan het begrotingsaldo).

Ad 2. Kunnen we de financiële risico's aan?

De financiële risico's zijn in kaart gebracht en gepresenteerd in het risicoprofiel in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. De totale omvang bedraagt € 42,8

miljoen. De verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de aanwezige risico's wordt uitgedrukt in een weerstandsratio. Voor Delft is de score 1,79. De beoordeling van deze score is ruim voldoende volgens de weerstandsnorm in het gemeenschappelijk financieel toezichtkader van de provincie (GTK 2020 Gemeenten).

Ad 3. Is er ruimte voor nieuw beleid?

De weerbaarheid is op orde en toereikend voor beheersing van het risicoprofiel en voor het huidige pakket aan bestuurlijke opgaven en investeringen. Voor uitbreiding van bestaande ambities en toevoeging van nieuwe ambities is op dit moment geen ruimte. De wendbaarheid van de begroting staat onder druk. T/m 2025 gaat het goed, maar vanaf 2026 is bijsturing noodzakelijk. In het handelingsperspectief staan hiervoor diverse mogelijkheden die nader worden onderzocht (bijvoorbeeld het zoeken van ruimte in de lopende exploitatiebegroting en een nader analyse van mogelijke bestedingsruimte binnen bestemmingsreserves). Het Strategisch Investeringsplan gaat bijdragen aan het verkrijgen van meerjarig inzicht in de gevolgen van de investeringsambities.

De uiteindelijke opgave is mede afhankelijk van keuzes die het Rijk maakt over de structurele financiering van gemeenten. De inzet van de VNG hierbij is om te komen tot goede afspraken over de balans tussen taken en middelen.

FINANCIËLE BEGROTING 2025 & MEERJARENBEELD 2026-2028

Baten en lasten per programma

De tabellen hierna geven inzicht in de omvang van baten en lasten per programma en van stortingen in en onttrekkingen aan reserves. Zowel voor de realisatie op basis van Jaarstukken 2023, het lopende jaar 2024 als voor de Programmabegroting 2025-2028. Bij de programma's staat een toelichting op het beleid en het budget aan de hand van de 3 W-vragen: 'Wat willen we bereiken?', 'Wat gaan we ervoor doen?' en 'Wat mag het kosten?'.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten	486.786	454.623	499.845	504.708	477.455	488.904
Lasten	473.833	460.163	500.707	516.343	487.221	491.453
Onttrekkingen	-51.831	-23.682	-28.976	-13.182	-10.454	-6.530
Stortingen	57.449	18.411	28.055	5.635	4.885	3.906
Begrotingssaldo	7.336	-270	60	-4.088	-4.196	75

Baten en lasten, toevoegingen en onttrekkingen

De kolom Begroting 2024 geeft de stand van de begroting die nu in uitvoering is, inclusief door de raad vastgestelde begrotingswijzigingen. De besluitvorming over nieuwe mutaties in 2024, dus na vaststelling van de Kadernota 2024, is onderdeel van de behandeling van de Najaarsrapportage 2024.

De mutatie van de reserves betreft de Algemene reserve en bestemmingsreserves. Een specificatie en toelichting is opgenomen bij het programma Financiën.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten						
Duurzame stad	3.045	4.119	4.093	1.223	823	823
Bereikbare stad	7.488	6.725	7.493	6.696	6.696	6.696
Goed wonen	12.013	18.784	14.911	38.225	14.951	23.074
Schone en veilige stad	36.095	35.660	36.101	35.730	35.552	35.945
Gezonde en sociale stad	5.064	999	4.162	4.827	1.926	1.926
Samenleven, onderwijs en cultuur	10.008	5.068	7.795	5.747	4.885	4.885
Werk en inkomen	81.608	60.392	68.955	68.588	68.588	68.588
Economie en Vastgoed	6.936	6.046	6.249	6.274	6.184	6.147
Stad en Bestuur	1.925	1.324	1.991	1.991	1.361	1.361
Financiën	316.891	311.677	340.637	327.949	329.031	332.002
Overhead	5.713	3.829	7.458	7.458	7.458	7.458
Totaal Baten	486.786	454.623	499.845	504.708	477.455	488.904
Lasten						
Duurzame stad	8.057	11.617	9.730	9.997	5.125	4.992
Bereikbare stad	11.814	12.577	12.435	12.449	13.023	13.315
Goed wonen	19.825	29.199	25.905	47.559	23.856	31.285
Schone en veilige stad	67.928	67.402	71.174	72.236	72.569	72.835
Gezonde en sociale stad	106.526	115.800	129.743	128.130	124.908	124.558
Samenleven, onderwijs en cultuur	58.985	49.721	55.643	51.770	55.404	55.668
Werk en inkomen	115.636	95.870	105.588	105.709	105.652	105.588
Economie en Vastgoed	18.562	13.144	12.907	14.497	16.001	14.271
Stad en Bestuur	10.027	10.883	11.590	11.491	10.091	10.078
Raad	2.546	2.567	2.834	2.834	2.834	2.830
Financiën	6.180	3.272	9.118	6.798	4.857	3.557
Overhead	47.746	48.109	54.039	52.873	52.902	52.476
Totaal Lasten	473.833	460.163	500.707	516.343	487.221	491.453
Onttrekkingen						
Financiën	-51.831	-23.682	-28.976	-13.182	-10.454	-6.530
Storting						
Financiën	57.449	18.411	28.055	5.635	4.885	3.906
Begrotingssaldo	7.336	-270	60	-4.088	-4.196	75

INVESTERINGEN

Investerings in het algemeen

In het investeringsplan en het investeringsplan bedrijfsmiddelen staan de in uitvoering genomen investeringen, vervangingsinvesteringen en investeringen vanuit beheerplannen. Op de investeringsagenda staan de voornemens tot investeren. Voorafgaand aan de uitvoering hiervan wordt een uitvoeringsplan vastgesteld met een kostenraming en planning. Onder het overzicht gewijzigde investeringen staat het totaal aan toegekende en nog toe te kennen investeringsbedragen voor alle projecten over alle jaren.

De afschrijvings- en rentelasten (kapitaallasten) die samenhangen met deze investeringen zijn opgenomen bij de programma's en opgenomen in de meerjarige begroting. Individuele investeringsprojecten zijn weergegeven en toegelicht in de programma's onder de 3e W-vraag 'wat mag het kosten'. De gewijzigde investeringen t.o.v. de Kadernota 2024 zijn hierin vetgedrukt.

Investeringsprogramma tot en met 2028	Toegekend budget na actualisatie	Realisatie t/m 2023	Beschikbaar bedrag na actualisatie
Investeringsplan	421.349	134.312	287.037
Bedrijfsmiddelen	16.969	2.409	14.560
Investeringsagenda	156.641	-	156.641
Totaal investeringsprogramma	594.959	136.721	458.238

Mutaties investeringsprogramma

Ten opzichte van de Programmabegroting 2024-2027 is het investeringsprogramma geactualiseerd. De aansluiting met de nieuwe begroting is in onderstaande tabel opgenomen.

<i>(bedragen x € 1.000)</i>		Toegekend bedrag
Mutaties investeringsprogramma		
Investeringsplan		
Toegekend bedrag Investeringsplan 2024-2027		360.958
Van 'Agenda' naar 'Plan'		3.750
Kadernota		15.070
Museum Prinsenhof		34.500
Uitbreiding Vulcanusweg		150
Actualisatie Investeringsplan (incl. afgeronde investeringen)		6.921
Toegekend bedrag investeringsagenda tot en met 2028		421.349
Bedrijfsmiddelen		
Toegekend bedrag Investeringsplan 2024-2027		11.505
Van 'Bedrijfsmiddelen' naar 'Plan'		-
Kadernota		300
Actualisatie bedrijfsmiddelen		5.164
Toegekend bedrag investeringsagenda tot en met 2028		16.969
Investeringsagenda		
Toegekend bedrag Investeringsplan 2024-2027		101.576
Van 'Agenda' naar 'Plan'		-3.750
Actualisatie IHP		57.515
Actualisatie investeringsagenda		1.300
Toegekend bedrag investeringsagenda tot en met 2028		156.641
Totaal investeringsprogramma tot en met 2028		594.959

Toelichting mutaties investeringsprogramma

In vergelijking met de vorige programmabegroting is een aantal investeringen afgesloten en heeft de raad nieuwe aanvullende besluiten genomen. In de Kadernota 2024 zijn investeringen opgenomen en geactualiseerd voor het Integraal Huisvestingsplan onderwijs (IHP) en de nieuwe beheerplannen openbare ruimte.

Ten slotte zijn de planning en de ramingen van het bestaande programma geactualiseerd (herfasering op basis van realisatie).

De toelichtingen op de investeringen staan in het betreffende programma (derde W-vraag: 'Wat mag het kosten').

Realisatie ten opzichte van begroting

Jaarlijks is sprake van een afwijking tussen de geraamde investeringsbedragen en de daadwerkelijke realisatie. Analyse leert dat dit verklaard wordt door diverse (externe) factoren. Zoals beschikbaarheid van aannemers, beschikbaarheid van materieel, inspraak op bestemmingsplannen en capaciteit.

Op basis van de realisatie in de afgelopen jaren is nu de reële verwachting dat van het totale investeringsprogramma per jaar circa 70% kan worden gerealiseerd. Vanwege de eerdergenoemde factoren is het niet mogelijk om vooraf aan te geven op welke specifieke investeringen dit betrekking heeft. In het begrotings- en meerjarenbeeld is daarom een bijstelling (stelpost) voor realistisch ramen opgenomen die aansluit bij de aanname dat in een jaar maximaal 70% wordt besteed. Voor de lagere kapitaallasten die hiervan het gevolg zijn, is een stelpost geraamd (zie programma Financiën).

Overzicht gewijzigde investeringen

(bedragen × € 1.000)		Begroting 2025
Gewijzigde investeringen	Programma	
Reeds besloten:		
Stand na Kadernota 2024		503.173
Nog te besluiten voorstellen:		
Meubilair	P2	50
Waterplan / klimaatadaptatie	P3	10
Adaptieve Mobiliteitsagenda	P4	2.250
		Jaarschijf 2028 is 2.250; bedrag veranderd van 4.560 in 2.250
Beheerplan civiele constructies	P6	2.500
Beheerplan groen en water	P6	1.933
Waterberging	P6	500
Beheerplan openbare verlichting	P6	2.200
Beheerplan wegen	P6	2.644
Bomenwijk (Vestia)	P6	500
Speelplekken	P6	530
Stadsvernieuwing	P6	140
Tractie	P6	277
Verkeersvoorzieningen	P6	315
Vernieuwen riolen (GRP)	P6	4.204
Voorziening vernieuwen riolen (GRP)	P6	-4.204
Binnen- en buitensport	P8	-1.320
IHP CLD Hof van Delft	P8	1.659
IHP Grotius Juniusstraat-grond	P8	8.000
IHP Grotius Juniusstraat -grond	P8	3.100
IHP Maurice Maeterlinckschool - grond	P8	900
IHP Mercurius met sportzaal	P8	5.106
IHP Stelpost	P8	50.764
OHP 2025 1e inrichting Spinoza ISK	P8	335
OHP 2025 1e inrichting Mercurius college	P8	115
RingPass velden	P8	3.490
Sportaccommodaties KN2021	P8	-1.810
Tijdelijke huisvesting Gebouw Het Kristal	P8	-190
Tijdelijke uitbreiding ISK	P8	394
ICT Investerings	P11	<u>7.394</u>
Totaal nieuwe en gewijzigde investeringen		91.786
Stand Programmabegroting 2025-2028		594.959

INVESTERINGSPLAN

Overzicht investeringsplan

In het Investeringsplan staat per programma het totaal toegekende budget, de realisatie van dit budget tot en met 2023 en het nog beschikbare bedrag voor 2025 en verder. De individuele investeringsprojecten en de te verwachte kapitaallasten zijn opgenomen en toegelicht in de programma's onder de 3e W-vraag 'wat mag het kosten'.

Investeringsplan (bedragen × € 1.000)	Toegekend bedrag	Realisatie t/m 2023	Jaarschijf 2024 o.v.v. NJR24	Fasering			
				2025	2026	2027	2028
Duurzame stad	4.575	1.773	545	945	762	275	275
Bereikbare stad	88.371	69.756	4.994	5.315	3.141	2.761	2.404
Goed wonen	626	186	94	10	336	-	-
Schone en veilige stad	150.502	47.622	21.647	23.709	18.233	24.272	9.974
Samenleven, onderwijs en cultuur	172.443	12.167	18.965	47.898	34.826	19.883	23.074
Economie en vastgoed	1.740	99	906	135	600	-	-
Overhead	3.092	2.699	124	135	134	-	-
Totaal investeringsplan	421.349	134.302	47.274	78.147	58.032	47.191	35.727

INVESTERINGSPLAN - BEDRIJFSMIDDELEN

Overzicht investeringsplan - bedrijfsmiddelen

De bedrijfsmiddelen vormen een aparte categorie binnen het Investeringsplan. In het investeringsplan voor de bedrijfsmiddelen is per programma het toegekende budget in de meerjarenbegroting opgenomen. De individuele investeringsprojecten en de te verwachte kapitaallasten zijn opgenomen en toegelicht in de programma's onder de 3e W-vraag 'wat mag het kosten'.

Investerings Bedrijfsmiddelen	Toegekend bedrag	Realisatie t/m 2023	Jaarschijf 2024 o.v.v. NJR24	Fasering				
				2025	2026	2027	2028	
(bedragen × € 1.000)								
Bereikbare stad	750	-	250	150	150	150	50	
Schone en veilige stad	1.293	32	149	278	278	278	278	
KCC Investerings	141	12	129	-	-	-	-	
Meubilair	300	49	50	50	50	50	50	
Renovatie/vervanging raadstafel	150	-	20	130	-	-	-	
Software vervanging toegangspoortjes	410	-	-	410	-	-	-	
Stad en bestuur	1.001	61	199	590	50	50	50	
ICT Investerings	13.925	2.316	984	1.058	1.600	6.747	1.220	
Overhead	13.925	2.316	984	1.058	1.600	6.747	1.220	
Totaal bedrijfsmiddelen	16.969	2.409	1.582	2.076	2.078	7.225	1.598	

INVESTERINGSAGENDA

Overzicht investeringsagenda

Op de investeringsagenda staan investeringsvoornemens. Een investering staat op de agenda als er nog geen goedgekeurd uitvoeringsplan (kostenraming, planning) is vastgesteld. Op de Investeringsagenda staan per investering de raming van de voorgenomen investering en de voorgenomen fasering. De individuele investeringsprojecten en de te verwachte kapitaallasten zijn opgenomen en toegelicht in de programma's onder de 3e W-vraag 'wat mag het kosten'.

Investerings Bedrijfsmiddelen	Toegekend bedrag	Realisatie t/m 2023	Jaarschijf 2024 o.v.v. NJR24	Fasering			
				2025	2026	2027	2028
(bedragen × € 1.000)							
Adaptieve mobiliteitsagenda (2026-2030) *							
Bereikbare stad	-	-	-	-	-	-	-
Schone en veilige stad				2025	2026	2027	2028
Schone en veilige stad	7.500	-	-	1.000	1.500	1.000	4.000
Samenleven, onderwijs en cultuur				2025	2026	2027	2028
IHP CLD Hof van Delft	14.000	-	-	-	-	-	-
IHP Delftse Montessori	7.052	-	500	500	6.052	-	-
IHP Grotius Juniusstraat	31.906	-	-	-	-	-	15.953
IHP Grotius Juniusstraat -grond	3.100	-	-	-	-	3.100	-
IHP Maurice Maeterlinckschool	14.844	-	150	350	3.600	10.744	-
IHP Maurice Maeterlinckschool - grond	900	-	-	-	900	-	-
IHP Sporthal Grotius	6.347	-	-	-	-	-	6.347
IHP Stanislas VMBO /Junius (v)mbo-school vervroegd	20.228	-	200	500	500	5.000	12.000
IHP Stelpost	50.764	-	-	7.294	6.658	13.031	20.269
Samenleven, onderwijs en cultuur	149.141	-	850	8.644	17.710	31.875	54.569
Totaal investeringsagenda	156.641	-	850	9.644	19.210	32.875	58.569

BELEIDSBEGROTING

Inleiding beleidsbegroting

De programmabegroting omvat tien programma's. De namen van de programma's zijn niet gelijk aan de bestuurlijke accenten.

Per programma worden de drie W-vragen beantwoord: 'Wat willen we bereiken?', 'Wat gaan we ervoor doen?' en 'Wat gaat het kosten?'. Bij de eerste W-vraag staan de indicatoren en een actualisering van de effecten en prestaties voor 2025. Bij de tweede W-vraag geven we een opsomming van de activiteiten die worden ondernomen om die effecten en prestaties te bereiken. De derde W-vraag laat de financiële vertaling per programma zien, inclusief investeringen. In een apart overzicht zijn de mutaties ten opzichte van de vorige begroting opgenomen. Nieuwe, nog te besluiten mutaties zijn toegelicht.

Het meerjarige beeld, met rekeningcijfers over de afgelopen jaren en de begrote lasten, baten en reservemutaties tot en met 2028, zijn te vinden bij Overzichten, onderdeel Uitvoeringsinformatie - Baten en lasten per taakveld.

De uitwerking van de drie opgaven (Delft-West, Innovatiedistrict Delft en Energietransitie) en de inzet voor de bestuurlijke accenten komen in de programma's aan de orde.

Structuur per programma:

1. Wat willen we bereiken?: Tabel met de beleidsindicatoren.
2. Wat gaan we daarvoor doen?: Toelichting op de acties voor het begrotingsjaar in relatie tot het beschikbare budget.
3. Wat gaat het kosten?: Overzicht van baten en lasten met een toelichting op de mutaties en een overzicht van investeringen met een toelichting.

Indicatoren

Met indicatoren laten we transparant en meetbaar zien wat we bereiken in onze stad. Vooraf leggen we een streefcijfer vast in de programmabegroting. Dit voorkomt achteraf spraakverwarring over doelbereiking. Op deze manier leggen we transparant rekenschap af over onze ambities. De streefcijfers van de lokale indicatoren geven in de regel minimaal beoogde waarden weer ('groter of gelijk aan').

Per programma staan de meest relevante indicatoren bij elkaar. Dit zijn de indicatoren uit het coalitieakkoord. De verplichte BBV-indicatoren (Besluit Begroting en Verantwoording) staan in bijlage Verplichte beleidsindicatoren BBV.

1 RAAD

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2025
Lasten	2.834
Saldo	-2.834

1.1 WAT WILLEN WE BEREIKEN

Algemeen

De doelstelling van het programma Raad omvat het waarborgen van een democratisch bestuur, dat effectief, doelmatig, transparant en betrouwbaar functioneert. De betrokkenheid van inwoners bij het politiek bestuur van de gemeente is daarbij van wezenlijk belang voor het draagvlak van genomen besluiten.

Beleidstoelichting

De gemeenteraad heeft 39 leden die allemaal inwoner zijn van Delft. Gezamenlijk vertegenwoordigen zij alle inwoners van onze stad. De gemeenteraad is het hoogste bestuurlijke orgaan van de gemeente en vormt samen met de burgemeester en het college het bestuur van Delft. De gemeenteraad bepaalt de (financiële) kaders waarbinnen het college van burgemeester en wethouders het beleid voor Delft moet uitwerken en uitvoeren. Daarnaast controleert de gemeenteraad of het college het beleid naar behoren uitvoert en (onvoorziene) problemen afdoende aanpakt. Hierbij geeft de gemeenteraad ook invulling aan haar volksvertegenwoordigende rol door in actieve verbinding met de stad te staan. Bij deze taken worden de gemeenteraadsleden ondersteund door een aantal commissieleden.

1.2 WAT GAAN WE ERVOOR DOEN

Algemeen

Het programma Raad omvat de activiteiten en bijbehorende kosten die samenhangen met het goed functioneren van de gemeenteraad, waaronder de vergoedingen voor gemeenteraads- en commissieleden, fractievergoedingen, vergaderkosten, werk- en wijkbezoeken, voorlichtingsbijeenkomsten, de kosten voor de externe accountant, communicatiemiddelen en audiovisuele apparatuur, het budget van de Delftse Rekenkamer, de inzet van de Stadsbouwmeester en de ondersteuning en advisering door de medewerkers van de griffie. De griffie bestaat uit ambtenaren die de gemeenteraad ondersteunen.

Delftse Rekenkamer (DRK)

De DRK werkt voor de gemeenteraad en doet onafhankelijk onderzoek naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het gemeentebestuur. Daarnaast adviseert de DRK de gemeenteraad over hoe het beleid en uitvoering beter kunnen. Verdere informatie is te vinden via: <https://www.delft.nl/delftse-rekenkamer>.

Stadsbouwmeester

De stadsbouwmeester is een onafhankelijk adviseur van de gemeenteraad, het college en ambtelijke organisatie die de samenhang tussen verschillende projecten binnen de stad stimuleert en hierbij zo veel mogelijk samenwerkt met de stad. Hij heeft een vrije, inspirerende, verbindende en agenderende rol naar zowel de raad, het college als de ambtelijke organisatie en stimuleert het debat met de stad. Verdere informatie is te vinden via: <https://ris.delft.nl/stadsbouwmeester/>.

Accountant

De gemeente heeft een externe accountant die werkt voor de gemeenteraad en ook door de gemeenteraad wordt geselecteerd. De accountant vormt een oordeel over het getrouwe beeld van de jaarstukken, inclusief de rechtmatigheidsverantwoording. Daarmee heeft de accountant een ondersteunende rol in de planning- en controlcyclus.

1.3 WAT MAG HET KOSTEN

Overzicht baten en lasten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Lasten	2.834	2.834	2.834	2.830
Saldo	-2.834	-2.834	-2.834	-2.830

Overzicht mutaties

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Raad				
Reeds besloten:				
Stand Programmabegroting 2024-2027	-2.692	-2.693	-2.692	-2.693
Begrotingswijzigingen t/m 1 juli 2024				
Najaarsrapportage 2023 (structurele effecten)	-22	-22	-22	-22
Kadernota 2024	-15	-15	-15	-15
Nog te besluiten voorstellen:				
Nominale ontwikkeling	-105	-105	-104	-100
Totaal - Raad	-2.834	-2.834	-2.834	-2.830

Toelichting op de mutaties

Kadernota 2024 (-/- € 15.000)

Het budget voor presentiegelden commissieleden is structureel verhoogd (15e begrotingswijziging 2024).

Nog te besluiten voorstellen:

Nominale ontwikkeling (-/- €105.000)

De nominale ontwikkeling betreft de aanpassing van de budgetten aan het prijspeil voor 2025. Een nadere toelichting is opgenomen in het hoofdstuk Financiële positie.

2 STAD EN BESTUUR

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2025
Baten	1.991
Lasten	11.590
Saldo	-9.599

Algemeen

Het college van Delft staat voor de waarden van goed bestuur. Deze vormen het fundament van ons handelen en besluitvorming. Dit betekent dat we transparant zijn, gericht op een effectieve besteding van middelen en de legitimiteit van onze besluitvorming. Op deze manier geven we vorm aan het begrip betrouwbare overheid. We zijn benaderbaar en zichtbaar in de stad aanwezig. We geloven in een cultuur van inwoners aangenaam verrassen, door bijvoorbeeld vaker en sneller te telefoon te pakken. Ook als het antwoord nee is.

Mensen maken de stad. De stad maken we met elkaar. Samen bepalen we hoe iedereen in Delft leeft, werkt en hoe Delft zich daardoor ontwikkelt. We zien dit uitdrukkelijk als gezamenlijke opgave van de gemeenteraad en het college. Daar waar het nodig is, willen we de kracht van de samenleving versterken. Daar waar die kracht al aanwezig is, willen we ruimte geven aan initiatieven, bijvoorbeeld via participatietrajecten waarbij omwonenden en ondernemers meedenken over de thema's werken én wonen, leefkwaliteit, bereikbaarheid, alsmede met het verstrekken van subsidies.

Wij staan als raad en college voor de waarden van goed bestuur. Dat betekent voor ons dat we als college zichtbaar zijn, betrouwbaar zijn, verantwoordelijkheid nemen en echt luisteren. Wij willen meer met bewoners en bedrijven samen oppakken en zichtbaar zijn in de wijken. Dus dichtbij alle Delftenaren en dichtbij de uitvoering. We werken samen met de stad en partners aan een aantrekkelijk Delft, ook voor toekomstige generaties. Tegelijkertijd: er gebeurt al veel moois in Delft. Met de aanpak 'Wij West - Gelijke kansen in Delft' bijvoorbeeld. Waarin we samen met bewoners, instellingen en organisaties uit Delft-West vorm en inhoud geven aan de opgaven, vanuit vertrouwen. Voor het toekomstbestendig versterken van de stad, werken we samen met, en behartigen we belangen bij, mede-overheden. Dit met oog voor de omgeving. Daartoe zorgen we ook dat we de kansen in beeld hebben die samenwerking op bovengemeentelijk niveau en in netwerkverbanden met zich mee kan brengen.

Relevante beleidskaders

In 2023 is het kader in de vorm van de visie op gemeentelijke dienstverlening opgesteld.

Onder dit programma vallen de volgende onderwerpen:

College van B&W, bestuurlijke samenwerking (inclusief werkbudget Agenda 2040 en verbonden stad), burgerzaken, basisregistraties, dienstverlening, verkiezingen, overige baten en lasten stad en bestuur en kostenverdeelstaat (ureninzet op het programma).

2.1 WAT WILLEN WE BEREIKEN

Beleidsindicatoren

Stad en bestuur	Stand:	Streven: PB 2025	Streven: 2030
Met elkaar: vertrouwensscore B&W	6,4	6,6	7,0

Toelichting op de beleidsindicatoren

We streven ernaar om tussen 2025 en 2030 het vertrouwen in het college van burgemeester en wethouders te laten stijgen naar het rapportcijfer 7. Dat is ambitieus, maar het laat zien waar we voor staan en waar we op inzetten. Dit betreft een gezamenlijke inspanning, waar we met het college en de hele ambtelijke organisatie hard voor werken.

Gemeentelijke dienstverlening

Met onze dienstverlening ondersteunen wij inwoners, ondernemers, organisaties en bezoekers om hun zaken eenvoudig te regelen. De organisatie werkt hieraan op basis van een visie, met vier leidende principes:

- *Voor iedere Delftenaar:* We zijn er voor iedere Delftenaar. We leven ons in en hebben oog voor de mens en de situatie. Met onze inclusieve dienstverlening sluiten we aan op het belang van de stad én de behoeften van inwoners, ondernemers, organisaties en bezoekers.
- *Toegankelijke dienstverlening:* We leveren passende dienstverlening voor iedereen, laagdrempelig en eenvoudig in gebruik. Zo zijn we toegankelijk voor iedere Delftenaar. Mensen kunnen gemakkelijk gebruik maken van onze dienstverlening, ongeacht de eigen vaardigheden.
- *Eigentijdse dienstverlening:* We blijven kansen benutten voor mogelijkheden van nieuwe (digitale) oplossingen waar die meerwaarde hebben voor de Delftse dienstverlening. De inzet is dat iedereen eenvoudig toegang heeft tot gemeentelijke diensten.
- *Voor en samen met de stad:* Om onze diensten voortdurend te verbeteren, gebruiken we de ervaringen en kennis van Delftenaren en het netwerk van partners en organisaties. We betrekken hen actief bij het ontwikkelen en toetsen ervan.

Voor onze dienstverlening willen we het streefcijfer van 7,5 minimaal handhaven voor de komende jaren. Als input voor deze indicator gebruiken we de tweejaarlijks Omnibusenquête.

2.2 WAT GAAN WE ERVOOR DOEN

Doelstellingen

De stad maken we met elkaar

De stad maken we met elkaar en dat komt binnen elke opgave tot uiting. Zo blijft er in 2025 veel aandacht voor het samen met de wijken vormgeven van de energietransitie en het samenwerken met onze partners. We hebben een breed palet aan mogelijkheden en instrumenten op het gebied van participatie en inspraak, zoals de methode Delfts Doen, 'Right to Challenge', Energieloket Delft (verduurzamen) en ons (nieuwe) subsidiestelsel. We gaan de participatieaanpak Delfts Doen evalueren en waar nodig aanpassen.

We zetten met ons uitvoeringsplan 'Samen maken we de stad' in op vier lijnen:

1. We staan in contact met 'alle' Delftenaren.
2. We geven initiatieven uit de stad meer ruimte (vanuit het besef dat niet alles kan).
3. We betrekken bewoners intensief en tijdig bij de energietransitie en fysieke plannen in de wijk.
4. We willen de verbinding tussen student en stad vergroten.

De kracht van Delftenaren benutten we zoveel als mogelijk, bijvoorbeeld door inzet van hun (ervarings-)deskundigheid en kennis in bijvoorbeeld het armoedenetwerk of het toegankelijkheidsnetwerk. We werken eraan om zichtbaar en toegankelijk te zijn in de wijken. Daarvoor organiseren we ons werk dichterbij – en samen met – alle Delftenaren. We maken daarvoor bijvoorbeeld gebruik van spreekuren in de wijken en inlooplocaties in de stad. Wijkregisseurs kennen de wijken, verbinden sleutelfiguren, ondersteunen initiatieven en organiseren samenhang door middel van leefbaarheidsoverleggen met partners. We zetten in op het stimuleren en faciliteren van vrijwilligerswerk en gaan dat ook meer zichtbaar maken. Zo zijn we gestart met een extern vertrouwenspersoon voor vrijwilligers, brengen we vraag en aanbod beter bij elkaar via de website Delft helpt elkaar en is er de vrijwilligersacademie met volop aanbod van trainingen en workshops.

We versterken in de gemeentelijke organisatie het omgevingsbewustzijn bij de medewerkers om zo als organisatie nog beter te worden in het samenwerken met de stad, in het vroegtijdig oppikken wat er leeft en daar samen met bewoners en organisaties op in te kunnen spelen.

Doelstellingen

Bovengemeentelijke samenwerking

De verplaatsing van mensen van woning naar werk, school en voorzieningen gaat in onze regio vaak de gemeentegrens over. Delft heeft een bijzondere positie als middelgrote stad tussen Rotterdam en Den Haag, als stad met centrumfunctie voor woonplaatsen in de omgeving en als stad met een technische universiteit. Veel gedecentraliseerde taken voeren we regionaal samen uit – vanwege verwevenheid, specialisatie en/of schaalvoordeel. Deze positie maakt dat Delft een speler is in veel samenwerkingsverbanden en dat daar veel prioriteit naar uitgaat. We zijn ons bewust van het waardevolle contact met onze buurgemeenten en we hebben belang bij de verbindende blik die daarbij vaak van ons gevraagd of gewaardeerd wordt.

In Delft liggen veel kansen die de spin-off van de Delftse kenniseconomie lokaal en bovenlokaal vergroten. We werken daaraan dan ook bestuurlijk samen met de omliggende gemeenten, zowel in de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH), als met Leiden en Dordrecht. Ook werken we samen met de provincie Zuid-Holland en met het Rijk.

De Delftse inbreng in de Metropoolregio Rotterdam Den Haag stemmen we regelmatig af met de Delftse Delegatie van gemeenteraadsleden, die lid zijn van de adviescommissies binnen de MRDH voor verkeer en economisch vestigingsklimaat. In MRDH-verband gaan we in 2025 aan de slag met de implementatie van de verbeteringen van de samenwerking waartoe de samenwerkende gemeenten besluiten in de 10-jaarsevaluatie.

Ook met de provincie zijn we scherp op de wijze van samenwerking. Er is regelmatig ambtelijk en bestuurlijk contact over Delftse en regionale opgaven en we zorgen dat we elkaar niet verrassen met besluiten.

Op nationale schaal biedt het G40-netwerk van (middel)grote steden ons een plek om op stedelijke vraagstukken kennis te vergroten en de koers voor bovenlokale belangenbehartiging te bepalen. Een samenwerking waarbij de G40 en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) elkaar complementeren en versterken.

We vertegenwoordigen Delft binnen de VNG in de algemene ledenvergaderingen. Daar bepalen gemeenten samen de koers voor contacten met het Rijk over rijksbeleid, regelgeving, uitvoeringskaders en financiering én maken we keuzes voor gezamenlijke gemeentelijke uitvoering (GGU).

Met de VNG stellen we doelen voor de lange termijn op en nemen we initiatief voor samenhang in beleid tussen alle overheidslagen. Dat doen we vanuit onze contacten met inwoners, ondernemers, maatschappelijke instellingen én onze kennis van de uitvoering. We vragen ook het nieuwe kabinet om samenwerking. Alleen samen kunnen we een slagvaardige overheid zijn, die doet wat het belooft en waar de burger op vertrouwt.

Voor de (netwerk)samenwerkingen binnen de MRDH, G40 en VNG dragen we bij via contributie vanuit het programma Stad en Bestuur.

Delft is in meer (tijdelijke) netwerkverbanden actief. Ook is de gemeente partij in diverse publiekrechtelijke Gemeenschappelijke Regelingen, die een aantal gemeentelijke taken realiseren. De inhoudelijke advisering op bestuurlijke samenwerking- en netwerkverbanden heeft betrekking op diverse doelstellingen in de programmabegroting.

In de paragraaf Verbonden Partijen is een overzicht opgenomen van onder andere gemeenschappelijke regelingen.

Doelstellingen

Lobby en Public Affairs

Delft kent drie grote en langjarige opgaven. Om deze opgaven te realiseren hebben we andere partijen nodig. Afgelopen periode hebben college, organisatie en raad hard gewerkt om samen met andere partijen budgetten en ruimte te realiseren. Deze inzet werpt zijn vruchten af, zoals met de versnellingsgelden, Woningbouw Impuls, opname in het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid en Preventie met gezag. Maar we zijn er nog niet. Onze uitgangspositie biedt immers kansen, maar schept ook verplichtingen. We moeten nu doorpakken. De komende jaren is daarom extra inzet nodig op lobby, belangenbehartiging en strategisch partnerschap.

In 2024 zijn daartoe de public affairs-activiteiten versterkt en meer met elkaar in verband gebracht. In 2025 zetten we vervolgstappen in de professionalisering. Met het doel om de uitvoering van de gemeentelijke (lobby-)agenda effectiever en efficiënter vanuit public affairs te ondersteunen. De aanpak verloopt langs drie sporen: de inhoudelijke lobbyprioriteiten, het verstevigen van de bilaterale en netwerksamenwerking en een passende organisatie. Daarbij zoeken wij slimme samenwerkingen op, met partners binnen de stad, zoals de TU Delft, en buiten de stad. Actieve deelname aan bestuurlijke samenwerkingen, zoals de G40 en de VNG, vanuit de inhoud én vanuit public affairs, helpt daar ook bij.

Doelstellingen

Gemeentelijke Dienstverlening

De komende periode werken we aan de volgende trajecten en ontwikkelingen op het gebied van dienstverlening:

Toegankelijke en inclusieve dienstverlening

We gaan verkennen, binnen de wettelijke kaders van informatiebeveiliging en privacy, of het mogelijk is om proactieve dienstverlening in te zetten. Bijvoorbeeld: inwoners proactief informeren over regelingen waar ze mogelijk gebruik van kunnen maken.

Daarnaast gaan we onderzoeken wat de mogelijkheden zijn van toepassingen zoals Teletolk in dienstverlening. Teletolk is een dienst waarmee doven en slechthorenden gebruik kunnen maken van een gebarentolk of schrijftolk.

We organiseren onze dienstverlening ook nabij, in de stad, waar dat nodig is om het juiste resultaat te bereiken. Daarvoor werken we samen binnen de organisatie en met onze (uitvoerings)partners aan verschillende initiatieven en opgaven, waaronder Delft-West.

Start vervanging digitale dienstverleningsomgeving

De gemeente heeft een groot deel van haar dienstverlening gedigitaliseerd, veelal in eigen beheer. De komende periode gaan we deze eigen ontwikkelde dienstverleningsomgeving vervangen. De aanleidingen hiervoor zijn personeelsverloop en verschillende (technologische) ontwikkelingen. In 2024 hebben we de oplossingsrichting bepaald voor de nieuwe omgeving. In 2025 starten we met de realisatie. Dit is een omvangrijk gemeentebreed verandertraject.

Doelstellingen

Bedrijfsvoering

Als gevolg van BBV-regelgeving voor overhead is net als vorige jaren een groot deel van de informatie over dit programma opgenomen bij het programma Overhead. Daarnaast verwijzen we voor een nadere invulling van wat we gaan doen naar de paragraaf Bedrijfsvoering.

2.3 WAT MAG HET KOSTEN

Overzicht baten en lasten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten	1.991	1.991	1.361	1.361
Lasten	11.590	11.491	10.091	10.078
Saldo	-9.599	-9.500	-8.730	-8.717

Overzicht mutaties

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stad en bestuur				
Reeds besloten:				
Stand Programmabegroting 2024-2027	-8.802	-8.865	-8.400	-8.388
Begrotingswijzigingen t/m 1 juli 2024				
ARB 1 - 2024	-51	-51	-51	-51
Kadernota 2024	-550	-400	-150	-150
Nog te besluiten voorstellen:				
Nominale ontwikkeling	-326	-326	-315	-314
Bestaand beleid				
- Financiële winkel (t.l.v. reservering Delft-West)	-108			
- Doorbelaste rente	3	2	1	1
- Overig	195	141	186	186
Actualisering investeringsprogramma (herfasering)	41			
Totaal - Stad en bestuur	-9.599	-9.500	-8.730	-8.717

Toelichting op de mutaties

Kadernota 2024 (-/- € 550.000)

De visie Delftse dienstverlening is in de uitvoeringsagenda dienstverlening uitgewerkt in concrete projecten. De projecten dragen bij aan een goede dienstverlening en aan de elementen (burgerbetrokkenheid en inclusiviteit) die genoemd zijn in het rekenkameronderzoek 'Digitaal bestuur in Delft' (15e begrotingswijziging 2024).

Nog te besluiten voorstellen:

Nominale ontwikkeling (-/- € 326.000)

De nominale ontwikkeling betreft de aanpassing van de budgetten aan het prijspeil voor 2025. Een nadere toelichting is opgenomen in het hoofdstuk Financiële positie.

Financiële winkel (t.l.v. Delft-West) (-/- € 108.000)

Er is sprake van toename van medewerkers en werkzaamheden vanuit verschillende oorzaken, van wijziging in wetgeving tot uitbreiding van activiteiten (Jongerenperspectieffonds; Vroegsignalering; bemanning bewindvoeringsdesk; regiehouder

budgetbeheer; werkzaamheden in het kader van Wij West). Daarnaast is de complexiteit van problematiek toegenomen. Dekking komt uit de reservering voor Delft-West. In totaal wordt € 200.000 aan extra lasten opgenomen, het overige deel is verwerkt in programma Werk en inkomen.

Doorbelaste rente (€ 3.000)

Dit betreft een correctie van de toegerekende rente. Het Besluit Begroting en Verantwoording schrijft voor dat rentekosten worden toegerekend aan de taakvelden. Hiermee ontstaat een beter inzicht in de kosten per taakveld en per programma. De rentelasten worden toegerekend aan de beleidsprogramma's op basis van een renteomslag (gemiddeld rentepercentage, zie paragraaf Financiering) en de waarde van de activa.

Overig (€ 195.000)

Dit betreft diverse financieel technische correcties, zoals verschuivingen in de formatie en aanpassing kostenverdeelstaat.

Actualisering investeringsprogramma (herfasering) (€ 41.000)

Op basis van de realisatie in 2023 is het investeringsprogramma geactualiseerd. De mutatie betreft het effect voor de kapitaallasten. Tevens is de stelpost voor de verwachte realisatie van het totale investeringsprogramma geactualiseerd (zie programma Financiën - Stelposten).

Investerings

Investerings	Toegekend bedrag	Realisatie t/m 2023	Jaarschijf 2024 o.v.v. NJR24	Fasering					
<i>(bedragen × € 1.000)</i>									
Stad en bestuur			2024	2025	2026	2027	2028		
KCC Investerings	141	12	129	-	-	-	-		
Meubilair	300	49		50	50	50	50		
Renovatie/vervanging Raadstafel	150	-		130	-	-	-		
Toegangscontrole systeem	410	-		410	-	-	-		
Totaal	1.001	61	129	590	50	50	50		

Toelichting op de investeringen

Meubilair (€ 50.000)

Deze investering betreft de benodigde (jaarlijkse) vervanging en aanschaf van meubilair voor de gemeentelijke huisvesting.

Renovatie/vervanging Raadstafel (€ 130.000)

Deze investering betreft de benodigde vervanging en aanschaf van meubilair, audio en ict in 2025. Deze vervanging is geherfaseerd van 2024 naar 2025. Overige aanpassingen, zoals inrichting van de raadszaal, vinden pas plaats na 2030.

Toegangscontrolesysteem (€ 410.000)

Een nieuwe planning van het bestedingsritme heeft geleid tot een herfasering van de investeringsgelden voor het toegangscontrolesysteem naar het jaar 2025.

3 DUURZAME STAD

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2025
Baten	4.093
Lasten	9.730
Saldo	-5.637

Algemeen

Voor het leefbaar houden van de stad zijn alle duurzaamheid thema's van groot belang. Wij willen in 2050 klimaatneutraal en klimaatbestendig zijn. Dit geldt voor alle onderdelen die hieronder vallen: de energietransitie, circulaire economie, klimaatadaptatie en thema's als water, natuur, biodiversiteit, schone lucht, geluid en bodemkwaliteit. De ambities zijn hoog. We zullen ook deze begrotingsperiode concrete stappen zetten die de eerder ingeslagen koers volgen.

Voor de komende jaren liggen alle kansen bij de drie opgaven, in het bijzonder de energietransitie (zie hoofdstuk Opgaven). Daarnaast draagt dit programma Duurzame stad bij aan de bestuurlijke accenten 'een gezonde en veilige stad' en, uiteraard, 'een duurzame stad'.

Klimaatverandering leidt tot onzekerheid onder bewoners. Want: kan ik het verduurzamen van mijn huis wel betalen, en welke maatregelen moet ik nemen? Gaat de rekening voor gas en elektriciteit verder omhoog? En zijn we in de toekomst wel verzekerd van genoeg energie? We merken dat we te maken krijgen met hogere temperaturen en heftiger regenbuien. Om de stad leefbaar te houden, moeten we maatregelen nemen. We zetten in de komende jaren concrete stappen om de stad prettig en gezond leefbaar te houden en onze energie en warmte duurzaam en betaalbaar te maken. Wij vinden het belangrijk dat iedereen mee kan in de verschillende transitie waar we voor staan. En wij nodigen Delftenaren uit om ook zelf maatregelen te nemen voor een duurzame toekomst, en waar nodig ondersteunen en stimuleren wij die.

Relevante beleidskaders

- Klimaatadaptatiestrategie Delft 2019
- Beleidsregel Klimaatadaptatie voor nieuwbouw en renovaties
- Visie Groen en Biodiversiteit 2024
- Kader Natuur Inclusief bouwen
- Strategische Samenwerking Agenda Water
- Uitvoeringsprogramma Schone Lucht Akkoord 2021
- Op weg naar een Circulair Delft in 2050
- Routekaart Delft Klimaatneutraal 2050
- Warmteplan Delft 2021
- Plan van Aanpak Warmte uitvoeringsplannen
- Regionale Energie Strategie 1.0
- Stadsanalyse zachte factoren
- Isolatieplan Delft 2023

Onder dit programma vallen de volgende onderwerpen:

milieubeheer/milieuadviesing, klimaatadaptatie, water, groen, biodiversiteit, geluid, bodem, luchtkwaliteit, natuur- en milieueducatie, circulaire economie, Omgevingsdienst Haaglanden, energietransitie.

3.1 WAT WILLEN WE BEREIKEN

Overzicht beleidsindicatoren

Duurzame stad	Stand:	Streven: PB 2025	Streven in 2050
CO2-uitstoot in kiloton	-47%	-50%	-100%
% Delftenaren die naar eigen zeggen duurzaam bezig zijn	57%	67%	100%

Algemeen

Wij willen een stad die op termijn klimaatneutraal, circulair, klimaatbestendig, gezond, groen, en biodivers is. Dit zijn ambities die langere tijd om aandacht vragen. Klimaatverandering gaan we tegen bij de bron: we beperken de uitstoot van koolstofdioxide (CO₂) zo snel mogelijk. We gaan de gebouwde omgeving energiezuiniger maken. We richten de stad in op extremer weer. We vergroenen en versterken de biodiversiteit. We verbeteren de luchtkwaliteit en verminderen geluidsoverlast. We gaan materialen hergebruiken en we gebruiken grondstoffen zo lang als mogelijk.

Onze doelen (zie programma Bereikbare stad voor duurzame mobiliteit en duurzaam zoneren):

- 60% CO₂-reductie in 2030 en klimaatneutraal in 2050.

- 10.000 woningen geïsoleerd van energielabel D, E, F en G naar energielabel A, B of C in 2030.
- 13 buurten zijn in 2030 gestart met een warmte-uitvoeringsplan.
- 40% van het geschikte dakoppervlak is in 2030 in gebruik voor zonnepanelen in 2030; dit is 100% in 2050.
- 100% circulair in 2050.
- Een klimaatbestendige stad in 2050.

Toelichting op de beleidsindicatoren

CO₂ -uitstoot in kiloton

De totale CO₂-emissies in kiloton CO₂ per jaar van de sectoren 'verkeer en vervoer', 'zakelijk' en 'particulier'. Dit totaal wordt vergeleken met de CO₂-uitstoot in 1990. Bron: klimaatmonitor. De visie van Delft is om klimaatneutraal te zijn in 2050: er wordt dan geen CO₂ meer uitgestoten. Landelijk is het tussendoel in 2030 gesteld op 55% reductie ten opzicht van 1990, waarbij beleid zich richt op 60%. De CO₂-uitstoot in 1990 was 823 kiloton en in 2022 was dit 439 kiloton, een reductie van 47%. Overigens wordt uitstoot van CO₂ gerapporteerd met een jaar vertraging door de complexe achterliggende data.

% Delftenaren die naar eigen zeggen duurzaam bezig zijn

De Omnibusenquête brengt tweejaarlijks in beeld op welke manieren Delftenaren bezig zijn met duurzaamheid. In 2023 gaf 57% van de inwoners aan 'vaak' of 'altijd' met de verschillende duurzame elementen bezig te zijn. De ambitie om dit percentage eind 2025 naar 67% te verhogen past bij de hoge inzet op verduurzamen.

3.2 WAT GAAN WE ERVOOR DOEN

Doelstellingen

Klimaatadaptatie, groen/natuur en water

Klimaatadaptatie, groen, biodiversiteit en water

Vanuit de opgaven klimaatadaptatie, groen, biodiversiteit en water richten wij ons op drie sporen: de openbare ruimte, de gebiedsontwikkelingen en privégronden.

In de openbare ruimte combineren wij deze opgaven zoveel mogelijk met de beheeropgave van onder andere de rioleringsvervanging en de mobiliteitsagenda. Hiervoor zetten we in op de 'van gevel-tot-gevel-aanpak' (zie Schone en veilige stad) voor het vergroenen van overbodige verharding om meer water te kunnen vasthouden, hittestress tegen te gaan en specifieke maatregelen voor het bevorderen van flora en fauna en natuurbeleving in de stad. Daarnaast faciliteren en ondersteunen we initiatieven uit de stad om te vergroenen en de biodiversiteit te vergroten zoals dit is opgenomen in de uitvoeringsagenda's klimaatadaptatie, groen/natuur en water.

Voor de gebiedsontwikkelingen, renovatie en nieuwbouw hanteren we de beleidsregels klimaatadaptatie en natuurinclusief bouwen waardoor nieuwbouwontwikkelingen voldoen aan de huidige richtlijnen voor klimaatadaptief bouwen en biodiversiteit. Bij het verduurzamen van woningen in de wijken Buitenhof en Voorhof wordt uitvoering gegeven aan het Soort Management Plan (SMP). Er wordt een pre-SMP opgesteld voor de wijken Tanthof en Wippolder voor gebouwbewonende soorten. Op buurtniveau stellen we samen met de buurt kansenkaarten op en geven we invulling aan de Basis Kwaliteit Natuur.

Het vasthouden van water en het vergroenen bij de privé-eigendommen vraagt om extra aandacht. Om mensen te verleiden en te helpen bij het klimaatadaptief, groen en biodivers maken van hun tuinen wordt de Klimaatmaat van duurzaamheidscentrum De Papaver ingezet. Daarbij wordt ook gebruik gemaakt van subsidiemogelijkheden voor onder meer bijen- of andere natuurprojecten. Daarnaast ondersteunen we de vergroening van bedrijven op Schieoevers (Innovatiedistrict Delft). Dit alles draagt bij aan een toekomstbestendige stad voor mens, plant en dier.

In 2025 voert de gemeente opnieuw een dialoog met de stad over klimaatadaptatie. Daar volgt een aangepaste klimaatadaptatiestrategie uit en daarna een aangepaste uitvoeringsagenda.

Met het Hoogheemraadschap van Delfland werken we samen aan de uitvoeringsagenda bij de in 2023 overeengekomen Strategische Samenwerking Agenda Water. Hierin werken we onder meer aan het beperken van overlast door zware regenbuien, het vasthouden van water in drogere perioden, efficiënte beheerafspraken, verbetering van de waterkwaliteit door onder meer ecologisch baggeren en natuurlijk het zwemwater in de Grote Plas van de Delftse Hout. De blauwalgproblematiek in de Grote Plas blijft een zorg doordat de zomers steeds warmer en droger worden. We blijven inzetten op het toepassen van verbeteringen en blijven nieuwe maatregelen onderzoeken.

Delftse Hout / Buytenhout / Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland

Voor de doorontwikkeling van het regiopark Buytenhout is een intentieovereenkomst afgesloten met de gemeenten Zoetermeer en Pijnacker-Nootdorp en Staatsbosbeheer. We zetten de Buytenhout als geheel beter op de agenda. Van de gebieden in Buytenhout werken we, samen met de partijen in het gebied, aan het versterken van de identiteit van het

regiopark, de biodiversiteit en de recreatieve en ecologische kwaliteit. De entree van de Delftse Hout bij de Korftlaan krijgt een kwaliteitsimpuls.

Binnen het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland nemen we actief deel aan de Landschapstafel. Wij werken mee aan het gezamenlijk uitvoeringsprogramma waarbij we invulling geven aan de hoofddoelstelling voor het versterken van het gebied als groenblauwe oase met natuur, landbouw en recreatie. We werken plannen uit voor het versterken van de toegangsroutes naar Midden-Delfland en het opstellen van een recreatievisie. Ook onderzoeken we de mogelijkheden voor een goede inpassing van viersporigheid tussen Delft en Schiedam, als onderdeel van de MIRT-verkenning (Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport) Oude Lijn.

Het beheer van de natuur- en recreatiegebieden Midden-Delfland is belegd in de Coöperatief Beheer Groengebieden Midden-Delfland (CBG), in samenwerking met Staatsbosbeheer. De samenwerking zetten we voort. Er vindt momenteel een onderzoek plaats naar de harmonisatie van de bijdrage van de zes betrokken gemeenten aan het beheer. Vanuit het Groenfonds, een compensatiefonds vanuit ruimtelijke ontwikkelingen in Delft, Midden-Delfland, Den Haag en Maassluis, wordt de lijn vanuit twee sporen gehandhaafd. Spoor 1 gaat over vergoedingen voor groenblauwe diensten. Spoor 2 betreft de relatie stad-land; hier wordt nader invulling aan gegeven.

NME, Participatie en groene samenwerking

Wij zetten de samenwerking voort tussen gemeente en de natuur- en milieuverenigingen (onder andere via platform Groen). Met deze verenigingen vindt periodiek overleg plaats over onder andere beheer, inrichting, wensen en ontwikkelingen inclusief monitoring. Daarnaast wordt een groen café opgericht, dat zich vooral richt op bewonersinitiatieven. Duurzaamheidscentrum De Papaver voert voor ons de activiteiten voor natuur- en milieueducatie uit. Ook voert de Papaver de Klimaatmaat uit. Wij ondersteunen de Papaver de komende tijd bij het onderzoek naar hun toekomstplannen.

Doelstellingen

Geluid, luchtkwaliteit en bodem

Geluid

In 2025 gaat de gemeente door met de aanpak van geluidknelpuntlocaties bij de bestaande bebouwing. Ook is er beleid over hoe wij omgaan met geluid bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.

Luchtkwaliteit

Eind 2023 is het GGD-rapport 'Luchtverontreiniging in de regio Haaglanden' gepubliceerd. Daarop volgend heeft de GGD een regionale aanpak luchtkwaliteit opgesteld. Daar willen wij uitvoering aan geven, samen met de maatregelen uit het uitvoeringsprogramma van het Schone Lucht Akkoord. Met de Delftse Luchtwachters is een meetnet luchtkwaliteit opgezet. De eerste resultaten van de metingen verwachten we dit jaar.

Bodem

Per 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden en is een groot deel van de bodemtaken overgedragen van de provincie naar de gemeente. We hebben de organisatie hierop ingericht en de basistaken voor bodem bij de Omgevingsdienst Haaglanden belegd.

In 2025 gaan we onze bodemregels opnemen in het Omgevingsplan. Daarnaast wordt ook het bodeminformatiesysteem verder geoptimaliseerd, zodat we nog beter data-gedreven kunnen werken.

Doelstellingen

Circulaire economie

In 2024 zijn we gestart met de uitvoeringsagenda circulaire economie. De komende jaren gaan we verder op de ingeslagen weg. Met de koplopers (onder meer ondernemers, kennisinstellingen, bouwende partijen en inwoners) uit de stad starten we initiatieven die bijdragen aan het versnellen van de transitie naar een circulaire economie in Delft. Succesvolle initiatieven zetten we voort. Initiatieven zijn gericht op het verminderen van het gebruik van grondstoffen, het sluiten van kringlopen, vergroten van de aandacht voor circulaire initiatieven, kennisontwikkeling en het opbouwen van een netwerk in Delft. In de loop van 2025 bieden we een update van het beleid voor duurzaam bouwen aan met daarin ook aandacht voor circulair bouwen.

We kijken bij de uitvoeringsagenda nadrukkelijk naar de kansen die er liggen binnen de drie grote opgaven van Delft: Delft-West, Innovatiedistrict Delft en de energietransitie. In de regiodeal (gericht op Delft-West) zijn middelen aangevraagd en toegekend voor de doorontwikkeling van het circulair ambachtsnetwerk in Delft. Het accent ligt bij meer circulaire activiteiten bij stichting Stunt en bij de milieustraat van Avalex.

Doelstellingen

Energietransitie

Delft pakt een actieve voortrekkersrol in de energietransitie. In het hoofdstuk Opgaven staan de transitiepaden toegelicht. De strategische richting is vastgesteld in de Regionale Energie Strategie 1.0, Warmteplan Delft, Routekaart Delft Klimaatneutraal 2050 en Energie Strategie Delft. Onderdeel van opgave energietransitie is het programma met drie werkstromen, ondersteund door programmamanagement.

Maatregelen

Werkstroom 1. Stadsbreed in beweging

Samen met inwoners, bedrijven en woningcorporaties werken we aan verduurzaming. Draagvlak voor de energietransitie is essentieel en begint met informeren. De campagne 'Delft Doet Duurzaam' is in 2024 gelanceerd en wordt verder uitgebouwd, offline en online. Zo werken we aan onze doelstelling dat meer Delftenaren naar eigen zeggen duurzaam bezig zijn. De uitvoering van het Isolatieplan wordt voortgezet. Vanuit het Rijk is subsidie voor inwoners beschikbaar gekomen, in aanvulling op de maatregelen in het Isolatieplan. Hierdoor kunnen we de doe-het-zelfsubsidie opvolgen met een breed toegankelijke subsidie voor woningverduurzaming door particuliere eigenaren. Energieambassadeurs starten eind

2024 en zullen vanaf 2025 hét aanspreekpunt zijn in een buurt en proactief inwoners gaan ontzorgen bij het isoleren. De problematiek bij het verduurzamen van verenigingen van eigenaren (VvE's) is zo specifiek dat we hier een aparte aanpak op ontwikkelen. We hebben een bijdrage ontvangen uit het Volkshuisvestingsfonds voor het verduurzamen van twee VvE's in Voorhof en de grondgebonden particuliere woningen in de Multatulibuurt. In 2025 werken we samen met de inwoners aan de verduurzaming van deze woningen.

De aanpak energiearmoede zetten we in 2025 voort, samen met partners. In 2024 is in samenwerking met woningcorporaties en stichting 015Duurzaam een complexgewijze aanpak gestart, waarbij energiehulpen deur-tot-deur aanbellen. Zij brengen wanneer gewenst direct energiebesparende maatregelen aan en adviseren hoe ander gedrag de energierekening kan verlagen. Om de energiehulpen te kunnen voortzetten en de resterende adressen te bereiken, vindt in 2024 een aanbesteding plaats. Daarnaast geven we in 2025 uitvoering aan een vernieuwd plan van aanpak energiearmoede; dit wordt nu opgesteld.

Met Bedrijvenkring Schieoevers werken we aan het delen van energie wat de impact van eventuele toekomstige netcongestie beperkt voor deelnemende bedrijven. We vervolgen de aanpak kantoren label C, om ervoor te zorgen dat de wetgeving hierover zoveel mogelijk wordt nageleefd in de stad.

Werkstroom 2: Techniek

Door de overgang naar duurzame warmte en duurzame elektriciteit zijn aanpassingen in de infrastructuur nodig. De gemeente faciliteert deze projecten en is de verlener van de benodigde vergunningen. De aanleg van het pompstation van WarmtelinQ wordt in 2025 afgerond. Deze transportleiding wordt komend jaar opgestart en in bedrijf genomen. Naar verwachting legt NetVerder in 2025 het warmtenet aan in de wijken Voorhof en Buitenhof. Geothermie Delft B.V. bouwt de bovengrondse infrastructuur voor de geothermiebron op het terrein van TU Delft. Om het elektriciteitsnet gereed te maken voor de energietransitie vervangt Stedin het hoogspanningsstation in Tanthof; er is beroep ingediend bij de Raad van State tegen de bestemmingsplanwijziging. Dit vertraagt het project voor een onbepaalde periode.

Werkstroom 3: Warmte-uitvoeringsplannen

De overgang naar aardgasvrije warmte verloopt in Nederland met behulp van warmte-uitvoeringsplannen. Daarbij stelt een buurt het eigen warmte-uitvoeringsplan op in een participatieproces onder regie van de gemeente. In de warmte-uitvoeringsplannen wordt de samenhang met andere belangrijke uitdagingen in (kwetsbare) wijken zoveel mogelijk geborgd. Daarnaast komen de koppelkansen op tafel met de andere duurzame thema's: klimaatadaptatie groen/natuur en water en circulaire economie. Het eerste warmte-uitvoeringsplan in de Multatulibuurt gaat in 2025 van planvorming naar uitvoering. De volgende uitvoeringsplannen starten op; hierover wordt in het najaar van 2024 een besluit genomen. Dit zal naar verwachting samenhangen met de tweede fase van het warmtenet in Voorhof en Buitenhof. Hier kunnen ongeveer 10.000 woningen op aansluiten.

Doelstellingen

Mobiliteitstransitie

Ook de mobiliteitstransitie draagt bij aan een duurzame stad. Denk hierbij aan het terugdringen van het autogebruik, de zero-emissiezone, deelmobiliteit mogelijk maken, het bevorderen van het fietsgebruik en de voetganger op één. Met de uitvoering van de projecten uit het mobiliteitsprogramma en de adaptieve mobiliteitsagenda werken we niet alleen aan de mobiliteitstransitie (vanuit het accent 'ruimte voor wonen'), maar komen we ook stap voor stap dichterbij een duurzame stad. Zie de complete toelichting over mobiliteit in het programma Bereikbare stad.

3.3 WAT MAG HET KOSTEN

Overzicht van baten en lasten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten	4.093	1.223	823	823
Lasten	9.730	9.997	5.125	4.992
Saldo	-5.637	-8.774	-4.302	-4.169

Overzicht mutaties

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Duurzame stad				
Reeds besloten:				
Stand Programmabegroting 2024-2027	-4.854	-3.711	-3.533	-3.544
Begrotingswijzigingen t/m 1 juli 2024				
ARB 1 - 2024	-101	-101	-101	-101
Kadernota 2024	-148	-423	-98	-98
Nog te besluiten voorstellen:				
Nominale ontwikkeling	-235	-170	-170	-132
<i>Opgaven - Energietransitie</i>				
- CDOKE - indexering (inclusief stelpost)		119	119	119
- Uitvoeringskosten Klimaatakkoord		-119	-119	-119
<i>Bestaand beleid</i>				
- Warmtepomp (budgetneutraal)		-4.000		
- Energiekosten	-42	-42	-42	-42
- Doorbelaste rente	13	13	6	2
- Overig	-352	-352	-352	-242
Actualisering investeringsprogramma (herfasering)	3	12	-12	-12
<i>Bijsturingsmaatregelen</i>				
- Realistisch ramen o.b.v. rekeningresultaten	80			
Totaal - Duurzame stad	-5.637	-8.774	-4.302	-4.169

Toelichting op de mutaties

Kadernota 2024 (-/- € 148.000)

In de kadernota zijn voorstellen opgenomen voor de energietransitie, circulaire economie en flankerend beleid energiearmoede (15e begrotingswijziging 2024).

Nog te besluiten voorstellen:

Nominale ontwikkeling (-/- € 235.000)

De nominale ontwikkeling betreft de aanpassing van de budgetten aan het prijspeil voor 2025. Een nadere toelichting is opgenomen in het hoofdstuk Financiële positie.

CDOKE – indexering (inclusief stelpost) en Uitvoeringskosten Klimaatakkoord

De regeling Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid (CDOKE) is geïndexeerd. Tegenover de extra inkomsten staan vergelijkbare uitgaven voor de uitvoeringskosten. Omdat de regeling geldt t/m 2025 zijn vanaf 2026 stelposten geraamd voor te ontvangen klimaat- energiegelden en voor de uitvoeringskosten.

Warmtepomp (budgetneutraal)

Dit betreft de inzet van de bijdrage van € 4 miljoen uit het Fonds Delft 2040 voor de overdimensionering van de Warmtepompcentrale ten behoeve van toekomstige aansluitingen in de wijken Voorhof en Buitenhof.

Energiekosten (-/- € 42.000)

In de Najaarsrapportage 2022 is een structureel budget gereserveerd voor de stijging van energiekosten (gas en electra). Het voorstel betreft de verdeling van de gereserveerde middelen over de programma's.

Doorbelaste rente (€ 13.000)

Dit betreft een correctie van de toegerekende rente. Het Besluit Begroting en Verantwoording schrijft voor dat rentekosten worden toegerekend aan de taakvelden. Hiermee ontstaat een beter inzicht in de kosten per taakveld en per programma. De rentelasten worden toegerekend aan de beleidsprogramma's op basis van een renteomslag (gemiddeld rentepercentage, zie paragraaf Financiering) en de waarde van de activa.

Overig (-/- € 352.000)

De wijziging bevat een vierjaarlijkse component van € 110.000 euro betreffende de verwerking van het amendement Investeer in een energiezuinig Delft (1 februari 2024) waarmee het voorstel Besteding middelen energietoeslag is gewijzigd.

Tevens is hier in de mutatie van € 352.000 euro de gehonoreerde aanvraag uit het Volkshuisvestingsfonds voor de Multatulibuurt verwerkt. Het voorstel tot wijzigen van de begroting hiertoe is budgetneutraal omdat (resterende) dekking beschikbaar is vanuit de reserve Beleid en uitvoering - Isolatieplan (zie programma Financiën) voor een bedrag van 242.000 betreffende 4 jaar.

Als gevolg van het laatstgenoemde voorstel worden de baten in de exploitatiebegroting voor een periode van 4 jaar opgehoogd met een bedrag van € 559.000 per jaar (de verkregen Rijksbijdrage) en de lasten opgehoogd met een bedrag van -/- € 801.000 euro voor een periode van 4 jaar.

Actualisering investeringsprogramma (herfasering) (€ 3.000)

Op basis van de realisatie in 2023 is het investeringsprogramma geactualiseerd. De mutatie betreft het effect voor de kapitaallasten. Tevens is de stelpost voor de verwachte realisatie van het totale investeringsprogramma geactualiseerd (zie programma Financiën - Stelposten).

Realistisch ramen o.b.v. rekeningresultaten (€ 80.000)

In de Kadernota 2024 zijn de positieve rekeningresultaten van de afgelopen jaren nader geanalyseerd en is voor de jaarlijks terugkerende positieve resultaten een beperkte verlaging (€ 2,35 miljoen) van de geraamde lasten in 2025 opgenomen. Het voorstel betreft de toedeling op programmaniveau.

Overzicht investeringen

Investerings	Toegekend bedrag	Realisatie t/m 2023	Jaarschijf 2024		Fasering		
			o.v.v. NJR24		2024	2025	2026
(bedragen × € 1.000)							
Duurzame stad			2024	2025	2026	2027	2028
Klimaatplan	925	800	84	41	-	-	-
Stapsgewijze verduurzaming vastgoedportefeuille	2.265	210	286	729	487	-	-
Waterplan / klimaatadaptatie	1.385	763	175	175	275	275	275
Totaal	4.575	1.773	545	945	762	275	275

* Investerings vetgedrukt, zijn gewijzigde investeringen. Zie hoofdstuk Investerings, onder financiële begroting meerjarenbeeld.

Toelichting op de investeringen

Klimaatplan (€ 41.000)

Het investeringsbudget Klimaatplan zetten we op in duurzame maatregelen in de stad, zoals de voorbereiding van een smart grid door Bedrijvenkring Schieoevers of een bijdrage aan duurzame proeftuin The Green Village.

Stapsgewijze verduurzaming vastgoedportefeuille (€ 729.000)

Voor de verduurzaming van haar vastgoedportefeuille heeft de gemeente een routekaart opgesteld. De routekaart is afgeleid van de visie 'Delft Energieneutraal 2050' en geeft weer hoe we onze vastgoedportefeuille in fases willen verduurzamen. We hebben onvoldoende budget om de hele vastgoedportefeuille in één keer te verduurzamen. Rekening houdend met de beschikbare investeringsruimte is de routekaart voor de eerste fase van 2020-2024 vertaald naar een uitvoeringsplan. De maatregelen uit dit plan ronden we af in 2024. Aanvullend zetten we stappen door het aanbrengen van led-verlichting. In 2024 maken we ook het uitvoeringsplan voor de volgende periode (2025-2028).

Waterplan (€ 175.000)

De gereserveerde middelen betrekken we bij het uitvoeren van aan water gerelateerde maatregelen voor klimaatadaptatie. Deze werkzaamheden combineren we zoveel mogelijk met onderhoudswerkzaamheden aan bestrating en/of riolering. Het gaat zowel om maatregelen voor het versnellen van afvoer van water in 'natte' gebieden als het (vertraagd) opnemen en vasthouden van water in 'droge' gebieden. Het budget is beschikbaar om aanvullende klimaatadaptatieve maatregelen van projecten te financieren, waardoor wateroverlast in de toekomst wordt voorkomen.

4 BEREIKBARE STAD

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2025
Baten	7.493
Lasten	12.435
Saldo	-4.942

Algemeen

Het aantal inwoners en arbeidsplaatsen neemt verder toe. De focus ligt daarbij de komende jaren op Delft-West en het Innovatiedistrict. Daarnaast is de energietransitie een derde urgente opgave. Hiermee verandert ook de mobiliteit in de stad. Bestaande routes worden intensiever benut en door nieuwe relaties tussen woon- en werkfuncties en voorzieningen ontstaat behoefte aan nieuwe verbindingen. Met mobiliteitsverbeteringen werken we aan een bereikbare stad en dragen we bij aan de energietransitie en aan de bestuurlijke accenten 'een duurzame stad', 'ruimte voor wonen' en 'een gezonde en veilige stad'.

Relevante beleidskaders

- Mobiliteitsprogramma Delft 2040
- Adaptieve Mobiliteitsagenda 2040 - update 2023
- Beleidsregels Parkeernormen Delft
- Beleidsregels Parkeervisie Schieoevers Noord
- Mobiliteitsvisie Schieoevers Noord
- Handelingsperspectief fietsparkeren
- Parkeerverordening Delft
- Uitvoeringsbesluit Parkeren Delft
- Aanwijzingsbesluit betaald parkeren
- Privacyreglement en bewaartermijnen digitaal kentekenparkeren
- Regeling Parkeergarages
- Beleidsregels ontheffingverlening autoluwplus
- Beleidsregels ontheffingverlening milieuzone Delft
- Beleidsregels ontheffingen RVV
- Nota en beleidsregels autodelen
- Uitvoeringsbesluit Deeltweewielers 2022
- Beleidsaanpak deeltweewielers in Delft

Onder dit programma vallen deze onderwerpen:

verkeer en vervoer (verkeersvoorzieningen/verkeer), parkeren, fietsparkeren, fietsenstallingen, openbaar vervoer en kostenverdeelstaat (ureninzet op het programma).

4.1 WAT WILLEN WE BEREIKEN

Overzicht beleidsindicatoren

Bereikbare stad	Stand:	Streven: PB 2025	Streven: PB 2030
Bereikbaarheid: klantwaardering	7,5	7,8	8,5
Fietsen en lopen: klantwaardering	8,4	8,5	9,0
% Auto: aandeel verplaatsingen	19%	Minder auto	Minder auto
% Fiets: aandeel verplaatsingen	46%	Meer fietsen	Meer fietsen
% Lopen: aandeel verplaatsingen	27%	Meer lopen	Meer lopen
% OV: aandeel verplaatsingen	3%	Meer OV	Meer OV

Algemeen

Mobiliteitstransitie

We dragen bij aan een duurzame en veilige, bereikbare stad die verder groeit en zetten daarvoor verdere stappen in de mobiliteitstransitie. We doen dit onder andere door te zorgen voor een aantrekkelijke en verkeersveilige inrichting die uitnodigt om meer te lopen en te fietsen en minder de auto te gebruiken.

Verduurzaming

Vanuit de bereikbare stad dragen we bij aan de leefbaarheid door het scheppen van ruimte, en door in te zetten op ruimte-efficiënt en schoner vervoer. We maken zo ruimte vrij voor een andere invulling, zoals vergroening, spelen en ontmoeten en we verlagen de uitstoot van koolstofdioxide (CO₂) en stikstofoxiden (NO_x).

Netwerk en voorzieningen

We vergroten de bereikbaarheid van onder andere Delft-West en het Innovatiedistrict Delft door het realiseren van nieuwe verbindingen. Bijvoorbeeld door veilige en comfortabele fietsroutes tussen de wijken Buitenhof en Voorhof en andere delen van Delft.

Meer ruimte geven aan langzaam verkeer kan niet zonder goede stallingsvoorzieningen. We zetten daarom ook in op het realiseren van voldoende stallingen.

Toelichting op de beleidsindicatoren

Bereikbaarheid: klantwaardering over alle vervoersmiddelen

Rapportcijfer van Delftenaren over de algemene bereikbaarheid in Delft. Bron: Omnibusenquête.

Fietsen en lopen: klantwaardering

Rapportcijfer van Delftenaren over specifiek de bereikbaarheid van fietsen en lopen in Delft.

Bron: Omnibusenquête.

De volgende Omnibusenquête wordt volgens afspraak in het najaar 2025 uitgevoerd.

Aandeel verplaatsingen

Verplaatsingen van Delftenaren binnen Delft naar vervoersmiddel. Delftenaren geven het aandeel verplaatsingen weer van: auto (passagier), motor (passagier), brom/snorfiets, openbaar vervoer, fiets of lopen. Daarbij is de mogelijkheid een alternatief vervoermiddel aan te geven in de categorie 'anders'. Bron: Delft Internet Panel.

4.2 WAT GAAN WE ERVOOR DOEN

Doelstellingen

Mobiliteit

Mobiliteitstransitie

De verdere stappen die we zetten in de mobiliteitstransitie, doen we op basis van de kaders die zijn vastgelegd in het Mobiliteitsprogramma Delft 2040. Daarbij leggen we het accent op de drie opgaven: Delft-West, Innovatiedistrict Delft en Energietransitie.

Verduurzaming

Delft is een compacte stad die groeit door middel van inbreiding. De stad moet echter wel leefbaar blijven en daar is ruimte voor nodig.

In ons mobiliteitssysteem staat de voetganger op de eerste plaats. Dit is de schoonste vorm van vervoer en neemt de minste ruimte in. Daarnaast stimuleren we ook het gebruik van de (deel)fiets en het openbaar vervoer. Het gebruik van de (deel)auto blijft mogelijk, maar krijgt vaker te maken met een lagere prioriteit in het verkeerssysteem. Bij werkzaamheden benutten we kansen om het aantal parkeerplaatsen te verminderen.

Netwerk en voorzieningen

Bij het realiseren van de nieuwe verbindingen werken we onder andere samen aan de Metropolitane Fietsroute Delft-Rotterdam Alexander met de gemeenten Pijnacker-Nootdorp, Lansingerland, Rotterdam en de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH). Zo verbinden we het Innovatiedistrict Delft met de regio. We werken de verschillende tracédelen verder uit, waaronder de Gelatinebrug, en maken een start met de realisatie van het tracédeel op de campus van de TU Delft.

Voor een betere verbinding van de wijken Buitenhof en Voorhof met de andere delen van Delft zetten we met name in op een verbetering van oost-westverbindingen. We passen hiervoor bestaande infrastructuur aan en realiseren nieuwe verbindingen.

Bij het geven van meer ruimte aan langzaam verkeer horen goede stallingsvoorzieningen. We werken de maatregelen uit het Handelingsperspectief Fietsparkeren verder uit. In samenwerking met ProRail en NS voeren we een onderzoek uit naar het gebruik van de stallingen bij station Delft.

Maatregelen

Mobiliteit

In de uitwerking van bovengenoemde doelstellingen zijn bijbehorende maatregelen per aandachtsgebied, dus per beleidsveld gegroepeerd. Binnen elk aandachtsgebied worden verschillende maatregelen getroffen die allemaal hun bijdrage leveren aan de verschillende doelstellingen. Het is daarom niet mogelijk om per specifieke doelstelling maatregelen te vermelden, aangezien alle maatregelen bijdragen aan verschillende doelstellingen. Het geheel aan maatregelen biedt daarom een antwoord op de combinatie van doelstellingen.

Voetganger op één

De voetganger staat in ons mobiliteitssysteem op de eerste plaats. We werken aan een verbeteringslag van het voetgangersnetwerk om het lopen aantrekkelijker te maken. Daarbij sluiten we aan bij de wens om de ruimte te vergroenen en klimaatadaptief in te richten door in te zetten op schaduwrijke routes. In de binnenstad doen we dat met de uitbreiding van autoluw-plus. Daarnaast werken we, samen met partijen in de stad, aan versterking van voetgangersroutes tussen station Delft Campus en Innovatiedistrict Delft, routes in Delft-West en wandelroutes naar recreatiegebieden buiten de stad. Het lopen draagt zo bij aan de verduurzaming van het mobiliteitssysteem.

Ruimte in de binnenstad

We breiden het autoluwplus-gebied uit in het zuidwestelijk deel van de binnenstad. Dit doen we in twee fasen. In het gebied dat bij de eerste fase hoort, halen we de parkeerplaatsen weg en geven we de openbare ruimte een kwaliteitsimpuls. De voetganger krijgt hier maximaal de ruimte. We richten de vrijkomende ruimte anders in met onder andere groen, verblijfsruimte en verbetering van fietsparkeren. De bewoners en ondernemers worden hier direct bij betrokken. In het gebied dat hoort bij de tweede fase blijven vooralsnog parkeerplaatsen beschikbaar voor de direct aanwonenden en voor een aantal deelauto's.

Fietsparkeren

Voor verplaatsingen binnen Delft is fietsen een belangrijke vervoerswijze. Het succes van de fiets brengt met zich mee dat er meer aandacht moet komen voor de gestalde fiets. Op basis van het Handelingsperspectief Fietsparkeren en de Uitvoeringsagenda Fietsparkeren willen we in 2025 en 2026 een winkelpand omzetten naar een inpandige fietsenstalling. Of dit lukt is onder meer afhankelijk van de beschikbaarheid van een locatie op één van de aanrijroutes naar de binnenstad. De maatregelen uit de Uitvoeringsagenda Fietsparkeren lopen parallel aan het project Ruimte in de Binnenstad. Daarnaast voeren we een globale verkenning uit naar de mogelijkheid voor een grootschalige inpandige stallingsruimte.

Met NS en ProRail werken we aan veilige en toekomstbestendige stallingen die efficiënt benut worden. De inzet is om de fietsenstallingen en de openbare ruimte rond het station zo goed mogelijk te laten functioneren en de aantrekkelijkheid voor fietsers te verhogen (zo veel en zo vaak mogelijk open). Financiën en veiligheid zijn daarbij belangrijke aspecten. We kijken hierbij of het 24/7 gratis stallen toekomstbestendig is.

Duurzame Mobiliteit

Bij het verduurzamen van mobiliteit werken we langs de lijnen van de 'trias mobilica': het Verminderen, Veranderen en Verschoneren van mobiliteit. Het verminderen van mobiliteit vindt zijn uitwerking in de stedelijke planning en gebiedsontwikkelingen, door bijvoorbeeld het mengen van functies. In het programma Bereikbare Stad richten we ons op het veranderen en het verschoneren van mobiliteit. Dit doen we in samenhang met het Schone Lucht Akkoord en het Programma Duurzame Mobiliteit van de MRDH. We leveren hiermee een belangrijke bijdrage aan de opgave energietransitie en het bestuurlijke accent 'duurzame stad'.

Veranderen van mobiliteit

De basis voor het veranderen van mobiliteit ligt in het Mobiliteitsprogramma Delft 2040. Door prioriteit te geven aan het verbeteren van het voetgangers- en fietsnetwerk en in te zetten op een beter openbaar vervoer stimuleren we het gebruik van schone en actieve vormen van verplaatsen. Projecten waarmee we dit bereiken zijn opgenomen in de Adaptieve Mobiliteitsagenda.

Verschoneren van mobiliteit

Bij het verschoneren van mobiliteit werken we vooral aan het stimuleren van deelmobiliteit en het gebruik van elektrische auto's.

Deelmobiliteit

Deelmobiliteit draagt bij aan de duurzame stad. Deelvoertuigen worden efficiënter gebruikt en door het delen van vervoermiddelen is minder parkeer- en stallingsruimte nodig. Voor deeltweewielers hebben we sinds 2022 een vergunningstelsel. Voor deelauto's hebben we in 2024 het beleid geactualiseerd en nieuwe beleidsregels vastgesteld. We kunnen nu meer sturing geven aan het aanbod van deelauto's. Het beleid werken we in 2025 verder uit naar concrete projecten in de stad.

Daarnaast kan deelmobiliteit een belangrijke rol vervullen bij regionale verplaatsingen. Met gemeenten in de regio Haaglanden onderzoeken we afstemming van beleid om de potentie van deelmobiliteit voor regionale verplaatsingen optimaal te benutten. Daarnaast is Delft partner van het landelijk programma Natuurlijk!Deelmobiliteit. Vanuit dit programma werkt Delft met andere gemeenten samen op de onderwerpen 1) inclusieve deelmobiliteit, 2) bewonersinitiatieven deelvervoer en 3) leidraad sturing en bekostiging (wijk)hubs in gebiedsontwikkeling.

Laadinfrastructuur

In 2024 is beleid vastgesteld voor laadinfrastructuur. In het beleid is een uitvoeringsparagraaf opgenomen met een aantal uitwerkingen om proactief aan de slag te gaan met laadinfrastructuur. Dit beleid werken we in 2025 uit.

Duurzaam zonereren

Op 1 januari 2025 voeren we de nul-emmissiezone in voor logistiek verkeer in de binnenstad. Alleen vrachtverkeer en bestelbussen die zonder uitstoot rijden, mogen dan de binnenstad in. We houden een overgangperiode aan voor bedrijven die de overstap naar emissievrije voertuigen nog niet hebben kunnen maken. Ook dit hoort bij een gastvrije en leefbare binnenstad.

Openbaar vervoer (OV)

De coronacrisis en de daaropvolgende energiecrisis hebben een flinke wissel getrokken op het openbaar vervoer. Daarnaast spelen personeelstekorten de vervoerbedrijven parten. Er zijn nog altijd minder reizigers in het openbaar vervoer, waardoor er ook minder inkomsten zijn voor de openbaarvervoerbedrijven. De vervoerbedrijven zijn onder zware financiële druk komen te staan. In 2024 zijn in MRDH-verband afspraken gemaakt met de vervoerders om de concessie weer toekomstvast te maken. Onderdeel van deze afspraken is dat EBS, aanvullend op tramlijn 19, de avond- en weekendbediening naar de campus voor haar rekening gaat nemen. Een verdere invulling van deze afspraak wordt in 2025 gemaakt.

In 2024 zijn we gestart met het opstellen van een netwerkvisie voor het openbaar vervoer in Delft. Deze wordt begin 2025 afgerond. Het openbaar vervoer moet een inclusief systeem zijn met aandacht voor de behoefte aan mobiliteit voor alle doelgroepen. Daarnaast geven we prioriteit aan de visie van de bereikbaarheid van het openbaar vervoer voor gebiedsontwikkelingen (zoals Nieuwe Haven en Schieoevers) en de opgaven Delft-West en het Innovatiedistrict.

Samen met Rijk en regio verkennen we de mogelijkheden en maatregelen voor een schaa sprong op de "Oude Lijn". De MIRT-verkenning is eind 2025 gereed. Het samenspel tussen de verstedelijkingsopgave, het verbeteren van de bereikbaarheid en het versterken

van de landschappelijke kwaliteit is hierbij van belang. We werken onder andere samen met de Verstedelijkingsalliantie, de NOVEX Zuidelijke Randstad en het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland. De gemeenteraad wordt op een later moment verder geïnformeerd.

Parkeren

De ruimte in Delft is schaars en veel van deze ruimte wordt ingenomen door geparkeerde auto's. Met lage parkeernormen en de inzet op lopen, fietsen en deelmobiliteit willen we het ruimtebeslag door geparkeerde auto's verminderen. Met het project Ruimte in de Binnenstad gaan we in 2025 het aantal parkeerplaatsen op straat in het centrum verlagen en de parkeergarages beter benutten.

In andere delen van de stad onderzoeken we bij het uitvoeren van groot onderhoud of herinrichtingsprojecten of er een overmaat is aan parkeerruimte. We kijken dan samen met bewoners naar de mogelijkheden om een aantal parkeerplaatsen op te heffen en zo ruimte te geven voor een kwalitatieve invulling, zoals vergroening, speelruimte of klimaatadaptieve maatregelen.

In gebieden rondom het huidige gereguleerde gebied waar de parkeerdruk te hoog is, voeren we parkeerregulering in. Daarnaast zijn er gebieden waarvan we voorzien dat de parkeerdruk hoog gaat worden als gevolg van ruimtelijke ontwikkelingen. Ook daar kunnen we voorbereidingen treffen om regulering proactief in te voeren. Dat zorgt voor voldoende parkeerruimte voor bewoners en ondernemers die hier wonen en werken. Maar ook voor ruimte voor bijvoorbeeld wonen, vergroenen, ondernemen en ontspannen.

Verkeersveiligheid

In 2024 hebben we bij zeven basisscholen de pilot 'Veilig op de fiets' uitgevoerd (motie 4.1.29) in samenwerking met de scholen, leerlingen, ouders en omwonenden. In 2025 werken we maatregelen verder uit en kunnen een aantal concreet worden uitgevoerd. We richten ons daarbij ook op cofinanciering van de MRDH, zodat we ons budget uit de Adaptieve Mobiliteitsagenda zo efficiënt mogelijk kunnen besteden. Daarnaast hebben we in 2024 een meerjarenprogramma voor verkeerseducatie en gedragsbeïnvloeding opgezet. In 2025 gaan we deze verder uitwerken naar concrete projecten op de doelgroepen die het meest kwetsbaar zijn, zoals jongeren en ouderen op de fiets.

Adaptieve mobiliteitsagenda

De Adaptieve Mobiliteitsagenda 2040 - update 2023 (AMA) is het uitvoeringsprogramma voor het Mobiliteitsprogramma Delft (MPD). In de AMA staan projecten die bijdragen aan het realiseren van de doelstellingen uit het MPD. De projectenlijst is tot stand gekomen door een afweging te maken tussen de mate waarin projecten bijdragen aan de doelstellingen, de mee-koppelkansen (werk met werk) en de mogelijkheid om subsidie te krijgen.

De uitvoeringsagenda is adaptief, waarbij het beschikbare budget richtinggevend is. De projectenlijst wordt aangepast bij wijzigingen in bijvoorbeeld de planning of de kosten van projecten. Hiermee zijn we in staat om de dynamiek van de stad te volgen en projecten te realiseren die maximaal bijdragen aan onze doelstellingen.

In 2025 starten we met het actualiseren van de Adaptieve Mobiliteitsagenda voor 2026-2030.

4.3 WAT MAG HET KOSTEN

Overzicht van baten en lasten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten	7.493	6.696	6.696	6.696
Lasten	12.435	12.449	13.023	13.315
Saldo	-4.942	-5.754	-6.328	-6.619

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bereikbare stad				
Reeds besloten:				
Stand Programmabegroting 2024-2027	-5.384	-5.562	-5.522	-5.626
Begrotingswijzigingen t/m 1 juli 2024				
Kadernota 2024	-700	-820	-805	-783
Nog te besluiten voorstellen:				
Nominale ontwikkeling	-260	-260	-260	-260
Bestaand beleid				
- Energiekosten	-8	-8	-8	-8
- Doorbelaste rente	679	428	72	-119
Actualisering investeringsprogramma (herfasering)	342	229	-44	-62
Bijsturingsmaatregelen				
- Aanpassing afschrijftermijnen Wegen, Groen & water, Kunstwerken	239	239	239	239
- Realistisch ramen o.b.v. rekeningresultaten	150			
Totaal - Bereikbare stad	-4.942	-5.754	-6.328	-6.619

Toelichting op de mutaties

Kadernota 2024 (-/- € 700.000)

In de kadernota zijn voorstellen opgenomen voor fietsparkeren in de binnenstad en een uitbreiding van de Adaptieve MobiliteitsAgenda (AMA) (15e begrotingswijziging 2024).

Nog te besluiten voorstellen:

Nominale ontwikkeling (-/- € 260.000)

De nominale ontwikkeling betreft de aanpassing van de budgetten aan het prijspeil voor 2025. Een nadere toelichting is opgenomen in het hoofdstuk Financiële positie.

Energiekosten (-/- € 8.000)

In de Najaarsrapportage 2022 is een structureel budget gereserveerd voor de stijging van energiekosten (gas en electra). Het voorstel betreft de verdeling van de gereserveerde middelen over de programma's.

Doorbelaste rente (€ 679.000)

Dit betreft een correctie van de toegerekende rente. Het Besluit Begroting en Verantwoording schrijft voor dat rentekosten worden toegerekend aan de taakvelden. Hiermee ontstaat een beter inzicht in de kosten per taakveld en per programma. De

rentelasten worden toegerekend aan de beleidsprogramma's op basis van een renteomslag (gemiddeld rentepercentage, zie paragraaf Financiering) en de waarde van de activa.

Actualisering investeringsprogramma (herfasering) (€ 342.000)

Op basis van de realisatie in 2023 is het investeringsprogramma geactualiseerd. De mutatie betreft het effect voor de kapitaallasten. Tevens is de stelpost voor de verwachte realisatie van het totale investeringsprogramma geactualiseerd (zie programma Financiën - Stelposten).

Aanpassing afschrijftermijnen Wegen, Groen & Water, Kunstwerken (€ 239.000)

Uit onderzoek is gebleken dat de levensduur van een aantal investeringen langer is dan aangenomen. Door aanpassing van de afschrijftermijnen worden de afschrijvingslasten lager.

Realistisch ramen o.b.v. rekeningresultaten (€ 150.000)

In de Kadernota 2024 zijn de positieve rekeningresultaten van de afgelopen jaren nader geanalyseerd en is voor de jaarlijks terugkerende positieve resultaten een beperkte verlaging (€ 2,35 miljoen) van de geraamde lasten in 2025 opgenomen. Het voorstel betreft de toedeling op programmaniveau.

Investeringsprogramma	Toegekend bedrag	Realisatie t/m 2023	Jaarschijf 2024 na NJR24		Fasering			
			2024	2025	2026	2027	2028	
(bedragen × € 1.000)								
Bereikbare stad			2024	2025	2026	2027	2028	
Adaptieve Mobiliteitsagenda	30.068	4.949	4.951	6.423	5.744	4.011	3.990	
Adaptieve mobiliteitsagenda - bijdragen derden	-8.517	-1.888	-	-	-	-	-	
Halteverplaatsing tramhalte Martinus Nijhofflaan	165	-	-	165	-	-	-	
Halteverplaatsing tramhalte Martinus Nijhofflaan - bijdrage van derden	-83	-	-	-	-83	-	-	
Spoorzone (inrichting openbare ruimte)	66.738	66.695	43	-	-	-	-	
Vervanging parkeerautomaten	750	-	250	150	150	150	50	
Totaal	89.121	69.756	5.244	5.465	3.291	2.911	2.454	

* Investeringsprogramma's vetgedrukt, zijn gewijzigde investeringen. Zie hoofdstuk Investeringsprogramma's, onder financiële begroting meerjarenbeeld.

Toelichting op investeringen

Adaptieve mobiliteitsagenda (€ 6,423 miljoen)

Op 28 januari 2021 heeft de gemeenteraad het Mobiliteitsprogramma Delft 2040 (MPD) vastgesteld. De door het college vastgestelde uitvoeringsagenda van het MPD is in november 2023 geactualiseerd en staat bekend als de Adaptieve Mobiliteitsagenda (AMA). In de AMA staan concrete projecten opgenomen die we de komende periode gaan doen en die bijdragen aan het realiseren van de doelstellingen uit het MPD. De projectenlijst is tot stand gekomen door een afweging te maken tussen de mate waarin projecten bijdragen aan

de doelstellingen, de mee-koppelkansen (werk met werk) en de mogelijkheid om subsidie te krijgen. De uitvoeringsagenda is adaptief; de projectenlijst wordt aangepast bij wijzigingen in bijvoorbeeld de planning of de kosten van projecten.

Adaptieve mobiliteitsagenda - bijdrage van derden (-/- € 1,273 miljoen)

Een aantal mobiliteitsprojecten komt in aanmerking voor subsidie van de MRDH. Voor reguliere projecten bedraagt de financiering maximaal 50% en voor de Metropolitane Fietsroutes is dit maximaal 70%.

Halteverplaatsing tramhalte Martinus Nijhofflaan (€ 165.000 en -/- € 83.000)

De verplaatsing van de tramhalte is gekoppeld aan de aanpassingen van tramlijn 1. De MRDH is hier leidend. Het bedrag wordt opgenomen in de begroting voor 2025, zodat deze beschikbaar is op het moment dat de MRDH de verplaatsing van de halte in de planning opneemt.

Vervanging parkeerautomaten (€ 150.000)

Het vervangingsbudget parkeerautomaten is een jaarlijks investeringsbudget voor de vervanging en vernieuwing van parkeerautomaten, vanwege einde levensduur en als gevolg van uitbreiding van het areaal betaald parkeren.

5 GOED WONEN

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2025
Baten	14.911
Lasten	25.905
Saldo	-10.994

Algemeen

Dit programma is breder dan wonen. Daarom is dit programma gesplitst in Gebiedsontwikkeling en Gebieden in ontwikkeling (deel A) en Woonbeleid en uitvoering (deel B).

A. Gebiedsontwikkeling en Gebieden in ontwikkeling

Delft is in het NOVEX-programma (Nationale Omgevingsvisie Executiekraacht) onderdeel van het gebied Zuidelijke Randstad dat als hoofdpogave 'verstedelijking' heeft. Het Rijk vraagt via de zogenaamde Ruimtelijke Puzzel iedere provincie om nationaal gestelde opgaven en doelen ruimtelijk te vertalen, deze in te passen en te combineren met bestaande provinciale en lokale opgaven. Hiertoe werken we bovenlokaal samen, ook via de Verstedelijkingsalliantie. Dat is een netwerksamenwerking van enkele steden, de Metropoolregio Rotterdam Den Haag, de provincie Zuid-Holland en het Rijk.

Delft is verstedelijkt en heeft vooral een verdichtingsopgave, waarbij de ruimte schaars is en een goede leefomgeving belangrijk. We werken met het Stedelijk Programmeren aan de goede groei van de stad via grootschalige gebiedsontwikkelingen en bouwinitiatieven in de stad. Vanwege de schaarse ruimte moeten we overal ruimte maken. En werken we tegelijkertijd in samenhang met elkaar aan thema's als wonen, economie, groen, openbare ruimte en mobiliteit.

B. Woonbeleid en uitvoering

We werken aan goed wonen in Delft. We zijn trots op de nieuwe Woonvisie, die aansluit bij de Omgevingsvisie en het kompas voor goede groei in Delft. De Omgevingsvisie en de Woonvisie zijn samen met de stad gemaakt. We vertalen de Woonvisie de komende jaren naar uitvoering op gebiedsniveau.

We werken op bovenlokaal niveau aan wonen via de samenwerkingsverbanden Verstedelijkingsalliantie en de regio Haaglanden. En ook lokaal werken we hieraan in verschillende rollen, bijvoorbeeld door beleid te maken, beleid te handhaven en als partner samen te werken in gebiedsontwikkeling en locatieontwikkelingen. Met dit programma dragen we ook bij aan de opgaven in Delft-West en in Schieoevers/Innovatiedistrict Delft.

Relevant beleidskaders

- Omgevingsvisie Delft 2040
- Woonvisie 2023-2028
- Tussenakkoord Wonen Haaglanden 2021
- Regionale Realisatieagenda (RRA) Wonen Haaglanden 2023
- Vastgesteld beleid van andere sectoren (gebiedsontwikkeling en gebieden in ontwikkeling)

Onder het programma Goed Wonen vallen de volgende onderwerpen:

Omgevingswet, ruimtelijke ordening, bestemmingsplannen, ruimtelijke ontwikkelingen, gebiedsontwikkeling, Innovatiedistrict Delft, DURP, Spoorzone gemeentelijke taken, Schieoevers-Noord, Nationaal Programma Delft-West, grondexploitaties (niet-bedrijventerreinen), beheer overige gebouwen, woon- en wijkenbeleid, realisatie woningbouwprogramma, programma Langer en Weer Thuis, huisvestingsvergunningen/urgenties, omzettingsvergunningen/woningvorming, omgevingsvergunningen, welstand omgevingsvergunning, handhaving fysieke leefomgeving.

5.1 WAT WILLEN WE BEREIKEN

Overzicht beleidsindicatoren

Goed wonen	Stand:	Streven: PB 2025	Streven: 2030
Aandeel corporatiewoningen (excl. Studenten) Woningen	36%	> 33%	> 33%
Woningen	54.218	55.100	60.000
Studentenwoningen	woningen*	+ 350	+3.500
Meldingen woonoverlast	634	=>365	=>365

*Er zijn 142 woningen gerealiseerd en er zijn 136 woningen in aanbouw.

Toelichting beleidsindicatoren

Aandeel corporatiewoningen (excl. studenten)

Het aandeel corporatiewoningen in Delft, dit aandeel is exclusief studentwoningen. Bron: Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG).

Woningen

Nettogroei woningvoorraad (inclusief studentenwoningen) gerelateerd aan de doelstelling + 15.000 woningen (2018-2040; Omgevingsvisie) en 60.000 woningen eind 2030 (Woonvisie). Bron: Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG).

Studentenwoningen

Gemiddeld aantal nieuwe studentenwoningen per jaar gerelateerd aan doelstelling +3.500 (2020 t/m 2029). Bron: Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG).

Meldingen woonoverlast

Bekendheid meldpunt (op basis van DIP-enquête) en aantal meldingen per jaar. Bron: gemeente Delft.

Doelstellingen

A. Gebiedsontwikkelingen en Gebieden in ontwikkeling

In het programma NOVEX (Nationale Omgevingsvisie Executiekraft) werken overheden samen aan een plan voor de inrichting van Nederland. Delft is onderdeel van het NOVEX-gebied Zuidelijk Randstad dat als hoofdpogave 'verstedelijking' heeft. De bestuurlijke trekkers van ons NOVEX-gebied zijn de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening en een gedeputeerde van de provincie. Inmiddels is een integraal ontwikkelperspectief gemaakt. De uitvoeringsagenda is de volgende stap in het proces. Ons NOVEX-gebied is groter te worden. Het gebied bestaat nu uit bijna alle MRDH-gemeenten en de stedelijke gemeenten in de regio's van Dordrecht en Leiden.

Ook als deelnemer van de Verstedelijkingsalliantie werken we in Delft aan binnenstedelijke nieuwbouwlocaties die gekoppeld zijn aan de investering in het openbaarvervoernetwerk. Schieoevers is een van die locaties.

In 2025 werken we verder aan het ontwikkelen van de stad via grootschalige gebiedsontwikkelingen en bouwinitiatieven in de stad. In de Omgevingsvisie Delft 2040 staat wat voor stad we in de toekomst graag willen zijn. Deze visie geeft de gewenste ontwikkeling weer van onze leefomgeving. Dit is de omgeving waarin we wonen, werken en onze vrije tijd doorbrengen. Doelen zijn onder andere het toevoegen van 15.000 woningen (waarvan er al 4.400 gerealiseerd zijn peildatum 01-01-2024) en groei van 10.000 banen tot 2040. Dit in samenhang met onder andere passende en toegankelijke voorzieningen, mobiliteitstransitie en stappen naar klimaatbestendig en energie neutrale leefomgeving in 2050.

Met Stedelijk Programmeren kijken we per locatie wat er nodig is voor een gedifferentieerde wijk. Passende nieuwbouw van woningen is één van de belangrijke opgaven. Bij kansen voor bijvoorbeeld woningbouw kijken we welk type woningen, aantal en prijssegment passend zijn. Met transformatie van woningen, nieuwbouw en passende in- en doorstroom sturen we op veerkracht van gebieden. Delft-West heeft prioriteit op het thema veerkracht. Door het Rijk toegekende middelen, zoals de Versnellingsgelden en de Woningbouwimpulsgelden voor Delft-West en stationsgebied Delft Campus, dekken delen van de publieke tekorten op de benodigde investeringen in de leefomgeving.

Doelstellingen

B. Woonbeleid en uitvoering

De woonvisie kent vijf thema's en ambities:

1. Groei van de woningvoorraad: 'iedereen een plek'
2. Betaalbaarheid borgen in huur en koop: 'betaalbaar wonen'
3. Huisvesten van bijzondere doelgroepen: 'passend wonen voor diverse mensen'
4. Verduurzamen van de bestaande voorraad: 'natuurlijk duurzaam'
5. Kwaliteit van de woon- en leefomgeving: 'gebiedsgericht werken aan veerkrachtige wijken'.

Het verduurzamen van de bestaande voorraad valt buiten dit programma Goed Wonen en is in het programma Duurzame stad opgenomen.

5.2 WAT GAAN WE ERVOOR DOEN

Doelstellingen

A. Gebiedsontwikkelingen en Gebieden in ontwikkeling

Ondanks dat het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO-systeem) nog niet volledig operationeel is en voor een deel nog in ontwikkeling is, is de Omgevingswet per 1 januari 2024 in werking getreden. In 2025 zullen we pas een goed beeld krijgen van de effecten en eventuele frictie.

In 2025 werken we onder andere aan het beleidsneutraal wijzigen van het Omgevingsplan en het toepasbaar maken van de planregels. Ook is de Wet kwaliteitsborging in werking getreden. Dit verandert stapsgewijs een deel van het werk. Er zal meer ingezet worden op procesregie dan op inhoudelijk toetsing van bepaalde categorieën (aanvragen voor) omgevingsvergunningen. Het legesmodel is aangepast en de begroting zal daar verder op worden afgestemd.

Actief werken aan de stad betekent ook gericht onroerend goed verwerven voor concrete doelen of strategisch onroerend goed verwerven voor de langere termijn als zich kansen voordoen. Om dit te bereiken, gaan we een integraal kader opstellen en voorleggen aan de raad waarbinnen aankopen moeten passen. In maart 2022 heeft de raad de nota Grondbeleid 2022-2025 vastgesteld. In deze nota is gekozen voor een situationeel grondbeleid. Dat betekent dat de focus nog steeds ligt op faciliterend grondbeleid, maar dat de gemeente, daar waar opportuun, ook een actieve rol kan innemen.

Maatregelen

Andere bouwlocaties

Onder de noemer Ruimte in Binnenstad werken we aan de integrale afstemming tussen alle fysieke projecten in de openbare ruimte die in de binnenstad worden uitgevoerd. De diverse deelprojecten kennen hun eigen uitvoering en voorbereiding, maar onderlinge afstemming en eenduidige communicatie en participatie hierover is van essentieel belang. Er speelt veel, zoals vergroening en klimaatadaptatie, de vervanging van kabels en leidingen, duurzaam zoneren, uitbreiding autoluw-plus, vergroenen Gasthuisplaats en fietsparkeren. Naast de integrale afstemming valt de inrichting van de vrijkomende ruimte als gevolg van de uitbreiding van autoluw-plus hieronder, die samen met de bewoners wordt vormgegeven. In 2025 wordt de inrichting verder uitgewerkt en start de uitvoering. De diverse deelprojecten lichten we toe binnen het betreffende beleidsprogramma.

De Kop van de Buitenhof

De gebiedsontwikkeling Kop van Buitenhof draagt bij aan de doelstellingen van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid Delft-West. Na de vaststelling van het Masterplan en de grondexploitatie in 2024 werken we aan het realiseren van de ambities om het bestaande programma van voornamelijk zorg- en maatschappelijke functies te vernieuwen en uit te breiden met een divers woonprogramma en wijkgerichte voorzieningen.

In 2025 werken we aan de kavelpaspoorten op basis waarvan de eerste tenders voor de woningbouwkavels in de markt gezet kunnen worden. Basalt Revalidatie en de Maurice Maeterlinckschool ronden in 2025 het ontwerptraject voor hun nieuwbouw af. In 2026 starten zij met de realisatie van de nieuwbouw. Om deze nieuwbouw mogelijk te maken, willen we in 2025 werken aan een nieuw omgevingsplan.

Gebieden in ontwikkeling (Duurzame stad)

Naast de grote gebiedsontwikkelingen vinden er op tal van locaties in Delft verbeteringen, (nieuw)bouwprojecten en ontwikkelingen plaats. Hiermee geven we invulling aan de opgaven van Delft voor de woningbouw, de economie en de energietransitie.

Zo worden in 2025 woningen opgeleverd op bijvoorbeeld de Professor Schoemakerplantage. Er wordt gestart met de bouw van Gele Scheikunde, blok 6 bij De Hoven, nieuwbouw aan het Zuideinde en de sloop van de Reiger. Bij De Staal wordt een herstart gemaakt vanuit een sluitende businesscase. De school op de Maria Duystlocatie wordt gebouwd als eerste stap in de totale ontwikkeling.

In de binnenstad wordt voor een goede woon- en leefomgeving het autoluw-plusgebied vergroot. Dit biedt kansen voor onder meer het vergroenen van de binnenstad, het nemen van maatregelen voor klimaatadaptatie, waarmee een belangrijke stap gezet wordt in het leefbaar houden van de binnenstad, en het verbeteren van het leef- en verblijfsklimaat. Want goed wonen is meer dan het bouwen van woningen.

Nieuw Delft

De ambitie voor Nieuw Delft is om een economisch vitale en levendige stadswijk te realiseren. Dit vereist onder meer een mix aan (bijzondere) functies die het gebied een eigen inkleuring geven en die mensen naar het gebied kunnen trekken. Het programma voor Nieuw Delft bestaat uit het ontwikkelen en realiseren van woningbouw, niet-woonfuncties (waaronder publieke functies, kantoren, horeca en detailhandel), het realiseren van een stadspark op het dak van de spoortunnel en het inrichten van de openbare ruimte.

In 2025 verwachten we het laatste project van het noordelijk deel af te ronden: de Hooghe Delft met filmhuis Lumen. En ook aan de overkant staat de opening van Pieter van Foreest met de sociale woningbouw van Woonbron op de planning. Daarnaast wordt hard doorgebouwd aan de zelfbouwkavels en de twee tenders Het LeeuwenDeel en De Koploper. Na enige vertraging en enkele aanpassingen, onder andere vanwege veranderde marktomstandigheden, wordt er alles aan gedaan om ook de ontwerpen voor de laatste velden (7 en 8) met Ballast Nedam Development af te ronden en op weg te gaan naar afronding in 2028.

Schieoevers

Geruime tijd wordt er gewerkt aan de ambitie om Schieoevers-Noord te ontwikkelen tot een levendig, gemengd werk- en woongebied. Hiervoor zijn inmiddels diverse besluiten

genomen. Deze besluiten hebben als doel Schieoevers-Noord te transformeren tot de plek in Delft waar werken én wonen, doen én denken, maken en leren samen komen. De ambitie van het ontwikkelplan is om de ruimte op Schieoevers-Noord beter te benutten en het gebied te transformeren tot een onderscheidend stedelijk gebied dat intensief gebruikt wordt, met een mix van werken en wonen en een hoge mate van levendigheid en met aandacht voor een gezonde werk- en leefomgeving. Bestemmingsplan Schieoevers-Noord ligt bij de Raad van State. De datum van behandeling is nog onbekend.

Conform het ontwikkelplan worden tot 2030 drie deelgebieden tot ontwikkeling gebracht: Kabeldistrict, Nieuwe Haven en Stationsgebied. Voor de eerste twee deelgebieden heeft de gemeenteraad in oktober 2022 een bestemmingsplan vastgesteld. Na ingestelde beroepen wachten we nu op een datum voor de behandeling bij de Raad van State. Het derde deelgebied bevindt zich rondom station Delft Campus, waar ook de Noordkavel en De Strip deel van uitmaken. Voor dit gebied is een gebiedsvisie in de maak, dat als basis zal dienen voor de verdere ontwikkeling, inclusief de uitwerking van de businesscase en de daarbij behorende besluitvorming om de scope voor de businesscase Schieoevers-Noord uit te breiden. Voor dit gebied volgt later een bestemmingsplanwijziging.

In Schieoevers-Zuid is gewerkt aan het bestemmingsplan voor de verbreding van de Schie. Dit bestemmingsplan is nodig voor het kunnen verplaatsen van de zandhandel van Schieoevers-Noord naar Zuid. Dit is randvoorwaardelijk voor de realisatie van de Gelatinebrug en de eerste woningen in Kabeldistrict. Ten slotte is de visie op Schieoevers-Zuid in ontwikkeling. Deze zal als kader gaan dienen voor toekomstige ontwikkelingen op Schieoevers-Zuid.

Voor de beoogde ontwikkeling en transformatie van Schieoevers-Noord investeren we in bovenwijkse voorzieningen. Het gaat dan voornamelijk om aansluitingen (onder meer langzaam verkeer en groen). Deze investeringen bekostigen we gedeeltelijk met cofinanciering en bijdragen van ontwikkelaars. Zo zijn er versnellingsmiddelen opgehaald voor onder andere de Gelatinebrug en -tunnel. Investeringen in voorzieningen als onderwijs en andere maatschappelijke en culturele voorzieningen maken geen onderdeel uit van de businesscase. Deze worden apart geraamd in bijvoorbeeld het IHP (zie programma Samenleven, onderwijs en cultuur). Schieoevers valt in zijn geheel in het gebied van de opgave Innovatiedistrict Delft.

Wijkversterkingsopgave Gillis/Delfia

Het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid Delft-West en de wijkversterkingsopgave Gillis/Delfia raken meer met elkaar vervlochten. Met name de sociale vraagstukken kunnen profiteren van kennis, expertise en middelen vanuit het Nationaal Programma en in mindere mate ook fysieke ingrepen. Ondertussen wordt er hard gewerkt aan het Integraal Ontwikkelplan (IOP). Dit is naar verwachting in het tweede kwartaal van 2025 gereed en kan dan ter vaststelling worden aangeboden.

In het IOP worden keuzes gemaakt over de renovatie/verduurzaming van het bezit van Woonbron in de Gillisbuurt. Ook de ontwikkeling en de nog op te stellen GREX van het naastgelegen Delfia-terrein, waar nu nog tijdelijke huisvesting voor Oekraïners zit, is onderdeel van dit IOP.

Doelstellingen

B. Woonbeleid en uitvoering

Een goede balans in de stad

Het is onze ambitie dat er in Delft een plek is voor mensen met verschillende draagkracht. We willen dat Delft een stad is voor starters, jongeren en studenten, alleenstaanden, gezinnen en ouderen, statushouders, vluchtelingen en andere kwetsbare groepen. Wij zetten in op betaalbare, gezonde woningen, die ook duurzaam zijn (zie hoofdstuk Duurzame stad) en hebben daarbij oog voor de draagkracht en veerkracht van een gebied in relatie tot de overige delen van de stad en de regio. Wij zetten dus in op gemengde wijken.

In 2040 is ten minste een derde van de hele woningvoorraad in Delft sociale huur (exclusief studentenhuisvesting). We willen niet onder dit percentage komen. We werken aan wijken met een gedifferentieerd aanbod naar woningtype, eigendomsvorm en prijssegment. Passende nieuwbouw is belangrijk, zodat bewoners in de wijk stappen kunnen maken in hun wooncarrière en we bewoners niet de wijk uitduwen. Dit heeft ook als doel om gebieden met te grote concentraties van kwetsbare huishoudens te ontlasten.

Groei van 15.000 woningen in de periode 2018 tot 2040

Delft kent in alle segmenten een tekort aan woningen. Het Rijk neemt met nieuwe wetgeving weer meer regie op de woningmarkt, de betaalbaarheid van het wonen en het beter bedienen van zowel kwetsbare als niet-kwetsbare huishoudens. Ook Delft neemt deze regierol. In regionaal verband willen we de woningbouwproductie voor alle doelgroepen versnellen volgens de afspraken.

Delft moet in 2030 minimaal een woningvoorraad van 60.000 (flex)woningen hebben. En twee derde deel van de nieuwbouw moet vanaf 2025 betaalbaar zijn (sociale huur, middenhuur, koop tot € 390.000). Corporaties zijn verantwoordelijk voor ten minste de helft van de betaalbare nieuwbouw. Dat alles is inclusief studentenwoningen. We werken hierbij onder het regime van de nieuwe Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging (nieuw per 1 januari 2024). We begeleiden initiatieven tot complete en haalbare aanvragen voor omgevingsvergunningen via het in 2024 opgestarte nieuwe initiatievenproces, onder andere door de omgevingstafel en de inzet van inhoudelijke deskundige initiatiefbegeleiders.

Studentenhuisvesting

In de stad zijn meer studentenwoningen nodig. Deels op en rond de campus (Innovatiedistrict Delft), deels in kleine volumes in de wijken. In totaal willen we 3.500 nieuwe studentenwoningen bouwen in de periode 2020-2030, waarvan minstens de helft onzelfstandige eenheden. Daarnaast spannen we ons in voor plekken voor studentenwoningen in de regio.

Huisvesten van bijzondere doelgroepen

We zorgen er met partners voor dat mensen lang zelfstandig thuis kunnen wonen. We zorgen ervoor dat mensen in instellingen met goede begeleiding en zorg kunnen uitstromen naar passende woonplekken. We willen dakloosheid voorkomen. We willen de wettelijke taakstelling huisvesting statushouders realiseren. En we werken toe naar uitbreiding van het aantal standplaatsen voor woonwagens.

Bevorderen van gerichte doorstroming van senioren in sociale en particuliere sector

We zorgen voor nieuwbouwwoningen en woonzorgconcepten die aansluiten bij de wensen van senioren en bevorderen doorstroming.

Beter benutten bestaande woningvoorraad, aanpakken woonexcessen en woonoverlast

In regionaal verband willen we de systematiek van woonruimteverdeling vernieuwen met behoud van voldoende slaagkans voor reguliere woningzoekenden ten opzichte van bijzondere doelgroepen. We zetten gericht in op het behoud en de kwaliteit van de woningvoorraad, het beter benutten ervan, en het aanpakken van woonexcessen. Thema's zijn bijvoorbeeld bouwveilige en -technische kwaliteit, opkoopbescherming en tegengaan van verkamering. Gereguleerd woningdelen moet daarbij mogelijk blijven. Bijna de helft van de inwoners is bekend met het meldpunt Woonoverlast. Dit moet groeien naar 80% in 2026 in combinatie met het streven van ten minste één melding per dag (= >365 meldingen per jaar).

De stad maken met elkaar

We zetten met bewoners een representatief Delfts Woonplatform op om structureler samen te kunnen werken en de uitvoeringskracht te versterken.

Op te pakken activiteiten in relatie tot rijksbeleid

Vanuit het Rijk komt nieuwe wet- en regelgeving op ons af, met onder andere als doel de regie van de overheid op de woningmarkt te versterken. Met een aantal grote wetswijzigingen in het vooruitzicht moeten we steeds bezien wat dit voor onze woonvisie en concrete activiteiten gaat betekenen, en sturen we waar nodig bij.

Maatregelen

15.000 woningen groeien in de periode 2018-2040, betaalbare nieuwbouw (bestuurlijk accent ruimte voor wonen)

We constateren dat door stijgende bouwkosten en hogere rentelasten woningbouwprogramma's in de knel komen. In regionaal verband hebben we in 2023 afspraken gemaakt om tot realisatie van woningbouw te blijven komen en ten minste twee derde deel van de nieuwbouw in het betaalbare segment te realiseren. Ontwikkelingen gaan we intensiever monitoren. Hiermee kunnen we sneller regie terugpakken door bijvoorbeeld te herprioriteren, bijsturen waar nodig of hulp vragen waar mogelijk. Via een op te zetten lokale Bouwtafel met externe samenwerkingspartners (corporaties en ontwikkelaars) voeren we het goede gesprek. Deze tafel staat in verbinding met een regionale Versnellingstafel waaraan ook het Rijk en de provincie Zuid-Holland deelnemen. In 2025 vindt evaluatie en mogelijk bijsturing van de regionale afspraken plaats. Met de corporaties overleggen we over de na te streven sociale en middenhuur voorraad en werken we de mogelijkheden per wijk uit.

Met de grote woningcorporaties die in Delft actief zijn, maken we prestatieafspraken over de streefvoorraad, segmentering en beoogde nieuwbouwlocaties voor betaalbare huurwoningen. Met grotere particuliere verhuurders gaan we in gesprek over het behoud van de particuliere sociale huursector. We blijven startersleningen verstrekken.

We zetten in 2025 in op drie initiatieven voor collectief wonen in nieuwbouwprojecten. Daartoe bekijken we mogelijkheden in de bestaande planvoorraad. We willen een meldpunt inrichten en initiatiefnemers koppelen aan ontwikkelaars. Begeleiding van de wooncollectieven gebeurt primair door de (beoogd) ontwikkelaar via een gemeentelijk incentive.

3.500 nieuwe Delftse studentenwoningen in 2020-2030

Met de TU Delft en studentenhuisvester DUWO bekijken we in 2024 op welke locaties in Delft (3.500 stuks) en in de directe omgeving we snel extra studenten(flex)woningen willen bouwen, welke (rijks)middelen daarvoor nodig zijn en wat daarbij de rol van de gemeente is. In 2025 werken we aan de Delftse locaties voor studentenwoningen.

Beter benutten bestaande voorraad, aanpakken woonexcessen en woonoverlast

Woonruimteverdeling

In regionaal verband werken we ook in 2025 aan vernieuwing van de woonruimteverdelingsmethodiek en actualiseren we de huisvestingsverordening. We verkennen kansen vanuit nieuwe wet- en regelgeving, zoals de uitbreiding van het gereguleerd huursegment ('middenhuur'). Dit in samenhang met in de maak zijnde wetgeving, zoals de Wet versterking regie volkshuisvesting, de Wet betaalbare huur en de Wet op de huurtoeslag. Een jaar na de start van de pilot Woning loten van Stedelink en Woonbron evalueren we dit gezamenlijk. In 2024-2025 werken we aan beleidsuitgangspunten voor sturen op instroom in Delft-West.

De huisvestingsverordening reguleert ook de omzetting van zelfstandige naar onzelfstandige woonruimte, woningvorming, toeristische verhuur en de opkoopbescherming. Tegen overtredingen wordt opgetreden. Evaluaties vinden plaats twee jaar na introductie. Dit is in 2025 aan de orde bij opkoopbescherming en toeristische verhuur.

We maken gereguleerd woningdelen mogelijk via de pilot Woningdelen van Vidomes. Ook statushouders willen we op deze wijze bedienen. Op kleine schaal experimenteren we met friendswonen en hospitaerverhuur. We benutten mogelijkheden voor tijdelijke (doelgroep)contracten van vijf jaar, bijvoorbeeld voor jongeren.

Aanpakken woonexcessen en overlast

Inzage in 'basisregistratie personen' (BRP) en data-analyse helpen corporaties om ondermijning en woonfraude tegen te gaan. Aan de hand van het in 2024 opgestelde convenant met de woningcorporaties willen we de corporaties goed faciliteren.

Met een pilot-huurteam (tot en met 2024) willen wij huurders van particuliere verhuurders ondersteunen in het contact met hun verhuurder. Op basis van de evaluatie uit 2024 bekijken we het vervolg voor 2025 en verder. In 2025 voeren we de verplichte taken uit de nieuwe Wet goed verhuurderschap uit en verkennen we nut en noodzaak van verhuurdersvergunningen.

Afhankelijk van de resultaten van de verkenning van Leegstand woningen bekijken we of we in 2025 werkzaamheden verrichten op het gebied van een Leegstandsverordening.

We zetten de huidige aanpak woonoverlast en de verbetering ervan voort met onze partners. We ontvangen meer meldingen, die niet alleen gaan over burenoverlast, maar ook over andere zaken als bijvoorbeeld hondenpoep. Bijna de helft van de inwoners is bekend met het meldpunt woonoverlast. We blijven streven naar 80% naamsbekendheid in 2026 en maximaal één melding woonoverlast per dag (nu gemiddeld twee meldingen per dag). In 2025 gaan we werken met PGA-x applicatie, waarmee we meer inzicht krijgen in de meldingen.

Vergunningen, toezicht, handhaving

Het uitvoeringsbeleid Vergunningen Toezicht en Handhaving (VTH) is vastgesteld en jaarlijks wordt op de prioriteiten gerapporteerd. Wij zetten in op onder andere de prioriteiten monumenten, huisvesting, gezondheid, constructieve- en brandveiligheid. Door de komst van de Omgevingswet is het legesmodel aangepast; de begroting zal daar verder op worden afgestemd. De uitvoering en de procesinrichting in de keten zal daarbij worden geëvalueerd en verder worden verbeterd. Het jaar 2024 geldt als een overgangsjaar van de Wabo naar de Omgevingswet. In 2025 zullen we pas een goed beeld krijgen van de effecten van de Omgevingswet op de leges en de begroting.

Verder draagt VTH bij aan een aantal grote projecten, zoals de herontwikkeling van Schieoevers, Nieuw Delft, maar ook duurzaamheidsprojecten, zoals de Energielabel C-verplichting voor kantoorgebouwen.

De afhandeling van Wet kwaliteitsborging (Wkb) projecten verloopt goed. De voorbereiding in de vorm van proefprojecten heeft haar vruchten afgeworpen. Verbouw valt op dit moment nog niet onder de Wkb. Wanneer dit wel gaat gelden, wordt voor het eind van het jaar besloten. We verwachten dat er meer inzet nodig zal zijn, zodra verbouw ook onder de Wkb-plicht valt.

Op dit moment is er een transitie gaande van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) naar de Omgevingswet. Deze nieuwe wetgeving is complexer en bevat (nu nog) grijze gebieden. De uitvoerende afdeling volgt de ontwikkelingen actief, zet in op kennisdeling tussen collega's en past continu de werkwijze aan op nieuwe inzichten. Ook de samenwerking met ketenpartners is intensiever geworden.

Bevordering gerichte doorstroming senioren

In Delft blijven de komende jaren seniorenmakelaars bij corporaties werkzaam. Op basis van een verkenning (2024) bekijken we de mogelijkheden voor een uitbreiding gericht op meer samenhang met de particuliere sector (2025). Het creëren van aantrekkelijk Delfts nieuwbouwaanbod op de juiste locaties brengt doorstroom op gang. De gemeente is structureel cofinancierder.

De stad maken met elkaar

In 2025 werken we aan een representatief Delfts Woonplatform met bewoners om met elkaar woonopgaven en mogelijke oplossingsrichtingen te bediscussiëren. In 2025 willen we ook de eerste ervaringen opdoen.

Huisvesting bijzondere doelgroepen

Haaglanden is koploper van het Nationale Programma 'Een thuis voor iedereen'. In 2024 maken we in de regio keuzes voor de huisvesting en meer evenwichtige spreiding van bijzondere doelgroepen (regionale woonzorgvisie). In 2025 bekijken we wat dit betekent voor het lopende Delftse programma Langer en Weer Thuis en werken we dit uit tot een lokale woonzorgvisie.

In regionaal verband blijven we met netwerkpartners Leger des Heils en Limor werken aan flexwoningen voor dreigend daklozen en Housing First-plekken voor daklozen. In 2025 maken we standplaatsenbeleid, gerelateerd aan een mogelijke uitbreiding van het aantal woonwagendplaatsen aan de Lau Mazirelweg.

Statushouders

Het aantal vrijkomende sociale huurwoningen is ontoereikend om – met voldoende kans voor reguliere woningzoekenden – de wettelijke taakstelling voor statushouders te realiseren. Ook in 2025 blijven we werken aan alternatieve huisvestingsvormen voor statushouders, te weten via samenwerking in de pilot woning delen (Vidomes) en realisatie van flexwoningen (Vidomes). Met de flexwoningen willen we ook andere spoedzoekers bedienen.

5.3 WAT MAG HET KOSTEN

Overzicht baten en lasten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten	14.911	38.225	14.951	23.074
Lasten	25.905	47.559	23.856	31.285
Saldo	-10.994	-9.334	-8.905	-8.211

Overzicht mutaties

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Goed wonen				
Reeds besloten:				
Stand Programmabegroting 2024-2027	-8.164	-7.282	-6.964	-6.833
Begrotingswijzigingen t/m 1 juli 2024				
ARB 1 - 2024	-154	-154	-154	-154
Kadernota 2024	-2.377	-1.450	-1.300	-769
MPG	-63	-34	-79	
Nog te besluiten voorstellen:				
Nominale ontwikkeling	-260	-242	-237	-234
Bestaand beleid				
- Energiekosten	-2	-2	-2	-2
- Doorbelaste rente	9	11	11	1
- Overig	-203	-203	-201	-201
Actualisering investeringsprogramma (herfasering)	8	21	21	-20
Bijsturingsmaatregelen				
- Realistisch ramen o.b.v. rekeningresultaten	210			
Totaal - Goed wonen	-10.994	-9.334	-8.905	-8.211

Toelichting op de mutaties

Kadernota 2024 (-/- € 2,377 miljoen)

In de kadernota zijn voorstellen opgenomen voor ambtelijke ondersteuning Themagroep Woningmarkt, pilot woningdelen statushouders, analyse/aanpak leegstand woningen, ondersteuning van collectief wonen en de opgave InnovatieDistrict Delft (IDD) (15e begrotingswijziging 2024).

Nog te besluiten voorstellen:

Nominale ontwikkeling (-/- € 260.000)

De nominale ontwikkeling betreft de aanpassing van de budgetten aan het prijspeil voor 2025. Een nadere toelichting is opgenomen in het hoofdstuk Financiële positie.

Energiekosten (-/- € 2.000)

In de Najaarsrapportage 2022 is een structureel budget gereserveerd voor de stijging van energiekosten (gas en electra). Het voorstel betreft de verdeling van de gereserveerde middelen over de programma's.

Doorbelaste rente (€ 9.000)

Dit betreft een correctie van de toegerekende rente. Het Besluit Begroting en Verantwoording schrijft voor dat rentekosten worden toegerekend aan de taakvelden. Hiermee ontstaat een beter inzicht in de kosten per taakveld en per programma. De rentelasten worden toegerekend aan de beleidsprogramma's op basis van een renteomslag (gemiddeld rentepercentage, zie paragraaf Financiering) en de waarde van de activa.

Overig (-/- € 203.000)

Dit betreft diverse financieel-technische correcties zoals verschuivingen in de formatie en aanpassing kostenverdeelstaat.

Actualisering investeringsprogramma (herfasering) (€ 8.000)

Op basis van de realisatie in 2023 is het investeringsprogramma geactualiseerd. De mutatie betreft het effect voor de kapitaallasten. Tevens is de stelpost voor de verwachte realisatie van het totale investeringsprogramma geactualiseerd (zie programma Financiën - Stelposten).

Realistisch ramen o.b.v. rekeningresultaten (€ 210.000)

In de Kadernota 2024 zijn de positieve rekeningresultaten van de afgelopen jaren nader geanalyseerd en is voor de jaarlijks terugkerende positieve resultaten een beperkte verlaging (€ 2,35 miljoen) van de geraamde lasten in 2025 opgenomen. Het voorstel betreft de toedeling op programmaniveau.

Overzicht investeringen

Investeringen	Toegekend bedrag	Realisatie t/m 2023	Jaarschijf 2024 na NJR24		Fasering		
(bedragen × € 1.000)							
Goed wonen			2024	2025	2026	2027	2028
Brug Professor Schoemakerplantage	340	267	73	-	-	-	-
Brug Professor Schoemakerplantage - bijdrage van derden	-340	-162	-178	-	-	-	-
Parkeerplaatsen Roland Holstlaan	410	54	10	10	336	-	-
Riool Teding v Berkhoutlaan	285	27	258	-	-	-	-
Riool Teding v Berkhoutlaan - bijdrage van derden	-69	-	-69	-	-	-	-
Totaal	626	186	94	10	336	-	-

Toelichting op investeringen

Parkeerplaats Roland Holstlaan (€ 10.000)

Uitvoering is gekoppeld aan uitvoering van het warmtenet. Start wordt verwacht 2026.

Overige investeringen

De investeringen brug Professor Schoemakerplantage én riolering Teding van Berkhoutlaan worden in 2024 afgerond.

6 SCHONE EN VEILIGE STAD

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2025
Baten	36.101
Lasten	71.174
Saldo	-35.073

Algemeen

We zetten in op een woon- en leefomgeving die aantrekkelijk is voor bewoners, bezoekers en mensen die hier werken. De inzet is een schone leefomgeving waar mensen prettig kunnen verblijven. En we werken aan een veilige stad, waarin criminaliteit en onveiligheid het dagelijks leven niet belemmeren (opgave Delft-West). Dit programma sluit aan bij de bestuurlijke accenten 'een gezonde en veilige stad' en 'een duurzame stad'.

Relevante beleidskaders

- Beheervisie Openbare Ruimte Delft
- Beheerplan Schoon 2024-2027
- Beheerplan Verkeersregelsystemen 2022-2025
- Beheerplan Openbare Verlichting 2024-2027
- Beheerplan Wegen 2024-2027
- Beheerplan Civiele constructies 2024-2027
- Beheerplan Groen en Water 2024-2027
- Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan
- Beheerplan Speelvoorzieningen 2024-2027
- Algemene verordening Ondergrondse Infra
- Uitvoeringsbesluiten Ondergrondse Infra
- Grip op grondstoffen
- Afvalstoffenverordening Delft 2016
- Verordening kwijtscheldingsbeleid
- Veiligheidsplan 2023-2026 "Samen veilig in Delft"
- Aanpak extremisme, polarisatie en radicalisering. Delft, Midden-Delfland, Rijswijk en Westland v.a. 2020
- Regionaal Crisisplan, Rampenbestrijding en crisisbeheersing, VRH 30 januari 2019
- Regionaal Risicoprofiel, Rampenbestrijding en crisisbeheersing, VRH 27 januari 2023
- Beleidsnota iedereen Delftenaar, over respectvol samenleven, vrijheid en gelijke kansen
- Nota Dierenwelzijn

Onder dit programma vallen deze onderwerpen:

het schoonmaken van de openbare ruimte, verkeersvoorzieningen, openbare verlichting, verkeersregelinstallaties, wegen, straten en pleinen, civiele constructies, verkeer en vervoer algemeen, groen en water, speelvoorzieningen, recreatiegebieden, riolering, afval, ongediertebestrijding, begraafplaatsen en crematoria en de inkomensregelingen die onder dit programma vallen (begravenissen onvermogens, kwijtschelding rioolrechten, kwijtschelding afvalstoffenheffing), crisisbeheersing en brandweer, openbare orde en veiligheid, anti-discriminatie, dierenwelzijn en kostenverdeelstaat (ureninzet op het programma).

6.1 WAT WILLEN WE BEREIKEN

Algemeen schone stad

Beheer en onderhoud openbare ruimte

Met beheer en onderhoud houden we een aantrekkelijke en veilige fysieke leefomgeving in stand. De onderhoudsniveaus zijn vastgelegd in de Beheervisie Openbare Ruimte 2019. Het niveau van onderhoud is vastgesteld op de ondergrens van duurzaam technische instandhouding (CROW-niveau 'C') waarbij we kapitaalvernietiging voorkomen. Het merendeel van de stad onderhouden we op dit niveau, met uitzondering van de binnenstad en het Agnetapark, die we op een hoger niveau onderhouden (CROW-niveau 'B').

In het reguliere onderhoud wordt ingespeeld op de directe leefomgeving en de beleving van de openbare ruimte. Dus: schone straten, inzamelen van huishoudelijk afval, verwijderen van onkruid, laten branden van verlichting en het in orde zijn van de speelplekken. Met het groot onderhoud zorgen we ervoor dat de openbare ruimte de functie kan blijven vervullen en dat de beoogde levensduur behaald kan worden. Aan het einde van de levensduur vervangen we assets zoals bomen, wegen, kunstwerken, riolering, speeltoestellen etc.

Met het in 2024 vastgestelde afvalbeleid geven we verdere invulling aan de realisatie van de Van Afval Naar Grondstof-doelstellingen (maximaal 100 kilogram restafval per inwoner). Dit draagt bij aan de ambities op het gebied van circulariteit.

De uitwerking van de zorgplichttaken voor hemel-, grond- en vuilwater zijn opgenomen in het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2022-2026.

Algemeen veilige stad

Delft is een prettige leefomgeving voor bewoners, bezoekers en mensen die hier werken. Daar werken we actief aan door onder andere de Delftse aanpak tegen ondermijning en het programma Preventie met Gezag, gericht op Delft-West. Criminaliteit en onveiligheid mogen het dagelijks leven niet belemmeren in Delft.

In 2025 willen we dat het aantal misdaden en overlast in de stad afneemt. Jeugdcriminaliteit moet gaan dalen in deze collegeperiode. Daarnaast willen we dat de veiligheidsbeleving verbetert.

We werken hierin samen met inwoners, sociale partners en partners in het veiligheidsdomein en het fysieke domein aan preventie van overlast en criminaliteit. De basis is hierbij vertrouwen, verantwoordelijkheid en initiatief van mensen zelf. Ook handhaving speelt daarbij een belangrijke rol. Zo leveren we een actieve bijdrage aan een veilig en aantrekkelijk woon- en leefklimaat in Delft.

Overzicht beleidsindicatoren schone stad

Schone stad	Stand:	Streven: PB 2025	Streven: 2030
% Tevreden bewoners over openbare ruimte	79%	78%	85%

Overzicht beleidsindicatoren veilige stad

Veilige stad	Stand:	Streven: PB 2025	Streven: 2030
% Voelt zich veilig in de buurt	86%	87%	90%
Veiligheidsindex: misdrijven	index	-1%	-5%
Jeugdcriminaliteit: % minderjarige verdachten	12%	12%	10,5%

Toelichting op de beleidsindicatoren

% Voelt zich veilig in de buurt

De indicator ‘% Voelt zich veilig in de buurt’ is een indicator die elke 2 jaar wordt gemeten in de Omnibusenquête. Het percentage geeft aan hoeveel deelnemers de vraag “voelt u zich veilig in de buurt” positief beantwoorden.

Veiligheidsindex: misdrijven

Het aantal aangiftes van misdrijven ('door de politie opgemaakte processen-verbaal van misdrijven'). De veiligheidsindex is aan het begin van de periode 100. Als de veiligheidsindex stijgt, naar bijvoorbeeld 102, dan neemt de criminaliteit toe. Als de veiligheidsindex zakt naar 98, dan neemt de criminaliteit af. We streven dus naar een afname van de criminaliteit in 2025: van 100 naar 99. Vanwege de coronapandemie is het aantal misdrijven aanzienlijk gedaald. Om die reden verplaatsen we het ijkpunt naar 2022 in plaats van 2021. We streven naar een vermindering van alle misdrijven. Bron: data.politie.nl.

Jeugdcriminaliteit: % minderjarige verdachten

De indicator Jeugdcriminaliteit is een indicator die uit het incidentenregistratiesysteem van de politie komt en het aandeel minderjarigen weergeeft in het totale aantal geregistreerde verdachten. Het streven voor 2030 is naar beneden bijgesteld omdat we verwachten dat de activiteiten die we uitvoeren in het kader van Preventie met Gezag impact gaat hebben op de langere termijn.

6.2 WAT GAAN WE ERVOOR DOEN

Doelstellingen

Beheer en onderhoud openbare ruimte schone stad

Bij de vaststelling van de kadernota 2024 heeft de raad aanvullende middelen beschikbaar gesteld. Deze lichten we hier kort toe. Daarnaast lichten we ook nog enkele specifieke werkzaamheden toe.

Vergroenen openbare ruimte

Met het vaststellen van het beheerplan groen en water 2024-2027 is budget vrijgemaakt voor vergroening van de openbare ruimte. Dat doen we om groene initiatieven van bewoners en bedrijven op locaties waar we de komende jaren niet aan de slag gaan, te ondersteunen en realiseren. Daarnaast werken we aan aanvullende projecten om de stad telkens iets groener te maken. Daarmee zorgen we voor een klimaatbestendigere stad. Door de uitvoeringskracht groene initiatieven te versterken, kunnen we op meer plekken en sneller de openbare ruimte in de stad vergroenen.

Vergroenen Gasthuisplaats

Met het autoluw maken van de binnenstad komt er ruimte om de Gasthuisplaats te vergroenen. Om tot planvorming te komen, is al een budget beschikbaar waarmee het stedenbouwkundig schetsontwerp opgesteld kan worden. Met dit aanvullende investeringsbudget kunnen we invulling geven aan de (verdere) vergroening van de Gasthuisplaats.

Ruimte in de Binnenstad

Onder de noemer Ruimte in Binnenstad werken we aan de integrale afstemming tussen alle fysieke projecten in de openbare ruimte die in de binnenstad worden uitgevoerd. De diverse deelprojecten kennen hun eigen uitvoering en voorbereiding, maar onderlinge afstemming en eenduidige communicatie en participatie hierover is van essentieel belang. Er speelt veel, zoals vergroening en klimaatadaptatie, de vervanging van kabels en leidingen, duurzaam zoneren, uitbreiding autoluw-plus, vergroenen Gasthuisplaats en fietsparkeren. Naast de integrale afstemming valt de inrichting van de vrijkomende ruimte als gevolg van de uitbreiding van autoluw-plus hieronder, die we samen met de bewoners vormgegeven. In 2025 wordt de inrichting verder uitgewerkt en start de uitvoering. De diverse deelprojecten lichten we toe binnen het betreffende beleidsprogramma.

Vervanging Beheersysteem

Het huidige beheersysteem is aan het einde van zijn levensduur en moet vervangen worden. Het nieuwe beheersysteem of de beheersystemen moeten in januari 2026 operationeel zijn.

Vervangen Bruggen Schie

In het beheerplan civiel is een bedrag opgenomen voor het groot onderhoud van de drie beweegbare bruggen (Hambrug, Plantagebrug, Abtswoudsebrug). Omdat binnen de gemeente hiervoor geen expertise is, heeft de provincie (in opdracht van de gemeente) een aanbesteding gedaan. Door exogene factoren en de extreme inflatie is het aanbestedingsbedrag veel hoger uitgevallen dan de (bijgestelde) begroting.

Gevel-tot-gevel-aanpak

In 2025 werken we verder aan de voorbereiding van de rioolvervanging in Tanthof, Voorhof en Buitenhof. In Voorhof-Oost starten we in 2025 met de uitvoering van de daadwerkelijke werkzaamheden. Het eerste resultaat van de huidige gevel-tot-gevel-aanpak is te zien

rondom de Fuutlaan in Tanthof. Zonder aanvullende financiële middelen zal de gevel-tot-gevel-aanpak in de huidige vorm, waarbij de openbare ruimte volledig vervangen wordt, na 2027 komen te vervallen.

Beheervisie Openbare Ruimte

De Beheervisie Openbare Ruimte Delft is in 2019 vastgesteld door de gemeenteraad. Inmiddels zijn er ontwikkelingen waardoor het nodig is de Beheervisie te actualiseren. Hiermee zijn we gestart. Na de actualisatie van de beheervisie zal de nota kapitaalgoederen geactualiseerd worden.

Maatregelen

Beheervisie Openbare Ruimte

De Beheervisie Openbare Ruimte Delft is in 2019 vastgesteld door de gemeenteraad. Inmiddels zijn er ontwikkelingen waardoor het nodig is de Beheervisie te actualiseren. Hiermee zijn we gestart. Na de actualisatie van de beheervisie zal de nota kapitaalgoederen geactualiseerd worden.

Gevel tot gevel projecten

In 2025 werken we verder aan de voorbereiding van de rioolvervanging in Tanthof, Voorhof en Buitenhof. In Voorhof-Oost starten we in 2025 met de uitvoering van de daadwerkelijke werkzaamheden. Zonder aanvullende financiële middelen zal de gevel tot gevel aanpak in zijn huidige vorm waarbij de openbare ruimte volledig vervangen wordt, na 2027 komen te vervallen.

Vergroenen openbare ruimte

Met het vaststellen van het beheerplan groen en water 2024-2027 is budget vrijgemaakt voor vergroening van de openbare ruimte. Dat doen we om groene initiatieven van bewoners en bedrijven op locaties waar we de komende jaren niet aan de slag gaan, te ondersteunen en realiseren. Daarnaast werken we aan aanvullende projecten om de stad telkens iets groener te maken. Daarmee zorgen we voor een klimaatbestendigere stad. Door de uitvoeringskracht groene initiatieven te versterken, kunnen we op meer plekken en sneller de openbare ruimte in de stad vergroenen.

Doelstellingen

Programma openbare ruimte schone stad

Het is steeds noodzakelijker om integraal te programmeren. Daarom willen we in 2025 een programma openbare ruimte opstellen. In dit programma combineren we de plannings voor de vervanging van de riolering, openbare verlichting, verkeersregelinstallaties, wegen, civiele

constructies, groen, speelvoorzieningen, het vergroenen en het groot onderhoud van de openbare ruimte. Gelet op de complexiteit werken we stap voor stap toe naar een compleet programma.

Doelstellingen

Openbare orde en veiligheid veilige stad

Veiligheid is niet alleen een taak voor politie, brandweer en gemeente. De stad kan niet zonder de eigen inzet van inwoners, ondernemers en instellingen. Als gemeente werken we daarom nauw samen met diverse partners in de stad.

Door de eigen verantwoordelijkheid, weerbaarheid en burgerbetrokkenheid te vergroten en het nemen van preventieve maatregelen, dringen we het aantal slachtoffers van criminaliteit terug en dragen we bij aan het verbeteren van het veiligheidsgevoel van alle Delftenaren.

In 2025 zetten we, naast de reguliere inzet, extra in op de intensivering van onze aanpak tegen mensenhandel. Ook het tegengaan van overlast houdt onze aandacht en we continueren onze versterkte aanpak op ondermijning en op jeugdcriminaliteit via Preventie met Gezag.

Maatregelen

Gedigitaliseerde criminaliteit

In 2023 zijn we van start gegaan met de aanpak van gedigitaliseerde criminaliteit. Er zijn verschillende interventies uitgevoerd voor jongeren, ouderen en ondernemers, zoals re_B00TCMP voor jongeren, de film 'Echt of Nep' voor ouderen en het cybercongres voor Delftse ondernemers. De komende jaren geven we verdere uitvoering aan het plan van aanpak gedigitaliseerde criminaliteit en blijven we dit ontwikkelen. In 2025 gaan we in ieder geval door met 'Echt of Nep' en willen we een vervolg geven aan de HackShield-campagne (voor 8- tot 12-jarigen). Daarnaast werken we regionaal samen op dit thema. Ons hoofddoel is het creëren van bewustwording en het weerbaarder maken van met name de kwetsbaarste groepen (jongeren en ouderen). Op die manier willen we dat het slachtofferschap afneemt.

Jeugdcriminaliteit en voorkomen jonge aanwas

Ook in 2025 heeft de Persoonlijke Aanpak Delft (PAD) het doel om (afglijden naar) overlastgevend en/of crimineel gedrag van Delftse jongeren te doen stoppen. In het kader van het programma Preventie met Gezag is de aanpak verbreed en versterkt. Hierdoor kunnen we meer jongeren bereiken en willen we inzetten op sneller interveniëren bij overlastgevend gedrag voordat er sprake is van afglijden naar crimineel gedrag. Ook signaleren we wanneer broertjes/zusjes dreigen af te glijden of andere familieleden extra ondersteuning nodig hebben en zetten daar actief op in. Komende periode gaan we, aan de hand van de concrete aanknopingspunten uit het landelijke kwaliteitskader effectieve jeugdinterventies voor preventie van jeugdcriminaliteit, onderzoeken of en hoe we de PAD nog effectiever kunnen maken. We gaan verkennen of de aanpak door het Nederlands

Jeugd Instituut (NJI) erkend kan worden als interventie. Naast de lokale inzet, continueren we ook de regionale aanpak op rivaliserende jeugd en zoeken we de samenwerking op met gemeenten buiten de regio. Met behulp van het programma Dealbreakers versterken we de samenwerking met het onderwijs. Dealbreakers biedt scholen een doorlopende leerlijn en een weerbaarheidsmodule gericht op het voorkomen van jonge aanwas.

Ondermijning

Met onze intensieve aanpak tegen ondermijning willen we als gemeente voorkomen dat ondermijnende criminaliteit onbewust of ongewild gefaciliteerd wordt. Niet door het gemeentelijke handelen, maar ook niet door het handelen van partners of inwoners. In 2025 zetten we in op de versterking van de maatschappelijke weerbaarheid tegen ondermijning via voorlichting en preventie aan inwoners, woningcorporaties en ondernemers. We werken barrières op tegen ondermijning onder meer door inzet van de Wet Bibob en trainingen aan ambtenaren (versterken bestuurlijke weerbaarheid). Ook zetten we het VeiligheidsInformatieknooppunt (VIK) in om op signalen van ondermijning te kunnen acteren (versterken informatiepositie). Tot slot volgen we de landelijke, regionale maar vooral ook lokale ontwikkelingen op de voet om in te kunnen spelen op trends die duiden op een verschuiving in waar problematiek zich voordoet.

We intensiveren onze aanpak tegen mensenhandel zodat signalen van mensenhandel die bij de gemeente binnenkomen grondiger kunnen worden onderzocht en we hierop in samenwerking met onze partners op kunnen acteren, bijvoorbeeld door hulp te bieden aan slachtoffers van mensenhandel.

We gaan aan de slag met het verbeteren van het signalerend vermogen van de gemeente en het vergroten van de meldingsbereidheid. We zetten daarbij in op het bevorderen van aandacht voor en bewustwording van het fenomeen mensenhandel. Samen met onze ketenpartners (in de regio) versterken we de (regionale en bovenregionale) samenwerking voor een goede opvang van en hulpverlening aan slachtoffers. Ook zetten we in op het verbeteren van de informatiedeling en gegevensverwerking tussen partners met als doel om een sluitende aanpak tegen mensenhandel op te zetten die gericht is op preventie.

Overlast

We blijven inzetten op het voorkomen en bestrijden van de verschillende vormen van overlast. De focus ligt op de vormen die uit de analyse het meeste naar voren zijn gekomen; jeugdoverlast, (woon)overlast, overlast door drugshandel, overlast door personen met verward /onbegrepen gedrag, rommel op straat en verkeersoverlast. In 2025 willen we de ketensamenwerking bij complexe casuïstiek van personen met verward en onbegrepen gedrag versterken. Daarnaast willen we meer casuïstiek opnemen binnen de lokale persoonsgerichte aanpak 0- tot 100-jarigen.

Preventie met Gezag (Opgave Delft-West)

Met het programma Preventie met Gezag zetten we een breed pakket aan interventies in, gericht op voorkomen, signalen en aanpakken van jeugdcriminaliteit. De leefwereld van jongeren speelt zich steeds meer (ook) online af en daarom gaan de jongerenwerkorganisaties zich meer richten op het online jongerenwerk. In 2025 is er ook volop aandacht voor de preventieve en signalerende rol van het onderwijs met betrekking tot jeugdcriminaliteit. We gaan op basis van de veiligheidsvraagstukken die er leven binnen het primair en voortgezet onderwijs in gesprek met basisscholen en middelbare scholen hoe de gemeente hierin kan ondersteunen. Te beginnen met het convenant en handelingsprotocol 'Veiligheid in en om de school' dat met en voor het voortgezet onderwijs wordt gemaakt. Daarnaast starten we met een pilot nazorg ex-gedetineerden om de uitvoering daarvan structureel te verbeteren. In de pilot worden alle jongeren in detentie bezocht en wordt, waar nodig, hulp en ondersteuning geboden.

Verder breiden we de samenwerking met jongeren en hun omgeving verder uit, zodat we steeds meer gezamenlijk optrekken in het bepalen van de benodigde inzet en de uitvoering daarvan. Het geheel van initiatieven, waaronder die hierboven genoemd zijn, moet ertoe leiden dat de jeugdcriminaliteit in 2030 is afgenomen tot 10,5% van het totaal aantal verdachten. Dat is nu 12%.

Radicalisering, Extremisme en polarisatie (maatschappelijk ongenoegen)

We zien dat de voedingsbodem voor een mogelijk proces van radicalisering en extremisme steeds diffuser en meer fluïde wordt. De dreiging komt steeds vaker uit meerdere hoeken tegelijkertijd en neemt verschillende vormen aan. Denk aan rechts/links-extremisme en rechts/links-terrorisme, anti-institutioneel extremisme en jihadisme. Dit vraagt om tijdig signaleren, preventief handelen en optreden als dat nodig is. We bouwen voort op de stevige basis die we de afgelopen jaren met elkaar gelegd hebben. Dit doen we samen met onze lokale, nationale en internationale partners vanuit verschillende domeinen.

De volgende drie speerpunten staan hierin centraal: 1) signaleren, 2) het bevorderen van een veerkrachtige en een open samenleving (preventie) en 3) de persoonsgerichte aanpak. We besteden ook extra aandacht aan gedeeld eigenaarschap en een stevige lokale borging. Dit doen we onder andere door kennis en kunde vast te leggen in bestaande systemen en organisaties en trainingen en bijeenkomsten te organiseren voor onze partners. Samen met het sociale domein verkennen we de mogelijkheden voor een lokale strategie op polarisatie en maatschappelijke onrust.

6.3 WAT MAG HET KOSTEN

Overzicht baten en lasten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten	36.101	35.730	35.552	35.945
Lasten	71.174	72.236	72.569	72.835
Saldo	-35.073	-36.506	-37.017	-36.890

Overzicht mutaties

De toegerekende kosten voor overhead, btw en perceptiekosten zijn niet op de taakvelden Riolering en Afval geraamd. Deze aanvullende kosten worden wel toegerekend aan de tarieven voor de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. In de paragraaf Lokale heffingen lichten we dit nader toe.

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Schone en veilige stad				
Reeds besloten:				
Stand Programmabegroting 2024-2027	-34.324	-35.577	-36.175	-36.994
<i>Begrotingswijzigingen t/m 1 juli 2024</i>				
ARB 1 - 2024	74	74	74	74
Kadernota 2024	-464	-684	-719	-769
Nog te besluiten voorstellen:				
Nominale ontwikkeling	-1.313	-1.330	-1.341	-1.334
Bestaand beleid				
- Energiekosten	-222	-222	-222	-222
- Doorbelaste rente	447	375	197	37
- Overig	253	253	255	255
Actualisering investeringsprogramma (herfasering)	-2	128	436	1.584
Bijsturingsmaatregelen				
- Aanpassing afschrijftermijnen Wegen, Groen & water, Kunstwerken	479	479	479	479
Totaal - Schone en veilige stad	-35.073	-36.506	-37.017	-36.890

Toelichting op de mutaties

Kadernota 2024 (-/- € 464.000)

In de kadernota zijn voorstellen opgenomen voor intensivering aanpak mensenhandel, verhoging wettelijke bijdrage VRH, areaaluitbreiding, vergroenen Gasthuisplaats en het actualiseren van beheerplannen (15e begrotingswijziging 2024).

Nog te besluiten voorstellen:

De toegerekende kosten voor overhead, btw en perceptiekosten zijn niet op de taakvelden Riolering en Afval geraamd. Deze aanvullende kosten worden wel toegerekend aan de tarieven voor de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. In de paragraaf Lokale heffingen staat een nadere toelichting.

Nominale ontwikkeling (-/- € 1.313.000)

De nominale ontwikkeling betreft de aanpassing van de budgetten aan het prijspeil voor 2025. Een nadere toelichting is opgenomen in het hoofdstuk Financiële positie.

Energiekosten (-/- € 222.000)

In de Najaarsrapportage 2022 is een structureel budget gereserveerd voor de stijging van energiekosten (gas en electra). Het voorstel betreft de verdeling van de gereserveerde middelen over de programma's.

Doorbelaste rente (€ 447.000)

Dit betreft een correctie van de toegerekende rente. Het Besluit Begroting en Verantwoording schrijft voor dat rentekosten worden toegerekend aan de taakvelden. Hiermee ontstaat een beter inzicht in de kosten per taakveld en per programma. De rentelasten worden toegerekend aan de beleidsprogramma's op basis van een renteomslag (gemiddeld rentepercentage, zie paragraaf Financiering) en de waarde van de activa.

Overig (€ 253.000)

Dit betreft diverse financieel technische correcties zoals verschuivingen in de formatie en aanpassing kostenverdeelstaat.

Actualisering investeringsprogramma (herfasering) (-/- € 2.000)

Op basis van de realisatie in 2023 is het investeringsprogramma geactualiseerd. De mutatie betreft het effect voor de kapitaallasten. Tevens is de stelpost voor de verwachte realisatie van het totale investeringsprogramma geactualiseerd (zie programma Financiën - Stelposten).

Aanpassing afschrijvingstermijnen Wegen, Groen & water, Kunstwerken (€ 479.000)

Uit onderzoek is gebleken dat de levensduur van een aantal investeringen langer is dan aangenomen. Door aanpassing van de afschrijftermijnen worden de afschrijvingslasten lager.

Overzicht investeringen

Investerings	Toegekend bedrag	Realisatie t/m 2023	Jaarschijf 2024 o.v.v. NJR24		Fasering		
			2024	2025	2026	2027	2028
(bedragen × € 1.000)							
Schone en veilige stad			2024	2025	2026	2027	2028
Begraafplaatsen	200	-	100	100	-	-	-
Beheerplan civiele constructies	27.345	5.410	7.935	5.000	4.000	2.500	2.500
Beheerplan groen en water	9.848	497	1.904	1.877	1.877	1.760	1.933
Beheerplan groen en water t.l.v. reserve	900	178	201	173	173	174	-
Waterberging	3.000	478	500	500	500	522	500
Beheerplan openbare verlichting	13.082	1.486	2.494	2.502	2.200	2.200	2.200
Beheerplan openbare verlichting t.l.v. reserve	618	6	153	153	153	153	-
Beheerplan wegen	20.230	2.460	3.184	4.789	4.539	2.758	2.356
Bomenwijk (Vestia)	2.500	2.376	123	-	-	-	-
Gevel tot gevel	5.600	206	894	1.500	1.500	1.500	-
Kanaalweg (BHP Wegen)	600	172	428	-	-	-	-
Openbare ruimte bovenplanse voorzieningen t.l.v. reserve	4.100	-	-	1.000	1.000	1.000	1.100
Poptahof	2.920	507	173	-	-	2.220	-
Projecten Tramlijn 19	31.769	31.264	505	-	-	-	-
Bijdrage projecten Tramlijn 19	-3.422	-3.423	-	-	-	-	-
Reconstructie Ireneboulevard	500	-	-	500	-	-	-
Rioolinvesteringen kostenverhaal	9.950	4.209	1.425	3.500	816	-	-
Schieoevers bovenwijkse voorzieningen t.l.v. reserve	2.100	-	-	-	-	2.100	-
Speelplekken	3.000	399	481	530	530	530	530
Stadsvernieuwing	1.290	221	329	230	230	140	140
Tractie	1.293	32	149	278	278	278	278
Uitplaatsing Stedin 2020-2024 t.l.v. reserve	1.330	937	393	-	-	-	-
Uitbreiding Vulcanusweg	150	-	-	150	-	-	-
Verkeersvoorzieningen	1.815	239	315	315	315	315	315
Vernieuwen riolen (GRP)	35.475	6.708	7.101	6.629	6.629	4.204	4.204
Voorziening vernieuwen riolen (GRP)	-35.475	-6.708	-7.101	-	-	-	-
				6.629	6.629	4.204	4.204
Verplaatsen loswal en Gelatinebrug	27.777	-	-	1.400	1.400	7.400	-
							12.700
Verplaatsen loswal en Gelatinebrug - bijdrage van derden	-13.200	-	-	-	-	-	-
							13.200
Voorzieningen - Schieoevers	3.400	0	-	-	500	-	2.900
Vervangen beheersystemen openbare ruimte	600	-	100	500	-	-	-
Totaal	159.295	47.654	21.786	24.997	20.011	25.550	14.252

* Investerings vetgedrukt, zijn gewijzigde investeringen. Zie hoofdstuk Investerings, onder financiële begroting meerjarenbeeld.

Toelichting op de investeringen

Diverse investeringen zijn gebaseerd op de huidige beheerplannen en het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan. Zie hiervoor ook de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen. Uitdaging bij de besteding van de investeringsgelden is onder andere de capaciteit. Het betreft hier zowel de arbeidsmarkt (juiste mensen op de juiste plek), als de beschikbare capaciteit op de markt (om projecten voor te bereiden en uit te voeren).

Begraafplaatsen (€ 100.000)

Voor de vervanging van diverse objecten op de begraafplaatsen is € 100.000 in 2025 beschikbaar.

Beheerplan Civiele Constructies (€ 5.000.000)

In het beheerplan Civiele Constructies is een aanvullende investering opgenomen voor de vervanging van het areaal aan bruggen, kademuren en andere constructies. In de kadernota 2024 is aanvullend budget beschikbaar gesteld voor de vervanging van drie bruggen over de Schie.

Beheerplan Groen en Water (€ 2.050.000)

In het beheerplan Groen en Water is aangegeven dat aanvullende middelen nodig zijn voor het beheer en onderhoud van het groen in de stad. De extra benodigde middelen zijn voor het dagelijks onderhoud, groot onderhoud en de dekking van de kapitaallasten als gevolg van een stijging van de investering.

Waterberging en stedelijke vernieuwing (€ 730.000)

Het investeringsbudget waterberging zetten we in voor de creatie van waterberging in de openbare ruimte, waar mogelijk in combinatie met reguliere onderhoudswerkzaamheden of vervanging. Op die manier wordt synergievoordeel behaald. Met het budget Stedelijke vernieuwing is het mogelijk om binnen projecten specifieke aanpassingen te doen, onder andere op basis van wensen van bewoners.

Beheerplan Openbare verlichting & uitplaatsing Stedin (€ 2.655.000)

In het beheerplan Openbare verlichting is de vervanging van de openbare verlichting opgenomen, aanvullend is de spanverlichting in de binnenstad opgenomen.

Beheerplan Wegen (€ 4.789.000)

Uit de inspecties blijkt dat er achterstanden zijn ontstaan in het beheer en onderhoud van het areaal wegen. Om deze achterstanden in te lopen is een aanvullende vervangingsinvestering opgenomen.

Gevel tot gevel (€ 1.500.000)

Dit betreft de jaarschijf 2024 van de gevel tot gevel-aanpak, zoals besloten door de raad.

Openbare ruimte bovenplanse voorzieningen (€ 1.000.000)

Voor de gebiedsontwikkeling in de rest van de stad (bijvoorbeeld De Staal en Schoemaker Plantage) dekken we de kosten van aanpassingen aan bovenwijkse voorzieningen uit het investeringsbudget Openbare ruimte bovenwijkse voorzieningen.

Poptahof

Het Poptahofpark is na het beëindigen van de grondexploitatie (GREX) Poptahof nog niet voltooid. Het project De Reiger is in voorbereiding waarna we over kunnen gaan tot verdere voltooiing van het Poptapark.

Reconstructie Ireneboulevard (€ 500.000)

Door op dit moment onduidelijke redenen is de Ireneboulevard meer dan verwacht mag worden verzakt. Voor het herstel en weer op hoogte brengen is budget opgenomen.

Rioolinvesteringen kostenverhaal (€ 3.500.000)

Investeringen in uitbreiding van rioolcapaciteit worden op basis van de nota kostenverhaal gedekt via de reserve kostenverhaal bovenwijkse voorzieningen en ruimtelijke

ontwikkelingen. In 2022 is al € 2,85 miljoen ten laste van deze reserve gebracht. Zie hiervoor ook de nota T-MPG 2023. Bij de jaarrekening 2023 zal het resterende deel van € 7,1 miljoen worden onttrokken aan deze reserve voor de dekking van de kapitaallasten.

Beheerplan Spelen (€ 530.000)

Uit het beheerplan Spelen blijkt dat er aanvullende dekking nodig is voor de vervanging van de speeltoestellen in de openbare ruimte.

Tractie (€ 278.000)

Het gemeentelijk wagenpark wordt deels vervangen. Onder het wagenpark vallen bijvoorbeeld de auto's voor het serviceteam en de middelen voor de gladheidbestrijding.

Uitbreiding Vulcanusweg (€ 140.000)

Om de integratie tot één serviceteam te bevorderen, is (na een extern onderzoek van mogelijke locaties) ervoor gekozen om voorjaar 2025 alle medewerkers te huisvesten aan de Vulcanusweg.

Beheerplan verkeersvoorzieningen (€ 315.000)

Voor de vervanging van het PRIS en de verkeersregelinstallaties is investeringsbudget beschikbaar gesteld.

Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) (€ 6.629.000)

Voor de vervanging van het rioolstelsel en de gemalen in Delft is via het vGRP investeringsbudget beschikbaar gesteld.

Gelatinebrug (€ 1.400.000)

Binnen het project Gelatinebrug werken we aan het Stedenbouwkundig plan en het ruimtelijk kader. Ook wordt de aanbesteding van de Architect en het Ingenieursbureau die de brug gaan ontwerpen opgestart. Voor wat betreft de financiële kaders van het project wordt gewerkt aan maatwerkafspraken met de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) over hun bijdrage aan de Gelatinebrug. Met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) werken we aan het beschikbaar maken van versnellingsmiddelen voor de bouw van de Gelatinebrug. De beschikbare dekking, waaronder de voorziene bijdragen van derden en de € 8 miljoen, die bij de Kadernota 2023 voor de Gelatinebrug is geormerkt, is met de huidige inzichten passend bij de investering. In deze programmabegroting is de fasering geactualiseerd.

Vervanging Beheersysteem (€ 500.000)

Het huidige beheersysteem is aan het einde van de levensduur en moet vervangen worden.

7 GEZONDE EN SOCIALE STAD

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2025
Baten	4.162
Lasten	129.743
Saldo	-125.582

Algemeen

We werken aan een gezonde, veilige en inclusieve stad, met inzet op ontmoeting en preventie. Delftenaren moeten een gezonde leefomgeving hebben, waarin ze prettig en actief kunnen wonen, opgroeien en ouder worden. Een gezonde stad is een investering in gezonde en gelukkige mensen. Een waardevolle investering die in de toekomst de vraag naar extra zorg kan beperken. We zetten in op een stad waar iedereen mee kan doen en maken werk van inclusie. Dit geldt vanzelfsprekend voor de gehele stad, maar in het bijzonder voor de opgave die de gemeente heeft met betrekking tot Delft-West. Hiermee geven we invulling aan de bestuurlijke accenten 'Delft kansrijk voor iedereen' en 'een gezonde en veilige stad'.

Relevante beleidskaders

- Manifest Opvoeden en Opgroeien in Delft 2020
- Beleidskader jeugdpreventie – Een Delftse (op)voedingsbodem
- Regiovisie Jeugdhulp Haaglanden 2021-2026
- Gezondheidsbeleid Delft 2020-2026, Werken aan Positieve Gezondheid
- Kadernota Innovatie Sociaal Domein 2017-2030, deel III Basis, Sterke basis voor een sociale stad
- H5 Inkoopvisie Ondersteuning – Samen de transformatie bestendigen
- Regiovisie Transformatie van Beschermd wonen naar Beschermd thuis en van Maatschappelijke opvang naar Maatschappelijk wonen 2022-2026
- Regiovisie Aanpak huiselijk geweld Haaglanden 2019-2022 (verlengd tot 2026)

Onder dit programma vallen de volgende onderwerpen:

basisvoorzieningen, toegang en eerstelijnsvoorzieningen: inclusief Veilig thuis, Zorg In Natura en persoonsgebonden budgetten voor jeugd en volwassenen, Langer en Weer Thuis, beschermd wonen, maatschappelijke en vrouwenopvang/huiselijk geweld, verslavingsbeleid, begeleiding ex-gedetineerden, (jeugd)gezondheidszorg (JGZ, GGD en (preventief) gezondheidsbeleid) en kostenverdeelstaat (ureninzet op het programma).

7.1 WAT WILLEN WE BEREIKEN

Overzicht beleidsindicatoren

Algemeen

Wij werken aan een gezonde, veilige en inclusieve stad, met inzet op ontmoeting en preventie.

Gezonde en sociale stad	Stand:	Streven: PB 2025	Streven: 2030
Jeugdzorg: aandeel geslaagde hulpverlening	71%	71%	71%
Waardig oud worden: % eenzaamheid 75+	53%	49%	45%
% Eenzaamheid	44%	39%	35%
% Voelt zich vaak/soms gediscrimineerd	12%	10%	5%

Toelichting op de beleidsindicatoren

Jeugdzorg: aandeel geslaagde hulpverlening

Het aandeel jeugdhulptrajecten dat volgens plan wordt afgesloten. We streven ernaar om het percentage van de geslaagde jeugdhulptrajecten boven de 71% te hebben in 2025 en later. Onder invloed van landelijke ontwikkelingen streven we naar het verkleinen van de jeugdhulp doelgroep. Voor de complexere groep die overblijft is het reëel dat het % geslaagde jeugdhulp daalt. Daarom is het structureel op of boven de 71% houden ambitieus. Bron: CBS.

Waardig oud worden: % eenzaamheid 75+

Het aandeel Delftenaren van 75 jaar en ouder dat eenzaamheid ervaart, sociaal en emotioneel. We streven ernaar de eenzaamheid onder ouderen te verkleinen. Ouderen zijn een doelgroep van de aanpak eenzaamheid. Zie ook de toelichting op de hiernavolgende beleidsindicator. Bron: Omnibusenquête.

% Eenzaamheid

Het aandeel Delftenaren dat eenzaamheid ervaart, sociaal en emotioneel. We streven naar het verlagen van het percentage eenzaamheid. Op basis van cijfers zien we dat de eenzaamheid in Delft is toegenomen. Het uitdrukken van eenzaamheid in een percentage en het bestrijden ervan is lastig, omdat er zoveel meer kan meespelen waardoor dit percentage beïnvloed wordt. Ook heeft de gemeente beperkte sturingsmogelijkheden. De sturingsmogelijkheden die er zijn, zijn vooral: verbinden met andere partners, het incorporeren binnen beleidsterreinen en inzetten op ontmoeting. Een hoger percentage eenzamen in Delft geeft de noodzaak weer voor een programma tegen eenzaamheid. We merken op dat we in Delft te maken hebben met veel studenten en vergrijzing. Deze specifieke doelgroepen zijn gemiddeld vaker eenzaam en zijn daarom onderdeel van de aanpak. Ook is de aanpak verbreed met speciale aandacht voor de doelgroepen jongeren, GGZ en inwoners met een migratieachtergrond.

% Voelt zich vaak/soms gediscrimineerd

Het aandeel Delftenaren dat zich vaak/soms gediscrimineerd voelt. Bron: Omnibusenquête.

7.2 WAT GAAN WE ERVOOR DOEN

Doelstellingen

Gezondheid, preventie en sociale basis

We zetten in op fysieke en mentale gezondheid, preventie en een stevige sociale basis. Dit is verankerd in de diverse beleidskaders om een gezond en actief leven van Delftenaren te bevorderen en krijgt uitwerking binnen Positieve Gezondheid. Vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorg Akkoord (IZA) zetten we in op een gezonde generatie in 2040. De GGD gaat zich de komende jaren toeleggen op de regionale coördinatie van onderdelen uit het GALA en is partner in de uitvoering van het Regionaal Integraal Gezondheidsakkoord (RIGA). Met het RIGA geven partners en gemeenten regionale uitvoering aan het IZA, in samenhang met het GALA.

We gaan verder met de uitvoering van deze akkoorden vanuit een lokaal plan van aanpak (Brede Specifieke Uitkering voor de thema's sport en bewegen, cultuur, gezondheid en sociale basis) en een regionaal plan van aanpak (RIGA). We bouwen voort op wat er al is en verbinden en versterken interventies. Dit vraagt om een integrale, domeinoverstijgende samenwerking tussen partijen en interventies.

We verbinden de uitvoering van de doelen uit het GALA aan het Hoofdlijnen Sportakkoord II en de Brede Regeling Combinatiefuncties. In het GALA staan vijf ketenaanpakken waarmee gemeenten en zorgverzekeraars komende jaren samen aan de slag gaan. In 2025 gaan we verder met de uitvoering van de ketenaanpakken:

- Kansrijke Start
- Valpreventie
- Kind naar Gezond Gewicht
- Gecombineerde Leefstijlinterventie overgewicht en obesitas volwassenen
- Welzijn op recept

Regionaal werken partners en gemeenten vanuit de programmalijn Gezond Leven uit het RIGA ook samen aan deze ketenaanpakken. Hiermee wordt de verbinding gemaakt tussen het medisch en het zorgdomein (bijvoorbeeld huisartsen, ziekenhuis en ouderenzorg).

Als onderdeel van het GALA zijn we in 2024 gestart met het opstellen van een beleidsvisie op de sociale basis in Delft om aan te geven wat voor stad we willen zijn. Hiermee sluiten we aan bij de transformatie van het sociaal domein. Ook versterken we de bestaande sociale structuren in de wijken door het organiseren van meer informele en formele ondersteuning dichtbij inwoners in de wijk. Dit vraagt om een hernieuwde welzijnsaanpak per 2026.

Doelstellingen

Uitvoering gezondheidszorg

Naast de landelijke en regionale opgaven die uitwerking krijgen in Delft, voeren we ook onze lokale beleidskaders uit. Zo voeren we het beleidskader Jeugdpreventie en de notitie Gezondheidsbeleid 2020-2026 uit. Uitgangspunt van het gezondheidsbeleid is Positieve Gezondheid. Dit is ook een belangrijk uitgangspunt in het GALA en IZA. In de wijken Voorhof en Buitenhof gaan we in 2025 voor volwassenen verder met de interventies van Positieve

Gezondheid in de wijk, samen met bewoners en maatschappelijke partners. Binnen het brede kader van Positieve Gezondheid zetten we de interventies voort uit het lokaal preventieakkoord. In 2025 zetten we in op een meer integrale aanpak van eenzaamheid, door samenwerking met plannen vanuit Positieve Gezondheid en een verbreding van doelgroepen. Daarnaast starten we in 2025 met het herijken van de gezondheidsnotitie.

Stichting Jeugdgezondheidszorg Zuid-Holland West (JGZ) voert in Delft de preventieve wettelijke taak uit voor jeugdgezondheidszorg (0-18). Daarnaast geven zij op verzoek van de gemeente vorm aan aanvullende diensten, zoals de samenwerking tussen het medisch en het sociaal domein. Tegelijkertijd houden deze aanvullende diensten ook uitvoering in, zoals de ketenaanpak overgewicht en interventies als Kansrijke Start voor Ouders (Kasto), Prenataal Huisbezoek (het Goede Start gesprek) en Regie op preventie (voorlichting op scholen voor voortgezet onderwijs).

GGD Haaglanden is de uitvoerende partij voor de wettelijke taak preventieve gezondheidszorg (18+). De GGD zet vooral in op preventieve maatregelen voor de gezondheid van de bevolking en risicogroepen. Het gaat onder andere om gezondheidsonderzoek van grote groepen mensen. De GGD adviseert ons over publieke gezondheid en voert voor Delft lokale taken uit. Dat zijn taken op het gebied van de Gezonde-Schoolaanpak, sociaal-medisch advies en geweld in afhankelijkheidsrelaties. Ook is de GGD vroegtijdig betrokken bij het ontwikkelen van omgevingsbeleid en bij gebiedsontwikkelingen. Het gaat om bijvoorbeeld binnenhuisklimaat, bescherming geluid- en luchtkwaliteit en bescherming tegen hitte.

Vanuit het GALA en het IZA ligt ook de opdracht om via de fysieke leefomgeving te werken aan gezondheid en het terugdringen van de zorgvraag.

Maatregelen

Hervormingsagenda en toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming

We zien veel knelpunten (bijvoorbeeld wachtlijsten en het hoge percentage kinderen met jeugdhulp) in de jeugdzorg die dringend vragen om actie om het voor onze kinderen en hun ouders beter en makkelijker te maken. Dat vraagt om aan de slag te gaan met de volgende opgaven uit de Hervormingsagenda:

- Toegankelijke en beschikbare jeugdzorg voor de meest kwetsbare jeugdigen en gezinnen;
- Gezinsgerichte zorg;
- Stevige lokale teams die waar nodig ook zelf hulp bieden;
- Kinderen groeien zo thuis mogelijk op;
- Jeugdigen en ouders kunnen vertrouwen op goede kwalitatieve zorg die daadwerkelijk helpt;
- Samenwerking tussen gemeente en aanbieders wordt versterkt;
- Verminderen van de bureaucratie en houdbaar financieringsmodel.

Met deze opgaven gaan we verder met de beweging die we in Delft al hebben ingezet.

Om de knelpunten die we zien in de jeugdbeschermingsketen het hoofd te bieden, is er landelijk het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming ontwikkeld. Naar aanleiding daarvan werken we aan vervlechting tussen het programma Huiselijk Geweld en

Kindermishandeling (HGKM) en de jeugdbeschermingsketen. Ook loopt er een regionale proeftuin om te experimenteren met nieuwe vormen van samenwerking rondom complexe veiligheidskasussen.

Doelstellingen

Wmo

We blijven inwoners (0-100 jaar) die dat nodig hebben ondersteunen, zowel met jeugdhulp als met Wmo-maatwerkvoorzieningen. Jeugdhulp wordt uitgevoerd door regionaal ingekochte zorgaanbieders, die zowel individuele als groepsgerichte inzet plegen. Ambulante jeugdhulp is de meest voorkomende vorm van jeugdhulp, maar ook verblijfsvoorzieningen, crisiszorg en jeugdbescherming/jeugdreclassering worden waar nodig ingezet. Verwijzers naar zorg handelen vanuit het principe 'licht waar mogelijk, zwaar waar nodig'. Daarmee hebben zij een sleutelpositie in het bepalen waarin voorliggende voorzieningen toereikend zijn voor de inwoners of waar zwaardere vormen van zorg noodzakelijk zijn.

Door de stijgende kosten (die niet in verhouding staan tot de inkomsten vanuit het Rijk) zijn we genoodzaakt om zowel lokaal als regionaal (bijvoorbeeld door de aanpak kostenbeheersing) na te denken over manieren om kosten te besparen. We stellen hierbij de inhoud centraal en focussen op de meest kwetsbare inwoners. In de regio Haaglanden is in 2024 het plan van aanpak kostenbeheersing Jeugdhulp vastgesteld. De uitvoering is gestart en krijgt in 2025 een vervolg. Lokaal doen we hierop nog een verkenning voor eventueel aanvullende maatregelen en innovaties. Bij de kadernota zijn hiervoor middelen beschikbaar gesteld in de reserve sociaal domein. Hiermee willen we de structurele kosten omlaag gaan brengen.

Voorbeelden van maatwerkvoorzieningen (18+) zijn sociaal en persoonlijk functioneren, ondersteuning en regie bij het huishouden, dagbesteding, woningaanpassingen, vervoer en hulpmiddelen. De beweging om maatwerk en algemene voorzieningen beter te verbinden, wordt in 2025 voor de maatwerkdiensten voortgezet. Speciale aandacht gaat bij uit naar de specifieke doelgroep ouderen, bijvoorbeeld middels herstelgerichte interventies en dementievriendelijke gemeente aan te jagen. De nazorg voor ex-gedetineerden wordt verder verbeterd en de verbinding met Wmo-ondersteuning, waar dat nodig is, wordt makkelijker gemaakt.

Maatregelen

Toegang

Delft Support biedt, als toegangspoort (0-100 jaar) zowel voor jeugd als Wmo, laagdrempelige en passende ondersteuning (jeugd) danwel leidt daarnaartoe (Wmo en jeugd). Daarbij stuurt zij erop dat de ondersteuning 'licht waar mogelijk, zwaar waar nodig' is. Delft Support levert gespecialiseerde jeugdhulp niet zelf. Dit gebeurt door regionaal ingekochte zorgaanbieders.

Ook de inzet van de doorbraakmethode gaat door. Met name het Sociaal Team zet deze methode in bij multidisciplinaire problemen van inwoners. Delft Support werkt nauw samen

met preventie-, onderwijs-, zorg- en veiligheidspartners. Voor de verdere verbinding van het medisch en sociaal domein, in het kader van het RIGA, vragen we ook inzet van Delft Support. Komend jaar zet Delft Support extra capaciteit in voor de ondersteuningsbehoefte van bewoners bij ingrijpende renovaties van woningen (Meldpunt Bezorgd) en het voorkomen van overlast door verward of onbegrepen gedrag. Door extra financieel specialisten ontstaat daarnaast meer capaciteit voor hulp bij financiële zorgen.

Wmo Centrumgemeentetaken

Delft voert voor (en in samenwerking met) de gemeenten in de DWO-regio (Delft, Westland, Oostland) enkele taken uit als centrumgemeente. De taak van de centrumgemeente is het financieren van voorzieningen die hieronder vallen en het voeren van regie op het beleid. De taken als centrumgemeente gaan over Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGZ) en hieraan gelieerde taken, zoals verslavingszorg en ketenzorg GGZ, maatschappelijke opvang, beschermd wonen beschermd thuis en vrouwenopvang/huiselijk geweld kindermishandeling en Veilig Thuis (zie kopje toekomstscenario kind en gezinsbescherming). Vanuit OGGZ wordt verder gewerkt aan de ketenaanpak GGZ/bemoeizorg. Met de in 2024 verkregen ZonMW-subsidie wordt in 2025 een pilot uitgevoerd met een wijk-GGZ'er, om eerder te kunnen reageren op signalen over personen met verward of onbegrepen gedrag. De afgelopen jaren hebben we een stijging gezien van het aantal personen met verward of onbegrepen gedrag. Hiertoe is een plan van aanpak gemaakt dat in 2025 wordt uitgevoerd.

Voor Beschermd wonen beschermd thuis gaan we in de DWO-regio door met de transformatie: de ontwikkeling naar 'zo thuis en lokaal mogelijke ondersteuning in de wijken'. Ondanks landelijke vertraging zetten we deze koers onverminderd door. Vanuit die beweging loopt het project om ook de toegang tot beschermd wonen en beschermd thuis 'door te decentraliseren' naar de regiogemeenten.

Voor de opvang van dak- en thuislozen geven we invulling aan het landelijk programma 'Iedereen onder een dak'. Hiertoe worden in Delft en de regiogemeenten flexwoningen gerealiseerd, werken we met de methodiek Housing First en zetten we Vangnet in de Buurt in waar dat nodig is.

Doelstellingen

Delft-West

Binnen Delft-West zetten we met inwoners van de stad op dit beleidsterrein in op een gezondere en socialere stad. Dit betekent extra inzet op bijvoorbeeld collectieve jeugdhulp- en onderwijsvoorzieningen (specifiek groepen Horizon). Verder is vanuit Preventie met gezag versterking op jongerenwerk gerealiseerd en zetten we in op sleutelfiguren in de wijk. Ten slotte continueert het programma Langer en Weer financieel onder Delft-West. Ondanks dat het programma betrekking heeft op de gehele stad, wordt dit gefinancierd vanuit Delft-West vanwege de sterke onderlinge inhoudelijke en geografische verbinding. Vanuit de SPUK Kansrijke Wijk zetten we in op het jonge kind, armoede en weerbaarheid.

7.3 WAT MAG HET KOSTEN

Overzicht baten en lasten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten	4.162	4.827	1.926	1.926
Lasten	129.743	128.130	124.908	124.558
Saldo	-125.582	-123.302	-122.982	-122.632

Overzicht mutaties

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Gezonde en sociale stad				
Reeds besloten:				
Stand Programmabegroting 2024-2027	-114.900	-112.668	-113.123	-112.787
<i>Begrotingswijzigingen t/m 1 juli 2024</i>				
Gemeentefonds - septembercirculaire 2023	-419	-280	-279	-280
Kadernota 2024	-5.524	-5.386	-4.610	-4.610
Nog te besluiten voorstellen:				
<i>Gemeentefonds - meicirculaire 2024</i>				
- Werkdrukverlaging jeugdbescherming (taakmutatie)	-143	-134	-135	-136
- Wmo hulpmiddelen (taakmutatie)	-33			
- Jeugdhulp kinderen in een AZC (DU)	-22	-22	-22	-22
- Vrouwenopvang (DU)	-30	-27	-27	-27
Nominale ontwikkeling	-5.007	-4.992	-4.992	-4.977
<i>Bestaand beleid</i>				
- Overig	347	207	207	207
<i>Bijsturingsmaatregelen</i>				
- Realistisch ramen o.b.v. rekeningresultaten	150			
Totaal - Gezonde en sociale stad	-125.582	-123.302	-122.982	-122.632

Toelichting op de mutaties

Kadernota 2024 (-/- € 5,524 miljoen)

In de kadernota zijn voorstellen opgenomen voor subsidies Sociaal domein, Welzijn en Cultuur, extra correcties loon- en prijsontwikkeling Sociaal domein, Delft Support cao, Wmo, opbrengst Hervormingsagenda Jeugd, stelpost SPUK's, opbrengst transitie, autonome groei jeugd, Delft Support (Meldpunt Bezorgd, voorkomen overlast verward of onbegrepen gedrag), doorlopende lijn zorg in onderwijs en voorstellen voor de opgave Delft-West (15e begrotingswijziging 2024).

Nog te besluiten voorstellen:

Werkdrukverlaging jeugdbescherming (-/- € 143.000)

Met de raadsbrief van 7 februari 2024 (RIS2406075) bent u geïnformeerd over het collegebesluit om in te stemmen met het landelijk tarief en de werkdrukverlaging jeugdbescherming. Het Rijk en de VNG hebben op 23 oktober 2023 hierover bestuurlijke

afspraken gemaakt. Op die manier komt er voor de jeugdbeschermers voldoende tijd en ruimte beschikbaar om de meest kwetsbare kinderen die in hun ontwikkeling worden bedreigd, goed te beschermen en deze gezinnen te ondersteunen.

Wmo hulpmiddelen (taakmutatie) / Jeugdhulp kinderen in een AZC (DU) en vrouwenopvang (DU) (-/- €85.000)

Dit betreft bijstellingen in de maatstaven, waardoor de uitkering aan Delft is bijgesteld. Voor jeugdhulp kinderen in een asielzoekerscentrum (AZC) krijgen we vanaf dit jaar structureel budget vanuit het Rijk.

Nominale ontwikkelingen (-/- € 5.007.000)

De nominale ontwikkeling betreft de aanpassing van de budgetten aan het prijspeil voor 2025. Een nadere toelichting is opgenomen in het hoofdstuk Financiële positie. Kostenstijgingen binnen het sociaal domein, en in het bijzonder met betrekking tot jeugdhulp en Wmo, zijn moeilijk te prognosticeren. Aan de ene kant is sprake van open-einde-regelingen waarbij kosten vergoed moeten worden. Aan de andere kant is er grote afhankelijkheid van onder meer rijkswet- en regelgeving en blijven wij ook maximaal inzetten op kostenbeheersing. Vanwege deze onzekerheden is het meer opportuun de groei vanaf 2026 als risico op te nemen in de risicoparagraaf.

Overig (€ 347.000)

Dit betreft diverse financieel technische correcties zoals verschuivingen in de formatie en aanpassing kostenverdeelstaat.

Realistisch ramen o.b.v. rekeningresultaten (€ 150.000)

In de Kadernota 2024 zijn de positieve rekeningresultaten van de afgelopen jaren nader geanalyseerd en is voor de jaarlijks terugkerende positieve resultaten een beperkte verlaging (€ 2,35 miljoen) van de geraamde lasten in 2025 opgenomen. Het voorstel betreft de toedeling op programmaniveau.

8 SAMENLEVEN, ONDERWIJS EN CULTUUR

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2025
Baten	7.795
Lasten	55.643
Saldo	-47.848

Algemeen

Maatschappelijke voorzieningen dragen bij aan een leefbare en inclusieve stad. We streven naar een passend voorzieningenniveau met kwalitatief goede en voldoende voorzieningen. Ook cultuur in Delft is inclusief en draagt bij aan een stad die aantrekkelijk is om in te wonen, te werken en te bezoeken.

We stimuleren Delftenaren om meer te bewegen, als onderdeel van een gezonde leefstijl. En we werken eraan om kansen voor Delftenaren te vergroten, in de komende jaren met een focus op Delft-West.

Onderwijs is essentieel voor een goede start in het leven. Hiermee dragen we bij aan de bestuurlijke accenten 'Delft kansrijk voor iedereen', 'een gezonde en veilige stad' en 'economische kracht en bruisende stad'.

Relevante beleidskaders

- Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2020-2035
- Visie Sport en Bewegen 2017-2025
- Investeringsagenda Sportaccommodaties en Uitvoeringsplan Sport
- Evaluatie Accommodatiebeleid Delft
- Delftse Educatieve Agenda 2024-2027
- Beleidskader OAB-VVE Delft 2024-2027 Gemeente Delft
- Verordening financiële en materiele gelijkstelling onderwijs Delft
- Verordening leerlingenvervoer
- Cultuurkader Delft 2021-2030
- Erfgoednota Delft 2020-2030

Onder dit programma vallen de volgende onderwerpen:

openbaar basisonderwijs, Smart Makers Delft-voorbereidingsbudget, onderwijshuisvesting/ gymlokalen (diverse locaties), onderwijsbeleid en leerlingenvervoer, onderwijsondersteuning, sportaccommodaties, Cultuur (presentatie en -participatie), musea, cultureel erfgoed (inclusief archief, archeologie, monumenten), media en letteren (inclusief bibliotheken), samenkracht en burgerparticipatie (inclusief emancipatie/integratie en eigen kracht jeugd), Gezond en Wel (inclusief Adviesraad Sociaal Domein en buurtsportcoach), overige maatschappelijke voorzieningen (diverse locaties, inclusief welzijnsaccommodaties en bewaakte speeltuinen), wijken (regie, wijkwerk Voorhof/Buitenhof, gebiedsgerichte aanpak), stimuleringsubsidies en kostenverdeelstaat (ureninzet op het programma).

8.1 WAT WILLEN WE BEREIKEN

Algemeen

Maatschappelijke voorzieningen

We zetten in op een goede toegankelijkheid en bereikbaarheid van maatschappelijke voorzieningen. De groei van het aantal inwoners in de stad zorgt voor een grotere vraag naar maatschappelijke voorzieningen op zowel buurt- als stedelijk niveau enerzijds en een intensiever gebruik van de bestaande voorzieningen anderzijds. Het voorzieningenniveau laten we meebewegen met de veranderende vraag.

De gemeente heeft de wettelijke taak voor realisatie en instandhouding van voorzieningen voor onderwijshuisvesting. Aan deze wettelijke zorgplicht geven we invulling met de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Delft 2021 (regelgeving) en integrale huisvestingsplannen (beleid). Het Integraal Huisvestingsplan (IHP) brengt de huisvestingsbehoefte voor de komende zestien jaar in beeld, verdeeld in perioden van steeds vier jaar. Het IHP is de basis voor beleidsmatige keuzes alsook concrete plannen voor verdere uitvoering.

Daarnaast zijn ook de participatie van sportverenigingen in het beheer van de sportaccommodaties en de bijdragen van sportverenigingen aan het oplossen van maatschappelijke problemen uitgangspunten van het sportbeleid. Uitgangspunt voor de Delftse sportaccommodaties is dat deze toegankelijk, functioneel en veilig moeten zijn en daarmee voldoen aan de normering van de sportbonden. Wijkcentra dragen bij aan de ambitie voor gezondere, leefbare en sociale wijken, waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en zich ontplooiën, en waar inwoners betrokken zijn bij de woon- en leefomgeving.

Onderwijs

Goed onderwijs draagt bij aan een goede start in het leven. Wij zetten ons in om elk kind naar de school te laten gaan die het beste bij hem of haar past. We hebben daarom aandacht voor kwetsbare kinderen om thuiszitten te voorkomen. Om te voorkomen dat kinderen die op school vastlopen, een individuele jeugdindicatie nodig hebben, en het gevoel krijgen dat zij het probleem zijn, en dat ze niet welkom zijn in het onderwijs, zetten we in op collectieve inzet van jeugdhulp op scholen. Hiermee streven we naar het versterken van de pedagogische basis op de scholen.

Cultuur

Het Cultuurkader beschrijft de gemeentelijke visie op cultuur voor de komende tien jaar. We zetten in op de volgende ambitie van het Cultuurkader 2021-2030: cultuur in Delft is inclusief, past bij ons DNA en maakt de stad aantrekkelijk om in te wonen, te werken en bezoeken (bestuurlijk accent: economische kracht en bruisende stad). De uitvoeringsagenda voor het Cultuurkader is gericht op de programmalijnen meedoen met cultuur, stedelijke aantrekkelijkheid en cultuur en innovatie. De coördinerende en aanjagende rol gaan we op een bescheiden manier invullen.

Erfgoed

Erfgoed Delft (archief, archeologie, monumenten) voert de vier programmalijnen uit van de nota 'Erfgoed maakt Delft geliefd', voor zover daarvoor middelen beschikbaar zijn gesteld. Daarnaast zijn we verantwoordelijk voor onze wettelijke taken, advisering en kaderstelling over erfgoed in gemeentelijke opgaves en projecten. In een dichtbevolkte omgeving die continu in ontwikkeling is, is erfgoed een bron van inspiratie die de stad leefbaar houdt.

De lijnen zijn:

- programma 1: De Delftse collectie: basis op orde (zorgen voor wettelijke taken; behoud/conservering en beheer, en digitale registratie van collecties en data)
- programma 2: Delfts erfgoed van en voor iedereen (zichtbaar maken van erfgoed voor een breed publiek, educatie, kennis ontsluiten voor hergebruik)
- programma 3: Erfgoed als pijler bij gebiedsontwikkeling (culturele waardenkaarten, historisch DNA zichtbaar maken binnen een gebied, inspiratie bieden)
- programma 4: Monumenten duurzaam ontwikkelen (kennis ontwikkelen en delen voor verduurzaming van monumenten).

Overzicht beleidsindicatoren

Samenleven, onderwijs en cultuur	Stand:	Streven: PB 2025	Streven: 2030
% Voortijdig schoolverlaters	3,1%	2,28%	1,5%
VVE doelgroeppeuters	72%	74%	80%
% Goede ervaren gezondheid	74%	79%	85%
% Niet sporters	38%	41%	35%
Cultuurwaardering	7,0	7,2	8,0

*De indicator startkwalificatie is verwijderd. Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) / Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) rapporteren deze indicator niet meer op stadsniveau.

Toelichting op de beleidsindicatoren

Voortijdig schoolverlaten

De aanpak Voortijdig School Verlaten (VSV) is een regionale aanpak van het Doorstroompunt (voormalig Regionale Meld- en Coördinatiefunctie) regio Haaglanden. Onderwijs en gemeenten in deze regio zetten zich samen in om het percentage schoolverlaters omlaag te brengen en zoveel mogelijk jongeren met een startkwalificatie op zak het onderwijs uit te laten stromen. De genoemde cijfers zijn gebaseerd op regionale afspraken. Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. De cijfers van Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) hebben betrekking op schooljaren.

Bereik VVE doelgroeppeuters

Een peuter is een doelgroeppeuter op basis van de indicatie door het JGZ. Bron: JGZ.

% Goede gezondheid

Oordeel van Delftenaren over de eigen gezondheid. Dit wordt tweejaarlijks gemeten in de stadsenquête Omnibus.

% Niet-sporters

Het percentage niet-wekelijkse sporters ten opzichte van bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet. De meting komt uit de Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), een samenwerking tussen GGD'en, CBS en het RIVM.

Cultuurwaardering

De waardering in een rapportcijfer van de Delftenaar voor het totale cultuuraanbod in Delft. De cultuurwaardering wordt tweejaarlijks gemeten via een meting van het Delft Internet Panel (DIP). De laatste DIP-meting Cultuur is in oktober 2023 uitgevoerd. Gemiddeld beoordelen Delftenaren het cultureel aanbod met een 7,0. Een gemiddeld cijfer uitgesplitst naar leeftijdsgroepen varieert nauwelijks. Het cijfer laat al sinds de eerste meting in 2015 een stabiel beeld zien. Het streven is om richting 2030 uit te komen op een 8.

8.2 WAT GAAN WE ERVOOR DOEN

Doelstellingen

Maatschappelijke voorzieningen

De gemeente heeft referentiekaders laten opstellen voor maatschappelijke voorzieningen (onder meer sport en recreatie, onderwijs, cultuur, welzijn/zorg). Op basis hiervan hebben we inzicht gekregen in de huidige en de in de toekomst benodigde infrastructuur aan maatschappelijke voorzieningen in Delft. Uit dit inzicht komt een aanzienlijke kwantitatieve opgave naar voren. Een nadere koersbepaling is nodig om te bepalen welke ambitie we specifiek per type maatschappelijke voorziening nastreven en wat hiervan de ruimtelijke impact is (in m² en locaties). Daarbij speelt ook mee dat de rol en verantwoordelijkheid van de gemeente per type voorziening enorm kan verschillen. Het koersdocument is eind 2024 gereed.

Maatregelen

Onderwijshuisvesting

We zijn gestart met de actualisatie van het IHP 2020-2036. Het IHP kijkt 16 jaar vooruit op de ontwikkelingen van scholen in Delft. Gemeente en schoolbesturen trekken hierbij gezamenlijk op, waardoor er oog is voor zowel de betrokkenheid en invloed van schoolbesturen als de wettelijke zorgplicht van de gemeente. In het door de raad vastgestelde IHP Onderwijs 2020-2036 zijn de toekomstige ambities voor het onderwijs, en de hieruit volgende onderwijshuisvestingsbehoefte, de onderwijspartners en de gemeente Delft vastgelegd. Begin 2025 wordt de actualisatie ter besluitvorming aan de raad aangeboden.

Voor de periode 2025 tot en met 2028 geven we uitvoering aan de realisatie van nieuwbouw van diverse schoolgebouwen: ISK & Pleysier, de Delftse Tuin, IGVO en een sportzaal voor vier scholen en nieuwbouw voor de basisscholen in Tanthof. Daarnaast geven we uitvoering aan de verdere groei in huisvesting van de nieuwe basisschool de Nieuwe Maan door de school in 2025 in twee, naast elkaar gelegen, gebouwen te huisvesten aan de Slauerhofflaan.

Het Mercurius College is vanaf 2025 tijdelijk gehuisvest op twee locaties, waarmee we invulling geven aan de opgave om verder te groeien en de komende jaren te voorzien in (tijdelijk) passende huisvesting. Het onderzoek naar definitieve huisvesting is gestart. De uitkomsten verwachten we halverwege 2025.

Tevens werken we diverse nieuwbouw- en renovatieplannen met schoolbesturen verder uit, waaronder de renovatie van de Delftse Montessori, Widar, Maurice Maeterlinck, Grotius en de nieuwbouw voor het vmbo van Stanislas College, en nieuwbouw scholen Buitenhof. Bij de bouw van een school op dezelfde locatie of bij renovatie is tijdelijke huisvesting voor een school nodig. In een compacte stad als Delft is de ruimte voor tijdelijke huisvesting steeds lastiger te vinden. Voor de hele vervangingsopgave zijn diverse wissellocaties nodig.

De schoolbesturen zijn, volgens de wetgeving, verantwoordelijk voor al het onderhoud van de schoolgebouwen. De gemeente vergoedt alleen aanvragen die betrekking hebben op

constructiefouten, zoals asbestverwijdering, kvaaitaal-vloeren en verwijderen van loden waterleidingen. Hiervoor is een reserve binnen de onderwijsbegroting.

De gemeente heeft ook een zorgplicht om voor het primair, (voortgezet) speciaal en voortgezet onderwijs voldoende lesuren bewegingsonderwijs aan te bieden. Hieraan geven we komend jaar invulling door het ter beschikking stellen van binnensportvoorzieningen aan onderwijsinstellingen. In 2024 doen we een locatie-onderzoek naar het toekomstbestendig maken van het bewegingsonderwijs voor diverse scholen in Hof van Delft. Ook doen we diverse aanpassingen in bestaande sporthallen en (zeven) gymzalen ter verbetering van de kwaliteit en daarmee het optimaliseren van het gebruik.

Overige maatschappelijke voorzieningen

Kinderboerderijen

Sinds 2015 zijn de twee Delftse kinderboerderijen zelfstandig. Op deze laagdrempelige voorziening komen bewoners van Delft in contact met dieren en de natuur. In de afgelopen jaren hebben de kinderboerderijen vele maatregelen getroffen om toekomstbestendig te worden. Ze kregen echter ook te maken met veel tegenslag. Onder meer vanwege de Omgevingswet (specifiek Waterwet) moesten beide waterspeeltuinen heringericht worden. Er is onderzoek gedaan naar de toekomstbestendigheid van de kinderboerderijen. Daaruit blijkt dat het zonder structurele ondersteuning niet lukt om de kinderboerderijen voor iedereen toegankelijk te houden. De kinderboerderijen hebben een verzoek ingediend bij het college om structurele financiële ondersteuning. In maart 2024 heeft de gemeenteraad ingestemd met het verstrekken van een incidentele subsidie voor de noodzakelijk aanpassingen aan de waterspeeltuinen van beide kinderboerderijen in Delft. De beoogde werkzaamheden zijn inmiddels in uitvoering. In de Kadernota 2024 zijn daarnaast structurele middelen opgenomen om de exploitatie van beide kinderboerderijen rond te krijgen. Om de exploitatie van Kinderboerderij Tanthof verder te versterken, onderzoeken we met de kinderboerderij of een uitbouw voor het aanbieden van activiteiten gerealiseerd kan worden.

Huisartsenzorg

De huisartsen in de wijk Buitenhof hebben aangegeven dat de huidige huisvesting ontoereikend is om kwalitatieve goede huisartsenzorg op termijn te waarborgen. De huisartsen hebben gezocht naar oplossingen, maar zijn hier tot op heden niet uit gekomen. De huisartsen hebben de gemeente om hulp gevraagd om het huisvestingsvraagstuk op te lossen. Naar aanleiding hiervan inventariseert de gemeente in samenwerking met onder anderen de huisartsen welke oplossingen er op welke termijn zijn. Daarnaast is de gemeente met DSW en de Zorgorganisatie Eerste Lijn (ZEL) periodiek in gesprek om de infrastructuur aan huisartsenzorg en andere eerstelijnszorgvoorzieningen in Delft te waarborgen.

Sportaccommodaties

In 2019 is de Investeringsagenda Sportaccommodaties vastgesteld. Om de basis op orde te krijgen, geeft de agenda een investeringsopgave van € 16,2 miljoen aan. We geven

uitvoering aan de verdere planvorming en/of realisatie van de verschillende opgaven uit de Investeringsagenda:

- De uitplaatsing van honk- en softbalvereniging Blue Birds is onderdeel van de besluitvorming over het bestemmingsplan TU Campus Zuid. Bij een positieve besluitvorming kunnen onder andere de rooiwerkzaamheden in het najaar plaatsvinden. Vervolgens kunnen ook de werkzaamheden starten, zoals inmeten, om te komen tot een definitief ontwerp. We stemmen intern af over de inrichting van de ecologische zone die naast het sportpark wordt gerealiseerd.
- Voor de realisatie van een extra hockeyveld voor Ring Pass zijn we een Europese aanbesteding gestart voor onder andere het definitief ontwerp en directievoering in de volgende fase.
- Vanuit Stedelijk Programmeren en Delft West kijken we hoe het Kerkpoldergebied en Sportpark Kerkpolder kunnen worden versterkt.
- We ronden de “Visie spelen, sporten, bewegen, ontmoeten en recreëren in de openbare ruimte” in het najaar 2024 af. Vervolgens laten we een uitvoeringsprogramma opstellen om inzichtelijk te krijgen wat waar moet komen en welke investeringen hiervoor nodig zijn.

Naast bovenstaande opgaven uit de Investeringsagenda Sportaccommodaties stemmen we met Sportfondsen de realisatie van het Sportcentrum Maria Duystlaan verder af. Het onderzoek naar het toekomstperspectief van Zwembad Kerkpolder ronden we in het najaar van 2024 af. Op basis daarvan komen we met een voorstel voor het vervolg.

Sportbeleid en activering

Het Delfts Sportakkoord is in lijn met het landelijke hoofdlijnen Sportakkoord II herijkt. Dit heeft geleid tot het Delfts Sportakkoord II. In het Delftse Sportakkoord II ligt ook voor 2025 de focus op het versterken van sportverenigingen, een sociaal veilig sportklimaat, inclusief sporten en bewegen en de samenwerking met maatschappelijke partners. De gemeente heeft hierin een regierol. De uitvoering is belegd bij sportaanbieders en de door de gemeente gefinancierde combinatiefuncties.

Wijkcentra

De gemeente is eigenaar van acht wijkcentra en een jongerencentrum. Sinds 2015 hebben we het beheer en de exploitatie uitbesteed aan Sportfondsen Welzijn Delft. We laten momenteel een advies opstellen over de actualisatie van de opdracht voor het beheer en de exploitatie van de wijkcentra. Dit advies wordt naar verwachting eind 2024 afgerond. Op basis van het advies bereiden we vervolgens in 2025 de aanbesteding voor de nieuwe opdracht voor het beheer en de exploitatie van de wijkcentra voor en zetten dit in de markt, met als doel dat de nieuwe opdracht uiterlijk op 1 september 2025 ingaat.

Doelstellingen

Onderwijs

Eén van de bestuurlijke accenten is het bevorderen van kansengelijkheid voor jeugdigen en het bieden van perspectief aan jeugdigen op een kansrijke toekomst. In dit kader zetten we in 2025 verder in op het versterken van de voorschoolse educatie en investeren we in lopende programma's, zoals het Onderwijs Achterstandenbeleid (OAB) en de Gelijke Kansen Agenda Delft. In de regio Haaglanden werken we samen aan een nieuw regionaal programma aanpak voortijdig schoolverlaten 26-29. Verder verkennen we preventieve/alternatieve oplossingen in plaats van leerlingenvervoer en ronden we de Europese regionale aanbesteding Leerlingenvervoer en Jeugdwetvervoer af.

Ook versterken we in 2025 de verbinding met het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid Delft-West. Samen met scholen en andere partners blijven we werken aan kansengelijkheid in Delft. De Rijke Leerdag in Delft-West en het samen met scholen en kinderopvang komen tot een doorlopende lijn zorg in het onderwijs zijn hier goede voorbeelden van. Voor de uitwerking van de Delftse Educatieve Agenda (DEA) 2024-2027 is een uitvoeringsplan 2024-2025 opgesteld. In het uitvoeringsplan staan de activiteiten die de gemeente, onderwijs en de voor- en voerschoolse educatie inzetten om de ambities uit de DEA te realiseren.

Maatregelen

Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Het onderdeel onderwijsbeleid en leerlingenzaken is gericht op het bieden van ondersteuning aan de kwetsbare groep leerlingen. Het betreft (wettelijke) taken waarvoor we rijksmiddelen krijgen. Het gaat hier onder meer om de inzet op de volgende gebieden:

- Aanpak van onderwijsachterstanden: We streven in 2025 naar een hoger bereik van de doelgroep-peuters (voor- en voerschoolse educatie). We werken samen met onderwijspartners om de taalachterstanden in het onderwijs verder te verkleinen. Hierin is het onderwijs aan nieuwkomers een belangrijk onderdeel.
- Voortijdig Schoolverlaten: In regionaal verband werken onderwijs en gemeenten samen om de uitstroom van voortijdig schoolverlaters te verminderen. De inzet van de gemeente richt zich op het begeleiden van uitvallers op scholen en het begeleiden van jongeren naar het behalen van een startkwalificatie en/of uitstroom naar betaald werk.
- Leerlingenvervoer: In 2025 moet de nieuwe aanbestedingsprocedure worden afgerond. We werken hierbij samen met de gemeenten Westland, Rijswijk, Midden-Delfland en Pijnacker-Nootdorp.
- Gemeentelijke middelen Nationaal Programma Onderwijs (NPO): De periode waarin de gemeentelijke NPO-middelen ingezet kunnen worden, is verlengd tot met juli 2025. Dit betekent dat scholen in het schooljaar 2024-2025 nog gebruik kunnen maken van het aanbod, zoals vastgelegd in de gemeentelijke menukaart Nationaal Programma Onderwijs. De scholen kunnen inschrijven op aanbod van Delftse organisaties op het gebied van: (1) Zorg in en om de school, (2) Sport, bewegen en gezondheid, (3) Taal-, natuur- en cultuureducatie en (4) Ondersteuning van leerkrachten.

Openbaar (basis) onderwijs

Het onderdeel openbaar (basis)onderwijs is gericht op het versterken van het onderwijs. Dit onderdeel betreft alle denominaties binnen het primair onderwijs. Hieronder valt de gemeentelijke bekostiging van het bewegingsonderwijs in het primair onderwijs (vakleerkrachten bewegingsonderwijs en schoolzwemmen voor onderwijsachterstands- en speciaal (basis)onderwijsscholen).

Smart Makers Delft

Met Smart Makers Delft (SMD) versterken we de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt in Delft en de regio. De inzet vanuit de initiatiefnemers (ROC Mondriaan, Lucas Onderwijs en gemeente Delft) is erop gericht het onderwijs anders te organiseren: er ontstaan leeromgevingen en -contexten waar leerlingen zich kunnen oriënteren op beroepen/vakgebieden die in de toekomst nodig zijn. Dit wordt vormgegeven in nauwe samenwerking tussen onderwijsinstellingen op alle niveaus en het bedrijfsleven in Delft. Leerlingen hebben daardoor al tijdens hun opleiding zicht op wat het werk in de praktijk inhoudt en welk type banen aansluiten bij hun opleiding die daar bovendien beter op zijn afgestemd. Hiermee draagt SMD bij aan onder meer loopbaanoriëntatie -en begeleiding. De focus ligt op techniek, technologie en ICT. We vergroten de kansen voor jongeren in Delft-West om in hun eigen wijk en in andere delen van de stad kennis te maken met techniek, hun talenten te ontwikkelen en toe te werken naar een baan die het toekomstperspectief vergroot. Hierbij zoeken we ook de verbinding met de opgave en ondernemers in het Innovatiedistrict Delft.

Doelstellingen

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Cultuur in Delft is inclusief, past bij ons DNA en maakt de stad aantrekkelijk om in te wonen, in te werken en te bezoeken. We ondersteunen cultuur vanwege haar intrinsieke waarde, en ook vanwege de economische en maatschappelijke waarde voor de stad. Het cultuurbeleid, dat beschreven is in het Cultuurkader, heeft de ambitie dat:

- Inwoners zich herkennen in en deelnemen aan het inclusieve aanbod van een representatieve cultuursector (Programmalijn Meedoen met Cultuur);
- Delft passende culturele infrastructuur heeft die bijdraagt aan een bruisende stad en herstel na de coronacrisis (Programmalijn Stedelijke Aantrekkelijkheid);
- Delft een podium voor cultuur & innovatie is (Programmalijn Cultuur & Innovatie).

Maatregelen

Beeldende kunst

Delft kent verschillende organisaties voor beeldende kunst die elkaar goed aanvullen en zorgen voor een kunstklimaat dat past bij de stad. Dat willen we versterken. Binnen het beeldendekunstbeleid leggen we meer de verbinding met Museum Prinsenhof dat meer hedendaagse kunst zal presenteren en met de TU Delft die in hun kunstbeleid, projecten en een 'artist in residence'-programma bewoners betreft. Om verder te bouwen op een stabiele basis en voor het versterken van het kunstklimaat is een duurzame subsidierelatie van belang. Naast de rijksmiddelen Beeldende Kunst en Vormgeving (BKV), bedoeld voor de versterking van het hedendaagse kunstklimaat, werken we aan een duurzame gemeentelijke bijdrage door middel van een nieuwe subsidieregeling. Het gaat om een brede cultuurregeling. Hiermee is het mogelijk om een matching van de BKV-middelen te realiseren.

Daarnaast is een toenemende vraag naar betaalbare ateliers/werkruimtes. We zijn gestart het atelierbeleid te vernieuwen, dat op de korte termijn gericht is op de betaalbaarheid van de ateliers om leegstand te voorkomen en de functie te behouden. Op lange termijn onderzoeken we een uitbreiding van het aantal ateliers, ook in relatie tot broedplaatsen. Broedplaatsen bieden ruimte aan makers en brengen bedrijvigheid in gebieden. Dit draagt bij aan de aantrekkingskracht van gebieden.

Samen met Delft Marketing is een vernieuwing van de Uitagenda opgezet, waardoor beeldende kunstorganisaties meer zichtbaar worden gemaakt voor bewoners en bezoekers. Hier zetten we verder op in alsook het voortzetten van de kunstladder om het bijzondere beeldendekunstaanbod nog meer bekend te maken onder bewoners en bezoekers.

Cultuur in de wijken

De komende jaren gaan we door met het ondersteunen van laagdrempelige cultuuractiviteiten in Delft-West, die bijdragen aan verbinding, inclusie en talentontwikkeling en goed aansluiten bij de doelen van Delft-West, de doelen van het cultuurkader, het versterken van de sociale basis, de inzet op preventie en de doelen van de rijksregeling Brede SPUK (specifieke uitkering). In het uitvoeringsprogramma Delft-West wordt de invulling verfijnd.

De inzet op de doorontwikkeling van Cultuurhuis Delft loopt in 2025 door. Dit project is onderdeel van de aanvraag SPUK Kansrijke Wijken, waarmee het Rijk middelen beschikbaar heeft gesteld voor Delft-West. Het doel is het verder ontwikkelen van Cultuurhuis Delft tot een volwaardige en toekomstbestendige culturele wijkvoorziening in Delft-West waar vraaggericht activiteiten georganiseerd worden.

Cultuurkader 2021-2030

Doordat in de integrale afweging de keuze is gemaakt voor acties die de culturele basis in stand houden, is vanaf 2024 geen budget meer beschikbaar voor een coördinerende en aanjagende rol van de gemeente in het kader van de uitvoeringsagenda. We gaan met onze

culturele partners in gesprek over hoe we de samenwerking rond de uitvoeringsagenda binnen deze kaders kunnen vormgeven.

OPEN (DOK en De VAK)

Het meerjarenbeleidsplan 2024-2027 vormt de inhoudelijke basis voor DOK in 2025. Naast de gemeentelijke subsidie voor het vervullen van de wettelijke bibliotheektaken van DOK en voor het aandeel van DOK in het functioneren van OPEN, ontvangt DOK nog gemeentelijke bijdragen voor het uitvoeren van specifieke taken, zoals het Taalhuis, de Taalladder, Thematassen en Taalvisite. Ook worden uit de gemeentelijke subsidie de Vindplaatsen bekostigd alsmede het Klik-programma en Cultuurhelden. Deze bedragen komen vanuit het Nationaal Programma Onderwijs en andere landelijke middelen. In 2025 lopen de Specifieke Uitkeringen (SPUKs) Lokale Bibliotheekvoorzieningen door. Dit gaat om een SPUK waarmee de openingstijden voor DOK Voorhof zijn verruimd en een zogeheten 'community librarian' is aangesteld en een SPUK waarmee onderzoek wordt gedaan naar de mogelijkheden van een bibliotheekvestiging in Tanthof. De verwachting is dat begin 2025 een tijdelijke vestiging in Tanthof kan worden gerealiseerd. De SPUK's lopen tot 31 december 2025.

De VAK gaat vanaf 2025 werken vanuit het meerjarenbeleidsplan 2025-2028, waarin de inhoudelijke basis voor de VAK wordt beschreven. Onderdeel is het zoveel mogelijk oplossen van de geluidsproblematiek waarmee men te kampen heeft en het zorgen voor uitbreiding van de oefenmogelijkheden. Dit kan bijvoorbeeld door onderdeel uit te gaan maken van een mogelijke nieuwe ontwikkeling, zoals het Rietveld Theater, waarover eind 2024 een beslissing wordt genomen.

Podiumkunsten

Theater de Veste

In 2024 heeft het college uitgesproken dat er op termijn nieuwbouw moet komen voor Theater de Veste. Besluitvorming door de raad over het collegevoorstel zal naar verwachting in het laatste kwartaal van 2024 plaatsvinden. Om het theater tot nieuwbouw in stand te houden, wordt in 2025 nader bekeken welke ingrepen nodig zijn. Daarnaast werken we aan een (financiële) strategie hoe nieuwbouw mogelijk te maken. Op basis van de strategie wordt een afweging gemaakt. Deze afweging betreft ook de inhoudelijke consequenties voor de verschillende andere opgaven van de gemeente en hangt daarmee samen met het handelingsperspectief.

Hiernaast gaat Theater de Veste door met zijn programma, waarbij nieuwe accenten worden gelegd, bijvoorbeeld bij thema's als inclusie, jongerencultuur en innovatie. Op deze thema's zal een programma ontwikkeld blijven worden dat bijdraagt aan de specifieke signatuur van Theater de Veste als Theater van de Toekomst.

Rietveld Theater

De raad zal – mede op basis van het te ontwikkelen Integraal Huisvestingsplan Cultuur – nog een besluit nemen over de toekomst van het Rietveld Theater / locatie Rietveld 49.

Momenteel heeft Rietveld Theater onderdak in het Kabeldistrict, waar men, samen met Stichting Theaternetwerk Delft, Hal015 heeft opgericht. Omdat het oorspronkelijke Rietveld 49-publiek de weg naar Hal015 nog maar beperkt weet te vinden, worden door een incidentele subsidiebijdrage in 2024 extra inspanningen gepleegd om ook dit publiek naar de Hal te krijgen. Onafhankelijk van de keuze die de raad zal nemen over de toekomst van

Rietveld 49, is duidelijk dat de verbouwing in 2025 nog niet voltooid zal zijn. Dat betekent dat de programmering in Hal015 wordt voortgezet.

Subsidieregeling cultuur en Fair Pay

Subsidieregeling cultuur

Met ingang van 2025 treedt een nieuwe subsidieregeling in werking. Het doel van deze subsidieregeling is het ondersteunen van activiteiten die bijdragen aan een kwalitatief, veelzijdig en over de stad gespreid en jaarrond cultuuraanbod, met een gevarieerd publieks- en maatschappelijk bereik. De activiteiten dragen bij aan de programmalijnen genoemd in het Cultuurkader.

Fair Pay

Vanaf 2024 is geld vrijgemaakt voor 'fair pay' in de cultuursector. Als onderdeel van het Cultuurkader 2021-2030 is aan de raad toegezegd een verkenning uit te voeren naar de toepassing van de Fair Practice Code in Delft. In de afgelopen periode is onderzoek gedaan naar de gevolgen van de toepassing van Fair Pay (fatsoenlijke beloning) bij de culturele instellingen met een jaarlijkse subsidie van de gemeente. Met de meerkosten van Fair Pay is nu rekening gehouden.

Doelstellingen

Musea

Delft herbergt diverse musea. Hun waardevolle collecties en activiteiten dienen als inspiratiebron voor het eigentijdse gezicht van Delft en de wijze waarop de stad zich profileert. Museum Prinsenhof Delft behoort tot de culturele kern van de stad. Museum Prinsenhof Delft vertelt verhalen aan de hand van drie thema's die onmisbaar zijn in Delft: Willem van Oranje, Delfts Blauw en Delftse Meesters. Het museum inspireert met wisselende tentoonstellingen en met projecten, zoals de Delftse Blik.

Daarnaast heeft Delft een breed scala aan andere musea, zoals Museum Paul Tétar van Elven, Huis Van Meerten en Royal Delft Museum, om enkele te noemen. De musea zijn aangesloten bij het Erfgoednetwerk Delft. Dit netwerk draait om kennisuitwisseling, het elkaar kennen en op de hoogte zijn van een ieders activiteiten, en het stimuleren van samenwerking tussen erfgoedpartijen. Erfgoed Delft faciliteert het netwerk, waar ook andere organisaties zonder museale doelstelling bij aangesloten zijn.

Maatregelen

Museum Prinsenhof Delft

Museum Prinsenhof Delft sluit vanaf maandag 6 januari 2025 de deuren voor het publiek. Het museum neemt met een 'slotcampagne' afscheid van de inwoners van Delft, trouwe bezoekers, stakeholders, fondsen en begunstigers. Vanaf half januari start het proces van uithuizing van collectieobjecten en medewerkers. Met de structurele marketing- en communicatiecampagne *Museum Prinsenhof Delft NAAR BUITEN* blijft het museum

zichtbaar in de stad en ver daarbuiten. We maken een divers programma. Zo gaan onze topstukken 'uit logeren' bij musea, onder meer bij het Rijksmuseum, in de regio en in de stad. Het museum maakt een educatieve theatervoorstelling in samenwerking met theater De Veste, realiseert een muurschildering in de wijk (2024) en presenteert een podcast. Ook zet het *de Delftse blik* voort. Met *de Delftse Blik* geeft het museum invulling aan het diversiteit- en inclusiebeleid waarmee het nieuwe doelgroepen (inwoners uit Delft met een migratieachtergrond en inwoners met een lagere sociaaleconomische status) aan zich verbindt. Tijdens de sluiting is het museum en zijn collectie digitaal toegankelijk via de in 2024 vernieuwde website.

Ook werkt het museum aan de nieuwe presentaties en tentoonstellingen na heropening. Tijdens de sluiting wordt er specifiek onderzoek verricht naar delen van de collectie, het koloniale verleden van Delft en de rol van vrouwen in de kunst. De collecties worden op depot geplaatst en op de collectiesite wordt publieksinformatie toegevoegd.

De wervingscampagne voor het bijeenbrengen van financiële middelen voor het nieuwe museum loopt gedurende het jaar door.

Renovatie Museum Prinsenhof Delft

Reservering € 10 miljoen (op basis van gemeenteraadsbesluit Kadernota 2023)

Museum Prinsenhof Delft is één van onze belangrijkste monumenten: het gebouw vertelt het verhaal van Delft en het verhaal van Nederland. Hier brengen we de basis op orde. We investeren nu om deze gebouwen in goede staat te houden voor de toekomst.

We maken van het Prinsenhof een aantrekkelijk en eigentijds museum voor iedereen, met versterking van het monumentale karakter. Zo investeren we in een toeristische trekpleister die ook economisch van groot belang is voor vele ondernemers en inwoners.

Om tot realisatie te komen, is op de gemeentelijke investering (€ 18 miljoen) en de al gedane private schenking (€ 10 miljoen) aanvullend € 10 miljoen financiering door derden (private partijen, fondsen, provincie en Rijk) vereist. Hiertoe is in 2022 een wervingstraject ingezet, dat in de komende jaren wordt voortgezet. Deze reservering stelt de gemeente in staat om met passende liquiditeit de continuïteit van het project te waarborgen. Na afronding van de aanbestedingen en de invulling van de taakstellende financiering door private partijen, fondsen, provincie en Rijk volgt een nieuwe beoordeling van de noodzaak van de reservering.

Doelstellingen

Cultureel erfgoed

Erfgoed zorgt in 2025 voor beheer van archieven en erfgoedcollecties, en een goede omgang met monumenten en archeologie. Dit vanuit een wettelijke basis en inhoudelijke expertise. Erfgoed adviseert en inspireert bij planvorming en ontwikkelopgaven zoals Schieoevers, Wij West, energietransitie, religieus erfgoed en ruimtelijk beleid. Door het uitvoeren van archeologisch onderzoek dragen ze hieraan actief bij.

Erfgoed draagt bij aan maatschappelijke thema's als inclusief samenleven, verduurzaming en toegankelijkheid van erfgoed (online) voor alle Delftenaren. Erfgoed werkt vanuit één erfgoedbreed collectiebeheersysteem, waardoor de collectie digitaal steeds uitgebreider

beschikbaar wordt. Samen met Werkse! digitaliseert Erfgoed bouwtekeningen. Inwoners van stad en regio worden ingeschakeld om de archieven digitaal te verrijken. Erfgoed werkt en denkt mee met de uitvoeringsagenda cultuur en heeft aandacht voor erfgoed in alle wijken. Door onderzoek creëert het nieuwe kennis over de stad en haar bewoners, zoals architectuur van na 1965. Erfgoed stemt het educatief aanbod hierop af.

De voorbereidingen worden getroffen voor herhuisvesting van Erfgoed Delft om te zorgen dat beheer en dienstverlening de komende jaren ongehinderd doorlopen. Dat zorgt voor frictiekosten en vraagt doorontwikkeling en een toekomstgerichte aanpak voor stadsarchief, archeologie en monumentenzorg.

Aan omliggende gemeenten levert Erfgoed Delft tegen vergoeding kennis, advies en (e-)depots op het gebied van monumentenzorg, archeologie en archief. Dit gebeurt via regionale overeenkomsten.

Archief en archeologie vallen financieel onder het product Musea; monumentenzorg valt onder Cultureel Erfgoed.

Doelstellingen

Media

Onder Media vallen de subsidies aan DOK, Omroep Delft en het Mediafonds.

Maatregelen

Mediafonds Delft

Het Mediafonds Delft is sinds 2018 actief met het ontplooiën van initiatieven om de onafhankelijke lokale journalistiek in Delft te bevorderen. Journalisten (al dan niet freelance) en redacties van in Delft actieve media kunnen een beroep doen voor de realisatie van onderzoeksjournalistieke projecten. Zij kunnen een aanvraag indienen bij het fonds die vervolgens beoordeeld wordt door een onafhankelijke beoordelingscommissie. De gemeente ondersteunt het mediafonds.

Omroep Delft

Omroep Delft ontvangt een basisbijdrage die wordt beschikbaar gesteld uit het gemeentefonds. Daarnaast heeft Omroep Delft in 2023 en 2024 een aanvullende incidentele bijdrage ontvangen. In 2023 was dit € 100.000 en in 2024 € 75.000. Voor 2025 en 2026 is jaarlijks een extra bijdrage van € 50.000 beschikbaar gesteld om te voldoen aan criteria voor subsidie vanuit het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek en om de benodigde professionaliseringsslag te kunnen maken. Op verzoek van Omroep Delft halen we de extra bijdrage 2026 naar voren en voegen deze toe aan de subsidie 2024. De extra bijdrage is onder voorwaarde van subsidietoekenning door het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek.

Doelstellingen

Welzijn

In het kader van de welzijnsaanpak verstrekken we subsidie voor een integrale aanpak op het gebied van welzijn en preventie, zoals het maatschappelijk werk, het jongerenwerk en ouderenwerk, individuele cliëntondersteuning en ondersteuningsactiviteiten en laagdrempelig beweegaanbod in de wijken. Voor de versterking van de sociale basis verwijzen we naar beleidshoofdstuk Gezonde en sociale stad / Gezondheid, preventie en sociale basis.

8.3 WAT MAG HET KOSTEN

Overzicht baten en lasten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten	7.795	5.747	4.885	4.885
Lasten	55.643	51.770	55.404	55.668
Saldo	-47.848	-46.023	-50.519	-50.783

Overzicht mutaties

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Samenleven, onderwijs en cultuur				
Reeds besloten:				
Stand Programmabegroting 2024-2027	-44.535	-44.212	-46.288	-46.206
<i>Begrotingswijzigingen t/m 1 juli 2024</i>				
Najaarsrapportage 2023 (structurele effecten)	-175	-175	-175	-175
ARB 1 - 2024	-3	-3	-3	-3
Kadernota 2024	-2.891	-1.132	-1.702	-2.311
Nog te besluiten voorstellen:				
<i>Gemeentefonds - meicirculaire 2024</i>				
- Voorschoolse voorziening peuters (DU)	1	1	1	1
- LHBTI-emancipatiebeleid (DU)	-20	-20		
Nominale ontwikkeling	-1.438	-1.334	-1.333	-1.317
<i>Bestaand beleid</i>				
- DOK beveiliging	-60	-60	-60	-60
- Herhuisvesting ED - frictiekosten	-250	-209	-75	
- Sportvelden (budgetneutraal)				418
- Energiekosten	-158	-158	-157	-158
- Doorbelaste rente	559	370	-6	-244
- Overig	211	211	211	211
Actualisering investeringsprogramma (herfasering)	279	697	-933	-942
<i>Bijsturingsmaatregelen</i>				
- Realistisch ramen o.b.v. rekeningresultaten	630			
Totaal - Samenleven, onderwijs en cultuur	-47.848	-46.023	-50.519	-50.783

Toelichting op de mutaties

Kadernota 2024 (-/- € 2,891 miljoen)

In de kadernota zijn voorstellen opgenomen voor museum Prinsenhof Delft, beheer buitensport, inclusie, discriminatie en eenzaamheid, samen maken we de stad, DOK-jeugdabonnementen, planvorming sportcentrum Maria Duyst, energielasten zwembaden, herhuisvesting Erfgoed Delft, IHP Onderwijs, motie Eerlijk betalen voor cultuur, motie Toekomst kinderboerderijen, licht programmatische aanpak in alle wijken, bijdrage Omroep Delft, voorstel opgave InnovatieDistrict Delft (IDD) en vernieuwen sportparken Ringpass en Blue Birds (15e begrotingswijziging 2024).

Nog te besluiten voorstellen:

LHBTI-emancipatiebeleid (DU) (-/- € 20.000)

Delft is één van de 55 Regenbooggemeenten in Nederland en hiervoor ontvangen we tot en met 2026 een rijksbijdrage van € 20.000. Delft zet zich als regenboogstad in voor de gezamenlijke doelstelling om de veiligheid, weerbaarheid en sociale acceptatie van LHBTI (Lesbische vrouwen, Homoseksuele mannen, Biseksuelen, Transgenderpersonen en Intersekse personen) verder te bevorderen. Dit doen we in samenwerking met partijen in de stad, vanuit het 'Actieplan 'Delft Regenboogstad 2023-2026'.

Nominale ontwikkeling (-/- € 1.438.000)

De nominale ontwikkeling betreft de aanpassing van de budgetten aan het prijspeil voor 2025. Een nadere toelichting is opgenomen in het hoofdstuk Financiële positie.

DOK beveiliging (-/- € 60.000)

De samenleving verhardt. En als een van de weinige plekken waar mensen altijd welkom zijn, heeft OPEN hier veel mee te maken. OPEN moet een veilige plek zijn voor iedereen (bezoekers en medewerkers) en dat is het meestal ook. Helaas gebeuren er meer dan voorheen vervelende dingen, zoals bedreigingen, geweld, verwarde personen en onbehoorlijk gedrag. De toenemende incidenten hebben geleid tot het besluit om vanaf 2023 de beveiliging niet alleen in de avonden, maar ook overdag in te zetten. Dat is een extra kostenpost van € 60.000 per jaar voor de bewoners van OPEN, DOK en De VAK. Compensatie is gewenst, gezien de rol van OPEN in de stad en de verantwoordelijkheid van de gemeente voor veiligheid in de stad voor haar bewoners. Als dit niet gecompenseerd was, dan zou dit ten koste zijn gegaan van de maatschappelijke doelstellingen van DOK en De VAK.

Herhuisvesting Erfgoed Delft - frictiekosten (-/- € 250.000)

Vooruitlopend op een besluit over herhuisvesting van de afdeling Erfgoed worden noodzakelijke voorbereidingen getroffen, zoals aangekondigd bij Kadernota 2024. Het betreft éénmalige kosten om de (archeologie)collectie verhuisklaar te maken (registreren en ompakken) en de organisatie voor te bereiden op de nieuwe huisvestingssituatie (publieke dienstverlening en logistiek). Hiermee kan dienstverlening en collectiebeheer na verhuizing gecontinueerd worden, en maken we Delfts erfgoed integraal beter toegankelijk voor de stad. Dit budget is aanvullend op bouwsteen Investerings bij kadernota 2024.

Sportvelden (budgetneutraal)

Het onderhoudsplan voor sportvelden is geactualiseerd. De geraamde middelen zijn niet benodigd en blijven beschikbaar in de voorziening Sportvelden (zie programma Financiën).

Energiekosten (-/- € 158.000)

In de Najaarsrapportage 2022 is een structureel budget gereserveerd voor de stijging van energiekosten (gas en electra). Het voorstel betreft de verdeling van de gereserveerde middelen over de programma's.

Doorbelaste rente (€ 559.000)

Dit betreft een correctie van de toegerekende rente. Het Besluit Begroting en Verantwoording schrijft voor dat rentekosten worden toegerekend aan de taakvelden. Hiermee ontstaat een beter inzicht in de kosten per taakveld en per programma. De rentelasten worden toegerekend aan de beleidsprogramma's op basis van een renteomslag (gemiddeld rentepercentage, zie paragraaf Financiering) en de waarde van de activa.

Overig (€ 211.000)

Dit betreft diverse financieel technische correcties zoals verschuivingen in de formatie, aanpassing kostenverdeelstaat en afschrijvingen.

Actualisering investeringsprogramma (herfasering) (€ 279.000)

Op basis van de realisatie in 2023 is het investeringsprogramma geactualiseerd. De mutatie betreft het effect voor de kapitaallasten. Tevens is de stelpost voor de verwachte realisatie van het totale investeringsprogramma geactualiseerd (zie programma Financiën - Stelposten).

Realistisch ramen o.b.v. rekeningresultaten (€ 630.000)

In de Kadernota 2024 zijn de positieve rekeningresultaten van de afgelopen jaren nader geanalyseerd en is voor de jaarlijks terugkerende positieve resultaten een beperkte verlaging (€ 2,35 miljoen) van de geraamde lasten in 2025 opgenomen. Het voorstel betreft de toedeling op programmaniveau.

Overzicht investeringen

Investeringen	Toegekend bedrag	Realisatie t/m 2023	Jaarschijf 2024 o.v.v. NJR24		Fasering		
(bedragen × € 1.000)							
Samenleven, onderwijs en cultuur			2024	2025	2026	2027	2028
Archeologie - Kluizenaarsbocht	234	37	30	-	167	-	-
Binnen- en buitensport	180	120	60	-	-	-	-
Gele scheidkude	1.545	949	596	-	-	-	-
IHP ISD/IGVO	15.800	2.125	8.400	5.275	-	-	-
IHP CLD Hof van Delft	14.000	-	-	-	-	-	-
IHP Delfse Tuin	7.700	1.062	500	5.500	638	-	-
IHP Delftse Montessori	7.052	-	500	500	6.052	-	-
IHP Grotius Juniusstraat	31.906	-	-	-	-	-	15.953
IHP Grotius Juniusstraat -grond	3.100	-	-	-	-	3.100	-
IHP Maurice Maeterlinckschool	14.844	-	150	350	3.600	-	-
						10.744	-
IHP Maurice Maeterlinckschool - grond	900	-	-	-	900	-	-
IHP Mercurius met sportzaal	29.033	574	-	-	-	-	14.229
IHP Pleysier/ISK	17.400	1.357	1.000	-	3.043	-	-
				12.000			
IHP Sporthal Grotius	6.347	-	-	-	-	-	6.347
IHP Stanislas VMBO /Junius (v)mbo-school vervroegd	20.228	-	200	500	500	5.000	-
							12.000
IHP Tanthof complexen	30.976	363	500	1.000	-	-	5.030
					10.000	14.083	
IHP Stelpost	50.764	-	-	7.294	6.658	-	-
						13.030	20.269
Kwaliteitsverbetering gymzalen (7x 700K)	4.900	-	700	700	700	700	700
Marlotlaan - wissellocatie	4.950	-	2.800	2.150	-	-	-
OHP 2025 1e inrichting Spinoza ISK	335	-	-	335	-	-	-
OHP 2025 1e inrichting Mercurius college	115	-	-	115	-	-	-
Museum Prinsenhof	34.500	-	2.500	-	-	-	-
				16.000	16.000		
Rietveldtheater	1.694	298	756	640	-	-	-
RingPass velden	5.700	267	300	2.333	2.400	400	-
Sportaccommodaties KN2021	7.890	575	-	150	150	3.900	3.115
Sportpark Kruithuisweg (Blue Birds)	4.600	72	300	1.700	1.728	800	-
Sportzaal Tanthof - bewegingsonderwijs	407	336	71	-	-	-	-
Tijdelijke huisvesting Gebouw Het Kristal	1.367	1.342	25	-	-	-	-
Tijdelijke uitbreiding ISD	523	261	262	-	-	-	-
Tijdelijke uitbreiding ISK	2.594	2.429	165	-	-	-	-
Totaal	321.584	12.167	19.815	56.542	52.536	51.757	77.643

* Investerings vetgedrukt, zijn gewijzigde investeringen. Zie hoofdstuk Investerings, onder financiële begroting meerjarenbeeld.

Toelichting op de investeringen

IHP ISD/IGVO (€ 5.275.000)

Voor de realisatie van nieuwbouw voor de International School Delft Secondary (ISD), aan de Prins Bernhardlaan is de uitvoering gestart. Verwachte oplevering eind 2025.

IHP Delftse tuin (€ 5.500.000)

Voor het project (De Delftse Tuin) wordt eind 2024 een aannemer geselecteerd. Verwachte start bouw begin 2025 met een bouwtijd van circa 1 jaar.

IHP Delftse Montessori (€ 500.000)

Het gebouw van de Delftse Montessorischool is een gemeentelijk monument en wordt gerenoveerd. Er worden op basis van het historischwaardeonderzoek randvoorwaarden vastgesteld. De school krijgt een bouwkundig, bouwfysisch en installatietechnische upgrade waardoor het gaat voldoen aan een duurzaam, aardgasvrij en gezond schoolgebouw. De school kan tijdens de uitvoerende werkzaamheden tijdelijk elders worden gehuisvest.

IHP Maurice Maeterlinck (€ 350.000)

Vanuit de gebiedsontwikkeling Kop van Buitenhof wordt het ontwerp voor de Maurice Maeterlinckschool en Basalt Revalidatie afgerond. De planning is start bouw 2026 en oplevering 2028.

Nieuwbouw Pleysier/ISK incl. sportzaal (€ 12.000.000)

Op basis van een bouwteam is een aannemer geselecteerd. Gestart wordt met de bouw begin 2025. Verwachte oplevering eind 2025.

IHP Stanislas VMBO (€ 500.000)

Er loopt een haalbaarheidsonderzoek voor nieuwbouw binnen de gebiedsontwikkeling Kabeldistrict

IHP Tanthof complexen (€ 1.000.000)

Voor de scholen in Tanthof wordt de opgave van twee kindcentra in Tanthof-West en één kindcentrum in Tanthof-Oost verder uitgewerkt. Het ruimtelijk en functioneel programma van eisen is bijna afgerond, net als het Plan Uitvoeringskader. De scholen ontwikkelen zich door naar kindcentra, alle met ruimte voor peuterspeelzalen en buitenschoolse opvang. Voor twee scholen geldt dat zij met hun kinderopvangpartner ook kinderdagopvang willen gaan aanbieden. Het investeringsprogramma is aangevuld met het benodigde investeringskrediet voor de kinderopvang, waar tegenover dekking staat van huurinkomsten.

Voor de sporthal in Tanthof wordt in de zomer van 2024 een scheidingswand gerealiseerd. Dit verdubbelt de capaciteit, zodat de scholen in Tanthof-Oost een deel van de lessen bewegingsonderwijs kunnen uitvoeren in deze sporthal.

IHP Stelpost (€ 7.294.000)

Naast de sterk gestegen bouwkosten voor schoolgebouwen door strengere eisen, wet- en regelgevingen en maatschappelijke verwachtingen zijn er extra locatiegebonden kosten. Door vervangende nieuwbouw van schoolgebouwen in een compacte stad door de woningbouwopgave zijn er aanvullende kosten zoals sloopkosten, bouwrijp maken van de grond en kosten voor compacter en hoger bouwen. Om de projecten opgenomen in de indicatieve investeringsplanning in het IHP uit te kunnen voeren is een stelpost van 25% opgenomen.

Kwaliteitsverbetering gymzalen (€ 700.000)

Vanaf 2024 wordt ieder jaar één gymzaal gerenoveerd tot een gezonde en duurzame sportvoorziening voor het bewegingsonderwijs.

Marlotlaan - wissellocatie (€ 2.150.000)

Het gebouw is aangekocht als wissellocatie. In 2025 wordt deze in eerste instantie geschikt

gemaakt voor het Mercurius College. Hierdoor komt het gebouw aan de Derde Werelddreef vrij voor de ontwikkelingen van het basisonderwijs in Tanthof. Voor het project restauratie en renovatie Museum Prinsenhof Delft heeft de gemeenteraad op 1 februari 2024 een investeringskrediet van € 34,5 miljoen beschikbaar gesteld. Van dit investeringskrediet verwachten wij in 2025 € 16 miljoen te besteden.

OHP 2025 1e inrichting Spinoza ISK (€ 335.000)

De gemeente Delft heeft een zorgplicht voor bekostiging van de eerste inrichting in onderwijshuisvesting.

OHP 2025 1e inrichting Mercurius college (€ 115.000)

De gemeente Delft heeft een zorgplicht voor bekostiging van de eerste inrichting in onderwijshuisvesting.

Museum Prinsenhof (€ 16.000.000)

Voor het project restauratie en renovatie Museum Prinsenhof Delft heeft de gemeenteraad op 1 februari 2024 een investeringskrediet van € 34,5 miljoen beschikbaar gesteld. Van dit investeringskrediet verwachten wij in 2025 € 16 miljoen te besteden.

Rietveld Theater (€ 640.000)

Dit betreft de oude investeringsfasering voor de verbouwing van het Rietveld Theater. Om het pand geschikt te maken voor podiumkunstvoorstellingen en een toekomstbestendige plek voor repetities, ontmoeten en optreden zijn er aanvullende middelen benodigd. Hierover gaat de Raad een besluit nemen eind 2024.

Ring Pass velden (€ 2.333.000)

Als onderdeel van de Investeringsagenda Sportaccommodaties wordt het hockeycomplex van hockeyvereniging Ring Pass uitgebreid met een extra hockeyveld. Hiermee wordt het bestaande capaciteitstekort opgelost en wordt de basis op orde gebracht. Om de uitbreiding te realiseren, wordt het hele complex opnieuw ingericht. De werkzaamheden starten naar verwachting in 2025.

Sportaccommodaties KN 2021 (€ 150.000)

Deze investering is bestemd voor de vernieuwing van de inrichting van gymzalen ten behoeve van bewegingsonderwijs.

Sportpark Kruithuisweg (Blue Birds) (€ 1.700.000)

Als onderdeel van de Investeringsagenda Sportaccommodaties wordt honk- en softbalvereniging Blue Birds uitgeplaatst naar een nieuwe locatie aan de Thijsseweg. Op deze nieuwe locatie wordt een nieuw honk- en softbalcomplex gerealiseerd met een extra honk- en softbalveld. Hiermee wordt het bestaande capaciteitstekort voor Blue Birds opgelost en kan aansluitend een extra hockeyveld voor hockeyvereniging Hudito aangelegd worden, zodat ook het capaciteitstekort voor de vereniging kan worden opgelost. Beide ontwikkeling dragen eraan bij de basisinfrastructuur voor sport en bewegen op orde te brengen. De werkzaamheden voor de realisatie starten naar verwachting in 2025.

9 WERK EN INKOMEN

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2025
Baten	68.955
Lasten	105.588
Saldo	-36.634

Algemeen

We werken aan een stad waar iedereen mee kan doen. Dit doen we door mensen als dat kan aan het werk te helpen of actief te laten deelnemen aan de samenleving. Ook bieden wij ondersteuning, onder meer met taallessen en inburgering, aan mensen die geen werk of andere inkomsten hebben, zodat ook zij de kans krijgen om mee te blijven doen. Daarnaast helpen we inwoners die te maken hebben met bijvoorbeeld schulden. Dit draagt bij aan het bestuurlijk accent 'Delft kansrijk voor iedereen'.

Relevante beleidskaders

- Nota Armoede (delft.nl)
- Nota Schuldhelpverlening 2019 - 2022 (notubiz.nl)
- Visie Werk is het beste medicijn
- Nota Inburgering
- Re-integratieverordening Participatiewet 2023
- Beleidsplan Hoogwaardig Handhaven

Onder dit programma vallen de volgende onderwerpen:

Samenkracht en burgerparticipatie en -initiatief, noodopvang asielzoekers, opvang vluchtelingen Oekraïne, Toegang en eerstelijnsvoorzieningen inkomensregelingen/-verstrekkingen, armoedebestrijding, schuldhelpverlening, WSW en beschut werk, arbeidsparticipatie, Werkse! stimuleringsubsidies en kostenverdeelstaat (ureninzet op het programma)

9.1 WAT WILLEN WE BEREIKEN

Algemeen

We werken aan een stad waar iedereen mee kan doen. Dit doen we door mensen als dat kan aan het werk te helpen of actief te laten deelnemen aan de samenleving. We bieden ondersteuning aan mensen die geen werk of andere inkomsten hebben, zodat ook zij de kans krijgen om mee te blijven doen. Ook helpen we inwoners die te maken hebben met bijvoorbeeld schulden. En we bieden ondersteuning met taallessen en inburgering, zodat alle inwoners zoveel mogelijk mee kunnen doen. Dit draagt bij aan het bestuurlijk accent 'Delft kansrijk voor iedereen'.

Overzicht beleidsindicatoren

Werk en inkomen	Stand:	Streven: PB 2025	Streven: 2030
Armoede, kansenongelijkheid:			
bijstand per 1000 inwoners Delft	41	wordt kleiner	gelijk aan landelijk
% Kinderen in armoede	9%	9%	6%
Geslaagde schuldhulpverlening	58%	66%	75%

Toelichting op de beleidsindicatoren

Armoede, kansenongelijkheid: bijstand per 1000 inwoners

Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand en de Participatiewet. Het cijfer is per 1.000 inwoners, 18 jaar en ouder. In Delft hebben, vergeleken met de landelijke cijfers, meer 50-plussers en alleenstaande ouders een bijstandsuitkering. Ondanks de zeer grote vraag naar personeel op de arbeidsmarkt blijken veel van de mensen in de bijstand moeilijk plaatsbaar, mede door medische/psychische problemen. De aanpak waarbij alleenstaande ouders intensieve begeleiding krijgen, zetten we ook in 2025 door. We streven ernaar dat de Delftse cijfers in 2030 in lijn zijn met de landelijke cijfers. Bron: CBS.

% kinderen in armoede

Percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. Bijstandshuishouden is een huishouden waarvan minimaal één lid een bijstandsuitkering ontvangt. In Delft leven meer huishoudens in armoede in vergelijking met het landelijk gemiddelde of gemeenten in de regio Haaglanden (met uitzondering van Den Haag). Eén van de drie ambities uit de in 2023 uitgekomen Nota Armoede is: wij geven perspectief aan kinderen die opgroeien in armoede. Als gemeente verzachten we de gevolgen van armoede voor kinderen door (financiële ondersteuningsmaatregelen en het vergroten van kansen voor kinderen, bijvoorbeeld in het onderwijs). Bron: CBS.

Geslaagde schuldhulpverlening

De gemeente heeft de wettelijke taak om zoveel mogelijk inwoners met schulden te ondersteunen. Dat doen we door in te zetten op preventie, vroegsignalering, schuldhulpverlening voor particulieren en zelfstandige ondernemers en het jongerenperspectieffonds. [aansluiting bij indicatoren volgt later] Bron: gemeente Delft.

9.2 WAT GAAN WE ERVOOR DOEN

Doelstellingen

Inkomensverstrekking en armoedebestrijding

De gemeente biedt inkomensondersteuning aan mensen die geen werk en geen andere bron van inkomsten hebben. Daarnaast ondersteunen we mensen met een laag inkomen met bijzondere bijstand. We blijven streven naar een zo groot mogelijk bereik van regelingen voor bijzondere bijstand, ook om de gevolgen van armoede te verzachten, met name voor kinderen. Dit is een manier om de kansengelijkheid voor kinderen te bevorderen.

In de Visiebrief 'Participatiewet in balans' kondigde toenmalig minister Schouten aan dat onder andere de Participatiewet getoetst gaat worden op eenvoud, de menselijke maat en uitvoerbaarheid. Dit sluit aan bij het Project 'Werken volgens de bedoeling' dat in 2024 en verder zijn beslag gaat krijgen binnen de gemeente Delft.

In 2023 heeft het college de Nota Armoede aangenomen. Het werken aan de ambities uit de nota en het uitvoeren van de acties en maatregelen die in Nota Armoede staan beschreven, is gestart in 2023 en loopt zeker door tot 2026.

Eén van de regelingen is de Delftpas. Deze biedt alle Delftenaren de kans om mee te doen in de samenleving. Met de pas kunnen mensen in Delft en omgeving gratis of met korting activiteiten doen. Voor kinderen die in een huishouden wonen met een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm is de schoolkostenregeling gekoppeld aan de Delftpas.

De ondersteuning van mensen die gedupeerd zijn door de kinderopvangtoeslagenaffaire bij de Belastingdienst gaat ook in 2025 door.

Doelstellingen

Werk en re-integratie

We financieren de werkgelegenheid voor de werknemers Sociale Werkvoorziening (SW) en Beschut Werk. De SW-medewerkers en Beschut Werk-medewerkers zijn allen in dienst van Werkse!. Bij de start van de Participatiewet is de toegang tot de sociale werkvoorziening afgesloten. Het aantal SW-medewerkers daalt door natuurlijk verloop daardoor jaarlijks. Voor de instroom in het nieuwe Beschut Werk geldt een rijkstaakstelling. De uiteindelijke omvang van het nieuwe Beschut Werk zal één derde zijn van het bestand van de voormalige Wet sociale werkvoorziening (Wsw).

Daarnaast blijft Werkse! onze uitvoeringsorganisatie om inwoners met een bijstandsuitkering als dat kan aan het werk te helpen. Een instrument wat daar meer voor ingezet gaat worden, zijn de zogeheten 'ontwikkelbanen'. Ontwikkelbanen zijn bedoeld voor kandidaten die in dienst komen in een beschutte omgeving met begeleiding en met de opgedane ervaring in een korte tijd kunnen uitstromen naar een externe werkgever. Voor inwoners waar werk (nog) geen optie is, bieden de partners van Lekker Bezig (Stunt, Firma van Buiten en GGZ DOEL) participatieplekken.

Doelstellingen

Schuldhulpverlening

We blijven ernaar streven dat zo min mogelijk inwoners geldproblemen en als mogelijk gevolg daarvan schulden hebben. Inwoners met schulden en/of geldzorgen kunnen zich tot de gemeentelijke Financiële Winkel wenden. Zij helpen met het maken van een plan van aanpak en eventueel een schuldregeling. We blijven inzetten op hoger bereik, extra communicatie hierover en over de ondersteuning die de gemeente kan bieden. Voorbeeld hiervan is dat gemeentelijke consultants komend jaar ook in de winkelpassage De Hoven in Delft-West aanwezig zullen zijn. Daarnaast blijven we inzetten om het risico te verkleinen dat mensen (problematische) schulden maken, bijvoorbeeld door voorlichting te geven over het omgaan met geld en de mogelijkheden voor hulp. Ten slotte zal komend jaar de actiepunten uit de (op dit moment nog vast te stellen) nieuwe nota schuldhulpverlening verder worden uitgevoerd.

Doelstellingen

Integratie, emancipatie, taal en inburgering

Taal en inburgering

We ondersteunen onze inwoners om zelf de regie over hun eigen leven te hebben en naar vermogen te kunnen meedoen in de samenleving. Goede basisvaardigheden taal, rekenen en digitale vaardigheden dragen bij aan gelijke kansen. Dit doen we mede vanuit de aanpak laaggeletterdheid.

Inclusief Samenleven

Veel actuele maatschappelijke discussies raken het thema Inclusief Samenleven. Denk aan etnisch profileren, zwarte piet, slavernijverleden, gay prides, synagogen en moskeeën die na internationale gebeurtenissen beveiligd moeten worden of dat Nederland niet toegankelijk genoeg is voor mensen in een rolstoel. Delftse inwoners worden nog te vaak om verschillende redenen uitgesloten van volwaardige deelname aan de samenleving. Met integraal inclusief beleid vanuit het beleidsterrein Inclusief Samenleven willen we zorgen dat in Delft iedereen op een gelijkwaardige manier deel kan nemen aan de maatschappij.

Maatregelen

Inburgering

Gemeenten zijn sinds 1 januari 2022 verantwoordelijk voor de regie op de uitvoering van de nieuwe Wet inburgering. De nieuwe wet is geïmplementeerd en zal met de betrokken partijen in 2025 doorontwikkeld worden. We voeren de Wet inburgering uit in samenwerking met de regiogemeenten. Doel van de wet is dat inburgeringsplichtigen zo snel mogelijk meedoen in Nederland.

We monitoren de voortgang van de inburgeringstrajecten van inburgeringsplichtigen die onder de oude Wet inburgering vallen tot het moment dat zij voldaan hebben aan de inburgeringsplicht of ontheven zijn daarvan. Daarnaast ondersteunen we de statushouders in deze doelgroep om zo snel mogelijk aan het werk te gaan met inzet van Werkse! en de

Jongerenacademie.

Een combinatie van leren van de taal en meedoen aan de Nederlandse samenleving is een belangrijk onderdeel van het nieuwe inburgeringsstelsel. Van de eerste trajecten die onder de nieuwe wet zijn gestart, komt nu de eerste uitstroom tot stand.

Integratie, emancipatie en discriminatie

Inclusief Samenleven

Binnen het beleidsterrein Inclusief Samenleven pakken we verschillende onderwerpen op. Op de onderwerpen slavernijverleden, antidiscriminatie, regenboogstad en toegankelijkheid voeren we verschillende maatregelen uit.

- Stads gesprekken over een jaarlijks herdenkingsmoment, herdenkingsplek en integrale beleidsontwikkeling op het gebied van onder meer inclusie, antidiscriminatie, emancipatie en het slavernijverleden. En het ontwikkelen van integrale beleidsontwikkeling via het beleidsterrein Inclusief samenleven.
- Sinds 2009 heeft de gemeente de verplichting om een meldpunt te organiseren voor mensen die zich gediscrimineerd voelen en dit willen melden. De gemeente werkt hiervoor samen met een externe partij die vanaf 2024 onderdeel is van een landelijk meldpunt. Daarnaast werkt de gemeente samen met deze stichting aan de preventie van discriminatie in Delft.
- Er wordt gewerkt volgens het actieplan regenbooggemeente 2023-2026.
- Om de toegankelijkheid in Delft te verbeteren, voeren we samen met de stad de Delftse Inclusie Agenda uit (bestuurlijk accent: Delft kansrijk voor iedereen).

Taal en overige basisvaardigheden

Een goede beheersing van de basisvaardigheden taal, rekenen en digitale vaardigheden is belangrijk om goed te kunnen meedoen in de maatschappij. De gemeente biedt verschillende vormen van volwasseneneducatie voor inwoners die moeite hebben met deze basisvaardigheden. De gemeente Den Haag ontvangt voor de regio Haaglanden de middelen hiervoor van het Rijk. We investeren daarnaast als gemeente in goede voorlichting over het aanbod aan basisvaardigheden via het Taalhuis DOK en we subsidiëren cursussen Taal op Eigen Kracht. Ook subsidiëren we de Informatiepunten Digitale Overheid. Hier kunnen burgers terecht met vragen over online (overheids)dienstverlening. De uitvoering is belegd bij DOK.

9.3 WAT MAG HET KOSTEN

Overzicht baten en lasten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten	68.955	68.588	68.588	68.588
Lasten	105.588	105.709	105.652	105.588
Saldo	-36.634	-37.121	-37.064	-37.000

Overzicht mutaties

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Werk en inkomen				
Reeds besloten:				
Stand Programmabegroting 2024-2027	-35.890	-35.532	-35.395	-35.391
Begrotingswijzigingen t/m 1 juli 2024				
Gemeentefonds - septembercirculaire 2023	-138	-129	-123	-8
ARB 1 - 2024	-74	-74	-74	-74
Kadernota 2024	578	538	438	438
Nog te besluiten voorstellen:				
Gemeentefonds - meicirculaire 2024				
- Dienstverlening gemeenten aanpak armoede en schulden (taakmutatie)	-275	-260	-264	-269
- Correctie extrapolatie participatie (taakmutatie)				-47
- Armoedebestrijding kinderen (DU)	2	2	2	2
- Participatie (IU Sociaal domein)	-958	-947	-962	-958
Nominale ontwikkeling	-894	-892	-887	-887
Bestaand beleid				
- Financiële winkel (t.l.v. reservering Delft-West)	-92			
- Doorbelaste rente	-12	-29	-51	-60
- Overig	130	224	274	275
Actualisering investeringsprogramma (herfasering)	-21	-21	-21	-21
Bijsturingsmaatregelen				
- Realistisch ramen o.b.v. rekeningresultaten	1.010			
Totaal - Werk en inkomen	-36.634	-37.121	-37.064	-37.000

Toelichting op de mutaties

Kadernota 2024 (€ 578.000)

In de kadernota zijn voorstellen opgenomen voor de BUIG, Werkse! en studietoeslag (15e begrotingswijziging 2024).

Nog te besluiten voorstellen:

Dienstverlening gemeenten aanpak armoede en schulden (-/- € 275.000)

Bij de meicirculaire 2023 is er incidenteel geld toegekend voor 'de aanpak armoede en

schulden'. Hierbij was aangegeven dat de middelen hoogstwaarschijnlijk structureel zouden worden toegekend. Hierop is in de afspraken, die sindsdien zijn gemaakt, geanticipeerd. Bij de meicirculaire 2024 is nu de structurele dekking toegekend. Hiermee kunnen de reeds gemaakte afspraken en werkzaamheden nagekomen worden en is de dekking in de begroting geregeld.

Participatie (IU Sociaal domein (-/-€ 958.000)

De bijstelling in de participatie gaat één op één naar Werkse! Het betreft een bijstelling in de financiën voor de uitvoering van de WSW, beschut werk en een tegemoetkoming voor de sociaal ontwikkelbedrijven vanuit het rijk.

Nominale ontwikkeling (-/- € 894.000)

De nominale ontwikkeling betreft de aanpassing van de budgetten aan het prijspeil voor 2025. Een nadere toelichting is opgenomen in het hoofdstuk Financiële positie.

Financiële Winkel (-/- € 92.000)

Er is sprake van toename van medewerkers en werkzaamheden vanuit verschillende oorzaken, van wijziging in wetgeving tot uitbreiding van activiteiten (Jongerenperspectieffonds; Vroeg signalering; bemanning bewindvoeringsdesk; regiehouder budgetbeheer; werkzaamheden in het kader van Wij West). Daarnaast is de complexiteit van problematiek toegenomen. Dekking komt uit de reservering voor Delft-West. In totaal wordt € 200.000 aan extra lasten opgenomen, het overige deel is verwerkt in programma Stad en bestuur.

Doorbelaste rente (€ 12.000)

Dit betreft een correctie van de toegerekende rente. Het Besluit Begroting en Verantwoording schrijft voor dat rentekosten worden toegerekend aan de taakvelden. Hiermee ontstaat een beter inzicht in de kosten per taakveld en per programma. De rentelasten worden toegerekend aan de beleidsprogramma's op basis van een renteomslag (gemiddeld rentepercentage, zie paragraaf Financiering) en de waarde van de activa.

Overig (€ 130.000)

Dit betreft diverse financieel technische correcties zoals verschuivingen in de formatie en aanpassing kostenverdeelstaat.

Actualisering investeringsprogramma (herfasering) (-/- € 21.000)

Op basis van de realisatie in 2023 is het investeringsprogramma geactualiseerd. De mutatie betreft het effect voor de kapitaallasten. Tevens is de stelpost voor de verwachte realisatie van het totale investeringsprogramma geactualiseerd (zie programma Financiën - Stelposten).

Realistisch ramen o.b.v. rekeningresultaten (€ 1.010.000)

In de Kadernota 2024 zijn de positieve rekeningresultaten van de afgelopen jaren nader geanalyseerd en is voor de jaarlijks terugkerende positieve resultaten een beperkte verlaging (€ 2,35 miljoen) van de geraamde lasten in 2025 opgenomen. Het voorstel betreft de toedeling op programmaniveau.

10 ECONOMIE EN VASTGOED

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2025
Baten	6.249
Lasten	12.907
Saldo	-6.658

Algemeen

Het Delftse ecosysteem is sterk. Het fungeert als kraamkamer voor innovaties én innovatieve bedrijven, waar we regionaal, landelijk en internationaal de vruchten van plukken. Het Innovatiedistrict Delft speelt een belangrijke rol in het blijven behouden van dit innovatieve ecosysteem en het behouden van de koplopersrol hierin, als in het versterken van het ecosysteem, zodat het nog meer werkt voor de stad en de regio. Daarvoor is het noodzakelijk in te zetten op meer ruimte voor innovatieve bedrijvigheid en te zorgen voor meer werkgelegenheid op alle niveaus.

In de komende jaren groeit de stad verder. 15.000 nieuwe woningen zorgen voor extra vraag naar voorzieningen en werkgelegenheid. Daarvoor houden we vast aan de doelstelling om in de periode 2018-2040 100.000 m2 extra bedrijfsruimte te realiseren en werken we verder aan de doelstelling om 10.000 extra banen op alle niveaus te realiseren in de periode 2018-2040. Gezien het belang van voldoende banen en voorzieningen ligt het accent voor de komende periode op de invulling van de groeiende vraag naar de stadsverzorgende economie, die vooral in Delft-West een inhaalslag nodig heeft. Voldoende, passende en betaalbare ruimte om te ondernemen is daarvoor van cruciaal belang.

Om de stad aantrekkelijk te houden voor Delftenaren en bezoekers, blijven we doorgaan met de uitvoering van de Visie Toerisme 2030 en zetten we, met uitvoering van het Evenementenkader Delft, in op het behoud van het evenementenaanbod.

Bij het uitvoeren van plannen voor het versterken van de stad is vastgoed een instrument dat kan helpen onze doelen te bereiken. Centraal staan hierbij de activiteiten die we met het gemeentelijk vastgoed mogelijk maken.

Relevante beleidskaders

- Ruimtelijk Economische Visie 2030
- Actieprogramma Ruimtelijk-Economische Visie 2024-2026
- Subsidieregeling Evenementen -> volgt nog voor de zomer, nieuwe link komt dus.
- Evenementenkader Delft 2024
- Visie Toerisme 2030
- Nota Vastgoedanalyse 2019

Onder dit programma vallen deze onderwerpen:

beheer overige gebouwen en terreinen (algemeen beheer vastgoed, exploitatie verhuur eigendommen en uitgegeven terreinen), binnenstad, economische ontwikkeling, internationaal beleid, grond niet in exploitatie, Ondernemersfonds, dienstverlening bedrijven, evenementenbeleid, toerisme en kostenverdeelstaat (ureninzet op het programma).

10.1 WAT WILLEN WE BEREIKEN

Algemeen

Economische kracht en bruisende stad

In 2025 wordt ingezet op het verder versterken van de economie in Delft. Daarvoor werken we aan de volgende doelen:

- Realisatie van meer vierkante meters bedrijfsruimte voor zowel innovatieve maakindustrie als stadsverzorgende economie.
- Het versterken van het Delftse (kennis)ecosysteem.
- Realisatie van meer werkgelegenheid op alle niveaus.
- Het behouden van een robuuste bezoekerseconomie.
- Het behouden van een gebalanceerd evenementenaanbod met meer ruimte voor evenementen in de wijken.

Internationaal beleid - Europa

We zijn momenteel bezig met het herschrijven van het internationaal beleid. Hiervoor wordt het nog niet volledig afgeronde onderzoek gebruikt dat eerder dit jaar is uitgevoerd. Voor nu houden hanteren we de 3 bestaande sporen; Samenwerking, Beïnvloeding en Uitvoering.

Algemeen beheer Vastgoed

Het gemeentelijk vastgoed levert een actieve bijdrage aan de maatschappelijke opgaven waar Delft voor staat. Hierbij brengen we in een continu en herhalend proces strategische afwegingen tussen functionaliteit, kwaliteit, financieel rendement en risico's in beeld. We zorgen voor een efficiënte exploitatie, met aandacht voor de huurderstevredenheid, de technische kwaliteit van de gebouwen en verdere professionalisering van de vastgoedorganisatie en samenwerking met marktpartijen. Het gemeentelijk vastgoed wordt stapsgewijs verduurzaamd.

Overzicht beleidsindicatoren

Economie en vastgoed	Stand:	Streven: PB 2025	Streven: 2030
Overnachtingen toeristen	408.145	411.000	435.000
Vierkante meter bedrijfsruimte (VBO-industriefunctie)	317.477	373.000	413.000
Groei aantal banen (werkzame personen)	58.810	57.500	60.000

Toelichting op de beleidsindicatoren

Overnachtingen toeristen

Toeristen weten Delft weer te vinden na de coronapandemie: de aantallen overnachtingen

liggen inmiddels weer boven het niveau van voor de pandemie. Voor 2025 wordt verwacht dat de groei afzwakt, maar wel licht positief blijft, waarmee de doelstelling is gesteld op 411.000 overnachtingen. Bron: gemeente Delft.

Vierkante meter bedrijfsruimte (VBO-industriefunctie)

In de Ruimtelijk Economische Visie 2030 is de ambitie om 100.000 vierkante meter bedrijfsruimte toe te voegen in 2030 (ten opzichte van 2018). Dat komt neer op een totaal van 413.000 vierkante meter bedrijfsruimte (gemeten in vierkante meters VBO-industriefunctie) in 2030. Om die ambitie te behalen is het streven om in 2025 reeds 373.000 vierkante meter bedrijfsruimte gerealiseerd te hebben. Bron: Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG)

Groei aantal banen (werkzame personen)

De ambitie van de Ruimtelijk Economische Visie 2030 is om 10.000 banen toe te voegen op alle niveaus, waarvan 5.000 in 2030 en nog eens 5.000 in 2040. Dat komt neer op een totaal van 60.000 banen (gemeten in werkzame personen) in 2030. Om die ambitie te behalen in 2030 is het doel in de Ruimtelijk Economische Visie 2030 voor 2025 gesteld op 57.500 gerealiseerde banen (gemeten in werkzame personen). Dit aantal vormt de basis voor de hierboven genoemde doelstelling. De ambitie is daarmee lager dan de realisatie in 2024, maar het blijft de inzet om banen toe te voegen op alle niveaus. Bron: Werkgelegenheidsregister.

10.2 WAT GAAN WE ERVOOR DOEN

Doelstellingen

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

Ondernemersfonds

Delft kent een Ondernemersfonds dat wordt beheerd voor en door de Delftse ondernemers. Voor dit fonds legt de gemeente een opslag op de onroerendezaakbelasting niet-woningen. Deze gelden komen volledig ter beschikking aan het Ondernemersfonds. Het Ondernemersfonds gebruikt deze gelden voor het opzetten van initiatieven en projecten die een impuls geven aan de economische ontwikkeling van de stad (zie ook paragraaf lokale heffingen).

Accountmanagement bedrijven

Accountmanagement vormt de schakel tussen het bedrijfsleven en de gemeente. Zij werken aan het versterken van het ecosysteem en het vestigingsklimaat. Dit doen zij onder andere door het opbouwen en onderhouden van netwerken binnen Delft en in de regio en door het organiseren van bedrijfsbezoeken (ambtelijk en bestuurlijk). De accountmanagers helpen ondernemers bij vragen over bijvoorbeeld talent, kapitaal, netwerken, huisvesting en de gemeentelijke dienstverlening.

Doelstellingen

Economische ontwikkeling

Ruimte om te ondernemen

Voldoende bedrijfsruimte is de grootste uitdaging voor economie in de komende jaren. Daarom geven we in 2025 volle aandacht aan het behouden van bestaande bedrijfsruimte en het realiseren van meer bedrijfsruimte voor zowel de innovatieve maakindustrie als de stadsverzorgende economie. Dit met als uiteindelijk doel meer bedrijven in Delft te kunnen huisvesten en zo meer werkgelegenheid te creëren. Dit doen we door enkel bij uitzonderingen mee te werken aan transformatie van bestaande bedrijfsruimte en door in gebiedsontwikkelingen harde en concrete afspraken te maken met ontwikkelaars over toe te voegen vierkante meters bedrijfsruimte en daaraan vast te houden. Een belangrijke opgave hierbij is het realiseren van betaalbare bedrijfsruimte. Daarvoor gebruiken we in 2025 de instrumenten uit het in 2024 ontwikkelde programma betaalbare ruimte.

De realisatie van ruimte voor ondernemen is geen opgave van Delft alleen. Ook de gemeenten om ons heen en daarbuiten hebben ruimte nodig en eigen opgaven. We werken daarom nauw samen met de regio in diverse regionale overlegverbanden (Haaglanden, Metropoolregio Rotterdam Den Haag en provincie Zuid-Holland).

Werkgelegenheid

Om te zorgen voor voldoende werk voor de groeiende stad, is het nodig om meer werkgelegenheid te realiseren op alle niveaus. Waar het gaat om de kennisintensieve economie wordt deze werkgelegenheid voor alle opleidingsniveaus voornamelijk gerealiseerd door de ontwikkeling van het Innovatiedistrict. Aanvullend stimuleren we werkgelegenheid in de stadsverzorgende economie, waarbij het accent ligt op ontwikkeling in Delft-West.

Versterking ecosysteem

Delft heeft een krachtig ecosysteem dat fungeert als permanente kraamkamer voor innovaties en innovatieve bedrijven en daar worden lokaal, regionaal, landelijk en internationaal de vruchten van geplukt. Delft heeft daarmee een belangrijke en zeer waardevolle positie in de regio en daarbuiten. Om die positie te behouden, blijven we werken aan de versterking van dit ecosysteem. De samenwerking binnen en de ontwikkeling van het Innovatiedistrict Delft vormt hiervoor het vliegwiel.

Er zijn meer partijen actief als het gaat om versterking van het Delftse ecosysteem. We blijven in 2025 dan ook inzetten op het ondersteunen van YES!Delft, InnovationQuarter en Planet B.io.

Internationaal beleid

We continueren de werkwijze van het bestaande internationale beleid volgens de drie sporen Samenwerking, Beïnvloeding en Uitvoering. We reageren op concrete Europese subsidiekansen als die zich voordoen en maken een gedegen afweging op alle relevante belangen voordat we actie ondernemen. We kunnen reageren vanuit mogelijke partners, maar we kunnen ook zelf een aanvraag doen. Als er zich kansen voordoen waarbij beïnvloeding via lobby extra mogelijkheden/kansen biedt om voor Europese subsidie in aanmerking te komen, kan dit ingezet worden. In de praktijk zal dit meestal via partners (provincie/rijk) ingezet worden.

Doelstellingen

Economische promotie

Evenementenbeleid

In 2024 heeft de gemeenteraad het Evenementenkader Delft 2024 vastgesteld. Per 2025 kunnen evenementenorganisatoren aanspraak maken op de middelen uit de nieuwe, bijbehorende subsidieregeling.

Voor 2025 is ook incidenteel budget beschikbaar gesteld. Dit wordt gebruikt voor het mogelijk maken van nieuwe evenementen in de hele stad en voor het verder ondersteunen van bestaande evenementen, bijvoorbeeld op het gebied van duurzaamheid.

Toerisme

In 2025 wordt voor het vijfde jaar uitvoering gegeven aan de Visie Toerisme 2030. Centrale ambitie daarbij is het streven naar een bezoekerseconomie die evenwichtig, robuust en verantwoord is en waarvan alle Delftenaren direct of indirect de vruchten plukken. Uitvoering van deze visie gebeurt onder coördinatie van het Platform Bezoekerseconomie.

Delft Marketing blijft een van de belangrijkste uitvoeringsorganisaties voor de realisatie van de ambities uit de visie. In 2025 steunen we Delft Marketing opnieuw vanuit de beschikbare middelen voor economische promotie.

Doelstellingen

Binnenstad vitaal en gastvrij

Ook in 2025 werkt de Stichting Centrum Management Delft (SCMD) verder aan het versterken van het economisch vestigingsklimaat van de Delftse binnenstad. Daarvoor wordt in 2025 verder gebouwd aan de versterking van de samenwerking in de binnenstad, aan het tegengaan van leegstand en aan het ondersteunen van ondernemers in de binnenstad met onder meer kennis en verbinding door netwerken.

Doelstellingen

Algemeen beheer Vastgoed

We dragen bij aan concrete vastgoedvragen die voortkomen uit de vastgestelde opgaven zoals opgenomen in deze Programmabegroting 2025-2028, uiteenlopend van fietsparkeren binnenstad tot vernieuwing van de sportparken. De opgaven lichten we toe binnen het betreffende beleidsprogramma. In 2025 zetten we specifiek in op de volgende werkzaamheden:

- We voeren instandhoudingsonderhoud uit aan het vastgoed. In 2025 ronden we, het groot onderhoud aan de toren van de Nieuwe Kerk af.
- We concretiseren vervangende huisvesting voor kantoorruimten en depot van Erfgoed zoals nu gehuisvest aan de Kluizenaarsbocht, zodat dit uiterlijk oktober 2026 beschikbaar is.
- We starten met de voorbereiding voor het opnieuw op de markt zetten van Sint Agathaplein 4 voor een culturele publieksfunctie. Het aanbrengen van ventilatie vergroot de gebruiksmogelijkheden van het gebouw .
- De portefeuille vastgoedbedrijf verduurzamen we stapsgewijs richting energieneutraliteit in 2050. Op basis van het nog vast te stellen uitvoeringsvoeringplan 2025-2028 (Q4 2024) zetten we vanaf 2025 de volgende stappen in het verduurzamen van onze portefeuille. Dit maakt onderdeel uit van de opgave Energietransitie.
- We maken Marlotlaan 5 geschikt voor onderwijshuisvesting.
- We gunnen, op basis van een veiling, de huurrechten voor een benzinstationlocatie aan de Voorhofdreef 4.
- We passen het dak van Stationsplein 1 aan zodat er bij regenval geen sprake is van lekkages. Hiernaast vervangen we drie vormglaspanelen waarin sprake is van breuk.
- We zetten Rietveld 49 in voor tijdelijk gebruik in afwachting van nadere besluitvorming over een renovatie.
- We verduurzamen Oude Delft 177 en maken het pand verhuurklaar.
- We starten met de voorbereiding van de visieontwikkeling voor de locatie Van Bleyswijckstraat.

10.3 WAT MAG HET KOSTEN

Overzicht baten en lasten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten	6.249	6.274	6.184	6.147
Lasten	12.907	14.497	16.001	14.271
Saldo	-6.658	-8.224	-9.817	-8.125

Overzicht mutaties

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Economie en vastgoed				
Reeds besloten:				
Stand Programmabegroting 2024-2027	-7.766	-7.410	-8.890	-7.224
<i>Begrotingswijzigingen t/m 1 juli 2024</i>				
Gemeentefonds - septembercirculaire 2023	-4	-4	-4	-4
ARB 1 - 2024	169	169	169	169
Kadernota 2024	-565	-560	-618	-536
Nog te besluiten voorstellen:				
<i>Moties</i>				
- Uitvoering motie Red de REV	-165			
- Dekking t.l.v. budget Binnenstad en Toerisme	165			
Nominale ontwikkeling	-410	-408	-406	-410
<i>Bestaand beleid</i>				
- Onderhoud vastgoed	-200			
- Vrijval voorziening voor groot onderhoud MPD (budgetneutraal)	2.000			
- Energiekosten	-72	-72	-72	-72
- Doorbelaste rente	176	111	26	-27
- Overig	-51	-51	-50	-50
Actualisering investeringsprogramma (herfasering)	16	2	30	30
<i>Bijsturingsmaatregelen</i>				
- Realistisch ramen o.b.v. rekeningresultaten	50			
Totaal - Economie en vastgoed	-6.658	-8.224	-9.817	-8.125

Toelichting op de mutaties

Kadernota 2024 (-/- € 565.000)

In de kadernota zijn voorstellen opgenomen voor evenementen, technische correctie Vastgoed, herhuisvesting Erfgoed Delft, instandhouding gemeentelijk vastgoed, vastgoedanalyse en de exploitatie St. Agathapleinplein (15e begrotingswijziging 2024).

Nog te besluiten voorstellen:

Uitvoering motie Red REV (-/- € 165.000) en Dekking t.l.v. budget Binnenstad en toerisme (€ 165.000)

Om meer werk te maken van economie en het programma betaalbare ruimte versneld uit te kunnen voeren, wordt binnen het programma Economie & Vastgoed geschoven met

middelen. Daardoor ontstaat incidenteel € 165.000 meer ruimte in 2025 om uitvoering te geven aan het programma.

Nominale ontwikkeling (-/- € 410.000)

De nominale ontwikkeling betreft de aanpassing van de budgetten aan het prijspeil voor 2025. Een nadere toelichting is opgenomen in het hoofdstuk Financiële positie.

Onderhoud Vastgoed (-/- € 200.000)

Het onderhoudsbeleid voor de gemeentelijke portefeuille gaat uit van sober en doelmatige instandhouding op basis van een objectieve conditiemeting. De objectieve conditiemetingen per pand zijn in 2023 geactualiseerd. De meerjarige onderhoudsbegroting wordt herijkt op basis van deze conditiemetingen. Op basis van de eerste cijfers is een onderhoudsplanning opgesteld waarvoor aanvullend € 200.000 benodigd om prijsstijgingen en de storingen op te kunnen vangen. Ook wordt gewerkt aan de nota Vastgoedbedrijfanalyse, eventuele financiële consequenties worden betrokken bij de Kadernota 2025.

Vrijval voorziening voor groot onderhoud MPD (budgetneutraal) (€ 2.000.000)

De middelen die gereserveerd zijn voor regulier onderhoud vallen vrij vanwege de renovatie en verschuiven naar de reserve Prinsenhof Delft (zie programma Financiën).

Energiekosten (-/- € 72.000)

In de Najaarsrapportage 2022 is een structureel budget gereserveerd voor de stijging van energiekosten (gas en electra). Het voorstel betreft de verdeling van de gereserveerde middelen over de programma's.

Doorbelaste rente (€ 176.000)

Dit betreft een correctie van de toegerekende rente. Het Besluit Begroting en Verantwoording schrijft voor dat rentekosten worden toegerekend aan de taakvelden. Hiermee ontstaat een beter inzicht in de kosten per taakveld en per programma. De rentelasten worden toegerekend aan de beleidsprogramma's op basis van een renteomslag (gemiddeld rentepercentage, zie paragraaf Financiering) en de waarde van de activa.

Overig (-/- € 51.000)

Dit betreft diverse financieel technische correcties zoals verschuivingen in de formatie en aanpassing kostenverdeelstaat.

Actualisering investeringsprogramma (herfasering) (€ 17.000)

Op basis van de realisatie in 2023 is het investeringsprogramma geactualiseerd. De mutatie betreft het effect voor de kapitaallasten. Tevens is de stelpost voor de verwachte realisatie van het totale investeringsprogramma geactualiseerd (zie programma Financiën - Stelposten).

Realistisch ramen o.b.v. rekeningresultaten (€ 50.000)

In de Kadernota 2024 zijn de positieve rekeningresultaten van de afgelopen jaren nader geanalyseerd en is voor de jaarlijks terugkerende positieve resultaten een beperkte verlaging (€ 2,35 miljoen) van de geraamde lasten in 2025 opgenomen. Het voorstel betreft de toedeling op programmaniveau.

Investerings

Investerings	Toegekend bedrag	Realisatie t/m 2023	Jaarschijf 2024 o.v.v. Fasering NJR24				
			2024	2025	2026	2027	2028
(bedragen × € 1.000)							
Economie en vastgoed			2024	2025	2026	2027	2028
Stadskantoor	300	-	300				
Herhuisvesting cultureel erfgoed	600	-	-	600			
Instandhouding gemeentelijk vastgoed (OD177)	60	-		60			
St. Agathaplein 4 ventilatie	150	-	75	75			
Inrichting Willem van Oranje	630	99	531				
Totaal	1.740	99	906	735	-	-	-

Toelichting op de investeringen

Herhuisvesting cultureel erfgoed (€ 600.000)

In verband met het aflopen van de huidige huurovereenkomst in 2026, is dit bedrag nodig om de toekomstige ruimte te kunnen verbouwen en inrichten voor de afdeling erfgoed.

Instandhouding gemeentelijk vastgoed (€ 60.000)

Voor het verduurzamen en het geschikt maken voor verhuur van Oude Delft 177 is een investering nodig van € 60.000.

Sint Agathaplein 4 ventilatie (€ 75.000)

Voor het aanbrengen van ventilatie op Sint Agathaplein 4 is een investering nodig. Het aanbrengen van ventilatie vergroot de gebruiksmogelijkheden van het gebouw. Deze is gestart in 2024 en wordt in 2025 afgerond.

Overige investeringen

De investeringen Willem van Oranje en Stadskantoor worden in 2024 afgerond.

ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN EN OVERHEAD

OVERHEAD

Algemeen

Om inzicht te geven in de totale kosten voor de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces hebben we een apart overzicht gemaakt van de overhead. Bij de programma's zijn de kosten van het primaire proces opgenomen.

De overhead bestaat uit:

- leidinggevenden primair proces (hiërarchisch): het betreft alle hiërarchisch leidinggevenden in het primaire proces (projectleiding valt hier buiten)
- financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie: het gaat om functies als controllers, financieel adviseurs en specialisten, planning & control, financiële verantwoording, administratieve organisatie, risicomangement, (EDP) auditing, interne kwaliteitszorg, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie
- P&O/HRM: salarisadministratie, P&O/HRM-advies, organisatie- en formatieadvies, ondersteuning ondernemingsraad, mobiliteitscentrum, coaching, leren en ontwikkelen, bedrijfsmaatschappelijk werk, arbeidsomstandigheden, recruitment, arbeidsvoorwaarden, HR-control
- Inkoop (inclusief aanbesteding en contractmanagement)
- Communicatie: interne en externe communicatie, met uitzondering van klantcommunicatie
- Juridische zaken: juridische medewerkers die op de bedrijfsvoeringsafdeling werken of belast zijn met een bedrijfsvoeringstaak op een afdeling
- Huisvestingskosten niet direct gerelateerd aan het primaire proces.

Zie voor verdere informatie de paragraaf Bedrijfsvoering.

Overzicht baten en lasten

Op basis van de hierboven beschreven afbakening bestaat de overhead uit de volgende posten:

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten	7.458	7.458	7.458	7.458
Lasten	54.039	52.873	52.902	52.476
Saldo	-46.582	-45.415	-45.445	-45.018

Specificatie overhead

(bedragen × 1.000)	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Directie	777	782	744	744
Bestuur en controlling	8.575	8.455	8.317	8.316
Management beleidsafdelingen	2.272	2.272	2.272	2.272
Gemeentelijke huisvesting	7.271	7.050	7.056	7.057
Interne dienstverlening	26.043	25.212	25.419	25.426
Gemeentebrede personele uitgaven	1.442	1.442	1.435	1.000
Riskmanagement en verzekering	202	202	202	203
Resultaat na bestemming	46.582	45.415	45.445	45.018

Overzicht mutaties

(bedragen × € 1.000)	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Overhead				
Reeds besloten:				
Stand Programmabegroting 2024-2027	-43.492	-43.111	-42.783	-42.434
Begrotingswijzigingen t/m 1 juli 2024				
Gemeentefonds - septembercirculaire 2024	-7	-7		
ARB 1 - 2024	212	212	212	212
Kadernota 2024	-239	-114	-114	-114
Nog te besluiten voorstellen:				
Gemeentefonds - meicirculaire 2024				
- Handelsregister (taakmutatie)	2	2	2	2
Nominale ontwikkeling	-1.697	-1.681	-1.671	-1.655
Bestaand beleid				
- Aframen stelpost Overhead - opslag extra projecturen		600	305	465
- Facilitaire kosten	-900	-900	-900	-900
- Energiekosten	506	506	506	506
- Doorbelaste rente	242	163	80	6
- Overig	-736	-736	-736	-736
Actualisering investeringsprogramma (herfasering)	-147	-348	-346	-370
Herfasering reserves en voorzieningen				
- HNK (budgetneutraal)	-325			
Totaal - Overhead	-46.582	-45.415	-45.445	-45.018

Toelichting op de mutaties

Kadernota 2024 (-/- € 239.000)

In de kadernota zijn voorstellen opgenomen voor wetgeving Europese informatiebeveiliging, stadskantoor en vastgoedanalyse (15e begrotingswijziging 2024).

Nog te besluiten voorstellen:

Nominale ontwikkeling (-/- € 1.697.000)

De nominale ontwikkeling betreft de aanpassing van de budgetten aan het prijspeil voor 2025. Een nadere toelichting is opgenomen in het hoofdstuk Financiële positie.

Aframen stelpost Overhead - opslag projecturen en Facilitaire kosten (-/- € 900.000)

Op meerdere beleidscyclus-momenten is melding gemaakt van overschrijding op de lasten

op het budget voor facilitaire kosten (zie Najaarsrapportage 2023 en Jaarstukken 2023).
Oorzaken voor de overschrijding zijn:

- Kostenstijging boven indexatie,
- Stijging gas en elektra,
- Kostenstijging naar aanleiding van volledige bezetting op het stadskantoor. Dit komt omdat er na een periode van vaker thuiswerken nu meer waarde gehecht wordt aan fysiek met elkaar samenwerken,
- Kostenstijging door groei van het aantal medewerkers binnen de organisatie.

In de Kadernota 2024 is incidenteel € 300.000 beschikbaar gesteld. Met het voorstel wordt het exploitatiebudget Facilitair structureel verhoogd voor de kosten van energiecontracten, bouwkundig onderhoud, onderhoud van de installaties, schoonmaak, beveiliging, catering en afvalverwerking. Omdat voor dit budget veel onzekerheden bestaan, wordt nader bezien wordt of de middelen toereikend zijn. Dekking is beschikbaar in de stelposten Overhead - opslag extra projecturen en Nominale ontwikkeling (zie programma Financiën).

Energiekosten (€ 506.000)

In de Najaarsrapportage 2022 is een structureel budget gereserveerd voor de stijging van energiekosten (gas en electra). Het voorstel betreft de verdeling van de gereserveerde middelen over de programma's.

Doorbelaste rente (€ 242.000)

Dit betreft een correctie van de toegerekende rente. Het Besluit Begroting en Verantwoording schrijft voor dat rentekosten worden toegerekend aan de taakvelden. Hiermee ontstaat een beter inzicht in de kosten per taakveld en per programma. De rentelasten worden toegerekend aan de beleidsprogramma's op basis van een renteomslag (gemiddeld rentepercentage, zie paragraaf Financiering) en de waarde van de activa.

Overig (-/- € 736.000)

Dit betreft diverse financieel technische correcties zoals verschuivingen in de formatie en aanpassing kostenverdeelstaat.

Actualisering investeringsprogramma (herfasering) (-/- € 147.000)

Op basis van de realisatie in 2023 is het investeringsprogramma geactualiseerd. De mutatie betreft het effect voor de kapitaallasten. Tevens is de stelpost voor de verwachte realisatie van het totale investeringsprogramma geactualiseerd (zie programma Financiën - Stelposten).

HNK (budgetneutraal) (-/- € 325.000)

In lijn met de succesvolle restyling van de lobby, zal in 2025 het vergadercentrum verder worden aangepast. Het gaat om het toepassen van groen, kleur, warmte en extra overlegplekken wat gaat bijdragen aan een inspirerende, moderne en sfeervolle werkomgeving en hiermee aansluit op de behoeften. Gedacht moet worden aan onder meer het vervangen van het tapijt, extra vergadermeubilair, houten lattenpanelen en extra groenvoorziening. Dekking is beschikbaar in de reserve Gemeentelijke huisvesting (zie programma Financiën).

Investeringsen

Investeringsen	Toegekend bedrag	Realisatie t/m 2023	Jaarschijf Fasering 2024 o.v.v. NJR24					
			2024	2025	2026	2027	2028	2029
(bedragen × € 1.000)								
Overhead			2024	2025	2026	2027	2028	2029
Het nieuwe kantoor (HNK)	3.012	2.643	100	135	134			
ICT Investeringsen	13.925	2.316	984	1.058	1.600	6.747	1.220	1.220
IT-vergaderfaciliteiten	80	56	20					
Totaal	17.017	5.015	1.104	1.193	1.734	6.747	1.220	1.220

* Investeringsen vetgedrukt, zijn gewijzigde investeringens. Zie hoofdstuk Investeringsen, onder financiële begroting meerjarenbeeld.

Toelichting op Investeringsen

Het nieuwe kantoor (HNK) (€ 135.000)

Een nieuwe planning van het bestedingsritme heeft geleid tot een herverdeling van de investeringsgeldens voor het HNK voor wat betreft de jaren 2024, 2025 en 2026.

ICT Investeringsen (€ 1.058.000)

We bieden alle medewerkers de mogelijkheid om plaats- en tijdsafhankelijk te werken. Daarbij hebben we een moderne softwareomgeving nodig. De investeringens in de ICT hangen samen met deze moderne ICT-omgeving en hebben betrekking op geplande gemeentebrede vervangingsinvesteringens voor voornamelijk hard- en software. Op basis van de verwachte uitgaven en lopende aanbestedingsprocedures stellen we meerjarenplanning jaarlijks bij.

Doorberekening Overhead

Na de herziening van het Besluit Begroting en Verantwoording voor gemeentens (BBV) in 2017 nemen we de overheadkosten apart op en vindt geen doorberekening meer plaats naar de taakvelden. Daarmee vervalt de mogelijkheid om integrale kostprijzens in beeld te brengen op basis van de administratie van de baten en lasten per taakveld in de begroting en jaarstukken. Om die reden berekenen we nu de integrale kostprijzens extracomptabel. Extracomptabel is het verwerken van (financiële) gegevens buiten de financiële administratie om. Daarbij houden we rekening met de overheadkosten die kunnen worden toegerekend aan gesloten circuits, investeringens, grondexploitaties, projecten en tarieven. Dit is de grondslag voor de berekening van de overheadkosten voor de tarieven van de taakvelden Reiniging en Riolering en de overheadkosten per fte en per uur, conform de uitgangspunten van de Financiële verordening.

Overhead o.b.v. artikel 12 van de Financiële verordening							Bedragen x € 1.000
Totale gemeentelijke lasten							
Specificatie gemeentelijke lasten voor de berekening:							
Overhead						46.382	
Reiniging (excl. kwijtschelding)						14.794	
Riolering (excl. kwijtschelding)						11.212	
Lasten overige taakvelden						428.319	
Totaal						500.707	
Gemeentelijk lasten exclusief overhead							454.325
Berekening grondslag Reiniging en Riolering				Bruto grondslag en correctie		Netto grondslag overhead	
Totale lasten Reiniging (incl kwijtschelding)				16.216			
Aandeel Avalex				13.650	-	-	
Grondslag Reiniging -/- Avalex						2.566	
Grondslag Riolering (incl. kwijtschelding)						11.469	
Berekening aandeel overhead Reiniging en Riolering	Grondslag	X	Overhead	/	Lasten (excl. overhead)	Aandeel overhead	
Aandeel overhead Reiniging -/- Avalex	2.566	x	46.382	/	454.325	262	
Aandeel overhead Riolering	11.469	x	46.382	/	454.325	1.171	
Aandeel overhead overige tarieven (op basis van personeelsomvang):			Overhead		Te verdelen overhead		
Overhead			46.382				
Aandeel Reiniging -/- Avalex		262					
Aandeel Riolering		1.171					
			+/+				
				1.433	-	-	
Aandeel overhead voor de overige tarieven						44.949	
Berekening personeelsomvang waaraan overhead kan worden toegerekend		Aantal FTE					
Totale personeelsomvang		910					
Personeelsomvang overhead		312 -/-					
Personeelsomvang waaraan overhead kan worden toegerekend		598					
Aandeel overhead per FTE of per productief uur	Te verdelen overhead	/	Aantal FTE / productief uur	0	Aandeel overhead		
Aandeel overhead voor de overige tarieven	44.949		598		75		
Aantal uur volgens handboek basisprincipes			1330		56 (in euro's)		

FINANCIËN

Algemeen

Het programma Financiën betreft algemene dekkingsmiddelen en omvat de lasten en baten voor de Lokale heffingen, Algemene uitkering, Dividend, Financieringsfunctie, (Treasury), Deelnemingen, Onvoorzien, Overige algemene dekkingsmiddelen en Heffing vennootschapsbelasting. Bij het programma Financiën zijn ook de onttrekkingen en toevoegingen aan reserves opgenomen.

Overzicht baten en lasten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten	340.637	327.949	329.031	332.002
Lasten	9.118	6.798	4.857	3.557
Onttrekkingen	-28.976	-13.182	-10.454	-6.530
Stortingen	28.055	5.635	4.885	3.906
Saldo	332.441	328.699	329.744	331.069

Algemene dekkingsmiddelen

(bedragen x 1.000)	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Lokale heffingen	40.267	40.257	40.463	40.159
Algemene uitkering	291.991	280.509	282.861	286.293
Dividend	1.693	1.893	1.893	2.293
Saldo financieringsfunctie	211	-33	196	309
Deelnemingen	-13	-26	-44	-52
Onvoorzien	-100	-100	-100	-100
Overige Algemene dekkingsmiddelen	-2.425	-1.245	-992	-355
Heffing vennootschapsbelasting	-107	-104	-102	-102
Saldo van baten en lasten	331.520	321.151	324.175	328.445
Onttrekkingen reserves	28.976	13.182	10.454	6.530
Toevoegingen reserves	-28.055	-5.634	-4.885	-3.906
Toevoegingen onttrekkingen reserves	921	7.548	5.569	2.624
Resultaat na bestemming	332.441	328.699	329.744	331.069

Toelichting op de begroting

Lokale heffingen

In deze post zijn de opbrengsten en beheerkosten opgenomen van de lokale heffingen zoals de onroerendezaakbelasting (OZB), toeristenbelasting, reclamegelden en de beheerskosten van de Regionale Belasting Groep (RBG).

Algemene uitkering (Gemeentefonds)

Het betreft hier de uitkering uit het gemeentefonds (algemene uitkering, decentralisatie-uitkeringen, integratie-uitkeringen) op basis van de meicirculaire 2024.

Dividend

De gemeente ontvangt dividend van Stedin, Evides en de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG).

Saldo Financieringsfunctie

Dit betreft het saldo van de te betalen rente, te ontvangen rente en de toegerekende rente aan de taakvelden.

Deelnemingen

Dit is het saldo van de consolidatie van de niet-overheidstaken van Werkse!.

Onvoorzien

De post Onvoorzien is bedoeld voor tegenvallers die onvoorzien, onontkoombaar en onuitstelbaar zijn. Als de tegenvaller structureel is, moet deze in het volgende begrotingsjaar op een andere wijze gedekt worden.

Overige algemene dekkingsmiddelen

Hier is een aantal stelposten geraamd, onder meer voor de areaaluitbreiding.

Overzicht mutaties

(bedragen × € 1.000)

Begroting 2025 Raming 2026 Raming 2027 Raming 2028

Financiën
Reeds besloten:

Stand Programmabegroting 2024-2027 310.857 302.263 300.027 297.558

Begrotingswijzigingen t/m 1 juli 2024

Gemeentefonds - septembercirculaire 2023 313 356 4.378 7.938

Gemeentefonds - decembercirculaire 2024 2.232 2.154 2.309 2.468

ARB 1 - 2024 -74 -74 -74 -74

Kadernota 2024 2.227 2.448 2.136 2.147

Nog te besluiten voorstellen:
Gemeentefonds - meicirculaire 2024

- AU/DU/IU 10.671 18.361 18.399 18.565

- Stelpost Nominale ontwikkeling 2026 -1.144 -1.021 -910

- Aframen stelpost LPO 463 619 563 652

- Aframen stelpost Jeugdzorg (Rutte IV) -2.192

- Ophogen stelpost BCF 500 500 500 500

- Nationaal actieplan dakloosheid (DU) (storting reserve MO/BW) -379 -379 -379 -379

- Beschermd Wonen (IU Sociaal domein) (storting reserve MO/BW) -1.081 -1.081 -1.081 -1.081

Nominale ontwikkeling 860 856 869 906

Bestaand beleid

- Onttrekking reservering Delft-West (t.b.v. Financiële winkel) 200

- Vrijval stelpost LPO 827 300 595 435

- Rentelasten en -baten 1.435 1.148 1.176 1.930

- Dividend 611 -71 363 -185

- Doorbelaste rente -2.117 -1.444 -337 402

- Overig 203 306 202 92

Sociaal domein

- Stelpost Jeugdzorg (arbitrage) 170

Actualisering investeringsprogramma (herfasering) 5 -605 934 424

Herfasering reserves en voorzieningen

- Museum Prinsenhof Delft (2025 budgetneutraal) -2.000 -255

- Warmtepomp (budgetneutraal) 4.000

- HNK (budgetneutraal) 325

- Sportvelden (budgetneutraal) -418

Woonlasten

- Areaaluitbreiding 185 185 185 185

Bijsturingsmaatregelen

- Realistisch ramen o.b.v. rekeningresultaten 70

- Incidentele dekking Algemene reserve 8.300

Totaal - Financiën 332.441 328.699 329.744 331.069
Toelichting op de mutaties
Kadernota 2024 (€ 2,227 miljoen)

In de kadernota zijn voorstellen opgenomen voor onttrekkingen aan reserves voor energietransitie (zie programma Duurzame stad), dienstverlening (zie programma Stad en bestuur), betaalbare koopwoningen (zie programma Goed wonen) en voorstellen voor de opgaven Delft-West (zie programma's Duurzame stad, Gezonde en sociale stad, Samenleven, onderwijs en cultuur) en IDD (zie programma's Goed wonen, Samenleven, onderwijs en cultuur). Stortingen in reserves zijn gedaan voor inflatiecorrectie van investeringen (reserve Beleid en uitvoering), onderwijshuisvesting (reserve Onderwijshuisvesting) en transitie sociaal domein (reserve Sociaal domein). Daarnaast zijn in dit programma voorstellen gedaan voor meerkosten cao gemeenten, inzet reservering

loon- en prijsontwikkeling (diverse programma's) en reservering areaal (zie programma Schone en veilige stad), correctie storting reserve Stad, actualisering rente en dividend, correctie RBG-BTW, wijziging parkeerverordening en herstelplan (medegebruik stadskantoor) (15e begrotingswijziging 2024).

Nog te besluiten voorstellen:

AU/DI/IU (meicirculaire 2024) (€ 10,671 miljoen)

De Algemene Uitkering (AU), Decentralisatie-uitkeringen (DU) en Integratie-uitkeringen (IU) uit het gemeentefonds zijn geactualiseerd in de meicirculaire 2024. De financiële ruimte is in hoofdzaak ingezet voor loon- en prijsontwikkeling en budgetaanpassingen als gevolg van taakmutaties en wijzigingen in decentralisatie- en integratie-uitkeringen.

Stelpost Nominale ontwikkeling 2026

Door het vervroegen van de bbp-systematiek in de meicirculaire 2024 is de groei van het gemeentefonds lager dan in de Miljoenennota 2024. De impact van de vervroeging wordt tot en met 2029 gecompenseerd door het Rijk. Deze ruimte vanaf 2026 wordt gereserveerd als dekking voor nominale ontwikkeling in de Programmabegroting 2026-2029.

Aframen stelpost LPO (€ 463.000)

In de septembercirculaire 2023 is een inflatiecorrectie voor 2024 verwerkt op basis van de Macro Economische Verkenningen. Hierdoor ontstond financiële ruimte die is gereserveerd in een stelpost. In de meicirculaire 2024 is de definitieve vaststelling van de inflatie opgenomen op basis van het Centraal Economisch Plan. Omdat de inflatie is gedaald ontstaat een nadeel dat kan worden gecompenseerd door verlaging van de stelpost.

Aframen stelpost Jeugdzorg (Rutte IV) (-/- € 2,192 miljoen)

In het coalitieakkoord van het kabinet Rutte IV is een extra taakstelling voor de jeugdzorg opgenomen (2025 e.v. € 500 miljoen). Afsproken is dat de taakstelling kon worden ingevuld door nader te treffen maatregelen waarvoor het Rijk garant stond. Omdat landelijk het uitvoering geven aan deze maatregelen (i.c. eigen bijdragen) niet tijdig is gelukt, vervalt de taakstelling in 2025. Dit geldt nu ook voor de stelpost Lagere uitgaven jeugdzorg die hiervoor geraamd is.

Ophogen stelpost BCF (€ 500.000)

De structurele ruimte onder het plafond BTW CompensatieFonds (BCF) wordt bepaald door de afrekening over het afgelopen jaar. Na de definitieve afrekening in de meicirculaire is er ruimte voor ophoging van de stelpost.

Nationaal actieplan dakloosheid (DU) (storting reserve MO/BW) (-/- € 379.000)

Vanaf 2024 wordt structureel € 55 miljoen aan het gemeentefonds toegevoegd en verstrekt aan centrumgemeenten Maatschappelijke Opvang/Beschermd Wonen via de decentralisatieuitkering Nationaal Actieplan Dakloosheid. De middelen worden gestort in de reserve Maatschappelijke Opvang-Beschermd Wonen. In overleg met regiogemeenten wordt nader bezien wat op basis van het meerjarig beeld nodig is en vervolgens wordt bij volgende cyclusdocumenten het benodigde budget inclusief juiste fasering verwerkt.

Beschermd Wonen (IU Sociaal domein) (storting reserve MO/BW) (-/- € 1,081 miljoen)

De omvang van de integratie-uitkering Beschermd wonen wijzigt als gevolg van de toekenning van de loon- en prijsbijstelling 2024. De middelen worden gestort in de reserve Maatschappelijke Opvang-Beschermd Wonen. De middelen worden gestort in de reserve Maatschappelijke Opvang-Beschermd Wonen. In overleg met regiogemeenten wordt nader

bezien wat op basis van het meerjarig beeld nodig is en vervolgens wordt bij volgende cyclusdocumenten het benodigde budget inclusief juiste fasering verwerkt.

Nominale ontwikkeling (€ 860.000)

De stelpost voor nominale ontwikkeling binnen de uitkering uit het gemeentefonds wordt benut om de budgetten binnen programma's aan te passen aan het prijspeil voor 2025.

Onttrekking reservering Delft-West (t.b.v. Financiële winkel) (€ 200.000)

Dit betreft de dekking uit de reservering voor Delft-West voor de uitbreiding van taken van de Financiële winkel (zie programma's Werk en inkomen en Stad en bestuur).

Vrijval stelpost LPO (€ 827.000)

In de septembercirculaire 2023 is een inflatiecorrectie voor 2024 verwerkt op basis van de Macro Economische Verkenningen. Hierdoor ontstond financiële ruimte die is gereserveerd in een stelpost. Het restant van de stelpost valt vrij waardoor compensatie ontstaat voor de extra kosten Facilitair (zie programma Overhead).

Rentelasten en -baten (€ 1,435 miljoen)

De raming van de rentelasten en -baten is geactualiseerd. Hierdoor ontstaat een voordeel in het begrotings- en meerjarenbeeld.

Dividend (€ 611.000)

De raming van de dividenduitkeringen is geactualiseerd.

Doorbelaste rente (-/- € 2,117 miljoen)

Dit betreft een correctie van de toegerekende rente. Het Besluit Begroting en Verantwoording schrijft voor dat rentekosten worden toegerekend aan de taakvelden. Hiermee ontstaat een beter inzicht in de kosten per taakveld en per programma. De rentelasten worden toegerekend aan de beleidsprogramma's op basis van een renteomslag (gemiddeld rentepercentage, zie paragraaf Financiering) en de waarde van de activa.

Overig (€ 201.000)

Dit betreft de dekking uit de reserve Beleid en uitvoering - Isolatieplan voor het amendement Investeer in een energiezuinig Delft (1 februari 2024) waarmee het voorstel Besteding middelen energietoeslag is gewijzigd. Tevens is hier de cofinanciering van de gehonoreerde aanvraag uit het Volkshuisvestingsfonds voor de Multatulibuurt verwerkt (zie programma Duurzame stad). De voorstellen zijn budgetneutraal. Tevens zijn diverse financieel technische correcties verwerkt zoals verschuivingen in de formatie en aanpassing kostenverdeelstaat.

Stelpost Jeugdzorg (arbitrage)

Omdat de compensatie die gemeenten ontvangen voor de kosten van de jeugdzorg incidenteel in de meicirculaire wordt opgenomen, is voor het meerjarige voordeel een stelpost geraamd. De stelpost is aangepast aan de wijziging in de richtlijn voor de raming van de extra middelen van de provincie.

Actualisering investeringsprogramma (herfasering)

Op basis van de realisatie in 2023 is het investeringsprogramma geactualiseerd. De mutatie betreft het effect voor de kapitaallasten. Tevens is de stelpost voor de verwachte realisatie van het totale investeringsprogramma geactualiseerd (zie programma Financiën - Stelposten).

Museum Prinsenhof (2025 budgetneutraal) (-/- € 2,0 miljoen)

De middelen vallen vrij in de voorziening (zie programma Economie en vastgoed) en worden toegevoegd aan de reserve Prinsenhof Delft .

Warmtepomp (budgetneutraal)

Dit betreft de dekking van de bijdrage van € 4 miljoen uit het Fonds Delft 2040 voor de overdimensionering van de Warmtepompcentrale ten behoeve van toekomstige aansluitingen in de wijken Voorhof en Buitenhof (zie programma Duurzame stad).

HNK (budgetneutraal)

Dit betreft de dekking van het budget voor het stadskantoor (zie programma Overhead) dat beschikbaar is in de reserve Gemeentelijke huisvesting .

Sportvelden (budgetneutraal)

Dit betreft de toevoeging van middelen aan de voorziening die niet benodigd zijn voor het geactualiseerde onderhoudsplan voor sportvelden (zie programma Samenleven, onderwijs en cultuur).

Areaaluitbreiding (€ 185.000)

als gevolg van de stijging van het aantal woningen groeit het areaal en ontstaat een meeropbrengst OZB.

Realistisch ramen o.b.v. rekeningresultaten (€ 70.000)

In de Kadernota 2024 zijn de positieve rekeningresultaten van de afgelopen jaren nader geanalyseerd en is voor de jaarlijks terugkerende positieve resultaten een beperkte verlaging (€ 2,35 miljoen) van de geraamde lasten in 2025 opgenomen. Het voorstel betreft de toedeling op programmaniveau.

Incidentele dekking Algemene reserve (€ 8.300.000)

In de Kadernota 2024 is een bijdrage uit de incidentele dekkingsmiddelen (Algemene reserve) verwerkt om te komen tot een sluitend begrotingsaldo.

Stortingen en onttrekkingen (bestemmings-)reserves

(bedragen × 1.000)	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Algemene reserve Weerstandscapaciteit	7.507	15.645	18.444	3.073	4.007	1.459
Egalisatiereserve						
Omgevingsvergunningen						
Reserve Automatiseringsmiddelen	50	75	400	400	150	150
Reserve Beleid en Uitvoering	20.692	5.907	477	352	352	242
Reserve Corona-maatregelen	436	4.057				
Reserve Dekking Kapitaallasten	744	1.319	2.074	2.218	3.469	3.491
Reserve Delfts Erfgoed	259					
Reserve DUVO		250	200			
Reserve Energie in de wijken		441	98	98	98	98
Reserve Gemeentelijke Huisvesting	82		325			
Reserve Investeringsplan	191	59				
Reserve Kostenverhaal		25	25			
Reserve Maatschappelijke Voorzieningen	75	125				
Reserve MO/BW/Begeleiding	1.000	2.260	1.800			
Reserve Onderwijshuisvesting	1.336	546	516	412	412	412
Reserve Openbare Ruimte	573	1.000	1.000	1.000	630	
Reserve Project Prinsenhof	1.924					
Reserve Reiniging						
Reserve Riolering						
Reserve Schieoevers	1.575	2.467	1.555	1.073	781	552
Reserve Sociaal domein	1.712	832	750			
Reserve Stad	822	7.027	757	4.000		
Reserve Transitiefonds						
Reserve VAK						
Reserve Vastgoed	4.385					
Reserve Voorbereidingskosten FD 2040	125	125	125	125	125	125
Reserve WGA-ERD	130	430	430	430	430	
Onttrekkingen reserves	43.618		28.976	13.181	10.454	6.529
Algemene reserve Weerstandscapaciteit	16.204	26.266	18.375			321
Reserve Automatiseringsmiddelen	565					
Reserve Beleid en Uitvoering	11.922	110				
Reserve Corona-maatregelen	44					
Reserve Dekking Kapitaallasten	13.127	1.390				
Reserve Delfts Erfgoed	72	184	72	72	72	72
Reserve DUVO	434	250				
Reserve Energie in de wijken	5.500	543				
Reserve Investeringsplan		2.000	1.400	1.300	1.300	
Reserve Kostenverhaal		1.000	1.000			
Reserve MO/BW/Begeleiding	5.000	830	1.460	1.460	1.460	1.460
Reserve Onderwijshuisvesting	1.213	512	512	467	467	467
Reserve Openbare Ruimte	900	900	900			
Reserve Project Prinsenhof	330	255	2.255	255	255	255
Reserve Schieoevers	6.478	1.214				
Reserve Sociaal domein	1.378	1.500	750	750		
Reserve Stad	900	900	900	900	900	900
Reserve Vastgoed						
Reserve Werkse!	223					
Reserve WGA-ERD	430	430	430	430	430	430
Toevoegingen reserves	64.720	38.284	28.054	5.634	4.884	3.905
Saldo onttrekkingen en toevoegingen	-21.102	-38.284	922	7.547	5.570	2.624

Toelichting op stortingen en onttrekkingen reserves

In bovenstaande tabel zijn de mutaties opgenomen van de Algemene reserve en de bestemmingsreserves.

In de Programmabegroting 2025-2028 wordt ongeveer € 23,8 miljoen toegevoegd aan de bestemmingsreserves, de voorgenomen bestedingen bedragen circa € 32 miljoen. Hiermee wijzigt de omvang van de bestemmingsreserves met € 8,2 miljoen.

De ontwikkeling van de Algemene reserve Weerstandscapaciteit is toegelicht in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Stelposten (reserveringen)

(bedragen × € 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028
Stelposten					
Areaaluitbreiding gebiedsontwikkeling, ID, KCC		924	736	693	634
Nominale ontwikkeling			1.144	1.021	910
Ruimte onder BCF-plafond	1.500	2.000	2.000	2.000	2.000
Jeugdzorg (arbitrage)			1.245	925	1.096
Jeugdzorg (taakstelling Rutte IV)			2.192	2.240	2.240
Hervormingsagenda Jeugd			3.000	3.336	3.336
Kapitaallasten	550	250	650	1.500	2.000
Totaal	2.050	3.174	10.967	11.715	12.217

Toelichting stelposten (reserveringen)

Areaaluitbreiding gebiedsontwikkeling, Interne dienstverlening en KCC

Voor de kosten van areaaluitbreiding (als gevolg van groei van de stad) is een budget gereserveerd waarvoor jaarlijks een actueel bestedingsvoorstel wordt voorgelegd (zie paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen). De concrete besteding betreft onderhoud van de openbare ruimte, toezicht & handhaving, interne dienstverlening en het Klant Contact Centrum (KCC).

Nominale ontwikkeling

In de meicirculaire 2024 is de nieuwe financieringssysteem van gemeenten vervroegd naar 2024. Voor de positieve volumeontwikkeling en de negatieve prijsontwikkeling is meerjarig compensatie ontvangen. De compensatie voor de prijsontwikkeling vanaf 2026 is gereserveerd ten behoeve van de prijspeeraanpassing in de Programmabegroting 2026-2029.

Ruimte onder BCF-plafond

De onderschrijding van de declaraties ten laste van het BTW Compensatie Fonds (BCF) ten opzichte van de totale omvang van het fonds ('het plafond'), wordt jaarlijks toegevoegd aan het gemeentefonds. Hierop vooruitlopend is een stelpost geraamd.

Jeugdzorg (arbitrage)

Voor de stelpost Extra middelen jeugdzorg (arbitrage) zijn in de meicirculaire 2023 daadwerkelijk middelen ontvangen voor 2024 en 2025. De stelpost geldt vanaf 2026 en is Vanaf in 2028 is de stelpost aangepast aan de vernieuwde richtlijn voor het financieel toezicht door de provincie.

Jeugdzorg (taakstelling Rutte IV)

In het regeerakkoord van het (demissionaire) kabinet Rutte IV is een (extra) taakstelling voor de jeugdzorg opgenomen (€ 500 miljoen in 2025 en in 2026 en vanaf 2027 € 511 miljoen structureel). Nadat is afgesproken dat het Rijk garant staat voor de invulling van de

taakstelling, is een stelpost geraamd voor de lagere lasten die het gevolg van de bijbehorende (wettelijke) maatregelen. In deze begroting is de stelpost aangepast aan de richtlijn voor het financieel toezicht door de provincie. Omdat in de Voorjaarsnota 2024 van het Rijk de taakstelling voor 2025 is geschrapt, is ook de stelpost voor dat jaar geschrapt.

Kapitaallasten

Het anticiperen op een lagere realisatie van de investeringen dan geraamd, leidt tot een stelpost die wordt ingevuld door lagere kapitaallasten.

PARAGRAFEN

WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING

Weerstandsvermogen en financiële positie

Het Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de ratio van de *beschikbare* weerstandscapaciteit en de *benodigde* weerstandscapaciteit.

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de volgende middelen en mogelijkheden om onverwachte en substantiële kosten te dekken, die niet zijn opgenomen in de begroting:

- Incidentele weerstandscapaciteit: dit is het saldo van de Algemene reserve en bedraagt eind 2025 ruim € 95 miljoen. Dit totaal is exclusief het saldo van de buffer die vorig jaar is ingesteld voor onder meer cofinanciering en nieuw beleid. De nadere toelichting op de Algemene reserve en de financiële ruimte op basis van incidentele dekkingsmiddelen volgt hieronder.
- Structurele weerstandscapaciteit: dit betreft de post Onvoorzien (€ 100.000) en onbenutte belastingcapaciteit. De post Onvoorzien is structureel beschikbaar voor incidentele tegenvallers die onvoorzien, onontkoombaar en onuitstelbaar zijn. Als de tegenvaller toch structureel is, dan moet deze in het volgende begrotingsjaar op een andere wijze worden gedekt. De onbenutte belastingcapaciteit voor onroerendezaakbelasting (OZB), afvalstoffen- en rioolheffingen is gelijk aan de belastingheffing die nog kan plaatsvinden tot het niveau dat een gemeente moet heffen om voor toelating van een artikel 12-aanvraag in aanmerking te komen of totdat 100% kostendekkendheid is gerealiseerd. Voor Delft is de onbenutte belastingcapaciteit circa € 2,1 miljoen.

De *benodigde* weerstandscapaciteit is afhankelijk van de aard, kans van optreden en de omvang van de risico's waarmee de gemeente wordt geconfronteerd. De optelling van de risico's is € 42,8 miljoen (zie het risicoprofiel voor het actuele overzicht van de risico's).

Het weerstandsvermogen wordt bepaald door de verhouding tussen de beschikbare weerstand (2025: € 76,9 miljoen) en benodigde weerstand (€ 42,8 miljoen). In 2025 is de score van 1,79 als 'ruim voldoende ($1,4 < wv < 2,0$)' te karakteriseren. Na aftrek van de benodigde weerstandscapaciteit is de vrij besteedbare ruimte € 33,7 miljoen. Deze ruimte is betrokken bij de incidentele dekkingsmiddelen.

Algemene Reserve

De Algemene reserve is eind 2024 in totaal € 95,15 miljoen en daalt naar € 84,35 miljoen in 2028. Hierna is een actueel overzicht opgenomen van de ontwikkeling van de Algemene reserve voor de jaren 2024-2028.

De ontwikkeling van het saldo van de Algemene reserve van 2024 naar 2028 wordt in hoofdzaak bepaald door toevoegingen aan en inzet van de buffer (per saldo +/- € 2,2 miljoen), de toevoeging van het saldo van bestemmingsreserve Maatregelen coronacrisis (+ € 4,056 miljoen) en de oormerking van middelen voor uitvoering van motie Herbestemming van middelen voor de uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan (IHP) Cultuur Delft (-/- € 3 miljoen) (Kadernota 2024). Overige mutaties zijn het gevolg van eerder genomen besluiten (o.a. uitvoering Herstelplan, onderwijshuisvesting, amendement, bijdrage Laga).

Algemene reserve	Bedragen x 1.000	2024	2025	2026	2027	2028
Beginsaldo		83.098	95.151	91.932	88.959	85.119
Jaarstukken 2023						
Resultaat		7.336				
Bestemming resultaat (voorstellen)		-2.499				
Buffer						
Buffer		14.450	17.950			
Inzet Delft-West en IDD (KN 2023, Njr. 2023, Jaarstukken 2023)		-195	-627	-150		
Inzet Delft-West en IDD (PB 2024-2027)		-2.369	-940	-940	-2.540	
Inzet Delft-West incl. aanvraag VHV fonds en regiodeal (KN 2024)		-237	-237	-26		
Inzet IDD (KN 2024)		-449	-1.751	-1.300	-1.300	-769
Inzet Delft-West en IDD (PB 2025-2028)		102	-230	-273		
Begrotingssaldo 2024-2025 (PB 2024-2027)		-9.000	-6.100			
Begrotingssaldo 2024-2025 (KN 2024)		3.000	-8.300			
Overig						
Smart Makers Delft		-232				
Compensatie dividend Eneco/Stedin/BNG (Herstelplan)		-513				
Incidentele voorstellen t.l.v. AR (Herstelplan)						
Units SIC		425	425			
OHV - huur Karrepad		-167	-167	-167		
ISK		-538	-125			
Amendement 6.1.A Volwassenenfonds Sport & Recreatie		-117	-117	-117		
Werkse!		-600				
motie IHP Cultuur			-3.000			
Nieuw Haven: bijdrage Laga (B&W 240702)		-400				
Vrijval bestemmingsreserve Maatregelen coronacrisis		4.056				
		95.151	91.932	88.959	85.119	84.350
<i>w.v. buffer (incl. inzet voor Delft-West, IDD en begotingssaldi)</i>		<i>15.270</i>	<i>15.035</i>	<i>12.346</i>	<i>8.506</i>	<i>7.737</i>
<i>w.v. overig (inclusief restant Eneco)</i>		<i>79.881</i>	<i>76.897</i>	<i>76.613</i>	<i>76.613</i>	<i>76.613</i>

Incidentele Dekkingsmiddelen

In de Kadernota 2023 is de keuze gemaakt om incidentele dekkingsmiddelen te gebruiken voor bestuurlijke prioriteiten (nieuw beleid, basis op orde), cofinanciering en voor reserveringen voor Delft-West, Innovatiedistrict Delft, Prinsenhof en de Gelatinebrug. Samen met de toegezegde en/of al ontvangen extra middelen van het Rijk voor onze woningbouwopgave, infrastructuur en openbare ruimte, voor de sociale opgave in Delft-West en de energietransitie is hiermee het fundament gelegd om stevig te investeren in de stad.

De incidentele dekkingsmiddelen zijn beschikbaar in de reserves, met name de Algemene reserve (buffer, vrije ruimte na aftrek risicoprofiel), de reserve Stad (vrij besteedbare ruimte Fonds Delft 2040) en de vrijval van de bestemmingsreserve Maatregelen coronacrisis.

Hierna volgt een actueel overzicht van het voorstel in de Kadernota 2023 en de actuele situatie in de Programmabegroting 2025-2028.

Incidentele dekkingsmiddelen					(bedragen x € 1.000)
Financiële ruimte	KN 2023	PB 2024-2027	KN 2024	PB 2024-2027	
Algemene reserve					
- Buffer	43.100	19.507	8.138	7.737	Af: inzet Delft-West en IDD
- Vrij besteedbare ruimte	27.097	29.503	25.810	33.756	Motie IHP Cultuur, Laga, risicoprofiel
Reserve Maatregelen coronacrisis	3.727	3.727	4.056		- Saldo overgeheveld naar Algemene reserve
Reserve Stad (FD 2040)					
- Bestedingsruimte	22.467	22.467	18.467	18.467	
- Revolverend	pm	pm	pm	pm	
	96.391	75.204	56.471	59.960	
Inzet					
1. Cofinanciering	-26.350	-26.350	-14.550	-14.550	
2. Opgave Delft-West	-10.000	-3.938	-2.857	-2.488	Af: inzet 2024-2028
3. IDD (Delft Zuid Oost)	-8.000	-5.569	-	-	
4. Museum Prinsenhof	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	
5. Gelatinebrug	-8.000	-8.000	-8.000	-8.000	
6. Begrotingssaldo 2024-2025	-24.000	-9.900	-4.600	-4.600	
	-86.350	-63.757	-40.007	-39.638	
Saldo incidentele ruimte	10.041	11.447	16.464	20.322	

De buffer is onderdeel van de Algemene reserve en daalt door de verwerking van concrete bestedingsvoorstellen Delft-West (-/- € 7 miljoen) en Innovatiedistrict Delft (-/- € 8 miljoen) en door de compensatie van negatieve begrotingssaldi in 2024 en 2025 (€ 20,4 miljoen).

De vrij besteedbare ruimte is gedaald door de dekking voor ISK, het amendement Volwassenenfondsen Sport & Recreatie, de bijdrage aan Laga en de motie Herbestemmen middelen IHP Cultuur (-/- € 4,4 miljoen) en toegenomen door de effecten van de Jaarstukken 2023 (+ € 4,8 miljoen), toevoeging van het saldo van de bestemmingsreserve Maatregelen coronacrisis (+ € 4,056 miljoen) en de actualisering van het risicoprofiel (+ € 2,2 miljoen).

De reserveringen voor cofinanciering, Delft-West en Innovatiedistrict Delft dalen omdat in de begroting concrete bestedingsvoorstellen zijn opgenomen ten laste van de oorspronkelijke reserveringen. De reservering voor het nadelige begrotingssaldo is in de Programmabegroting 2024-2027 en de Kadernota 2024 ingezet voor de tekorten in 2024 en 2025.

EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van de inkomende en de uitgaande geldstromen die samenhangen met transacties en investeringen in een bepaalde periode, overeenkomstig de voorschriften van de EU. Het EMU-saldo geeft aan met welk bedrag de schuldpositie van een gemeente in een bepaalde periode is gemuteerd (een nadelig saldo betekent een afname van het eigen vermogen en een toename van de schuld). Conform deze voorschriften is het beeld van het EMU-saldo van de gemeente Delft als volgt:

(bedragen × 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028
EMU saldo					
Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	-5.540	-862	-	-9.766	-2.549
			11.635		
Mutatie (im)materiële vaste activa (investeringen +/-)	15.320	43.313	33.779	37.151	42.085
Mutatie voorzieningen	1	4.480	-	-1.175	-2.094
			11.076		
Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	1.140	-3.148	-	437	5.318
Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	-	-	-	-	-
Berekend EMU-saldo	-	-	-	-	-
	21.999	36.547	56.490	48.529	52.046

Het EMU-saldo is in alle jaren negatief. Dit betekent dat op kasbasis de uitgaven hoger zijn dan de inkomsten bij de gemeente Delft. Uitgaven aan investeringen zijn hiervoor de belangrijkste verklarende factor. Met het EMU-saldo is rekening gehouden in de financieringsbehoefte van de gemeente. In het bestuurlijk overleg tussen Rijk, provincie, gemeenten en waterschappen (18 januari 2013 en 14 september 2015) is afgesproken dat er geen sturingsmaatregelen door het Rijk op basis van EMU-saldo en geen referentiewaarden op het individueel niveau van de decentrale overheden meer worden bepaald. Op basis van eerder bepaalde referentiewaarden zou het EMU-saldo in 2024 € 23,6 miljoen negatief mogen zijn (bron: decembercirculaire 2023).

Meerjarige balans

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor dat gemeenten een meerjarige balans moeten opstellen voor het begrotingsjaar en de drie volgende jaren. Dit is gebeurd op basis van de Jaarstukken 2023, cijfers van het EMU-overzicht en een beoordeling van de mutaties op de leningenportefeuille.

Balans (bedragen x € 1000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Activa						
Vaste activa	438.470	453.790	497.103	530.881	568.032	610.117
Immateriele vast activa	88.656	87.356	86.056	84.756	83.456	82.156
Materiele vaste activa	349.814	366.434	411.047	446.125	484.576	527.961
Financiële vaste activa	81.139	78.600	76.056	73.512	70.968	68.424
Kapitaalverstrekking deelneming	8.740	8.740	8.740	8.740	8.740	8.740
Leningen aan deelnemingen	44.514	43.519	42.524	41.529	40.534	39.539
Leningen aan corporaties	15.919	14.465	13.011	11.557	10.103	8.649
Overige verstrekte leningen	11.966	11.876	11.781	11.686	11.591	11.496
Bijdrage in activa van derden	-	-	-	-	-	-
Vlottende activa	166.665	133.515	89.367	50.537	145	5.463
Gronden in exploitatie	-3.747	-2.607	-5.755	-5.755	-5.318	-
Gronden niet in exploitatie	-	-	-	-	-	-
Overige voorraden	11	10	10	10	10	10
Vorderingen	170.401	136.112	95.112	56.282	5.453	5.453
Liquide middelen	26	20	20	20	20	20
Overlopende activa	21.395	21.395	12.837	12.837	12.837	12.837
Totaal activa	707.695	687.320	675.383	667.788	652.002	696.861
Passiva						
Eigen vermogen	286.357	267.379	273.792	266.246	260.676	258.232
Algemene reserve	85.597	86.384	93.650	90.577	86.570	85.432
Bestemmingsreserve	200.760	180.995	180.142	175.669	174.106	172.800
Voorzieningen	44.987	44.988	49.468	38.392	37.217	35.123
Vaste schulden	255.299	208.502	220.076	207.397	198.624	179.564
Vlottende schulden	33.980	33.980	33.980	33.980	43.980	68.980
Overlopende passiva	87.072	132.471	98.067	121.773	111.505	154.962
Totaal passiva	707.695	687.320	675.383	667.788	652.002	696.861

De bruto stadsschuld omvat de vaste schulden, vlottende schulden en de overlopende passiva (verplichtingen die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen). De bruto schuld bedraagt in 2024 € 375 miljoen en daalt in het nieuwe begrotingsjaar naar circa € 352 miljoen. De daling van de stadsschuld hangt samen met de actuele leningenportefeuille, het nieuwe investeringsprogramma en de financiële ruimte.

Financiële kengetallen

Om het inzicht in de financiële positie te verbeteren, schrijft het BBV voor de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing zes financiële kengetallen voor. Een kengetal (of financiële ratio) is een verhoudingsgetal dat is opgebouwd uit exploitatie- en/of balanscijfers. Bij de kengetallen hoort een samenhangende beoordeling van de scores in relatie tot de signaleringswaarden die de provincie als financieel toezichthouder hanteert.

Waarderingscijfer	Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol
Ratio			
Netto schuldquote	< 90%	90%-30%	> 130%

Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	< 90%	90%-30%	> 130%
Solvabiliteitsratio	> 50%	20%-50%	< 20%
Grondexploitaties	<20%	25%-35%	> 35%
Structurele exploitatieruimte	>0%	0%	< 0%
Belastingcapaciteit	<95%	95%-105%	> 105%

bron: Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader (GTK) 2020 gemeenten

De signaleringswaarden zijn geen doel, maar gelden als maximum (schuldquotes, grondexploitaties) c.q. minimum (solvabiliteit) en fungeren als referentie voor de beoordeling. Een sterk afwijkende score (bijvoorbeeld oranje of rood voor de netto schuldquote) leidt tot actief overleg met de raad. Tot slot bespreken we drie aanvullende kengetallen die op verzoek van de raad zijn toegevoegd.

De kengetallen zijn weergegeven in onderstaande tabel. Bij deze ratio's is geen sprake van afwijkende scores ten opzichte van de signaleringswaarden van de financieel toezichthouder. Op basis van de kengetallen is de financiële positie van de gemeente houdbaar. Deze conclusie lichten we onder de tabel per ratio toe.

Ratio's	Jaarrekening 2023	Prognose 2024	Prognose 2025	Prognose 2026	Prognose 2027	Prognose 2028
Door BBV voorgeschreven						
<i>Weerbaarheid</i>						
Netto schuldquote	43,3%	49,3%	50,3%	69,8%	80,9%	80,3%
Gecorrigeerde netto schuldquote	26,3%	35,2%	36,8%	54,8%	66,2%	68,1%
Solvabiliteitsratio	40,5%	46,6%	39,5%	38,8%	38,9%	36,0%
<i>Wendbaarheid</i>						
Kengetal grondexploitaties	-0,9%	0,3%	-1,2%	-1,3%	-1,3%	0,0%
Structurele exploitatieruimte	0,6%	1,5%	0,9%	-0,6%	-0,8%	0,3%
Belastingcapaciteit	114,6%	115,9%	120,0%	120,0%	120,0%	120,0%
Gemeentelijke aanvulling						
De ontwikkeling van de netto schuld per inwoner	1.806	1.960	2.267	2.690	3.063	3.504
Het saldo van baten en lasten als percentage van de baten	5,3%	-1,2%	-0,2%	-2,3%	-2,0%	-0,5%
Onbenutte belastingcapaciteit (OZB)	3.269	5.739	2.113	2.113	2.113	2.113
Onbenutte belastingcapaciteit (OZB) als percentage van de baten	1,23%	1,26%	0,42%	0,49%	0,50%	0,43%
Inwoneraantal (bron: afdeling onderzoek en statistiek)	106.083	107.250	110.919	112.011	112.011	112.011

Netto schuldquote

Het kengetal netto schuldquote geeft de verhouding tussen de schuldenlast (saldo van bruto schuld en geldelijke bezittingen) en de inkomsten. Op basis van de score kan een oordeel worden gevormd in hoeverre het inkomen van de gemeente toereikend is om de schuldverplichtingen te voldoen. De hoogte van de inkomsten bepaalt namelijk in belangrijke mate hoeveel schulden een gemeente kan dragen. Hoe hoger het inkomen, des te meer

schuld een gemeente kan aangaan. De netto schuldquote is eind 2025 50,3% en krijgt als waardering 'Minst risicovol' (zie Waarderingscijfer GTK 2020 gemeenten).

Het kengetal netto schuldquote is gevoelig voor schommelingen in inkomsten, bijvoorbeeld door taakwijzigingen of bezuinigingen van rijkswege. Er ontstaat dan een noemer-effect. Bij een stijging/daling van de inkomsten kan een naar beneden/boven vertekend beeld van de netto schuldquote ontstaan, zonder dat de omvang van de schuld wijzigt.

Gecorrigeerde netto schuldquote

Bij de gecorrigeerde netto schuldquote wordt de schuldquote verlaagd met doorgeleende middelen, omdat de rentebetaling en aflossing bij die andere partij ligt. Delft heeft in 2025 € 67 miljoen doorgeleend aan andere partijen die de rente betalen en jaarlijks aflossen, bijvoorbeeld woningcorporaties en Parking Delft (zie paragraaf Financiering). Overigens is het uitlenen van geld niet zonder risico. Als de lenende partij de lening niet kan terugbetalen, is de gemeente het uitgeleende geld kwijt en blijft zij zitten met de schuld. In Delft wordt de kans dat dit risico zich voordoet laag ingeschat. In 2025 is de gecorrigeerde netto schuldquote 36,8% ('Minst risicovol').

Conclusie is dat de schuldpositie van de gemeente hoog is. De komende jaren wordt een stijging voorzien, maar op basis van de netto schuldquotes blijft de schuldpositie houdbaar.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft aan in hoeverre er geen schulden op het bezit rusten. Als er veel eigen vermogen is (het totaal van de algemene en de bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De signaleringswaarde voor de solvabiliteitsratio is een ondergrens van 20% als ondergrens. De solvabiliteitsratio van de gemeente is eind 2025 39,5%.

Grondexploitaties

Omdat grondexploitaties een forse impact kunnen hebben op de financiële positie, is het kengetal grondexploitatie toegevoegd. Dit kengetal geeft de grondpositie (de waarde van de grond) ten opzichte van de totale baten. Hoe lager het percentage voor dit kengetal, hoe beter. Een kengetal grondexploitatie van 35% of hoger wordt beschouwd als risicovol. In Delft is de grondpositie beperkt en voor reële marktwaardes opgenomen op de balans. Het risico op de voorraad bouwgrond en de schuld die ermee samenhangt is daarmee gering. Het kengetal is eind 2025 -1,2%.

Structurele exploitatieruimte

Het kengetal structurele exploitatieruimte vergelijkt de structurele baten en structurele lasten met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten (bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de onroerendezaakbelasting) toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. De structurele exploitatieruimte is in 2025 positief. In 2026 en 2027 is het negatieve effect zichtbaar van de nieuwe financieringssysteem van gemeenten.

Belastingcapaciteit (OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing)

Het kengetal belastingcapaciteit laat zien hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt tot de landelijk gemiddelde woonlasten. Naast de onroerendezaakbelasting (OZB) wordt tevens gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing, omdat deze heffingen niet kostendekkend hoeven te zijn, maar ook lager vastgesteld mogen worden (er is dan sprake van belastingcapaciteit die niet benut wordt). Het kengetal geeft inzicht in de ruimte voor belastingverhoging om bijvoorbeeld een financiële tegenvaller op te vangen of om nieuw

beleid te dekken (in het volgende begrotingsjaar). Hiermee geeft dit kengetal – naast de schuld en de verhouding tussen structurele lasten en structurele baten – een indicatie van de wendbaarheid van de begroting, oftewel de mate waarin bijgestuurd kan worden op een tegenvaller (de wendbaarheid wordt verder beperkt door een hoge schuld en structurele lasten die hoger zijn dan de structurele baten). De score voor het kengetal belastingcapaciteit is met 120,0% risicovol. Dit betekent concreet dat de wendbaarheid beperkt is.

Conclusie: De financiële positie is op basis van de financiële kengetallen houdbaar; met uitzondering van de belastingcapaciteit voldoen de scores aan de signaleringswaarden van de financieel toezichthouder. Om financieel gezond te blijven, monitoren we de ontwikkeling van de stadsschuld, mede in relatie tot de financieringsbehoefte, de liquiditeit en de benodigde aflossingscapaciteit.

Gemeentelijke aanvulling

Met de raad is een aantal extra indicatoren afgesproken.

Netto schuld per inwoner

De netto schuld per inwoner brengt de ontwikkeling van de schuld (de zogenaamde schuldevolutie) in beeld. Door de netto schuld per inwoner eind jaar t-1 af te trekken van de netto schuld per inwoner eind jaar t verkrijgt je de schuldevolutie per inwoner in jaar t.

Saldo van baten en lasten als percentage van de baten

Het saldo van baten en lasten als percentage van de baten is negatief, omdat gebruik gemaakt wordt van de inzet van reserves.

Onbenutte belastingcapaciteit OZB

Het kengetal onbenutte belastingcapaciteit (OZB) laat de ruimte voor stijging van de OZB zien als gekozen wordt voor 120% van het landelijk gemiddelde. Voor Delft is deze ruimte 0,42% van de totale begroting.

Risicoprofiel

Risicoprofiel

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van het risicoprofiel van de gemeente Delft. Bij de inventarisatie van de risico's hanteren we de volgende definitie: een onvoorziene gebeurtenis met wellicht een negatieve materiële financiële impact waarvoor nog geen maatregelen getroffen zijn. De risico's met een (in de planperiode) verwachte omvang groter dan € 0,1 miljoen zijn zichtbaar gemaakt. Verder hebben we onderscheid gemaakt tussen incidentele en structurele risico's. Na de tabel en grafiek is per risico een specificatie opgenomen met een inhoudelijke toelichting.

Voor de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit wordt de omvang van de risico's gewogen met de kans van optreden, aangeduid in het kolomhoofd met 'zonder weging' en 'met weging', respectievelijk. De weging betekent:

1. dat we voorheen ongewogen risico's nu wegen met de kans, waarbij de waarde 1 = 10%, 2 = 30%, 3 = 50%, 4 = 70% en 5 = 90% (= kolom Kans (%)), en
2. dat we structurele risico's vermenigvuldigen met een factor twee (= kolom Factor).

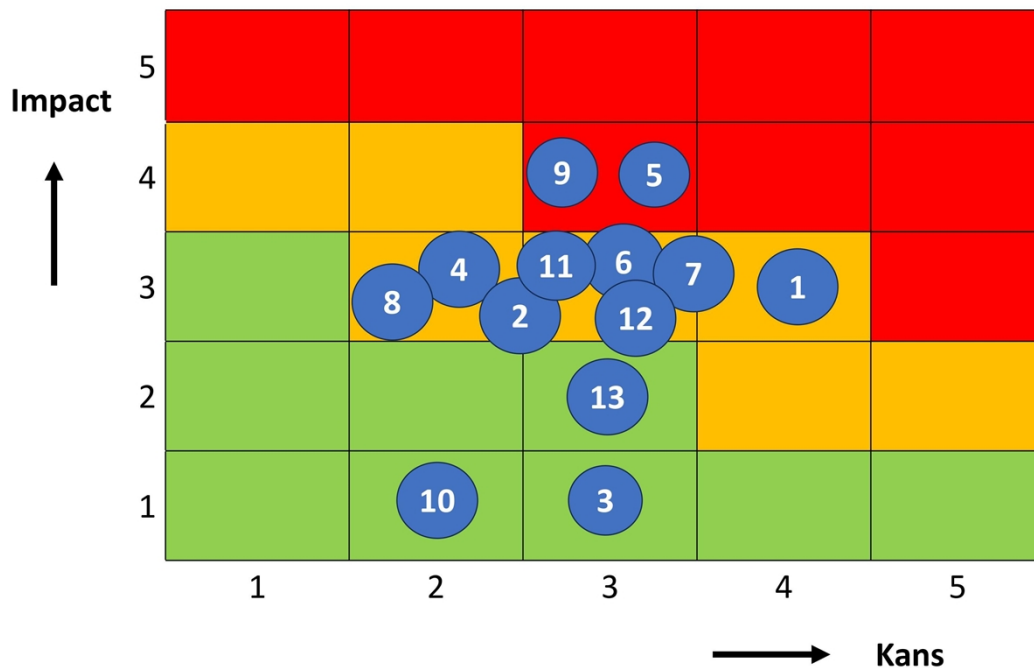
We maken in het risicoprofiel voor grondexploitatie al gebruik van gewogen bruto risico's. Dat is het geval bij de risico's '4. Bouwgrondexploitatie' en '5. Schieoevers'. Nadere informatie over grondexploitatie staat in de paragraaf Grondbeleid en in het TMPG (Tussentijds Meerjarenprogramma Grondontwikkeling).

In totaal komt het operationeel risicoprofiel uit op € 42,9 miljoen. Dat is toegenomen ten opzichte van stand bij de Jaarstukken 2023 (€ 41,7 miljoen). Belangrijkste wijzigingen nu zijn i) de verhoging van het risico op de grondexploitatie met €6,8 miljoen vanwege vaststelling Kop van de Buitenhof, en ii) het vervallen van het risico Integraal Huisvestingsplan (IHP) Onderwijs (met effectief beslag €5,1 miljoen) als gevolg van verhogen van het investeringsbudget voor IHP. Tegelijkertijd is het IHP vanwege complexiteit en belang vanaf dit cyclusdocument opgenomen als één van de kerndossiers. De tabel hieronder toont het overzicht van de mutaties per risico. De genummerde risico's vormen het huidige risicoprofiel en worden na de figuur tekstueel toegelicht.

Begroting 2025

Risico's										
Bedragen x € 1.000	Nr.	I/S	Begroting 2024 met weging	Jaarrekening 2023 met weging	Begroting 2025 zonder weging	Kans (%)	Kans	Impact	Factor	Begroting 2025 met weging
Duurzame stad										
Bodemsanering TU Delft Campus Zuid	1	I	210	210	300	4	70%	3	1	210
Grondwateronttrekking schade	2a	I	900	900	3.000	2	30%	3	1	900
Grondwateronttrekking uitstel	2b	I	300	300	1.000	2	30%	2	1	300
Goed wonen										
Bodemverontreiniging	3	I	200	100	200	3	50%	1	1	100
Bouwgrondexploitaties	4	I	5.509	4.646	11.421	(reeds gewogen)				11.421
Schieoevers	5	I	20.500	20.600	20.100	(reeds gewogen)				20.100
Schone en veilige stad										
Avalex	6	I	75	125	250	3	50%	3	1	125
Gezonde en sociale stad										
WMO en Jeugdhulp	7a	S	4.950	4.950	6.600	3	50%	3	1,5	4.950
Jeugdhulp	7b	I	455	455	650	4	70%	3	1	455
Samenleven, onderwijs en cultuur										
Doorontwikkeling welzijnswerk	8	S	300	300	500	2	30%	3	2	300
Prinsenhofproject	9	I	2.500	2.500	5.000	3	50%	4	1	2.500
Verruiming BTW sportvrijstelling	10	S	120	120	200	2	30%	1	2	120
Prijsstijgingen investeringen OHV		I	5.100	5.100						
Werk en inkomen										
Participatie in balans	11	S		400	400	3	50%	3	2	400
Bijzondere bijstand	12	S/(I)	360	600	600	3	50%	3	2	600
Overig										
Vpb reclame inkomsten	13	I	350	350	100	3	50%	2	1	50
	13	I			650	3	50%	2	1	325
Boekenonderzoek BTW/BCF		I	3.500							
Totaal			45.329	41.656	50.971					42.856
Waarvan incidenteel			39.399	35.286	42.671					36.486
Waarvan structureel			5.930	6.370	8.300					6.370

Ieder risico is gescoord op kans en impact. Daarbij is gewerkt met een schaal van 1 tot 5 (1 = zeer laag, 5 = zeer hoog). De kans maal impact geeft de risicoscore. Samengevat ziet de risicomatrix van de gemeente Delft er dan als volgt uit:

Voor de risico's met betrekking tot het sociaal domein, Schieovers, het project Prinsenhof en het Integraal Huisvestingsplan onderwijs: zie ook de zogeheten strategische risico's en kerndossiers verderop in deze paragraaf.

1. Bodemsanering TU Delft Campus Zuid

Naam risico	Programma	Kans	Impact	Score	Bedrag (x € 1.000)	Tijdsperiode
Bodemsanering TU Delft Campus Zuid	Duurzame stad	4	3	12	300	I

Wat is het risico?

De bodem is vervuild en de verantwoordelijkheid voor sanering ligt bij de gemeente. De wijze van sanering is afhankelijk van het soort ontwikkeling. Dus afhankelijk van wat er ontwikkeld wordt, schatten we de kosten met moderne saneringstechnieken op orde grootte € 300.000.

Wat zijn de oorzaken?

Op Campus Zuid was eerder een autocrossterrein gevestigd waarvoor de gemeente verantwoordelijk was. Na beëindiging bleek de bodem vervuild te zijn.

Beheersmaatregelen:

Met de Technische Universiteit Delft is afgesproken om het terrein te saneren wanneer hier ontwikkelingen op plaatsvinden. Op dit moment is nog niet bekend wat er ontwikkeld gaat worden en wanneer dit gaat plaatsvinden.

2. Grondwateronttrekking (gwo)

Naam risico	Programma	Kans	Impact	Score	Bedrag (x € 1.000)	Tijdspanne
Grondwateronttrekking schade	Duurzame Stad	2	3	6	3.000	I
Grondwateronttrekking uitstel	Duurzame Stad	2	2	4	1.000	I (over 6 jaar)

Wat is het risico?

Door de afbouw van de onttrekking veranderen de grondwaterdrukken in de bodem en kan de bodem bewegen. Als dat te snel gebeurt, kan dat schade veroorzaken aan gebouwen van circa € 3 miljoen. In 2021 heeft uit voorzorg geen afbouw van de onttrekking plaatsgevonden, omdat de bodem sneller steeg dan verwacht (wel binnen de normen). Uit monitoring is gebleken dat dit zich weer stabiliseerde. In 2022 en ook in 2023 is daarom verdergegaan met de afbouw. Vanwege de natte winter en voorjaarsperiode in 2024 is de grondwaterstand hoger dan normaal. Daarom wordt in 2024 waarschijnlijk een gedeeltelijk afbouwstap gerealiseerd. Naar mate de afbouw vordert, neemt het risico toe dat nogmaals een jaar moet worden overgeslagen. Dit wordt ieder jaar opnieuw afgewogen. De kosten voor een jaar uitstel bedragen cumulatief voor de resterende periode circa € 1 miljoen. Het is daarmee balanceren tussen twee risico's en de kans van het risico op schade met de opgedane ervaring nu verlaagd kan worden naar 2.

Wat zijn de oorzaken?

De gemeente kan aansprakelijk worden gesteld voor gevolgschade als gevolg van veranderende grondwaterstanden. En eventueel uitstel leidt tot meerkosten.

Beheersmaatregelen:

Jaarlijks zijn en worden de risico's en beheersmaatregelen geactualiseerd op basis van gedegen monitoring. Aan de hand daarvan is en wordt afgewogen of de volgende reductiestap wel, gedeeltelijk of niet wordt doorgevoerd. Bij twijfel wordt uitgesteld omdat dit de laagste impact heeft.

3. Bodemverontreiniging

Naam risico	Programma	Kans	Impact	Score	Bedrag (x € 1.000)	Tijdspanne
Bodemverontreiniging	Goed Wonen	3	1	3	200	I

Wat is het risico?

Het ontdekken van onbekende locatie(s) met hevige verontreiniging van bodem, waar ingrijpen dringend nodig is. Regelmatig worden door (leiding)werkzaamheden, door nieuwe onderzoeken, en door nieuwe regelgeving, onbekende verontreinigingen geconstateerd in gemeentelijk grondbezit. Dit was bijvoorbeeld het geval in 2019 bij de geconstateerde loodverontreiniging op twee speelplekken. De in de begroting beschikbare budgetten voor saneringen kunnen onvoldoende zijn.

Wat is de oorzaak?

De gemeente is wettelijk verplicht bij verontreiniging van de bodem deze te saneren of te beheersen, maar de locatie, omvang, de aanpak en de kosten zijn nog onzeker.

Wat is het gevolg?

De gemeente zal kosten moeten maken voor sanering of beheersing van nog onbekende omvang.

Beheersmaatregelen:

De onzekerheid over de aanpak en de kosten managen we door een stapsgewijze projectmatige werkwijze.

4. Bouwgrondexploitaties

Naam risico	Programma	Kans	Impact	Score	Bedrag (x € 1.000)	Tijdperiode
Bouwgrondexploitaties	Goed Wonen	2	3	6	11.421	I

Wat is het risico?

Grondexploitaties kennen projectspecifieke risico's en algemene risico's. Projectspecifieke risico's worden voorzien in de projecten Kop van de Buitenhof (nieuw), Maria Duystlaan, Nieuw Delft en Voorhof Noord-West. Het betreft onder meer risico's op hogere kosten sanering, mogelijke claims als gevolg van vertraging in het project, extra kosten voor het woonrijp maken, extra plankosten en tegenvallende grondopbrengsten. Het totale risicobedrag gemoeid met de projectspecifieke risico's is € 9,9 miljoen. Kop van de Buitenhof en Voorhof Noord-West zijn positieve grondexploitaties en kunnen hun projectspecifieke risico's deels zelf opvangen. Dit betekent dat het benodigd weerstandsvermogen om de projectspecifieke risico's te kunnen opvangen beperkt blijft tot € 9,2 miljoen. Daarnaast worden algemene risico's berekend die voor alle grondexploitaties dezelfde zijn. Dit houdt verband met onzekere economische ontwikkelingen. Er zijn drie scenario's doorgerekend met alternatieve parameters voor kostenstijging en opbrengstenstijging. Deze leiden tot een risicobedrag van € 2,3 miljoen voor alle grondexploitaties. Het benodigde weerstandsvermogen om de algemene risico's op te vangen komt uit op € 2,2 miljoen. Het totale te dekken risicobedrag, voor beide typen risico's, komt daarmee uit op € 11,4 miljoen. Dit is € 6,8 miljoen hoger dan ten tijde van de Jaarrekening 2023. Dit is het gevolg van vaststelling van het nieuwe grondexploitatiecomplex Kop van de Buitenhof met zijn bijbehorende risicoprofiel (mei 2024).

Wat zijn de oorzaken?

Projectspecifiek gaat het om onder meer complexiteit in de bouwlogistiek, hoge ambities, extra kwaliteitseisen ten aanzien van de openbare ruimte, gefaseerde ontwikkeling van de locatie, nog onvoldoende inzicht in saneringsopgaven. Daarnaast is er onzekerheid over de hoogte van de toegepaste parameters in relatie tot de algemene risico's. Wel wordt dit laatste risico lager ingeschat dan ten tijde van de Jaarrekening 2023.

Wat zijn de gevolgen?

Meer begeleiding en toezicht, dalende grondwaarden, stijgende aanlegkosten openbaar gebied en een langere doorlooptijd. Hogere inflatie leidt verder tot lagere verwachte financiële resultaten.

Beheersmaatregelen:

1. Heroverwegen uitgiftestrategie voor grond
2. Aanpassen programmering met hogere kans op realisatie/verkoop
3. Besparingen op kwaliteit en duurzaamheidsmaatregelen
4. Zakelijke aansturing van processen
5. Nadere onderzoeken

5. Schieoevers

Naam risico	Programma	Kans	Impact	Score	Bedrag (x € 1.000)	Tijdperiode
Schieoevers	Goed Wonen	3	4	12	20.100	I (tot 2030)

Wat is het risico?

De gemeente Delft wil Schieoevers-Noord transformeren van een werklocatie naar een gemengd werk-woongebied. De ambitie is om in fase 1 tot 2030 ruim 1800 arbeidsplaatsen en bijna 4200 woningen toe te voegen. De gemeente zelf heeft weinig grondpositie en is afhankelijk van initiatieven van derden. De gemeente legt zich daarom met name toe op het investeren in noodzakelijke bovenwijkse voorzieningen, zoals een Gelatinebrug. De totale geldstroom in de businesscase Schieoevers waarover risico wordt gelopen (investeringen, algemene projectkosten, bijdragen overheden, kostenverhaal) bedraagt € 140 miljoen (inclusief prijsontwikkelingen tot 2030). De bandbreedte van het financiële risico bedraagt € 7 tot € 28 miljoen. Voor het risicoprofiel houden we € 20,1 miljoen aan als gewogen bedrag. Dit is € 0,5 miljoen lager dan ten tijde van de Jaarrekening 2023. De verlaging van het risicoprofiel is het gevolg van een lager inschatten van de kans van optreden van toekomstige kostenstijgingen en opbrengstendalingen.

Wat zijn de oorzaken?

- Bouwkosten zijn hoog en blijven stijgen, zij het minder hard dan in het recente verleden.
- De prijsontwikkeling van nieuwbouwwoningen trekt aan.
- Het bestemmingsplan voor Schieoevers-Noord 1e fase (Kabeldistrict en Nieuwe Haven) is nog niet geagendeerd door de Raad van State.
- Geluidsproblematiek (onder andere nabijheid spoor en Kruithuisweg).
- De ontwikkeling van Schieoevers is complex en langlopend met een mix aan functies.
- De gemeente is afhankelijk van het tempo van initiatiefnemers in het gebied.
- Er zijn in de tijd onderlinge afhankelijkheden tussen deelprojecten.

Wat zijn de gevolgen?

- Realisatie van de gemeentelijke ambities, benoemd in de Agenda 2040, loopt vertraging op.
- Stijging van de kosten door langere processen en door vertraging vanwege de marktomstandigheden.
- Toegezegde specifieke uitkeringen/subsidies moeten terugbetaald worden vanwege niet tijdig opleveren/nakomen van afspraken (realisatie woningen en infrastructurele maatregelen).
- Ontwikkelaars maken een pas op de plaats en Schieoevers-Noord gaat niet bruisen.

- Extra financiële dekking vanuit de gemeente blijkt noodzakelijk.
- De geluidsproblematiek leidt ertoe dat er extra maatregelen genomen moeten worden.

Beheersmaatregelen:

- Weloverwogen keuzes maken in de investeringen die we wel of niet doen in relatie tot toegezegde subsidies/specifieke uitkeringen.
- Vol inzetten op kostenverhaal in anterieure overeenkomsten en daarbij scherp zijn op aanvullende werkzaamheden.
- Inzetten op aanvullende specifieke uitkeringen/subsidies (lobby).
- Heroverwegen geformuleerde uitgangspunten voor de ontwikkeling van Schieoevers-Noord.
- Flexibiliteit in de plannen inbouwen, om niet afhankelijk te worden van één specifieke maatregel of één specifieke ontwikkeling.

6. Avalex

Naam risico	Programma	Kans	Impact	Score	Bedrag (x € 1.000)	Tijdperiode
Avalex	Schone en Veilige Stad	3	3	9	250	I

Wat is het risico?

Enerzijds onverwachts hogere verwerkingskosten van het afval en hogere rijksbelasting op verbranding en CO2-toeslag, en anderzijds vermindering van inkomsten door daling van verkoopprijzen van ingezamelde grondstoffen zoals gerecycled plastic.

Wat is de oorzaak?

Extra heffingen op afvalverwerking (meestal verbranding) of verhoging van die heffingen zijn soms pas na vaststelling van het tarief bekend. En de prijzen voor ingezamelde grondstoffen volgen de ontwikkelingen op de markt en op de huidige markt is nieuw plastic goedkoper dan gerecycled plastic. De reserve Reiniging is op dit moment ontoereikend om extra belasting en/of tegenvallers op te vangen. Het risico is als incidenteel bestempeld, omdat bij de eerstvolgende mogelijkheid het tarief voor inwoners erop kan worden aangepast. Overigens is met de overeenkomst met HVC voor afvalverwerking het risico op onverwachte verhoging van de verwerkingskosten zelf kleiner door de samenwerking en het tijdig en open delen van informatie.

Wat is het gevolg?

De stijging van kosten leidt tot verhoging van het lokale tarief voor de burgers, wat nodig is voor het opvangen van deze extra kosten.

Beheersmaatregelen:

Volgen van de actualiteiten en hierop anticiperen en eventuele tariefsverhoging, indien mogelijk, tijdig doorvoeren.

7. Sociaal domein: autonome groei Wmo en Jeugdhulp

Naam risico	Programma	Kans	Impact	Score	Bedrag (x € 1.000)	Tijdperiode
-------------	-----------	------	--------	-------	--------------------	-------------

a) Sociaal domein	Gezonde en Sociale Stad	3	3	9	6.600	S
b) Jeugdhulp Plus (JHP)	Gezonde en Sociale Stad	4	3	12	650	I

(* er wordt gerekend met een factor 1,5 in plaats van 2,0 voor het structurele karakter, omdat het hele risicobedrag pas vanaf 2027 vol telt en daarmee onzekerder is en er daarnaast nog mitigerende (kabinets)maatregelen kunnen spelen)

Wat is het risico?

a. Het financieel risico bedraagt voor jeugd ca. € 2-2,5 miljoen in 2026 en € 4 miljoen voor 2027 en verder. Voor Wmo bedraagt het risico € 1,7 miljoen in 2026 en € 2,6 miljoen voor 2027 en verder. In totaal bedraagt het risico in 2026 € 4,0 miljoen en vanaf 2027 € 6,6 miljoen

De kosten van de jeugdhulp en de Wmo worden door veel verschillende factoren bepaald, zowel intern als extern. Prognoses zijn daarom in hoge mate onzeker. Met enige mate van zekerheid kunnen de verwachte kosten tot en met 2025 worden geraamd. Daarna is de onzekerheid te groot en wordt een eventuele verdere kostenstijging als risico gezien. Externe factoren betreffen met name landelijke wet- en regelgeving en demografische ontwikkelingen, zoals de invoering en de aanzuigende werking van het abonnementstarief, de invoering van het woonplaatsbeginsel en de vergrijzing. Ook de aanbesteding van onder meer de jeugdhulp heeft geleid tot hogere tarieven vanwege de Algemene Maatregel van Bestuur reële kostprijs. De rijksvergoedingen blijken steeds minder toereikend om deze stijgende kosten op te vangen. Ten slotte blijft het onzeker of de autonome groei afremt of stopt (los van exogene factoren als vergrijzing die de komende jaren blijven doorzetten). En het blijft een risico of de rijkscompensatie voor indexatie de komende jaren toereikend is. Bovenstaande problematiek speelt al jarenlang.

b. Financiële problemen in de Jeugdhulp Plus (JHP) in het landsdeel Zuidwest. Per casus is een verdeelsleutel vastgesteld op aandeel van de regio en aantal inwoners per gemeente. De totale impact voor JHP bedraagt € 19,7 miljoen. Het aandeel van de regio Haaglanden bedraagt € 7,1 miljoen. Voor Delft betekent dit een risico van € 650.000.

Wat zijn de oorzaken?

a. Doordat de Wmo en de jeugdhulpwet zogeheten open-einderegelingen zijn, moet de gemeente zorg en hulp leveren ongeacht het aantal aanvragen. Gelijktijdig is de beïnvloedbaarheid van de hoeveelheid en zwaarte van deze aanvragen beperkt en de geboden rijksfinanciering ontoereikend. Ten slotte zijn er exogene ontwikkelingen (wetswijzigingen, nieuwe taken) die tot toenemende kosten hebben geleid en blijven leiden. Het Integraal Zorgakkoord ziet het sociaal domein als onderdeel van de oplossing voor de druk op de zorg. Indien een individuele oplossing voor een inwoner niet in algemene voorzieningen (de basis) gevonden kan worden, ligt de oplossing in de maatwerkvoorzieningen.

b. Aanleiding voor deze problemen is de landelijke beweging om jeugdigen niet meer op te vangen via JHP, maar volgens de landelijke politieke wens deze jeugdigen op te vangen in kleinschalige voorzieningen. De zorgaanbieders die JHP aanbieden, zijn hierdoor in de problemen gekomen, omdat het vastgoed primair is ingericht voor gesloten jeugdzorg en grotere groepen. In combinatie met een dalende instroom JHP leidt dit tot leegstand.

Wat zijn de gevolgen?

a. Zelfs relatief marginale effecten kunnen vanwege de financiële omvang van het sociaal domein leiden tot forse tekorten op de gemeentemiddelen. Daarom is het logisch om eventuele kostenstijging vanaf 2026 als risico te zien, ondanks dat het procentueel niet om grote afwijkingen gaat en we via diverse wegen inzetten op kostenbeheersing.

b. Binnen de regio Haaglanden zijn er meerdere aanbieders van JHP, waarvan twee zich in 2022 hebben gemeld met grote financiële problemen, omdat zij de gevolgen van bovenstaande ontwikkeling niet zelf kunnen financieren. Uiteindelijk heeft dit geleid tot een advies van de jeugddautoriteit (JA) en het besluit van de staatssecretaris om het landsdeel onder interbestuurlijk toezicht (IBT) te stellen.

Beheersmaatregelen:

a. Aandacht voor mogelijkheden van kostenbeheersing in het sociaal domein heeft hoge prioriteit. Dit bestaat uit meerdere delen:

1. borgen van succesvolle maatregelen uit het inmiddels afgeronde actieplan sociaal domein
2. bij jeugdzorg een regionale verkenning op richtingen kostenbeheersing
3. in de regionaal verkende richtingen aanvullend nieuwe maatregelen lokaal uitwerken.

We blijven vanzelfsprekend inzetten op de lobby richting het Rijk voor aanvullende middelen. Daarnaast blijven we de exogene ontwikkelingen volgen om tijdig te kunnen anticiperen en wordt de (regionale) informatievoorziening daar waar mogelijk versterkt. Hierboven schetsen we de beheersing van het financiële risico binnen het sociaal domein. We bieden vanuit de Jeugdwet en Wmo hulp aan kwetsbare burgers. Op het moment dat die hulp niet of onvoldoende beschikbaar is, kunnen ook maatschappelijke risico's ontstaan. Denk bijvoorbeeld aan mensen met psychische problemen die bij gebrek aan voldoende ondersteuning uit onmacht dingen doen die een gevaar opleveren voor henzelf of hun omgeving.

b. In het kader van het IBT zijn beide aanbieders een continuïteitsplan aan het opstellen. Het verdere verloop is afhankelijk van regionale besluitvorming.

8. Doorontwikkeling preventie/welzijnswerk

Naam risico	Programma	Kans	Impact	Score	Bedrag (x € 1.000)	Tijdspanne
Doorontwikkeling preventie/welzijnswerk	Samenleven, onderwijs en cultuur	2	3	6	500	S

Wat is het risico's?

Zowel vanuit landelijke als lokale ontwikkelingen, zoals GALA, IZA/RIGA en Delft-West, wordt de komende jaren ingezet op de doorontwikkeling van het welzijnswerk en een verstevigde inzet op preventie. Dit om de sociale basis van inwoners in Delft te versterken. Een sterke sociale basis wordt als één van de randvoorwaarden en één van de doelen van het GALA genoemd. Er loopt op dit moment een onderzoek naar de Delftse situatie omtrent de sociale basis. Met de uitkomsten maken we een beleidsvisie op deze sociale basis en worden scenario's opgesteld hoe we de professionele inzet in deze sociale basis moeten organiseren. Het streven/de verwachting is dat door de inzet op een versterkte sociale basis

de kosten voor zwaardere vormen van hulp bij de jeugd en de Wmo beheersbaar blijven. De mate waarin is echter onzeker, terwijl de extra inzet naar verwachting (afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek) wel middelen kost. Bij de kadernota is er in 2023 € 0,5 miljoen beschikbaar gesteld voor deze doorontwikkeling en vanaf 2024 structureel € 1,0 miljoen. Het is onzeker welke middelen vereist zijn voor de verdere vormgeving vanaf 2025. Het risico op aanvullende kosten bedraagt naar schatting € 0.5 miljoen bovenop de beschikbaar gestelde middelen.

Wat zijn de oorzaken?

Doorontwikkeling om de sociale basis van de inwoners in Delft te versterken is gewenst, maar hoe we dit precies vorm moeten geven, wordt op dit moment nader uitgewerkt. Het is daarom onzeker hoe dit eruit komt te zien en welke kosten hiermee gemoeid zijn.

Wat zijn de gevolgen?

Bij het niet toereikend blijken van de middelen zou de doorontwikkeling niet op de manier plaats kunnen gaan vinden als gewenst, en zullen aanpassingen volgen.

Beheersmaatregelen:

Er zal geanticipeerd worden op de ontwikkelingen in en de effecten van het welzijnswerk enerzijds, en op de kosten anderzijds.

9. Project Prinsenhof

Naam risico	Programma	Kans	Impact	Score	Bedrag (x € 1.000)	Tijdsperiode
Project Prinsenhof	Samenleven, onderwijs en cultuur	3	4	12	5.000	I

Wat is het risico?

Het risicoprofiel ziet op het opvangen van financiële effecten die veroorzaakt worden door exogene factoren die een risico vormen voor de realisatie van het project (zie raadsvoorstel 1 februari 2024). Hierbij moet worden gedacht aan onder meer: excessieve prijsstijgingen (indexering), marktwerking, verborgen gebouwgebreken, enzovoorts. In 2023 is een risicoanalyse gemaakt die op basis van het projectverloop periodiek wordt geactualiseerd.

Wat zijn de oorzaken?

- Marktomstandigheden, zijnde de beschikbaarheid van materialen en capaciteit (intern en extern).
- de complexiteit van het werk, bijvoorbeeld de haalbaarheid van belangrijke ontwerpprincipes,
- exogene ontwikkelingen, zoals 'onverwachte' besluiten van hogere overheidsorganen en
- economische ontwikkelingen, zoals bovenmatige kostenstijgingen.

Wat zijn de gevolgen?

De oorzaken kunnen leiden tot stijgende bouwkosten, langere doorlooptijd, of verzwaarde exploitatielasten.

Beheersmaatregelen:

- Passende aanbestedingsstrategie
- Modulair af- of opbouwen

10. Verruiming btw-sportvrijstelling

Naam risico	Programma	Kans	Impact	Score	Bedrag (x € 1.000)	Tijdspanne
Verruiming btw-sportvrijstelling	Samenleven, onderwijs en cultuur	2	1	2	200	S

Wat is het risico?

Gemeenten worden in beginsel gecompenseerd via de Specifieke Uitkering Stimulering Sport (SPUK). De uitkering bedraagt 18% (in de regeling 2024-2025) van de gerealiseerde bestedingen (inclusief btw). Op basis van een inschatting van de praktijk schatten we het risico in op een bedrag van € 200.000. Het risico is:

- De aanvraag voor de SPUK wordt niet geheel gehonoreerd.
- Het totaalbedrag van de aanvragen is hoger dan het uitkeringsplafond. Wanneer het totaal van de aangevraagde uitkeringen het beschikbare budget overschrijdt, worden de aanvragen naar rato verleend.

Wat zijn de oorzaken?

Sinds 1 januari 2019 is de btw-sportvrijstelling verruimd. Door deze wetwijziging is het recht vervallen op aftrek van btw voor gemeenten en niet-winstbeogende exploitanten van sportaccommodaties. De gemeente heeft geen recht meer op aftrek van btw via de btw-aangifte. Voor compensatie heeft het Rijk een SPUK-regeling geopend. Deze biedt slechts voor een deel compensatie.

Wat zijn de gevolgen?

De uitbreiding van de btw-sportvrijstelling heeft tot gevolg dat de btw op de bouw en het onderhoud van de accommodaties en de btw op de kosten van het geven van gelegenheid tot sportbeoefening voor gemeenten geheel of gedeeltelijk een kostenpost wordt.

Beheersmaatregelen:

1. Tijdige en volledige aanvraag indienen voor de SPUK en zorgen voor een goede verantwoording met de bruto gerealiseerde bedragen.
2. Monitoren in 2024 om in onze eigen ambities een afweging te maken voor 2025 (tarieven, uitgaven, investeringen).

11. Gevolgen Participatiewet in balans

Naam risico	Programma	Kans	Impact	Score	Bedrag (x € 1.000)	Tijdspanne
-------------	-----------	------	--------	-------	--------------------	------------

Gevolgen Participatiewet in balans	Werk en Inkomen	3	3	9	400	S
------------------------------------	-----------------	---	---	---	-----	---

Wat is het risico?

Op dit moment werkt het Rijk de 'Participatiewet in balans' nader uit. Vooralsnog gaat het Rijk ervan uit dat deze wetswijziging geen aanvullende uitvoeringslasten met zich meebrengt.

Wat zijn de oorzaken?

De aankomende wetswijziging met betrekking tot de Participatiewet in balans.

Wat zijn de oorzaken?

De daadwerkelijke gevolgen met betrekking tot de uitvoeringscapaciteit als gevolg van deze wetswijziging zijn nog ongewis. Deze worden op dit moment nader uitgewerkt. De wet heeft invloed op hoe onze uitvoeringsorganisaties binnen het sociaal domein, waar onder het eigen KCC, zich verhouden tot de inwoner.

Beheersmaatregelen:

De uitvoeringsorganisaties binnen het sociaal domein, gezamenlijk met beleidsadvisering, gaan samen verkennen wat de impact van deze wet zal zijn. Indien nodig moet een plan van aanpak worden opgesteld hoe om te gaan met deze wetswijziging, inclusief een financieel kader.

12. Bijzondere bijstand

Naam risico	Programma	Kans	Impact	Score	Bedrag (x € 1.000)	Tijdspanne
Bijzondere bijstand	Werk en inkomen	3	3	9	600	S (I)

Wat is het risico?

Het risico is dat de uitgaven aan bijzondere bijstand hoger zijn dan begroot, want het is een openeinderegeling. Wie aan de voorwaarden voldoet, heeft recht op bijzondere bijstand. Dit risico is aanwezig voor ongeveer 90 procent van het totale budget bijzondere bijstand. Voor de omvang van het risico gaan we uit van 7,5% en dan bedraagt het risico € 0,6 miljoen.

Wat zijn de oorzaken?

Als gevolg van de oorlog in Oekraïne zijn de energieprijzen de afgelopen tijd fors toegenomen. Bovendien was de inflatie ongekend hoog. Deze beide factoren zorgen ervoor dat steeds meer huishoudens met lage- en middeninkomens moeite hebben om uitgaven en inkomsten in balans te houden. Hoewel het Rijk voor gestegen energielasten in 2023 een tegemoetkoming geeft, zal die lang niet altijd toereikend zijn. Er bestaat daardoor de kans op een groter beroep op de bijzondere bijstand. De gevolgen van de geschetste ontwikkelingen hebben doorgaans een langduriger effect: het kan enige tijd duren voordat een huishouden daadwerkelijk in financiële problemen komt. Daarnaast is het een probleem dat het Rijk jaarlijks incidenteel middelen beschikbaar stelt voor de bestrijding van armoede. Dit bemoeilijkt een structurele aanpak van de armoede in Delft.

Wat zijn de gevolgen?

Hoewel in de begroting groei is verwerkt, bestaat het risico dat de uitgaven voor bijzondere bijstand meer zullen bedragen dan in de begroting is opgenomen.

Beheersmaatregelen

- Lobby via de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en stedennetwerk G40 voor passende maatregelen door het Rijk
- Monitoring van de uitgaven

13. Vennootschapsbelasting (Vpb)

Naam risico	Programma	Kans	Impact	Score	Bedrag (x € 1.000)	Tijdspanne
a. Vpb reclame inkomsten	Financien	3	2	6	100	I
b. Vpb benzineverkooppunten		3	2	6	650	I

Wat is het risico?

a. De inschatting van de omvang van het financiële risico is flink verlaagd van circa € 700.000 voor de periode 2016 tot en met 2023 naar nu € 100.000 als Vpb-(na)heffing. Want de gemeente heeft de naheffingsaanslagen (deels) betaald ter voorkoming van oplopende belastingrente. Dus is dit risico grotendeels gemitigeerd.

b. vpb heffing met betrekking tot gunning van het recht tot exploitatie van benzineverkooppunten in de gemeente. Voor de jaren 2019 t/m 2023 wordt de omvang geschat op circa € 650.000 inclusief rente .

Wat zijn de oorzaken?

a. De Belastingdienst is van mening dat het privaatrechtelijke gedeelte van de gemeentelijke reclame-inkomsten via contracten een Vpb-plichtige activiteit betreft, omdat de gemeenten hier in fiscale zin een onderneming mee zou drijven.

b. De Belastingdienst is van mening dat onder voorwaarden de activiteit brandstofverkooppunten een Vpb-plichtige activiteit betreft en stemt niet in met het standpunt dat sprake is van normaal vermogensbeheer. Hierover loopt momenteel een procedure van een buurgemeente.

Wat zijn de gevolgen?

a. Het gevolg is dat de gemeente jaarlijks Vpb-heffing moet betalen over reclame-inkomsten via contracten. Daarnaast zal de gemeente een openingsbalans moeten opstellen en jaarlijks een Vpb aangifte moeten doen.

b. Het gevolg is dat de gemeente mogelijk de Vpb-naheffing moet betalen over de afgelopen jaren. Daarnaast zal de gemeente een openingsbalans moeten opstellen en jaarlijks de fiscale resultaten moeten aangeven in de aangifte.

Beheersmaatregel:

a. De gemeente heeft een bezwaar- en beroepsprocedure lopen. De hoogste rechter zal een

uitspraak moeten doen of de reclame-inkomsten onder de reikwijdte vallen van de Wet Vpb. De gemeente laat zich hierin bijstaan door een deskundige partij.

b. De gemeente volgt de ontwikkelingen in een lopende bezwaar- en beroepsprocedure van een buurgemeente. De hoogste rechter zal een uitspraak moeten doen of deze inkomsten onder de reikwijdte vallen van de Wet Vpb. Uitgangpunten zijn dat gemeente een pleitbaar standpunt heeft (met 50% slagingskans) gelet op een lopende procedure van een buurgemeente en dat de jaren 2016 tot en met 2018 waarschijnlijk zijn verjaard.

Overige operationele risico's

Prijsstijgingen onderhoud en investeringen openbare ruimte, scholen, sportvoorzieningen en cultuurvoorzieningen etc.

Het reguliere (groot) onderhoud door de gemeente in onder meer de openbare ruimte, onderwijsgebouwen en sportvoorzieningen/cultuurvoorzieningen wordt uitbesteed aan marktpartijen. Daarmee maken we optimaal gebruik van de markt(werking). Het nadeel is dat de prijzen ook volledig afhankelijk zijn van de markt. Dit betekent dat de economische situatie van invloed is op de kosten, waarvan momenteel niet te voorspellen is wat het effect (positief dan wel negatief) zal zijn. In 2021 heeft dit risico zich voorgedaan (al dan niet als gevolg van een door Covid-19 veroorzaakt grondstoffentekort). In 2022 heeft dit risico zich ook voorgedaan. De investeringsportefeuille van de gemeente is ook gevoelig voor kostenstijgingen in de bouwmarkt (onder meer scholen, sportvoorzieningen en infrastructuur). Dit risico is betrokken bij een bredere raming uit hoofde van de sterk verhoogde inflatie. Hiertoe is in de raadsbrief van eind maart 2022 rekening gehouden met een aanvullend benodigde structurele reservering in het financieel meerjarenbeeld van € 1,8 miljoen jaarlijks voor de jaren 2022 en verder. Voor de investeringen in schoolgebouwen verwijzen we ook naar het kern dossier Integraal Huisvestingsplan Onderwijs.

Uitbreiding areaal

Delft is volop in ontwikkeling en heeft in de ontwikkelagenda uitgesproken verder te willen groeien (bouw van ongeveer 15.000 woningen). Dit brengt extra baten (aanvullende opbrengsten onroerendzaakbelasting, hogere gemeentefondsuitkering) en lasten (extra voorzieningen en onderhoudskosten) met zich mee. De verwachte ontwikkelingen brengen we via verbeterde prognoses in kaart, zodat we in de meerjarenbegroting op de diverse ontwikkelingen kunnen anticiperen. Daarom blijft dit onderwerp in de komende jaren in de risicoparagraaf alleen gehandhaafd als PM-post.

Risicomanagement informatiebeveiliging

Beveiliging van de informatie is van belang voor de bedrijfsvoering van de overheid. Om te borgen dat informatie en informatiesystemen optimaal worden beveiligd, vormt risicomanagement een belangrijk onderdeel in dit proces. Voor de risicobepaling wordt een inschatting gemaakt van mogelijke schade als informatiesystemen (tijdelijk) niet beschikbaar zijn (Beschikbaarheid), de informatie niet integer is (Integriteit) en/of deze informatie in verkeerde handen valt (Vertrouwelijkheid). Ook wordt een inschatting gemaakt van de dreigingen waartegen de overheid beschermd moet worden. Dit leidt tot beveiligingseisen om de risico's te beperken, die met passende maatregelen worden afgedekt. Bij het onderkennen en beperken van risico's zoals schade door uitval of compromitering van systemen komt de Business Continuity steeds meer centraal te staan. Korthedshalve verwijzen we hier verder naar de paragraaf Bedrijfsvoering en de jaarlijkse Verantwoordingsrapportage waarin het college hierover verantwoording aflegt aan de raad. De onzekerheid op de mogelijke financiële impact van inbreuken op de Beschikbaarheid, Integriteit en Vertrouwelijkheid van gegevens en informatiesystemen is in het algemeen, dus

niet voor een specifiek geval, bijzonder groot. Daarom wordt dit risico als PM-post opgenomen.

Opvang en huisvesting ontheemden, statushouder en asielzoekers

De gemeente heeft te maken met een toenemend aantal ontheemden uit Oekraïne en statushouders. Daarnaast vangt Delft sinds 2022 asielzoekers op. Voor de ontheemden uit Oekraïne en statushouders vervult de gemeente een regierol als het gaat om de beschikbaarheid en financiering van huisvesting, onderwijs(huisvesting) voor kinderen en sociale/maatschappelijke voorzieningen.

De huisvesting van ontheemden en statushouders in sociale huurwoningen kan leiden tot (vergroting van) het knelpunt in de huisvesting van reguliere woningzoekenden. Om het draagvlak voor de woonruimtebemiddeling te behouden, kan inzet van de gemeente gevraagd worden voor andere oplossingen, zoals de bouw van flexwoningen en bijdragen aan woningdelen. De realisatie van flexwoningen blijkt weerbarstig te zijn. In 2024 loopt Delft achter op de wettelijke taakstelling. De toezichthouder (Provincie Zuid-Holland) heeft per 1 april 2024 trede 1 van de toezichtladder toegepast (signaleren) en per 1 juli 2024 trede 2 (info opvragen + ambtelijk gesprek). Naar verwachting zal Delft de taakstelling statushouders in 2024 niet halen, onder meer omdat de bouw van flexwoningen, extra aanbod voor statushouders en andere spoedzoekers, weerbarstig is en vooralsnog uitblijft. We bespreken ideeën hoe de gemeente toch meer statushouders in Delft kan huisvesten met de toezichthouder en het COA .

Op 1 februari 2024 is de Spreidingswet in werking getreden. Met de Spreidingswet wordt het aantal asielopvangplaatsen dat Nederland naar verwachting nodig heeft verdeeld over de provincies en gemeenten. Voor Delft komt de indicatieve verdeling neer op 434 opvangplaatsen, waarvan er 37 beschikbaar moeten zijn voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv). Een aantal zaken rondom de Spreidingswet wordt nog nader uitgewerkt door het ministerie van Veiligheid en Justitie. Met de huidige opvanglocaties aan het Manderspark en de Kleveringweg (Campanilehotel) en een nog te realiseren extra opvanglocatie voor de doelgroep alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv) verwacht de gemeente aan haar opgave voor de eerste cyclus (tot begin 2026) van de Spreidingswet te voldoen. Voor de opvang asielzoekers is het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) primair verantwoordelijk. De gemeente dient de opvang op basis van de Spreidingswet mogelijk te maken (beschikbaar stellen locatie). Daarnaast is het faciliteren van onderwijs een verantwoordelijkheid van de gemeente.

Risico onderwijswetgeving

In het IHP 2020-2036 (wettelijke verplichting) zijn bindende afspraken gemaakt met schoolbesturen over (de financiering van) nieuwbouw en vervangende huisvesting voor het onderwijs. Met de aankomende wetswijziging 'planmatige en doelmatige aanpak van onderwijshuisvesting in het funderend onderwijs' kan een verplichting ontstaan voor het vaststellen van een integraal huisvestingsplan (IHP) voor gemeenten en meerjarenonderhoudsplan (MJOP), op basis van een bouwkundige inspectie, voor schoolbesturen. Daarnaast is het voorstel om gegevens in het IHP te standaardiseren. Het huidige IHP is vormvrij en voldoet niet aan alle (voorgestelde) eisen uit het wetsvoorstel en de eventuele verdere regels over de verplichte gegevens die worden gesteld aan een IHP. Het aanpassen van het IHP aan de voorgestelde regelgeving kan leiden tot extra inzet en administratieve lasten, en dus ook tot extra kosten. (zie ook Kerndossier IHP)

Daarnaast is per 1 juni 2021 de wet 'Meer ruimte voor nieuwe scholen' in werking getreden. Hierdoor is voor initiatiefnemers de drempel voor het oprichten van een nieuwe school

verlaagd. Deze stelselwijziging is bedoeld voor meer ruimte voor vernieuwing in het onderwijs. Na een positief besluit van de minister heeft de gemeente, samen met het schoolbestuur, veertien maanden de tijd om de start van de school voor te bereiden en heeft de gemeente de opgave om in (tijdelijk) passende huisvesting te voorzien. Jaarlijks kan de gemeente geconfronteerd worden met een nieuwe opgave op het gebied van onderwijshuisvesting.

In maart 2023 is de kamerbrief 'contouren werkagenda Route naar inclusief onderwijs' verstuurd naar de Tweede Kamer. In deze brief wordt een vervolgstap op het passend onderwijs aangekondigd. Leerlingen zullen steeds minder specifiek speciaal onderwijs aangeboden krijgen en steeds meer in het regulier onderwijs een plek krijgen. Het is een aankondiging. In het komend jaar wordt deze agenda nader uitgewerkt. Onderdeel van de brief is het nadenken over huisvestingsconsequenties. Denk daarbij aan meer m² per leerling en verbouwingen voor specifieke ruimten.

BUIG: Bundeling van Uitkeringen Inkomensvoorziening aan Gemeenten

Het BUIG-budget is het door de gemeente niet-beïnvloedbare bedrag dat zij ontvangt om onder meer bijstandsuitkeringen te verstrekken. Het BUIG-budget kent sinds 2022 een aparte component voor het verstrekken van loonkostensubsidies (LKS). Het macrobudgetdeel daarvoor wordt verdeeld op basis van gerealiseerde aantallen in het voorafgaand jaar in heel Nederland. Zolang de aantallen uitkeringen in de pas loopt met de landelijke trend is er geen probleem. Als de gemeente hoger uitkomt dan het landelijk model voorspelt, moet zij zelf 7,5% van het rijksbudget uit algemene middelen bijpassen. Dit risico effectueert zich wanneer de BUIG-middelen niet toereikend zijn voor de uitkeringen.

Risicomanagement: de Delftse aanpak

Algemeen

In aanvulling op de gedefinieerde risico's binnen programma's (zie sectie Risicoprofiel) en het weerstandsvermogen, brengen we hier onzekerheden in beeld die de stad als geheel raken en een langetermijnperspectief kennen (voor nadere toelichting zie 'Delftse aanpak risico's in beeld', 2016). De risico's bij verbonden partijen zijn opgenomen in de betreffende paragraaf, waarin per partij de relevante risico's zijn benoemd. De aanpak onderscheidt:

- strategische risico's die een langetermijnperspectief kennen en van belang zijn voor de stad als geheel, en deels of geheel liggen binnen de invloedssfeer van de stad, en anderzijds
- kerndossiers die betrekking hebben op het beleid, de maatregelen of de projecten die horen bij de aanpak van de strategische risico's.

Strategische risico's en kerndossiers

Hieronder is een geactualiseerd overzicht opgenomen van de strategische risico's.

nr	<i>Strategische risico's zijn:</i>	<i>Werkwijze</i>
1	In het sociaal domein niet kunnen garanderen van de zorg en/of kwaliteit daarvan.	Verdere monitoring, mede aan hand van het Actieplan Sociaal Domein (zie ook Risicoprofiel)

2	Complexe wet- en regelgeving op het ruimtelijk domein maakt dat we onze ambities niet kunnen realiseren	Verkennen van de mogelijkheden van kennismanagement en omgevingsmanagement.
3	Bedrijfsprocessen zijn door hun afhankelijkheid van IT kwetsbaar als de IT/het internet uitvalt	Verkennen van de wijze van versterking van de business continuïteit, waarbij de organisatie plannen formuleert om de bedrijfsprocessen minder afhankelijk te maken van IT en het risico op IT-uitval
4	De veelheid van ontwikkelingen die op Delft afkomen zet de leefbaarheid onder druk	Verkennen van het effect van de opgaven voor de fysieke, economische en sociale infrastructuur op mogelijke tweedeling
5	Lokale gevolgen van bovenregionale crisis, zoals een nieuwe pandemie of gevolgen van de klimaatcrisis zoals een overstroming of grote droogte.	In strategie en beleid wordt de klimaatcrisis meegewogen waar relevant en waar deze (lokaal) kan worden beïnvloed, zoals bij de energietransitie, de ruimtelijke ontwikkelingen en bij waterbeheersing (zie Uitvoeringsagenda klimaatadaptatie, de investeringsbudgetten Waterplan en Waterberging en het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). Bij een bovenregionale gebeurtenis als overstroming of ernstige ziekte-uitbraak, of zelfs pandemie, zal de lokale crisisbeheersing in werking treden en zal er samenwerking zijn met andere overheden in de beheersing.

Voor strategisch risico 1 zijn geïnterpreteerde financiële risico's opgenomen in het operationeel risicoprofiel op de voorgaande pagina's. Voor strategische risico's 2 tot en met 5 geldt dat het onderwerpen betreft die naar hun karakter en/of de fase van inventarisatie (nog) niet in een concreet beslag op het weerstandsvermogen zijn te vertalen. Hier houden we rekening mee via de methodiek waarbij als streefwaarde een weerstandsratio van 1,4 ('ruim voldoende') wordt aangehouden. Verder spelen niet direct financieel te vertalen risico's bij het bereiken van bestuurlijke doelen, zoals bijvoorbeeld de bouwopgave. Daarbij valt te denken aan de krappe arbeidsmarkt en de stikstofcrisis.

Kerndossiers: Hieronder is een geactualiseerd overzicht opgenomen van de kerndossiers, waaraan toegevoegd het dossier van het Integraal Huisvestingsplan van scholen afgestemd op het verlagen en verwijderen van het gekwantificeerde risico in het risicoprofiel (zie aldaar).

Kerndossiers/projecten	Voortgang	Informatievoorziening
Schieoevers	Het bestemmingsplan Schieoevers-Noord	De raad ontvangt twee keer per jaar een

	<p>(Kabeldistrict en Nieuwe Haven) en de bijbehorende (MER) besluiten zijn op 18 oktober 2022 door de gemeenteraad vastgesteld. De volgende mijlpaal betrof, op 14 november 2022, de toekenning van in totaal ongeveer € 90 miljoen versnellingsgelden voor infrastructuur aan Schieoever (Kabeldistrict en Stationsgebied Delft Campus) en De Kop van de Buitenhof. Verder is in december 2022 het bestemmingsplan voor de verbreding van de Schie ter visie gegaan.</p>	<p>voortgangsrapportage, naast de reguliere informatievoorziening via de P&C-cyclus.</p>
Project Prinsenhof	<p>Het Voorlopig Ontwerp is eind 2022 op basis van de eerder vastgestelde uitgangspunten afgerond breed gedeeld. In december 2022 is het ontwerpteam gestart met de verdere uitwerking naar een Definitief Ontwerp. Eind 2023 zal deze uitwerkingsfase worden afgerond.</p>	<p>In 2023 is gedurende de Definitief Ontwerpfase een aantal bijeenkomsten van de raads werkgroep gepland. Daarnaast wordt geparticipeerd in de totstandkoming van het ontwerp voor de tuin en het Sint Agathaplein.</p>
Integraal Huisvestings Plan onderwijs (IHP) 2020-2036	<p>In 2020 is het IHP 2020-2036 vastgesteld. Samen met de schoolbesturen geven we invulling aan de strategische huisvestingsopgave. In de periode 2020-2024 zijn negen projecten opgeleverd. Drie daarvan stonden in het IHP 2020-2036 en zijn conform plan gerealiseerd. Daarnaast zijn ook zes projecten opgeleverd die nog niet in het IHP waren voorzien, o.a. door (veranderende wetgeving) en het huisvesten van nieuwe scholen (De Nieuwe Maan en het Mercurius College). Het IHP is een dynamisch plan. Nieuwe wetgeving, maatschappelijke ontwikkelingen, bestuurlijke fusies/wijzigingen, gewijzigde beleidsambities vanuit het</p>	<p>De raad ontvangt jaarlijks (of vaker indien nodig) een informatiebrief over de voortgang en uitvoering van de verschillende projecten.</p>

onderwijs hebben
consequenties voor
onderwijshuisvesting en groei
van de stad. Daarom wordt het
IHP geactualiseerd en begin
2025 aan de raad
aangeboden.

Voor dossier Schieoevers is op de voorgaande pagina's in het operationele risicoprofiel een gekwantificeerd risicobedrag te vinden. Ook voor het project Prinsenhof is inmiddels in het operationele risicoprofiel een gekwantificeerd risicobedrag opgenomen. In verband met de huisvesting van scholen is ook relevant in de subsectie 'overige operationele risico's' het risico Onderwijswetgevingsplannen.

Algemeen

De paragraaf begint met een toelichting op het weerstandsvermogen en de financiële positie van de gemeente Delft. Dit gebeurt aan de hand van de Algemene reserve, het EMU-saldo (Economische en Monetaire Unie), de meerjarige balans en de financiële kengetallen. Daarna is het risicoprofiel opgenomen, waarin inzichtelijk is gemaakt welke risico's beslag leggen op de beschikbare weerstandscapaciteit. Tot slot volgt een toelichting op het Delftse risicomangement met de strategische risico's en de kerndossiers.

LOKALE HEFFINGEN

Inleiding

Deze paragraaf geeft een overzicht van de geraamde inkomsten uit de gemeentelijke heffingen en van het fiscaal beleid in 2025. Verder biedt de paragraaf een overzicht van de tariefontwikkelingen, een opgave van de woonlasten en informatie over de kostendekkendheid van tarieven en over de kwijtschelding.

Lokale heffingen algemeen

De gemeente mag alleen die belastingen opleggen die zijn toegestaan volgens de wet (meestal de Gemeentewet). We noemen dit de decentrale of lokale heffingen. De lokale heffingen die Delft in 2025 oplegt zijn:

- onroerendezaakbelasting (OZB): eigenaren woningen en niet-woningen en gebruikers niet-woningen
- afvalstoffenheffing voor huishoudens en reinigingsrechten voor bedrijven
- rioolheffing
- parkeerbelasting
- precariobelasting
- reclamebelasting
- toeristenbelasting
- kadegelden
- leges

Er zijn drie soorten lokale heffingen:

1. algemene belastingen
2. bestemmingsheffingen
3. retributies (rechten en leges)

De algemene belastingen komen ten goede aan de algemene middelen van de gemeente. Dit betekent dat de opbrengsten voor alle gemeentelijke taken en voorzieningen kunnen worden ingezet. De gemeenteraad bepaalt waarvoor. Onder de algemene belastingen vallen de OZB, de reclamebelasting, de precariobelasting, de parkeerbelasting en de toeristenbelasting.

Bestemmingsheffingen zijn belastingen waarvan de opbrengsten zijn bestemd voor specifieke taken of voorzieningen met een duidelijk algemeen belang. Dit zijn de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. De gemeente mag niet meer heffen dan de kosten die zij voor de taak of voorziening maakt.

Retributies heft de gemeente bij een specifieke dienstverlening die voor die persoon een individueel voordeel oplevert. Dit zijn bijvoorbeeld de kadegelden of de leges voor een paspoort. Ook hier mogen de tarieven niet meer dan kostendekkend zijn.

De tariefvoorstellen voor de gemeentelijke heffingen biedt het college aan in het raadsvoorstel tot vaststelling van de afzonderlijke belastingverordeningen en de legesverordening. De heffing en inning van belastingen en een groot deel van de leges wordt voor de gemeente gedaan door de Regionale Belasting Groep (RBG). Parkeren Delft is verantwoordelijk voor de heffing en inning van de parkeerbelasting.

Actuele ontwikkelingen rond gemeentelijke belastingen

Nominale ontwikkeling

Bij het opstellen van de begroting worden de budgetten aangepast aan de trendmatige kostenontwikkelingen om uit te komen op het prijspeilniveau van 2025; dit is de nominale ontwikkeling. Doel is het behoud van de dienstverlening op het niveau van 2024. Het stijgingspercentage voor gemeentelijke tarieven is hiervoor gekoppeld aan de Consumentenprijsindex (CPI) van het Centraal Planbureau. Voor 2025 is dit 2,8%. De tarieven van de gemeentelijke heffingen zijn met dit percentage aangepast, tenzij er reden is hiervan af te wijken. Deze omstandigheden zijn dan toegelicht in de begroting of bij de betreffende verordening. Voor een aantal legesproducten geldt een landelijk maximumtarief, zoals bij een paspoort en een rijbewijs.

Actualisering Verordening rioolheffing

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten heeft een nieuwe versie van de modelverordening voor de rioolheffing beschikbaar gesteld. De Delftse verordening is in lijn met deze nieuwe modelverordening geactualiseerd. Het gaat vooral om redactionele wijzigingen in de tekst van de verordening, want het beleid en de uitvoering in Delft sluiten al aan bij de uitgangspunten van de nieuwe modelverordening. In de voorbereiding heeft de RBG een uitgebreide controle gedaan op de objectregistratie voor de rioolheffing. Naar verwachting ontstaat in een beperkt aantal situaties een nieuwe belastingplicht als gevolg van de controle. De RBG zal betrokkenen hierover schriftelijk vooraf informeren.

Overzicht woonlasten 100.000+-gemeenten

Tot vorig jaar publiceerde het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) jaarlijks een vergelijking van de woonlasten in de gemeenten met meer dan 100.000 inwoners. Vanaf 2024 is COELO gestopt met het opstellen van deze publicatie.

Ontwikkelingen bij bezwaarschriften door 'no cure no pay'-bureaus

De laatste jaren dienen de zogenaamde 'no cure no pay'-bureaus in heel Nederland steeds meer bezwaarschriften in tegen de WOZ-waardering. Dit zorgt ook bij de RBG voor steeds meer werk en uitvoeringskosten. Op 1 januari 2024 is de Wet herwaardering proceskostenvergoedingen WOZ en bpm in werking getreden. Die wet matigt de vergoedingen matigt en maakt daarmee het 'verdienmodel' voor de bureaus minder interessant. Een recente uitspraak van de Hoge Raad uit juli 2024 lijkt het effect van de wet op dit punt (voorlopig) weer teniet te doen.

Geraamde inkomsten

Hieronder het overzicht van de werkelijke inkomsten in 2023 en de geraamde inkomsten voor 2024 en 2025.

	Werkelijk 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Woonlastenheffingen			
OZB*	31.314	33.150	37.198

Afvalstoffenheffing (voor aftrek kwijtschelding)	17.371	18.275	19.003
Rioolheffingen (voor aftrek kwijtschelding)	13.963	14.374	15.150
Overige heffingen			
Reinigingsrechten	496	536	551
Kadegelden + precario haven	342	162	165
Leges omgevingsvergunningen	2.966	3.791	3.897
Overige Leges	2.373	2.081	2.669
Parkeerbelastingen	9.575	8.785	8.920
Reclamebelasting	251	254	261
Precariobelasting	311	325	334
Toeristenbelasting	1.233	1.541	1.682
	80.194	83.274	89.830

* De opbrengst OZB is inclusief opbrengst voor het ondernemersfonds

Op de OZB-tarieven voor niet-woningen zit een vaste opslag van 8,22% bestemd voor het Ondernemersfonds. Het beheer van dit fonds ligt bij de ondernemers. Het geraamde bedrag voor 2025 is circa € 1,3 miljoen. Nadere informatie over de parkeerbelasting is opgenomen bij het programma Bereikbare en leefbare stad. Bij de overige leges is de raming voor de leges paspoorten met € 450.000 verhoogd vanwege het aflopen van de zogenaamde 'paspoortdip' na de verruiming van de geldigheidsduur van vijf naar tien jaar in 2019. Verder is de geraamde opbrengst voor leges naturalisatie verhoogd met € 175.000 naar aanleiding van de opbrengst uit eerdere jaren.

Woonlasten

Visie woonlasten

De visie van het college op de woonlasten is dat:

1. voor de OZB een gematigde ontwikkeling het uitgangspunt is. Dit betekent in principe alleen de jaarlijkse indexatie van de opbrengst, met name voor inflatiecorrectie. Als voor het bereiken van een positief begrotingssaldo en/of een structureel evenwicht bijsturingmaatregelen noodzakelijk zijn, is een extra verhoging van de OZB een mogelijkheid (een 'knop') die kan worden overwogen;
2. voor de afvalstoffenheffing en de rioolheffing volledig het profijtbeginnsel van toepassing is. Dit betekent dat de gemeente alle in aanmerking komende kosten voor deze taken via de heffing omslaat over alle huishoudens. Alle inwoners van Delft hebben er immers belang bij dat de gemeente deze taken uitvoert;

3. kosten van kwijtschelding bij de afvalstoffen- en rioolheffing niet kunnen worden opgebracht uit het budget voor armoedebeleid. Het uitgangspunt is dat de kosten van kwijtschelding worden doorberekend in de tarieven.

De OZB-opbrengst stijgt met de indexatie en het nieuw areaal. Verder is volgens de afspraak uit de Programmabegroting 2022-2025 een bedrag van € 2.158.000 toegevoegd aan de geraamde opbrengst. Dit betreft een bijsturingsmaatregel zoals benoemd in onderdeel 1 van de visie woonlasten. Dit is een bijsturingsmaatregel zoals genoemd in punt 1 van de visie. De overweging hierbij is dat deze noodzakelijk is als het Rijk geen reële compensatie biedt voor de taken en voorzieningen van gemeenten. Dat is op dit moment niet het geval.

In de geraamde OZB-opbrengst zijn de volgende verhogingen verwerkt ten opzichte van 2024:

- een indexatie van 5,13%. Dit is het gewogen gemiddelde van de indexatie op het deel dat het Rijk in mindering brengt op de algemene uitkering uit het gemeentefonds (indexatie met 6,3%) en het overige deel (indexatie met CPI van 2,8%)
- de extra verhoging van € 2.158.000 volgens de afspraak uit de Programmabegroting 2022-2025
- een geraamde meeropbrengst voor het nieuw areaal van € 185.000

Voor de opbrengsten van de afvalstoffen- en de rioolheffing zijn de aan de heffing toerekenbare kosten en de aantallen huishoudens geactualiseerd. Bij deze gesloten circuits is sprake van kostenstijgingen, zoals voor de bijdrage aan Avalex.

Totaal woonlasten:

bedragen x € 1.000	2024	Areaal	Nominale ontwikkeling	overige	%	2025
Opbrengsten woonlasten:						
OZB	33.150	185	1.701	2.158	12,20 %	37.194
Afvalstoffenheffing	18.275	176	552		3,65%	19.003
Rioolheffing	14.374	150	626	-800	5,50%	15.150
Totaal	65.799	375	2.690	1.358	7,11%	71.271

Hieronder volgt een toelichting per component van de woonlasten:

OZB: opbrengst, tarieven en overige aspecten

In de geraamde OZB-opbrengst zijn de volgende verhogingen verwerkt ten opzichte van 2024:

- een indexatie van 5,13%. Dit is het gewogen gemiddelde van de indexatie op het deel dat het Rijk in mindering brengt op de algemene uitkering uit het gemeentefonds (indexatie met 6,3%) en het overige deel (indexatie met CPI van 2,8%)

- de extra verhoging van € 2.158.000 volgens de afspraak uit de Programmabegroting 2022 - 2025
- een geraamde meeropbrengst voor het nieuw areaal van € 185.000

Geraamde opbrengst OZB

bedragen x € 1.000								
	2024	Bedrag indexatie	Indexatie percentage	Overige verhogingen	Geraamde opbrengst als grondslag voor tariefberekening	Opbrengst nieuw areaal	Totale stijging geraamde opbrengst	Raming 2024 *
OZB	33.150	1.701	5,13%	2.158	37.009	185	4.044	37.194

* Deze raming is inclusief de opbrengst van het Ondernemersfonds.

De meeropbrengst uit nieuw areaal is een extern effect. Deze is niet meegenomen bij de tariefberekening.

De berekende tarieven zijn:

1. eigenaren woningen: 0,09995%
2. eigenaren niet-woningen: 0,37674%
3. gebruikers niet-woningen: 0,30374%

De grondslag voor de OZB is de WOZ-waarde van de woningen en niet-woningen. De uitvoering van de WOZ heeft de gemeente overgedragen aan de RBG, die voor deze taak onder toezicht staat van de landelijke Waarderingskamer. Deze instantie toetst geregeld de uitvoering door de RBG en heeft hiervoor het oordeel 'Goed - 5 sterren' gegeven. Het COELO (Centrum voor Onderzoek van de Economie van Lagere Overheden) publiceert jaarlijks gegevens over de woonlasten in de Nederlandse gemeenten. In de tabel hieronder zijn de gegevens tot en met 2023 verwerkt uit de aparte COELO-publicatie over de woonlasten bij de grote gemeenten met meer dan 100.000 inwoners. Deze publicatie is vanaf 2024 stopgezet. Vanaf 2024 zijn in de tabel de gegevens uit de Atlas lokale lasten van COELO over alle Nederlandse gemeenten opgenomen. Hierdoor is de gemiddelde aanslag in Delft gedaald ten opzichte van het landelijk gemiddelde.

Aanslag gemiddelde woning (bron: Coelo; Kerngegevens belastingen grote gemeenten, diverse jaren)					
	2021	2022	2023	2024	2025
Aanslag Delft	€ 281	€ 395	€ 436	€ 459	€ 496
Stijging/daling	€ 0	€ 114	€ 40	€ 23	€ 37

Gemiddeld	€ 266	€ 347	€ 375	€ 423	n.t.b.
Percentage t.o.v gemiddelde	106%	114%	116%	108,5%	n.t.b.

Gesloten circuits reiniging en riool

De opbrengsten van de afvalstoffenheffing en de rioolheffing zijn gebonden aan besteding voor die specifieke taken en mogen maximaal 100% kostendekkend zijn. Het uitgangspunt in Delft is om alle kosten die voor doorberekening in aanmerking komen ook door te berekenen in de tarieven. In de enige afwijking hiervan zijn de kosten voor oninbaarheid voor 70% doorberekend. De reden hiervoor is dat deze betrekking hebben op een periode van vijf jaar, waarbij op dit moment een licht dalende trend zichtbaar is bij de oninbaarheid. Hieronder staan de tabellen met de geraamde toerekenbare kosten, de geraamde opbrengsten, de kostendekkendheid en de tariefvoorstellen op basis van de prognoses voor de aantallen huishoudens voor 2025.

Bij de rioolheffing wordt de tariefstijging voor een deel gedempt doordat de kosten voor € 800.000 worden gedekt uit de voorziening. In 2024 is dit voor het eerst gedaan voor een bedrag van € 1 miljoen. Dit bedrag loopt jaarlijks met € 200.000 terug. Dit betekent dat in 2025 € 200.000 meer wordt toegerekend aan de tarieven in vergelijking met 2024. Verder is de dotatie aan de voorziening voor vervanging geïndexeerd en zijn de schoonmaakkosten gestegen. De kostendekkendheid van de rioolheffing komt hiermee op bijna 95%.

Afvalstoffenheffing			
Lasten		Baten	
Taakveld	€ 15.082.554	1P HH	€ 6.209.018
Schoonmaakkosten	€ 927.609	MP HH	€ 11.715.204
Kwijtschelding	€ 1.422.400	Kamerbewoning	€ 1.079.400
Overhead	€ 348.000	Totaal	€ 19.003.622
BTW	€ 1.680.000		
Perceptiekosten	€ 590.521		
Dekking oninbaar	€ 124.858		
Totaal lasten taak Reiniging	€ 20.175.942	Tarief 1 persoons	€ 275,96
Baten buiten de heffing	€ -1.134.863	Tarief meerpersoons	€ 432,30
Toerekenbaar aan de heffing	€ 19.041.079		
		Kostendekkendheid	99,80%

Rioolheffing			
Lasten		Baten	
Taakveld	€ 12.173.540	Eigenaren	€ 11.743.366
Schoonmaakkosten	€ 927.609	Gebruikers tot 500 m3	€ 3.166.662
Kwijtschelding	€ 257.303	Gebruikers boven 500 m3	€ 240.002
Overhead	€ 1.333.000	Totaal	€ 15.150.030
BTW	€ 710.000		
Dekking oninbaar	€ 103.803	Baten uit de heffing	€ 15.150.030
Perceptiekosten	€ 474.705	Dekking uit voorziening	€ 800.000
Totaal lasten taak Riool	€ 15.981.690	Gedekte kosten	€ 15.950.030
		Tarief Eigenaren	€ 207,85
		Tarief Gebruikers < 500 m3	€ 58,32
		Boven 500 m3	€ 0,69
		Kostendekkendheid	94,80%

Tarief ontwikkeling bij de woonlasten

De ontwikkeling van de tarieven OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing is in onderstaande tabellen weergegeven voor de belastingjaren 2020 tot en met 2025.

Onroerendezaakbelastingen	Woningen		Niet-woningen	Niet-woningen	
	eigenaren	mutatie	eigenaren	gebruikers	mutatie
2021	0,10664%	10,46%	0,30700%	0,26017%	5,81%
2022	0,09668%	-9,34%	0,30414%	0,24737%	-0,93%

2023	0,09485%	-1,90%	0,33657%	0,26385%	10,66%
2024	0,09743%	2,72%	0,34625%	0,26926%	2,87%
2025	0,09995%	2,59%	0,37674%	0,30374%	8,81%

* De tarieven van voor 2024 zijn aangepast naar de hoogte zoals vastgesteld bij de 1e wijziging voor een correcte vergelijking

Bij de OZB zijn de tarieven mede afhankelijk van de waardeontwikkeling. Bij de woningen is de juliprognose voor de peildatum OZB 2025 van de RBG 5,5% en bij de niet-woningen 0,8%. De tariefontwikkeling wordt daarnaast bepaald door de jaarlijkse vastgestelde beginwaarde waarover de geschatte waardeontwikkeling wordt toegepast. Verder geeft de RBG jaarlijks prognoses voor de correctiefactoren voor het effect van bezwaren, oninbaarheid en leegstand.

Jaar	Reinigingsheffingen	Afvalstoffenheffing		Reinigingsrecht		
		Meerpersoonshuishouden	Eenpersoonshuishouden	Mutatie	Zakelijke gebruikers	mutatie
2021		€ 364,62	€ 232,76	3,10%	€ 413,68	3,10%
2022		€ 400,50	€ 255,66	9,84%	€ 454,39	9,84%
2023		€ 400,50	€ 255,66	0,00%	€ 454,39	0,00%
2024		€ 417,09	€ 266,25	4,14%	€ 473,20	4,14%
2025		€ 432,30	€ 275,96	3,65%	€ 490,47	3,65%

Jaar	Rioolheffingen			Mutatie	Aansluitrecht	
	Afvoerrecht per m3				Eigenarentarief	mutatie
	Tot en met 500 m3	500 - 500.000 m3	Boven 500.000 m3			
2021	€ 48,20	€ 0,57	€ 0,21	0,00%	€ 171,78	0,00%
2022	€ 48,20	€ 0,57	€ 0,21	0,00%	€ 171,78	0,00%
2023	€ 54,42	€ 0,64	€ 0,24	12,90%	€ 193,94	12,90%
2024	€ 55,28	€ 0,65	€ 0,24	1,59%	€ 197,02	1,59%
2025	€ 58,32	€ 0,69	€ 0,25	5,50%	€ 207,85	5,50%

Lastendruk belastingjaar 2025

Huishoudens

In het onderstaande tabel zijn de lokale lasten voor 2025 getoond voor vier basistypen huishoudens, uitgaande van een gemiddelde WOZ-waarde voor een woning in Delft.

- een gezin met een woning in eigendom met een waarde van € 496.000;
- een gezin dat een woning huurt;
- een alleenstaande met een woning in eigendom met een waarde van € 496.000;
- een alleenstaande die een woning huurt.

Het CBS stelt de gemiddelde woningwaarde per twee jaar vast. Voor deze begroting is de gemiddelde waarde van 2024 zoals die door COELO voor Delft is gebruikt (€ 470.700), aangepast met de prognose van het stijgingspercentage van 5,5% zoals opgegeven door de RBG.

Woonlasten in Delft op basistype huishouden	Bedragen x € 1,-			
	OZB	Afval	Rioolaansluiting	Rioolafvoer
Gezin met eigen woning met waarde van € 496.000	496	432	207	58
Gezin met een huurwoning		432		58
Alleenstaande met eigen woning met waarde van € 496.000	496	275	207	58
Alleenstaande met een huurwoning		275		58

Vergelijking met gemeenten in de regio (afgelopen jaar)

De lokale lasten van Delft zijn in de onderstaande grafiek vergeleken met die van andere gemeenten in de regio en met het landelijk gemiddelde. De lokale lasten van Leiden zijn toegevoegd, omdat dit een stad is van vergelijkbare grootte met eveneens een universiteit en een historisch centrum. Het betreft hier overigens een vergelijking van de lasten in 2024, omdat de tarieven voor 2025 van andere gemeenten nog niet bekend zijn.

Woonlastenvergelijking per huishouden in andere gemeenten in 2024

De grafiek hieronder laat de vergelijking zien van de totale woonlasten voor éénpersoons- en meerpersoonshuishoudens (EPH-MPH) in verschillende gemeenten in 2024. De woonlasten zijn: het bedrag aan OZB voor de gemiddelde woning, rioolheffing en afvalstoffenheffing.

Woonlasten in de regio	Bedragen x € 1,-			
	Gemiddelde woonlasten EPH (eigenaar bewoner)	Gemiddelde woonlasten MPH (eigenaar bewoner)	Gemiddelde woonlasten EPH (huurder)	Gemiddelde woonlasten MPH (huurder)

Delft	977	1.128	322	472
Leiden	984	1.324	390	730
Midden-Delfland	1.097	1.188	505	597
Pijnacker-Nootdorp	897	1.004	496	603
Westland	935	1.057	468	590

bron: <https://coelo.nl/atlas-lokale-lasten-2024/>

Woonlasten in de regio	Bedragen x € 1,-					OZB aanslag gemiddelde woning
	Afvalstoffenheffing EPH	Afvalstoffenheffing MPH	Rioolheffing EPH	Rioolheffing MPH		
Delft	266	417	252	252	459	
Leiden	254	476	137	254	594	
Midden-Delfland	280	371	225	225	592	
Pijnacker-Nootdorp	300	408	196	196	401	
Westland	288	363	267	313	381	

Overzicht tarieven met maximale kostendeckendheid van 100%

Voor heffingen met de zogenaamde opbrengstlimiet is hieronder een overzicht van het percentage van kostendeckendheid opgenomen. Hierbij geldt dat bij een percentage van onder de 100% niet alle geraamde kosten worden gedekt uit de geraamde opbrengsten; daarboven is sprake van een mogelijke meeropbrengst. De betreffende heffingen zijn:

- rioolheffing,
- afvalstoffenheffing,
- leges,
- kadegelden.

Toe te rekenen kosten zijn directe en indirecte kosten.

Directe kosten: dit zijn kosten voor de activiteiten die in een meer dan zijdelings verband staan met de geleverde dienst, zoals:

- directe loonkosten,
- directe materiaalkosten,

- perceptiekosten (kosten van heffen en invorderen),
- kosten kwijtschelding,
- btw-kosten,
- voorlichtingskosten, voor zover niet samenhangend met beleidsvoorbereiding en beleidsvaststelling,
- kosten voor handhaving, toezicht en controle, voor zover het de eerste controle op het nakomen van vergunningverlening betreft of specifiek samenhangt met de verleende dienst zoals de milieucontrole bij afvalstoffenheffing.

Indirecte kosten: dit zijn de overheadkosten, dus alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Niet toerekenbare kosten zijn:

- kosten voor beleidsvoorbereiding,
- kosten voor handhaving, toezicht en controle, tenzij het om de bij toerekenbare kosten genoemde uitzonderingen gaat,
- kosten van inspraak- en bezwaarprocedures.

Leges

De legesverordening is, conform de nieuwe modelverordening van de VNG, onderverdeeld in drie hoofdstukken:

- Hoofdstuk 1: Algemene dienstverlening
- Hoofdstuk 2: Omgevingsvergunning
- Hoofdstuk 3: Diensten vallend onder de Europese Dienstenrichtlijn

Wettelijk geldt dat de opbrengsten uit leges op het niveau van de totale verordening maximaal 100% kostendekkend mogen zijn. Binnen hoofdstuk 1 en 2 is kruisfinanciering tussen of binnen de verschillende paragrafen toegestaan. Dit betekent dat een tekort op de ene legessoort mag worden gecompenseerd met overdekking uit een andere legessoort

Tabel: overzicht geraamde kostendekkendheid Legesverordening 2025 (bron: Kostendekkendheid.nl)

Kostendekkenheid Legesverordening (x € 1.000)	Directe kosten	Overhead	Totale lasten	Totale baten	kostendekking
Hoofdstuk 1 Algemene dienstverlening	1.404	1.331	2.735	2.351	86%
Hoofdstuk 2 Omgevingsvergunning	2.010	1.905	3.915	3.879	99%
Hoofdstuk 3 Europese Dienstenrichtlijn	56	54	110	62	56%
Totaal	3.470	3.290	6.760	6.292	93%

De legesverordening voldoet op het vereiste niveau aan de wettelijke opbrengstlimiet, doordat het totaal en elke titel afzonderlijk onder de 100% kostendekkendheid blijven.

Binnen hoofdstuk 1 past de gemeente kruisfinanciering toe tussen de verschillende producten, zoals huwelijken, huisvestingsvergunning en de uitgifte van huisnummers. Bij hoofdstuk 1 is een grote component directe kosten die niet onder de loonkosten vallen. Dit zijn grotendeels (90%) verplichte afdrachten aan het Rijk voor producten waarvoor landelijk bepaalde maximumprijzen gelden, zoals reisdocumenten en de verklaring omtrent gedrag. Delft hanteert deze maximumtarieven. Door de grote aantallen zijn de landelijke tarieven sterk bepalend voor het percentage van kostendekkendheid in hoofdstuk 1. Door de cao stijgingen zijn de personeelslasten sterk gestegen.

Binnen hoofdstuk 2, de omgevingsvergunningen, is er kruisfinanciering tussen de projecten met een hogere bouwsom en projecten uit de categorie met de laagste bouwsom (tot € 1 miljoen). Met de invoering van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb) is bij vergunningaanvragen voor bouwactiviteiten een onderscheid tussen een bouwkundige en een ruimtelijke toetsing ingevoerd. Door de Wkb is voor veel kleinere bouwvergunningen de bouwkundige toetsing door de gemeente niet meer aan de orde. Hiervoor in de plaats is geprivatiseerd toezicht door een kwaliteitsborger gekomen. Dit leidt tot minder legesinkomsten en daarmee mogelijk tot verschuiving van lasten naar algemene middelen. Met de Wkb is de afhankelijkheid van grote projecten voor de legesinkomsten toegenomen. Uit de eerste analyses blijkt dat de afgelopen jaren het aandeel van de aanvragen met een bouwsom tot 1 miljoen euro relatief is gegroeid. Daarom is het nodig om de balans in de kruisfinanciering hierop aan te passen. Als eerste stap is daarom vanaf juli 2024 het zgn. legesplafond bij de ruimtelijke toetsing voor de zeer grote aanvragen vervallen. Aanvullend zijn nu twee aanpassingen geformuleerd: a) uitbreiding van één naar vier categorieën bouwsom van nul tot één miljoen euro en b) een tariefverhoging in alle categorieën met een bouwsom van nul tot 20 miljoen euro en hoger. Met deze aanpassingen is een evenwichtiger en meer transparante kostentoerekening mogelijk. Het fundament onder de legesopbrengst wordt versterkt en de gemeente kan beter reageren op marktontwikkelingen, zoals een vermindering van het aantal grote projecten.

Binnen hoofdstuk 3 heeft de beleidskeuze om voor evenementen een beperking van de kostendekkendheid te hanteren een sterk effect op het totale percentage van de titel. Vanwege de maatschappelijke betekenis is dit onderdeel bij veel gemeenten niet kostendekkend.

Kadegelden

De rechten voor het zogenaamde kadegeld vanwege overslag van goederen zijn geregeld in de verordening Kadegelden Delft. De verordening heeft één hoofdstuk met een tarief voor bulkgoederen en een tarief voor stukgoederen. Het dekkingspercentage is 21,27%. De verhaalbare kosten betreffen het totaal van de geraamde onderhoudskosten aan kademuren. Omdat het gaat om een zeer klein aantal belastingplichtigen, wordt de geraamde opbrengst vooral begrensd door de redelijkheid van de tarieven, eerder dan door het percentage aan kostendekkendheid.

Kadegelden	bedragen x € 1.000
Lasten	508

Baten	165
Kostendekking	32%

Kwijtscheldingsbeleid

Kwijtschelding is bedoeld voor mensen met een laag inkomen zonder vermogen of waardevolle bezittingen. Bij de kwijtschelding wordt rekening gehouden met het vermogen en met de betalingscapaciteit. De gemeentelijke regels voor de kwijtschelding zijn opgenomen in de Kwijtscheldingsverordening Delft 2013. Kwijtschelding valt onder de aan de RBG overgedragen taken. In Delft kan kwijtschelding worden aangevraagd voor de afvalstoffenheffing, de rioolheffing gebruik, leges huisvestingsvergunning en het gemeentelijk deel van de leges voor een identiteitsbewijs. Het aantal kwijtscheldingsverzoeken stabiliseert de laatste jaren. Een groeiend aantal wordt automatisch toegekend via de informatie van het Inlichtingenbureau.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
1570319 Kwijtschelding afvalst.heffing	-1.202	-1.422	0
1570353 Kwijtschelding rioolrecht	-207	-257	0
1570447 Kwijtschelding leges	-3	-15	0
Saldo	-1.413	-1.695	0

GRONDBELEID

Grondbeleid en doelstellingen

Het grondbeleid is één van de middelen die de gemeente tot haar beschikking heeft om (ruimtelijke) doelstellingen te kunnen realiseren. Het grondbeleid is daarmee ondersteunend aan beleidsvelden als wonen, werken, onderwijs, cultuur, zorg en recreatie. Gegeven deze doelstellingen streeft de gemeente naar het optimaliseren van de financiële uitkomsten. De financiële uitkomsten zijn in deze begroting opgenomen in het programma Goed Wonen. Nadere uitleg over de in deze paragraaf gepresenteerde cijfers is te vinden in het Tussentijds Meerjarenprogramma Grondontwikkeling (TMPG) 2024.

Uitvoering van de nota grondbeleid

In een nota Grondbeleid legt een gemeente vast langs welke weg zij haar ruimtelijke doelstellingen wil bereiken en welke instrumenten zij hiervoor tot haar beschikking heeft. Een gemeente kan zich actief en/of faciliterend opstellen om gebiedsontwikkelingen mogelijk te maken. Daarnaast zijn er tussenvormen mogelijk waarin gemeente en private partijen samenwerken. In maart 2022 heeft de raad de nota Grondbeleid 2022-2025 vastgesteld. Gekozen is voor een situationeel grondbeleid. Dat betekent dat de focus ligt op faciliterend grondbeleid, maar dat de gemeente ook een actieve rol kan innemen, daar waar dat opportuun is.

Informatievoorziening

Jaarlijks stellen we het MPG op. Dit document geeft inzicht in de te verwachten resultaten per grondexploitatie en het verloop van het risicoprofiel. De in het MPG benoemde risico's nemen we op in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing en lopen mee in de bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit van de gemeente Delft. Naast het MPG stellen we ook jaarlijks het TMPG op. Dit betreft een tussentijdse actualisatie (peildatum 1 juni) van de grondexploitaties om te zien of de projecten financieel nog op koers liggen. Het TMPG loopt mee met de Najaarsrapportage. Bij het MPG en het TMPG rapporteren we ook gerapporteerd over de stortingen in en onttrekkingen aan de ingestelde bestemmingsreserve Reserve kostenverhaal bovenwijkse voorzieningen en ruimtelijke ontwikkelingen. Deze Reserve is ingesteld op grond van de Nota Kostenverhaal (raadsbesluit juli 2021).

Parameters

De parameters, op basis waarvan de netto contante waarde (NCW=verwacht resultaat in € per 1-1-2024) en de eindwaarde (EW=verwacht resultaat in € per einddatum project) van grondexploitaties worden berekend, zijn bepaald op:

Parameters (TMPG 2024)		
	2024	2025 en volgend
Bouw- en woonrijp maken	5,8%	3,5%
Overige kosten	4,3%	2,7%
Opbrengstenstijging	2,7%	2,7%
Rentetoerekening	1,55%	1,55%

Discontovoet	2,00%	2,00%
--------------	-------	-------

De parameters zijn deels gebaseerd op BBV-regelgeving (Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten) en deels gebaseerd op gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek. De parameters bij het TMPG 2024 zijn gelijk gehouden aan die bij het MPG 2024. Bij het MPG 2025 zullen de parameters opnieuw worden ingeschat.

Verwachte financiële resultaten

Alle grondexploitaties zijn tussentijds geactualiseerd. In de onderstaande tabel zijn de verwachte resultaten weergegeven. Nieuw is het project Kop van de Buitenhof, waarmee Delft 6 grondexploitaties telt.

Fasering grondexploitatie resultaten Bouwgronden in exploitatie				
Bedragen x € 1.000,-, per ultimo	NCW		EW Einde looptijd	Looptijd
	1-1-2024	Winst/Verlies		
Kop van de Buitenhof	360	Winst	457	2035
Maria Duystlaan	-1.540	Verlies	-1.699	2028
Nieuw Delft	-4.952	Verlies	-5.468	2028
Voorhof Noord-West	402	Winst	435	2027
Haring	-1.332	Verlies	-1.358	2024
Harnaschpolder	-560	Verlies	-571	2024

De grondexploitaties laten een stabiel tussentijds resultaat zien.

Ontwikkeling boekwaarde

Ontwikkeling boekwaarde

In onderstaande tabel is het verwachte verloop van de boekwaarde voor de grondexploitaties gedurende het begrotingsjaar 2025 weergegeven. De tabel geeft daarnaast inzicht in de nog resterende kosten en opbrengsten.

Verloop boekwaarde en kosten/opbrengsten	Boekwaarde verloop 2025			Resterend		
	1-1-2025	Kosten	Opbrengsten	1-1-2026	Kosten	Opbrengsten
Kop van de Buitenhof	2.775	1.752	-	4.527	64.447	-69.431

Maria Duystlaan	1.124	939	-462	1.601	4.147	-4.048
Nieuw Delft	584	7.600	-12.645	4.462	10.338	-409
Voorhof Noord-West	1.817	1.050	-1.405	1.461	2.013	-3.909
Haring	nvt					
Harnaschpolder	nvt					
Totalen	6.300	11.340	-14.512	3.127	80.945	-77.797

* Deze cijfers zijn nog niet verwerkt in de programmabegroting 2025-2028. Deze begrotingswijziging leveren we mee bij het MPG 2025.

Systematiek van winstneming

De gemeente heeft met de projecten Kop van de Buitenhof en Voorhof Noord-West twee winstgevende grondexploitaties. Voor een winstgevende grondexploitatie bestaat de verplichting om via een voorgeschreven methode te berekenen of er tussentijds winst genomen moet worden. Deze berekening vindt plaats bij de Jaarrekening 2024.

Systematiek van verliesneming

Voor alle verliesgevende grondexploitaties moet een verliesvoorziening worden gevormd. Deze voorziening is gewaardeerd op de netto contante waarde. De omvang van de voorziening per 1-1-2024 bedraagt € 8,3 miljoen. Eventuele aanpassing vindt plaats op basis van het MPG 2025 bij de Jaarrekening 2024.

Benodigd weerstandsvermogen

Aan actieve gebiedsontwikkeling zijn risico's verbonden. Deze brengen we in beeld per project bij zowel het MPG als het TPMG. Ieder risico kent een kans van optreden (maximaal 50%) en een financieel effect als het risico zich voordoet. Kans van optreden maal het financieel effect levert een risicobedrag op. Onderstaande tabel geeft inzicht in het totale risicobedrag (optelsom van alle risicobedragen) voor zowel de projectspecifieke risico's als de algemene (voor iedere grondexploitatie geldende) risico's. Bij het TPMG 2024 is sprake van een risicobedrag van € 12,2 miljoen voor alle grondexploitaties samen. Dit is € 7,2 miljoen meer dan bij het MPG 2024, als gevolg van toevoeging van het project Kop van de Buitenhof met zijn bijbehorende risicoprofiel.

Projectspectifieke risico's in uitvoering zijnde grondexploitaties	
Risicobedragen x € 1.000,-	TPMG 2024
Totalen	9.851
Op te nemen in weerstandsvermogen	9.224
Algemene risico's in uitvoering zijnde grondexploitaties	
Risicobedragen x € 1.000,-	TPMG 2024

Totalen	2.332
Op te nemen in weerstandsvermogen	2.197
Projectspecifieke en algemene risico's zijnde grondexploitaties totaal	
Risicobedragen x € 1.000,-	TPMG 2024
Totaal	12.183
Op te nemen in weerstandsvermogen	11.421

Met beide typen risico's wordt rekening gehouden in het gemeentelijk weerstandsvermogen. Het totale benodigde weerstandsvermogen, gecorrigeerd voor het verwachte positief resultaat van Voorhof Noord-West en Kop van de Buitenhof, bedraagt € 11,4 miljoen. Dit is € 6,8 miljoen meer dan ten tijde van het MPG 2024.

Vennootschapsbelasting

Met ingang van 1 januari 2016 is de wet Vennootschapsbelasting ingevoerd voor ondernemingen van overheden. Uit interne analyses blijkt dat het grondbedrijf zich vooralsnog niet kwalificeert als onderneming in fiscale zin. Een fiscale winst en vennootschapsbelasting is niet aan de orde.

Overige gebiedsontwikkelingen en grondposities

Gemeente Delft heeft ook nog een aantal grondposities. Het TMPG 2024-2027 beschrijft de overige gebiedsontwikkelingen met hierin de gemeentelijke grondposities.

ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

Algemeen

Deze paragraaf gaat over de voortgang van het geplande onderhoud en het eventuele achterstallig onderhoud aan openbaar groen, water, wegen en kunstwerken, verlichting, speeltoestellen, riolering, gebouwen en maatschappelijke voorzieningen. In deze paragraaf geven we aan hoe we kapitaalgoederen in gemeentelijk eigendom beheren. In de Financiële verordening is onder andere opgenomen hoe en wanneer de gemeente haar kapitaalgoederen afschrijft. De paragraaf is opgebouwd uit de volgende onderdelen: openbare ruimte, vastgoed en maatschappelijke voorzieningen. Per onderdeel gaan we in op de specifieke beleidskaders, beheerplannen en financiën. In de onderstaande tabel is het overzicht van de beheer- en beleidsplannen opgenomen.

Bedragen * € 1.000	Vastgesteld (jaar)	Loop tijd (t/m jaar)	Financiële verdeling in begroting (ja/nee)	Financiering via reserve /voorzieningen/ exploitatie/ investering (V/E/I/R)	Actueel beleids plan (ja/nee)	Achterstallig onderhoud (ja/nee)
Wegen	2023	2027	Ja	E/R/I	Ja	Ja
Riolering	2021	2026	Ja	E/V	Ja	Nee
Groen en water	2023	2027	Ja	E/R/I	Ja	Nee
Civiele constructies	2023	2027	Ja	E/R/I	Ja	Nee
Verlichting	2023	2027	Ja	E/I	Ja	Nee
Speeltoestellen	2023	2027	Ja	E/I	Ja	Nee
Verkeersregulaties	2022	2025	Ja	E/I	Ja	Nee
Straatmeubilair en bebording	-	-	Ja	E	Ja	Nee
Vastgoed	2019	2023	Ja	V/E	Ja	Nee
Sportparken	2023	2027	Ja	E/V	Ja	Nee

Openbare ruimte

Beheer en onderhoud van de openbare ruimte is een kerntaak van de gemeente. Een goede openbare ruimte draagt bij aan het welzijn en de veiligheid van de gebruikers van de

openbare ruimte. Daarnaast is een functionele én goed onderhouden openbare ruimte van groot economisch belang en draagt deze ertoe bij dat Delft een aantrekkelijke plaats is om te verblijven en in te investeren.

Voor het beheer van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte heeft de gemeente een aantal instrumenten. Dit zijn het integrale beheersysteem en de diverse schouw- en inspectierondes voor de vaststelling van de onderhoudsgesteldheid van de openbare ruimte. Op basis hiervan maken we via de beheerplannen keuzes voor de instandhouding en/of vervanging en de daarvoor benodigde middelen.

De beheerplannen geven op korte en middellange termijn (twintig jaar) aan welke onderhouds- en vervangingsmaatregelen in welk jaar genomen worden om het kapitaalgoed in stand te houden. Ook wordt er inzichtelijk gemaakt welke financieringsbehoefte er is op de korte termijn (vijf jaar). Voor de langere termijn is de Nota Kapitaalgoederen opgesteld. Deze geeft een theoretische weergave van de vervangingsopgave voor de periode van twintig tot honderd jaar.

Beheerplannen

De vastgestelde beheerplannen worden – indien nodig – geactualiseerd en eventueel ontbrekende beheerplannen worden opgesteld. In 2019 is de beheervisie openbare ruimte vastgesteld. We zijn gestart met het actualiseren van de beheervisie. We werken aan het beheerplan straatmeubilair en bebording. De technische en beeldkwaliteitsniveaus zijn vastgesteld op de ondergrens van duurzaam technische instandhouding (CROW-niveau 'C'). Dit met uitzondering van de binnenstad en het beschermd stadsgezicht, waar we CROW-niveau 'B' hanteren. Deze niveaus zijn opgenomen in de beheerplannen. De beheerplannen zijn gebaseerd op een technische controle en/of schouw van het areaal in het terrein en geven een realistisch beeld van de uit te voeren werkzaamheden en de budgetten die hiervoor nodig zijn.

Areaaluitbreidingen (stelpost areaaluitbreiding gebiedsontwikkelingen)

De financiële consequenties voor de areaaluitbreidingen zijn inzichtelijk gemaakt. De kosten zijn primair te verdelen over het programma Schone en veilige stad en de Overhead. Alle gebieden of onderwerpen waar sprake is van areaaluitbreiding zijn opgenomen in onderstaande tabel. Elk jaar bij de kadernota actualiseren we deze tabel. De tabel geeft een totaal overzicht van benodigde en op dit moment beschikbare middelen. Bij de kadernota is de volgende aanpassing gedaan: de nog te ontvangen bedragen zijn geïndexeerd en de Kop van Buitenhof is als gebiedsontwikkeling toegevoegd. Voor de toekomstige (nog niet begrote) kosten areaaluitbreiding is een stelpost beschikbaar. De stelpost is opgenomen in het programma Financiën (zie Stelposten).

Areaaluitbreiding gebiedsontwikkelingen							
Bedragen * € 1.000	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031 e.v.
Nieuw Delft	550	550	550	550	550	550	550
Schoemakerplantage	100	100	100	100	100	100	100

Schieoevers station Campus	30	30	30	30	30	30	30
Schieoevers Kabeldistrict	178	197	284	541	613	809	932
De Staal						89	89
Gelatinebrug		495	495	495	495	495	495
Gelatinetunnel		62	62	62	62	62	62
Nieuwe Haven	55	55	55	55	55	55	55
Gele Scheikunde	107	107	107	107	107	107	107
Delfia	50	100	100	100	100	100	100
Bethelpark	50	50	50	50	50	50	50
Ecofietsbrug A13		110	110	110	110	110	110
Kop van Buitenhof					88	88	88
Subtotaal BOR	1.120	1.856	1.943	2.201	2.272	2.557	2.680
Handhaving	239	239	320	398	398	478	510
Subtotaal Handhaving	239	239	320	398	398	478	510
Interne Dienstverlening (overhead BAG BGT)	75	100	125	150	175	200	225
KCC	105	175	210	245	280	350	385
Subtotaal ID	180	275	335	395	455	550	610
Totaal kosten	1.539	2.370	2.598	2.994	3.125	3.585	3.800

Stijgende kosten

Bovenop de reguliere aanpassing van de budgetten aan het prijspeil 2024, bestaat bij alle kapitaalgoederen het risico dat zich extra kostenstijgingen voordoen. Dit als gevolg van sterk stijgende grondstofprijzen, materieel- en materiaalkosten. Als dit risico optreedt, zijn de beschikbare middelen niet toereikend voor de beoogde werkzaamheden en kan sprake zijn van consequenties voor de leefbaarheid en het veilig gebruik van de openbare ruimte. Zo nodig volgt in de Kadernota een voorstel voor aanpassing van de budgetten.

Verlenging afschrijvingstermijnen

Bij de kadernota is goed gekeken naar de technische levensduur van de assets in de openbare ruimte. Hieruit bleek dat de objecten in de openbare ruimte veelal sneller werden afgeschreven dan vanuit technische levensduur verwacht kan worden. Daarom zijn de afschrijvingstermijnen bijgesteld (ook voor al gedane investeringen). Hiermee is een

jaarlijkse besparing op de kosten gerealiseerd van € 718.000. Het betreft hier de totale vervanging van een kapitaalgoed aan het einde van de levensduur. Voor bomen was de afschrijvingstermijn tien jaar, dat is met deze aanpassing dertig jaar geworden.

Wegen

De omvang van het wegennet is circa 330 hectare. Hiervan is circa 84 hectare asfalt en circa 10 hectare halfverharding. De overige 236 hectare bestaat uit elementenverharding. Uit de meest recente inspecties blijkt dat we met 12% op niveau D achterstanden hebben in het onderhoud. Dit ondanks de inzet van aanvullende middelen in de vorige beheerplanperiode. Daarom zetten we verder in op het onderhoud van het areaal en stellen we conform het beheerplan aanvullend investeringsbudget beschikbaar. Een groot deel van het achterstallig onderhoud bevindt zich in wijken waar het riool vervangen moet worden (Voorhof en Buitenhof). Als gevolg van de extra degeneratievergoeding voor de glasvezeluitrol in Delft zal de degeneratie in het vervolg in de voorziening Degeneratie gedoteerd worden en in het opvolgende jaar in het onderhoudsprogramma uitgezet worden.

bedragen x € 1.000				
Beheerplan Wegen	Begroot 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Regulier onderhoud (E)	1.315	1.321	989	989
Groot onderhoud (E)	2.441	2.441	2.783	2.783
Kapitaallasten (E)	781	892	1.019	1.115
Totaal	4.537	4.654	4.791	4.887
Wegen investeringen	5.235	4.985	3.205	2.500

Riolering

In 2021 is het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) 2022-2026 vastgesteld. Binnen dit vGRP is er naast de aandacht voor de afvalwaterzorgplicht – de duurzame instandhouding van het rioelstelsel – ook aandacht voor de hemelwater- en grondwaterzorgplicht. Nieuw in dit geactualiseerde vGRP is de opname van watergerelateerde klimaatmaatregelen. Het beoogde kwaliteitsniveau hebben we vastgelegd en vertaald naar de hiervoor benodigde inspanningen en financiële middelen. Om invulling te geven aan de verschillende zorgplichten voeren we projecten uit. Denk hierbij aan het aanleggen van een gescheiden rioelstelsel, het vervangen van riolering die niet meer voldoet aan de gestelde eisen en het onderhouden van gemalen en drukriolering.

De bewoners en bedrijven in Delft betalen rioelheffing. De opbrengst hiervan besteden we geheel aan het vervullen van de drie zorgplichten. Bij het bepalen van het rioeltarief gaan we uit van een 100% kostendekkend tarief. Vanaf 2020 is er gedurende ongeveer tien jaar een vervangingspiek in de riolering. Deze wordt veroorzaakt door een niet-homogene opbouw van het stelsel. De hiervoor benodigde investering wordt geactiveerd en vervolgens (versneld) afgelost. Hierdoor kunnen we het tarief van de rioelheffing stabiel houden. De kostendekkendheid van het tarief lichten we toe in de paragraaf lokale heffingen.

Het hierboven genoemde risico van extra kostenstijgingen geldt ook voor het reeds vastgestelde verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan. Als de kostenstijging zich voordoet, wordt nader bezien wat hiervan de gevolgen zijn voor de totale kosten en opbrengsten in het gesloten circuit.

bedragen x € 1.000				
Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan	Begroot 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Regulier onderhoud (E)	2.166	2.436	2.641	3.041
Groot onderhoud (E)	1.432	1.332	1.332	1.332
Dotatie voorziening (V)	7.084	7.084	7.084	7.084
Kapitaallasten (E)	511	579	702	692
Totaal	11.194	11.431	11.759	12.149
Riolering investeringen	5.993	6.704	7.547	7.547

Groen en water

Het openbaar groen en water zijn een beeldbepalend onderdeel van de openbare ruimte. In 2023 is het beheerplan Groen en water vastgesteld voor de periode 2024-2027. Het beheerplan geeft een verdere uitwerking van de beleidskaders die de raad heeft vastgesteld in de nota Groen. In het beheerplan zijn aanvullende middelen beschikbaar gesteld voor het onderhouden van het groen in de stad. Maar ook om de klimaatadaptieve inrichting te kunnen onderhouden.

bedragen x € 1.000				
Beheerplan Groen en Water	Begroot 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Regulier onderhoud (E)	5.847	6.068	6.122	5.849
Groot onderhoud (E)	704	704	451	136
Kapitaallasten (E)	486	689	824	1.183
Totaal	7.037	7.461	7.397	7.168
Groen investeringen	1.703	1.703	1.703	1.703

Civiele constructies

In 2023 heeft de raad het beheerplan Civiele constructies vastgesteld. In dit beheerplan zijn de civiele kunstwerken en de constructieve beschoeiingen samengevoegd. De inzet van de middelen is gericht op duurzaam technische instandhouding (minimale instandhouding, functionaliteit en voorkoming van kapitaalvernietiging). Uit inspecties blijkt dat de ondergrens van duurzaam technische instandhouding is bereikt. Voor het uitvoeren van regulier onderhoud op het beoogde onderhoudsniveau en vervanging hebben we daarom de investeringsbudgetten aangepast. Uit aanvullende inspecties blijkt dat op verschillende plekken het areaal in slechtere staat is dan op basis van de vorige inspecties verwacht kon worden.

bedragen x € 1.000				
Beheerplan Civiele Constructies	Begroot 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Regulier onderhoud (E)	817	817	817	817
Groot onderhoud (E)	963	963	963	963
Kapitaallasten (E)	1.537	1.749	824	2.846
Totaal	3.317	3.530	2.010	4.626
Investerings Civiele Constructies	5.700	5.050	2.500	2.500

Openbare verlichting

In 2023 is het beheerplan Openbare verlichting vastgesteld. Het beleid is gericht op duurzaam instandhouding van de openbare verlichting in Delft. Hierbij kijken we ook naar het slim verduurzamen van het areaal. De financiële middelen die nodig zijn voor uitvoering hiervan zijn opgenomen in de reguliere exploitatiebegroting. De vervanging van lichtmasten, het kabelnetwerk, de OV-toonschakeling en de uitplaatsing van schakelsystemen uit de Stedin-huisjes worden via investeringen gefinancierd. In het vastgestelde beheerplan is met name extra budget beschikbaar gesteld voor de vervanging van lichtmasten en de vervanging van de kabelstructuur. Ook vervangen we de spanverlichting in de binnenstad die aan het einde van de levensduur is.

bedragen x € 1.000				
Beheerplan Openbare Verlichting	Begroot 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Regulier onderhoud (E)	1.687	1.683	1.683	1.683
Groot onderhoud (E)	0	0	0	0

Kapitaallasten (E)	318	416	549	709
Totaal	2.005	2.099	2.232	2.392
Investerings Openbare Verlichting	2.502	2.200	2.200	2.200

Speeltoestellen

Het speelbeleid 'Ruimte voor spelen' is een aantal jaren geleden opgesteld. De plantermijn van dit document mag dan wel verlopen zijn, de uitgangspunten voldoen goed. In 2023 is het beheerplan Speelvoorzieningen vastgesteld. Conform het beheerplan verhogen we het investeringsbudget voor de vervanging van speelvoorzieningen.

bedragen x € 1.000				
Beheerplan Spelen	Begroot 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Regulier onderhoud (E)	441	443	443	443
Groot onderhoud (E)	0	0	0	0
Kapitaallasten (E)	0	0	0	0
Totaal	441	443	443	443
Investerings Spelen	530	530	530	530

Verkeersregelinstallaties

In 2022 is het beheerplan Verkeersregelinstallaties vastgesteld. Het beleid is gericht op duurzaam instandhouding van de verkeersregelinstallaties, het parkeerrouteinformatiesysteem (PRIS) en afsluitingen in Delft. De voor uitvoering hiervan benodigde financiële middelen zijn deels opgenomen in de reguliere exploitatiebegroting. De vervanging van de verkeersregelinstallaties wordt gefinancierd via investeringen.

bedragen x € 1.000				
Beheerplan Verkeersregel Installaties	Begroot 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Regulier onderhoud (E)	1.007	1.007	1.007	1.007
Groot onderhoud (E)	0	0	0	0

Kapitaallasten (E)	0	0	0	0
Totaal	1.007	1.007	1.007	1.007

Investeringen VRI	315	315	315	315
--------------------------	------------	------------	------------	------------

Straatmeubilair en bebording

In 2024 had het beheerplan Straatmeubilair en bebording vastgesteld moeten worden. Door capaciteitsgebrek is er echter nog geen invulling gegeven aan het opstellen van het beheerplan. Op dit moment worden de kosten van straatmeubilair en bebording gefinancierd vanuit de exploitatiebegroting.

bedragen x € 1.000				
Beheerplan Straatmeubilair en Bebording	Begroot 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Regulier onderhoud (E)	505	506	506	506
Groot onderhoud (E)	0	0	0	0
Kapitaallasten (E)	0	0	0	0
Totaal	505	506	506	506
Investeringen VRI	0	0	0	0

Vastgoed

Kaders

Onderhoudskosten bepalen een belangrijk deel van de kosten voor instandhouding van objecten. Het onderhoudsbeleid geeft de prioriteiten en kaders waarbinnen het Vastgoedbedrijf het onderhoud uitvoert van de objecten waarvoor we als eigenaar verantwoordelijk zijn. Het onderhoud is hierbij van invloed op de levensduur, kwaliteit en waarde van een object, de uitstraling van een object naar de omgeving en geeft uitvoering aan contractuele afspraken vanuit de huurovereenkomst. Het onderhoud bepaalt hiernaast een substantieel deel van de huurprijs gebaseerd op de integrale kostprijs.

Het onderhoudsbeleid van de gemeente Delft gaat op hoofdlijn uit van sober en doelmatige instandhouding op basis van een objectieve conditiemeting volgens NEN767 in een 4-jaarlijkse cyclus. Wijzigingen, aanpassing of upgradering van het bestaande voorzieningenniveau zijn geen onderdeel van de instandhouding en zijn op basis van het huidige onderhoudsbeleid en de beschikbare middelen niet in de onderhoudsbegroting opgenomen. De objectieve conditiemetingen per pand zijn in 2023 geactualiseerd. De meerjarige onderhoudsbegroting wordt herijkt op basis van deze conditiemetingen. Op basis van de eerste cijfers hebben we een onderhoudsplanning opgesteld. De nota Vastgoedbedrijfanalyse met hierin de definitieve resultaten van de herijking ontvangt de raad

in het vierde kwartaal 2024. In het vierde kwartaal 2024 ontvangt de raad ook een herijking van de routekaart verduurzaming vastgoedportefeuille en het uitvoeringsplan voor 2025-2028. De maatregelen uit het uitvoeringsplan combineren we met het uitvoeren van onderhoud vanuit het meerjarenonderhoudsplan.

Planning

De onderhoudsplanning is financieel vertaald en verwerkt in de begroting. In werkelijkheid fluctueert het onderhoudsvolume. Jaarlijks voeren we een schouw uit. De schouw en de planning zijn de basis voor de concrete jaarplanning. Het vervangingsonderhoud wordt vanaf 2023 verrekend met de onderhoudsvoorziening Vastgoed. Dit betekent dat jaarlijks sprake is van een storting vanuit de exploitatie in de voorziening en een besteding ten laste van de voorziening. De storting in de voorziening bedraagt op basis van de concept onderhoudsplanning € 2.214.000. Dit is de gemiddelde onderhoudslast voor de komende veertig jaar. Deze dotatie vindt voor € 209.000 plaats vanuit het programma Algemene dekkingsmiddelen en Overhead en voor € 2.005.000 uit het programma Economie en vastgoed.

Door fluctuatie van de werkelijke uitgaven komt het voor dat in een bepaald jaar een tijdelijk tekort op de voorziening kan ontstaan. Een voorziening mag niet negatief staan; hierdoor vindt in 2025 (€ 50.000) en 2027 (€ 1,5 miljoen) een tijdelijke storting vanuit de algemene middelen plaats. De nota Vastgoedbedrijfanalyse geeft op basis van de definitieve resultaten van de herijking van de onderhoudsbegroting een meerjarig inzicht. Wanneer dit financiële consequenties heeft, volgt een voorstel bij de Kadernota 2025.

Risico's in verband met marktomstandigheden

In de begroting is rekening gehouden met een aanname van stijgende bouwkosten. Langere doorlooptijden door de krapte op de markt en aanvullende stijging van bouwkosten (materiaal en loopkosten) zijn mogelijk.

Maatschappelijke voorziening

De gemeente heeft een zorgplicht om voor het primair onderwijs, (voortgezet) speciaal onderwijs en het voortgezet onderwijs voldoende lesuren bewegingsonderwijs aan te bieden. De gemeente is ook verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de gemeentelijke sportaccommodaties. Uitgangspunt daarbij is dat de Delftse sportaccommodaties toegankelijk, functioneel en veilig moeten zijn en daarmee voldoen aan de normering van de sportbonden. Op basis van deze uitgangspunten actualiseren we jaarlijks het beheerplan Buitensport.

Onderwijshuisvesting

Voor het primair onderwijs krijgt de gemeente middelen van het Rijk voor instandhouding van de voorziening bewegingsonderwijs. Op basis van gemiddelde ramingen van de meerjarenonderhoudsplanning (MOP) is er structureel budget beschikbaar conform het reguliere vastgoedbeleid.

Sportvoorzieningen

Het beheerplan Buitensport maakt inzichtelijk wat de verwachte kosten zijn voor (dagelijks) beheer en onderhoud en voor groot onderhoud. Daarnaast bevat het beheerplan Buitensport ook renovatieplanning (investeringen) voor de bestaande sportvelden en inrichting van de buitensportaccommodaties.

Buitensportaccommodaties			bedragen x € 1.000	
Sportpark/Sportveld	Dagelijks onderhoud	Meerjaren investering	Totale kosten bedragen	
Sporthal Brasserskade	319	1.040	1.359	
Sportpark Pauwmolen	77	0	77	
Sportpark Biesland	100	0	100	
Sportpark Kruithuisweg	79	32	111	
Sportpark Kerkpolder	113	0	113	
Sportpart Tanthof- Zuid	138	2.279	2.417	
Totaal	826	3.351	4.177	

Beheerplan Groot onderhoud wegen

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
21 Verkeer en vervoer	-2.466	-2.466	-2.808	-2.832
Saldo	-2.466	-2.466	-2.808	-2.832

Beheerplan Regulier onderhoud wegen

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Saldo	-983	-989	-988	-989

Beheerplan Kapitaallasten wegen

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Lasten	641	891	1.092	1.205
Saldo	-641	-891	-1.092	-1.205

FONDS DELFT 2040

Algemeen

Wij investeren in een duurzame toekomst voor Delft. Samen met inwoners, partners en bedrijven in de stad werken we aan de uitdagingen in onze stad. In 2017 heeft de gemeente Fonds Delft2040 opgezet om de publiek-private samenwerking te stimuleren, co-creatie en initiatieven uit de stad te faciliteren en zo gezamenlijk werk te maken van de opgaven in de stad. De omvang van de beschikbare middelen voor het Fonds Delft 2040 bedroeg bij oprichting € 45 miljoen. De dekking van het fonds komt uit de bestemmingsreserve Stad.

Sinds de oprichting van het Fonds Delft 2040 heeft de gemeenteraad, na positief advies van de investeringscommissie en besluitvorming door het college, bijdragen aan acht mooie initiatieven toegekend. Het totaalbedrag aan toegekende bijdragen is € 23,4 miljoen. Het totale volume dat geïnvesteerd wordt in de stad is € 144 miljoen.

Nadere informatie over het Fonds Delft 2040 staat in de voorgangsrapportage die onderdeel is van de Jaarstukken 2023.

Financieel kader

Het Fonds Delft 2040 wordt gevoed door middelen in de bestemmingsreserve Stad. Dit vormt het financiële kader. De gemeenteraad besluit over de inzet van middelen vanuit de bestemmingsreserve Stad. De afweging om een voorstel aan de raad voor te leggen, loopt via het college. Daarbij wordt beoordeeld of de inzet bijdraagt aan de opgaven waar de gemeente Delft voor staat.

In de Kadernota 2023 is het saldo van het Fonds Delft 2040 betrokken bij de totale (investerings-)opgaven waar de gemeente voor staat. De inzet van de bestemmingsreserve Stad is verbreed naar investeringen en projecten die bijdragen aan de vitale, sterke en duurzame toekomst van Delft. Dit omvat ook de opgaven Delft-West, Innovatiedistrict Delft en de energietransitie alsmede cofinanciering van ontvangen rijksmiddelen. Van wachten op een initiatief is de inzet verschoven naar middelen vinden voor onze opgaven bij medeoverheden en deze co-financieren vanuit onze incidentele dekkingsruimte in de reserves. De gemeente Delft heeft veel rijksmiddelen met een cofinancieringsverplichting binnengehaald voor de opgaven van de stad. De toekenning van cofinanciering die ten laste komt van de bestemmingsreserve Stad beperkt de investeringscapaciteit voor aanvragen van initiatieven vanuit Fonds Delft 2040. Thans is geen financiële ruimte beschikbaar voor dekking van nieuwe initiatieven uit Fonds Delft 2040.

Jaarlijks vindt bij de kadernota een afweging plaats over de mogelijkheden voor verruiming van het financieel kader van het Fonds Delft 2040. Mogelijk komen op termijn langs andere wegen dekkingsmiddelen beschikbaar, waardoor er in de toekomst ook weer bestedingsruimte voor Fonds Delft 2040 beschikbaar kan komen. Zo worden revolverende middelen teruggestort in de bestemmingsreserve Stad en kunnen daarmee ook ten goede komen aan Fonds Delft 2040.

Omvang Fonds Delft 2040	Bedrag
	(x € 1.000)
Opbouw fonds (incl. maatregelen herstelplan)	41.903
BC (A): Station Delft Campus Zuid	-800
BC (B): Gelatinebrug (incl. ontvangen bijdrage)	-7.446
BC (C): NeXt!Delft	-1.150
BC (D): Biotechcampus Delft	-1.500
BC (E): Filmhuis Lumen 2020	-3.550
BC (F): Futureproof Open Warmtenet	-3.784
BC (G): Ontwikkelingen Maria Duystlaan	-1.206
BC (H): Future proof warmtepompcentrale	-4.000
Totale omvang Fonds Delft 2040	18.467
Nog te storten in reserve Stad	-5.455
Nog te onttrekken aan reserve Stad	12.262
Totale omvang Reserve Stad	25.274

Huidige werking Fonds Delft 2040

Momenteel kunnen geen nieuwe initiatieven worden aangevraagd via de systematiek van Fonds Delft 2040, omdat geen bestedingsruimte beschikbaar is in de bestemmingsreserve Stad. De huidige rol van de investeringscommissie – het toetsen en het adviseren aan het college over nieuwe initiatieven en het monitoren van de voortgang van lopende initiatieven – is afgelopen jaar verbreed. De commissie is gevraagd mee te denken over en te reflecteren op grote vraagstukken in de stad.

Reserve Voorbereidingskosten Fonds Delft 2040

Doel van deze bestemmingsreserve is om kansrijke initiatieven de mogelijkheid te geven om een solide businesscase uit te werken voor het Fonds Delft 2040. Het gaat hier dus om incidentele uitgaven die (deels) terugkomen als de businesscase wordt uitgevoerd. In de jaren 2025-2027 wordt jaarlijks een bedrag voor communicatie, advies, onderzoek, en expertise aan deze reserve onttrokken. Ook de kosten voor de investeringscommissie worden uit dit budget betaald.

VERBONDEN PARTIJEN EN SUBSIDIES

Algemeen

Deze paragraaf behandelt de verbonden partijen (gemeenschappelijke regelingen en vennootschappen) en de algemene subsidiezaken van de gemeente. Informatie over de regionale samenwerking buiten verbonden partijen is te vinden in het programma Stad en Bestuur.

Deze paragraaf geeft een overzicht van de verbonden partijen en informeert de raad over de cijfermatige actuele stand van zaken en over bijzondere (veranderingen in) risico's en ontwikkelingen. Naar aanleiding van de aanbeveling van de Rekenkamer in het onderzoek 'Grip op verbonden partijen' om de informatiepositie van de raad te versterken, bekijken we de informatie in de tabellen verder. Nu is daar te vinden per verbonden partij:

- de algemene informatie aangevuld alle leden van de verbonden partij (tenzij er heel veel zijn)
- de relevante ontwikkeling voor de verbonden partij, die steeds geactualiseerd zal worden
- het/de risico('s) bij de verbonden partij specifiek van toepassing, en jaarlijks te actualiseren
- en weblink naar de organisatie aangebracht.

In volgende edities van deze paragraaf is het de bedoeling de informatiepositie van de raad verder te verbeteren door ook de koppeling tussen de beleidsdoelen van de gemeente en de uitvoeringsdoelen van de verbonden partij concreet te beschrijven. De bron van de gegevens zijn de meest recente jaarstukken of jaarverslag van de organisatie. Voor meer toelichting verwijzen we naar die onderliggende stukken.

Verbonden Partijen

De gemeente participeert, met andere organisaties of zelfstandig, in verbonden partijen voor effectieve en efficiënte uitvoering van gemeentelijke taken, beleid en/of beleidsdoelen. De verbonden partijen zijn daarmee van maatschappelijk en politiek belang. Participatie door de gemeente in deze organisaties heeft niet alleen voordelen, maar levert ook financiële en bestuurlijke risico's op. Want de participanten in een verbonden partij dragen (per definitie) de risico's gezamenlijk. Om de synergie vanuit de samenwerking optimaal te benutten en de risico's te beheersen, is aandacht voor de sturingsrelatie en risicobeheersing essentieel. Het beleidskader hiervoor is vastgelegd in de 'Nota Verbonden partijen 2018-2021; over Delftse grenzen samenwerken'. In najaar 2024 leggen we aan de raad een nieuwe nota ter besluitvorming voor.

Verbonden partijen: gemeenschappelijke regelingen en vennootschappen

Definitie: een verbonden partij is een privaot- of publiekrechtelijke organisatie, waarin de gemeente én een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Van een bestuurlijk belang wordt gesproken als er zeggenschap bestaat uit hoofde van stemrecht of een vertegenwoordiging in het bestuur van de organisatie. Er is een direct financieel belang wanneer een ter beschikking gesteld bedrag niet verhaalbaar is bij faillissement, of als er een financiële aansprakelijkheid bestaat als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Indien sprake is van een participatie in een organisatie met alleen een bestuurlijk óf een financieel belang, dan spreken we van een deelneming .

Binnen de bovenstaande definitie van verbonden partij vallen de gemeenschappelijke regelingen en vennootschappen waarin de gemeente aandelen heeft, die ook vaak als deelneming worden aangeduid. Gerangschikt naar beide soorten geven we hieronder beknopt relevante informatie weer over elke verbonden partij in relatie tot de realisatie van de gemeentelijke doelstellingen. Voor alle partijen geldt dat de indicator grondexploitatie en belastingcapaciteit niet van toepassing is en daarom niet is opgenomen in de tabellen. De genoemde financiële cijfers komen uit het jaarverslag 2023 van de verbonden partij.

Voor de bijdrage aan de verbonden partij geldt dat deze overeenkomstig deze begroting is en het jaartal tussen haakjes is toegevoegd (2025).

Gemeenschappelijke regelingen

Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden (SbJH)	
Algemene informatie	Het Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden (SbJH) is een samenwerking gericht op ondersteuning van de inkoop van specialistische jeugdzorg voor Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland en Zoetermeer (H9-gemeenten). De gemeente Voorschoten is formeel uitgetreden per 1 januari 2024.
Vestigingsplaats	Den Haag
Doel / openbaar belang	Efficiëntie in adequate administratieve verwerking van de jeugdhulp. Opgedragen taken betreffen onder meer het voorbereiden (en eventueel in mandaat aangaan) en het beheer van de contracten, de administratieve verwerking van transacties en de analyse van de gegevens per deelnemer.
Deelname wel/niet verplicht	Op grond van artikel 2.8 van de Jeugdwet werkt de gemeente samen in de jeugdhulpregio Haaglanden (één van de 42 regio's in Nederland) .
Ontwikkelingen	Sinds 1 januari 2024 heeft gemeente Den Haag de ambulante jeugdhulp zelfstandig ingekocht. Via de landelijke Hervormingsagenda wordt o.a. de reikwijdte van de jeugdhulp nader bekeken. De kostenbesparingsopgave vanuit de Hervormingsagenda is opgenomen in de bestuurlijke opdracht kostenbeheersing, waarbij ook wordt gekeken naar een eventuele nieuwe inrichting van het regionale zorglandschap.
Risico's (Financieel, bestuurlijk, maatschappelijk)	De gemeenten financieren de jeugdzorg en het SbJH levert ondersteunende diensten. Het functioneren van SbJH staat niet los van de risico's voor de gemeenten, maar de (financiële) risico's voor SbJH zijn daarmee beperkt.
Programma	Gezonde en sociale stad
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling: Bedrijfsvoeringsorganisatie

Financiële gegevens	Beginstand (1-1-2023)	Eindstand (31-12-2023)
Eigen vermogen	€ 122.000	€ 583.000
Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
Resultaat	€ 461.000	
Financieel belang	9,03%	
Verstreckte garanties / geldleningen	geen	
Omvang van de bijdrage (2025)	€ 461.000	

Financiële kengetallen

Bruto schuldquote		
Netto schuldquote	-4,77%	-17,26%
Solvabiliteit	5,43%	12,34%
Structurele exploitatieruimte	0,0%	0,0%

GGD Haaglanden/Veilig Thuis (GGD/VTH)

Algemene informatie	GR GGD/VTH bestaat uit twee regionaal opererende organisaties (onderdelen van de gemeente Den Haag) die samen een openbaar lichaam vormen, vastgelegd in de Gemeenschappelijke Regeling (GR) GGD en Veilig Thuis Haaglanden (VTH). De GGD is verantwoordelijk voor publieke gezondheid en Veilig Thuis is het regionale advies- en meldpunt voor Huiselijk Geweld en Kindermishandeling. Deelnemende gemeenten zijn: Den Haag, Delft, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland en Zoetermeer. De operatie is georganiseerd met gemeente Den Haag als gastheer.
Vestigingsplaats	Den Haag
Doel / openbaar belang	De GR GGD en VTH behartigt de belangen van de gemeenten op het terrein van: <ul style="list-style-type: none"> Het bevorderen, beschermen en bewaken van de publieke gezondheid;

- Het voorkomen van, en de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Verplicht op grond van :

Deelname
wel/niet verplicht

- Wet publieke gezondheid, Wet op de lijkbezorging en wet Kinderopvang;
- Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 en de Jeugdwet voor zover deze taken en bevoegdheden strekken tot het voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld en kindermishandeling.

GGD:

Ontwikkelingen

- Regionale uitvoering van het Integraal Zorg Akkoord (IZA), het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het programma Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen (WOZO) door onder andere het verder vormgeven van de regionale preventie-infrastructuur, het versterken van de kennisfunctie van GGD Haaglanden en het ontwikkelen van passende monitoring en evaluatie.
- Het versterken van de uitvoering van infectieziektebestrijding en advisering over een gezonde leefomgeving.
- Intensiveren samenwerking met GGD Hollands Midden op het gebied van forensische geneeskunde om deze taak toekomstbestendig uit te kunnen voeren.

VTH:

- Door ontwikkelen naar het Toekomstscenario Kind en Gezinsbescherming, inclusief kwaliteitsverbetering en het verder verbeteren van de samenwerking in de keten onder andere met de lokale teams van de deelnemende gemeenten ten behoeve van een afname van het aantal meldingen.
- Blijvende aandacht voor behoud en werving personeel ten behoeve van het terugdringen van de wachtlijst en het verkorten van wachttijden.

Risico's
(Financieel,
bestuurlijk,
maatschappelijk)

- Uitbreiding of wijziging wettelijke takenpakket met onvoldoende kostendeckende vergoeding door Rijk
- Maatschappelijke calamiteit (infectieziekte uitbraak)
- calamiteit in de bedrijfsvoering (bijvoorbeeld cyberattack)
- Resterend gebruik van softwarepakket (HP-Zone) van GGD Nederland
- Boven verwachting verzuim en tekort aan personeel door krapte op de arbeidsmarkt

Programma	Gezonde en sociale stad	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling: openbaar lichaam	
Financiële gegevens	Beginstand (1-1-2023)	Eindstand (31-12-2023)
Eigen vermogen	€ 2.617.000	€ 2.432.000
Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
Resultaat	€ 120.000	€ 597.000
Financieel belang	10,2%	
Verstreckte garanties / geldleningen	geen	
Omvang van de bijdrage (2025)	€ 4.011.000	
Financiële kengetallen		
Bruto schuldquote		
Netto schuldquote	3,2%	1,18%
Solvabiliteit	52%	80%
Structurele exploitatieruimte	0,026%	0,0%
Omgevingsdienst Haaglanden (ODH)		
Algemene informatie	<p>De <u>ODH</u> is een regionale uitvoeringsdienst die zich richt op de uitvoering en handhaving van diverse milieuwetten en de groene wetgeving. Het gaat daarbij om toetsing van meldingsplichten, vergunningverlening, adequaat toezicht op legale en mogelijk strijdige situaties, behandeling van overlastmeldingen en handhaving.</p> <p>Andere deelnemende partijen zijn de gemeenten Den Haag, Pijnacker-Nootdorp, Westland, Midden-Delfland, Leidschendam-Voorburg, Zoetermeer, Rijswijk, Wassenaar en de provincie Zuid-Holland.</p>	
Vestigingsplaats	Den Haag	
Doel / openbaar belang	Uitvoering van wettelijk taken in verband met vergunningverlening, toezicht en handhaving voor milieubelastende activiteiten en bodemtaken. De verplichte bundeling van middelen moet de kwaliteit	

	van organisatie en uitvoering borgen en tegelijkertijd leiden tot een meer uniforme en efficiëntere uitvoering op regionaal niveau.	
Deelname wel/niet verplicht	Een verplichte samenwerking op grond van Omgevingswet (art 18.21) en de regio-indeling op basis van Ministeriele Regeling (op basis van afspraken tussen het Rijk, IPO en de VNG)	
Ontwikkelingen	Doorontwikkeling van taakuitvoering, dienstverlening en organisatie: <ul style="list-style-type: none"> - Doorontwikkeling taakuitvoering Omgevingswet en groene wetten - Vormgeven ketensamenwerking - Doorontwikkeling organisatie - Meedenken met en adviseren aan deelnemers in beleidsvorming, grote ontwikkelingen en uitdagingen in de fysieke leefomgeving - Borging van kennis en expertise - Versterken informatievoorziening en datahuishouding 	
Risico's (Financieel, bestuurlijk, maatschappelijk)	<ul style="list-style-type: none"> - Gevolgen Omgevingswet voor taakuitvoering - Implementatie Koersplan ODH 2024-2028 - Hogere (kwaliteits)ambities vanuit Interbestuurlijk Programma VTH-stelsel en onzekerheden vanuit financiering vanuit het Rijk 	
Programma	Duurzame stad	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling: openbaar lichaam	
Financiële gegevens	Beginstand (1-1-2023)	Eindstand (31-12-2023)
Eigen vermogen	€ 2.952.000	€ 2.653.000
Vreemd vermogen	€ 7.256.000	€ 9.640.000
Resultaat	€ 897.000	
Financieel belang	5%	
Verstreckte garanties / geldleningen	geen	
Omvang van de bijdrage (2025)	€ 1.638.111	
Financiële kengetallen		
Bruto schuldquote		
Netto schuldquote	-9,7%	-10,4%
Solvabiliteit	16,0%	21,6%
Structurele exploitatieruimte	-0,0%	0,0%

Veiligheidsregio Haaglanden (VRH)

Algemene informatie	De VRH voert uit en behartigt de belangen van de gemeenten in de regio Haaglanden op het gebied van brandweezorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing, geneeskundige hulpverlening en het beheer van de gemeenschappelijke meldkamer. De gemeenten (Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland en Zoetermeer) besturen en de VRH voert uit met gezamenlijke beleidsvorming.	
Vestigingsplaats	Den Haag	
Doel / openbaar belang	De VRH is verantwoordelijk voor risicobeheersing (door middel van planvorming, toetsing en opleiden) en crisisbeheersing (door het beheren van de multidisciplinaire crisisorganisatie en het actief uitvoeren van operationele taken ten tijde van incidenten en crises). Door dit vanuit een gemeenschappelijke regeling te doen, kan er centraal materiaal en middelen worden ingekocht, kunnen specialismes verdeeld worden en is er uniformiteit in de werkwijze.	
Deelname wel/niet verplicht	Wettelijke verplichte deelname (wet Veiligheidsregio's: artikel 8 [wijziging per AMvB])	
Ontwikkelingen	De VRH is momenteel gericht op de volgende thema's: verdichting (bevolkingsgroei en daarmee samenhangende bebouwing), energietransitie en verduurzaming. Bestuurlijke ontwikkeling is dat deelnemende gemeenten aandacht hebben gevraagd voor het gemeentelijk financieel perspectief vanaf 2026. Het bestuur van de VRH zal in Q3 2024 scenario's ontwikkelen voor bezuinigingsvoorstellen en deze bespreken in het Algemeen Bestuur. De uitkomst van de bespreking wordt vervolgens verwerkt in de financiële kaders (kaderbrief VRH) voor de periode 2026-2029.	
Risico's (Financieel, bestuurlijk, maatschappelijk)	Hoewel de bezuinigingsvoorstellen (zie: 'Ontwikkelingen') nog concreet moeten worden uitgewerkt, bestaat het risico dat bezuinigingen niet zonder merkbare gevolgen voor de brandweezorg kunnen worden doorgevoerd bij een uitvoeringsdienst zoals de VRH.	
Programma	Schone en Veilige stad	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling: Openbaar lichaam	
Financiële gegevens	Beginstand (1-1-2023)	Eindstand (31-12-2023)
Eigen vermogen	€ 6.167.000	€ 6.865.000
Vreemd vermogen	€ 64.896.000	€ 73.103.000
Resultaat	€ 4.641.000	
Financieel belang	9%	

Verstreckte garanties / geldleningen	geen	
Omvang van de bijdrage (2025)	€ 10.544.595	
Financiële kengetallen		
Bruto schuldquote		
Netto schuldquote	90,0%	88,2%
Solvabiliteit	5,2%	5,5%
Structurele exploitatieruimte	3,1%	3,7%
Regionale belastinggroep (RBG)		
Algemene informatie	De RBG is een samenwerking met andere gemeenten en waterschappen en heeft tot taak de heffing en inning van decentrale belastingen. Deelnemers zijn Hoogheemraadschap Delfland, Hoogheemraadschap Schieland en Krimpenerwaard, gemeenten Delft, Schiedam, Vlaardingen.	
Vestigingsplaats	Schiedam	
Doel / openbaar belang	Efficiënte heffing en inning van decentrale belastingen zoals OZB, afvalstoffenheffing, rioolheffing en waterschapsbelasting.	
Deelname wel/niet verplicht	Geen verplichting tot deelname	
Ontwikkelingen	Invoeren van maatschappelijk verantwoord incassobeleid bij problematische schuldsituaties.	
Risico's (Financieel, bestuurlijk, maatschappelijk)	Beleidstaak ligt bij de deelnemers. De RBG zal alleen geld aantrekken voor de uitvoeringstaak. Er vindt geen uitzetting van gelden plaats en er wordt geen gebruik gemaakt van financiële instrumenten zoals derivaten. De belastingopbrengsten voor de deelnemers vallen buiten de financieringsparagraaf.	
Programma	Stad en Bestuur	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling: openbaar lichaam	
Financiële gegevens	Beginstand (1-1-2023)	Eindstand (31-12-2023)
Eigen vermogen	€ 5.200.000	€ 3.800.000

Vreemd vermogen	€ 5.400.000	€ 4.900.000
Resultaat		€ 888.200
Financieel belang	12,3%	
Verstreckte garanties / geldleningen	geen	
Omvang van de bijdrage (2025)	€ 2.308.900	

Financiële kengetallen

Bruto schuldquote		
Netto schuldquote	-20,59%	-14,72%
Solvabiliteit	49,06%	43,68%
Structurele exploitatieruimte	8,82%	3,55%

Afvalinzameling Avalex

Algemene informatie	Avalex is het gemeenschappelijk afvalinzamelingsbedrijf met deelnemers de gemeenten Midden-Delfland, Leidschendam-Voorburg, Wassenaar, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk en Delft.
Vestigingsplaats	Den Haag
Doel / openbaar belang	Uitvoering van de wettelijke afvalinzamelingstaak / hogere efficiëntie en kwaliteit door de samenwerking.
Deelname wel/niet verplicht	Geen verplichting tot deelname
Ontwikkelingen	Stijging kosten door overheidsmaatregelen (onder andere belastingverhoging op verbranding). Naast de vergroting van efficiëntie van routes voor het legen van containers is nu ook de kostenbesparing gerealiseerd bij de afvalbrengrstations. De huisvesting van Avalex in Den Haag wordt verbouwd in 2024 en in Delft vindt sloop en (ver)nieuwbouw plaats van de vestiging.
Risico's (Financieel, bestuurlijk, maatschappelijk)	De deelneming van Avalex in HVC betekent een maximale garantstelling voor Delft van € 24,5 miljoen waar een provisie tegenover staat van 1%. Risico's voor Avalex zijn verder personeelstekort door arbeidsmarkttekorten en onvoorzien hoge prijsstijgingen en beperkte beschikbaarheid van materialen bij

leveranciers. Zie voorts paragraaf weerstandsvermogen begroting Avalex (sectie 2.4). De weerstandsratio van Avalex is 0,8.

Programma	Schone en veilige stad
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling: bedrijfsvoeringsorganisatie

Financiële gegevens	Beginstand (1-1-2023)	Eindstand (31-12-2023)
Eigen vermogen	€ 7.807.000	€ 7.153.000
Vreemd vermogen	€ 46.343.000	€ 44.861.000
Resultaat	€ 2.061.000	€ - 498.000
Financieel belang	11/36 = 30,6%	
Verstreckte garanties / geldleningen	zie risico's / geen	
Omvang van de bijdrage 2025 (pre-DVO)	€ 13.924.000	

Financiële kengetallen

Bruto schuldquote		
Netto schuldquote	88%	75%
Solvabiliteit	14%	14%
Structurele exploitatieruimte	0%	0%

Metropool Regio Den Haag (MRDH)

Algemene informatie	De MRDH is sinds 2015 verantwoordelijk voor de beleidsvelden 'Bereikbaarheid en Mobiliteit' en 'Economisch Vestigingsklimaat'. De 21 deelnemers zijn: Albrandswaard, Barendrecht, Capelle aan den IJssel, Delft, Den Haag, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Leidschendam-Voorburg, Maassluis, Midden-Delfland, Nissewaard, Pijnacker- Nootdorp, Ridderkerk, Rijswijk, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen, Voorne aan Zee, Wassenaar, Westland en Zoetermeer. De inkomsten van de MRDH zijn een jaarlijkse brede doeluitkering (BDU) van het Rijk, rijkssubsidies en inwonersbijdragen van gemeenten.
Vestigingsplaats	Rotterdam

Doel / openbaar belang	De MRDH is de vervoersautoriteit en heeft als een belangrijke taak het aanbesteden van de OV-concessies voor het stads- en streekvervoer. De MRDH investeert in de aanleg van (regionale) infrastructuur voor auto, fiets en openbaar vervoer. De MRDH helpt bij het realiseren van de investeringsagenda van Delft op het gebied van bereikbaarheid. . Voor het economische vestigingsklimaat zet de MRDH zich in voor toekomstbestendige arbeidsplaatsen, het verhogen van de productiviteit en het creëren van voldoende ruimte voor economische activiteiten op de juiste plek.	
Deelname wel/niet verplicht	De MRDH is een vrijwillig samenwerkingsverband. De Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) heeft vanuit het Rijk de status van vervoerregio en daarmee ook wettelijke taken rond verkeer en vervoer. Om die reden is de MRDH opdrachtgever van het regionale en stedelijke openbaar vervoer in de 21 gemeenten. De MRDH is bovendien directe ontvanger van de rijksmiddelen voor regionaal verkeer en vervoer en subsidieverstrekker voor lokale bereikbaarheidsprojecten.	
Ontwikkelingen	<p>Strategische agenda 2023- 2026 bevat de hoofdoopgaven voor de MRDH: 1 - Investeren in bereikbaarheid om de inwonersgroei in de regio te faciliteren, 2 - Toekomstbestendige economie stimuleren, 3 - Actieve (fiets) en collectieve vormen van mobiliteit stimuleren, 4 - Vernieuwen van werklocaties, 5 - Versterken van het regionale mobiliteitsnetwerk, 6 - Herstellen van het OV-systeem.</p> <p>Momenteel loopt de tienjaars evaluatie van de GR, waarvan de voorlopige uitkomsten met de deelnemers in najaar 2024 worden besproken.</p>	
Risico's (Financieel, bestuurlijk, maatschappelijk)	De risico's voor economisch vestigingsklimaat zijn beperkt en kunnen uit het weerstandsvermogen worden gedekt. Voor de projecten voor de bereikbaarheid en openbaar vervoer gaan de risico's die uitstijgen boven het weerstandsvermogen ten koste van uitvoering andere projecten (faseren). Daarnaast zijn er risico's met lage kans in verband met de financiering van OV- maatschappijen en verlenen van (rail)concessies en de Verordening buslening ten behoeve van de electrificatie.	
Programma	Bereikbare stad & Economie en vastgoed	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling: openbaar lichaam	
Financiële gegevens	Beginstand (1-1-2023)	Eindstand (31-12-2023)
Eigen vermogen	€ 34.000.000	€ 35.000.000
Vreemd vermogen	€ 1.6 miljard	€1.5 miljard

Resultaat	€ 500.000	€ 900.000
Financieel belang		
Verstrekke garanties / geldleningen	1,0 miljard	1,0 miljard
Omvang van de bijdrage (2025)	€ 336.389	

Financiële kengetallen

Bruto schuldquote		
Netto schuldquote	175,4%	175,4%
Solvabiliteit	2,1%	2,3%
Structurele exploitatieruimte	0,4%	0,4%

Gemeenschappelijke Regeling Bedrijfsvoering (GRB) Delft-Rijswijk

Algemene informatie	<p>Samenwerking Delft-Rijswijk op het gebied van ICT-beheer (bedrijfsvoering). Deze GRB is opgericht om de IT-infrastructuur en werkplek van de gemeente Delft en Rijswijk onder te brengen om daarmee kwetsbaarheid te verminderen, kwaliteit te verhogen en kosten te beperken. Beide gemeenten voeren zelf applicatiebeheer en functioneel beheer uit. Het bestuur van de GRB Delft-Rijswijk stelt het ICT-pakket vast gericht op werkplek, netwerk en hosting. Dit pakket bevat zowel gezamenlijke diensten als diensten per gemeente. Deze bedrijfsvoeringsorganisatie (type 'lichte' GR) kent geen eigen (vrije) exploitatieruimte, gaat geen leningen aan en kent geen eigen vermogen.</p>
Vestigingsplaats	Delft
Doel / openbaar belang	Efficiëntie in effectief ICT-beheer (bedrijfsvoering) van voldoende kwalitatief niveau.
Deelname wel/niet verplicht	geen verplichting tot deelname
Ontwikkelingen	<p>Vanaf 2024 zijn nieuwe afspraken gemaakt over de diensten en het kwaliteitsniveau. Bij deze herziening van de dienstverleningsovereenkomst zijn heldere afspraken gemaakt met als doel meer inzicht en overzicht te creëren. De ontwikkelingen rond ICT gaan snel, met name als het gaat om werken in de cloud. Steeds meer applicaties worden als dienstverlening afgenomen (verSaasing: <i>software as a service</i>). De betekenis hiervan voor de</p>

GRB en de mogelijke ontwikkeling naar een regieorganisatie zullen de komende jaren verder worden afgestemd met de deelnemers.

Risico's (Financieel, bestuurlijk, maatschappelijk)	Voor de risico's in IT-beheer zoals cyberattacks zie paragraaf bedrijfsvoering en de paragraaf Weerstandsvermogen - risicoprofiel. Risico voor de GRB is de dienstverlening aan te laten sluiten op de wensen en eisen van de deelnemers (en eventuele verschillen tussen de deelnemers) in een snel veranderende wereld.
--	---

Programma	Overhead
-----------	----------

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling: bedrijfsvoeringsorganisatie
------------	--

Financiële gegevens	Beginstand (1-1-2023)	Eindstand (31-12-2023)
Eigen vermogen	€ 0	€ 0
Vreemd vermogen	€ 753.887	€ 1.368.643
Resultaat	€ 0	€ 0
Financieel belang		
Verstreckte garanties / geldleningen	geen	
Omvang van de bijdrage (2025)	€ 1.104.877	

Financiële kengetallen

Bruto schuldquote	n.vt.	n.vt.
Netto schuldquote	n.vt.	n.vt.
Solvabiliteit	n.vt.	n.vt.
Structurele exploitatieruimte	n.vt.	n.vt.

Privaatrechtelijke organisaties (coöperatie en vennootschappen)

Coöperatief Beheer Groengebieden Midden-Delfland (CBG)

Algemene informatie	In 2019 is het Coöperatief Beheer Groengebieden Midden-Delfland (CBG) opgericht als opvolger van het Recreatieschap Midden-Delfland. Overige deelnemers zijn de gemeenten Midden-Delfland, Maassluis, Schiedam, Vlaarding en Westland. De
---------------------	---

	<p>uitvoering van de taken is opgedragen aan Staatsbosbeheer. De deelnemende partijen hebben daarvoor een samenwerkingsovereenkomst opgesteld. Behalve de deelnemende partijen draagt de provincie Zuid-Holland via een subsidie bij aan het beheer van de groengebieden.</p>	
Vestigingsplaats	Gemeente Midden-Delfland	
Doel / openbaar belang	<p>De coöperatie heeft als doel gezamenlijk met aanliggende gemeenten de belangen te behartigen van natuur, landschap en openlucht recreatie en het beheer, onderhoud en exploitatie van de natuur- en recreatiegebieden in Midden-Delfland. De gebieden die de gemeente Delft in beheer bij de CBG heeft ondergebracht zijn het Abtswoudse Bos, het Ackerdijkse Bos en de Kerkpolder.</p>	
Ontwikkelingen	<ul style="list-style-type: none"> • In de begroting 2024 is voorgenomen het geprognosticeerde exploitatietekort (€ 244.000) ten laste te brengen van het eigen vermogen (voor omvang: zie hieronder). Er wordt ondertussen gewerkt aan structurele verbetering van het exploitatieresultaat. De indexatie is, na enkele jaren niet, in 2024 weer wel toegekend, vanwege de reële prijsstijgingen waar CBG mee te maken heeft. • Kwaliteitsimpuls voor Midden-Delfland waaronder het Abtswoudse Bos • Versterken ecologische waarde van Kerkpolder voor amfibieën en insecten door aanleg van paddenpoelen en beheermaatregelen. • In samenhang met het Bijzonder provinciaal Landschap Midden Delfland, het versterken van de recreatieve waarde in de gebieden. Hiervoor wordt een recreatievisie opgesteld. 	
Rol van de gemeente t.o.v. verbonden partij	De gemeente is actief lid van de coöperatie en draagt haar deel bij aan de exploitatie.	
Risico's (Financieel, bestuurlijk, maatschappelijk)	<p>Risico's zijn beperkt door langjarige samenwerking met Staatsbosbeheer voor de uitvoering.</p> <p>Er is nog geen zekerheid over de bijdrage van de provincie op basis van een vaste boekjaarsubsidie, die tot en met 2025 is gegarandeerd.</p>	
Programma	Duurzame stad (groen, blauw & gezond)	
Financiële gegevens	Beginstand (1-1-2023)	Eindstand (31-12-2023)
Eigen vermogen	€ 4.648.907	€ 4.752.316
Vreemd vermogen	€ 3.807.081	€ 3.405.800

Resultaat	€ 17.854	€ 207.962
Financieel belang	17%	
Verstreckte garanties / geldleningen	geen	
Omvang van de bijdrage (2025)	€ 303.700	

Financiële kengetallen

Bruto schuldquote	142%	120%
Netto schuldquote	n.vt.	n.vt.
Solvabiliteit	45%	58%
Structurele exploitatieruimte	n.vt.	n.v.t.

Yes!Delft BV (Young Entrepreneurs society Delft)

Algemene informatie	Yes!Delft is een BV waarin de gemeente minderheidsaandeelhouder is. TU Delft Services BV (TU Delft) en de Erasmus Universiteit zijn eveneens aandeelhouders.
Vestigingsplaats	Delft
Doel / openbaar belang	Aantrekken, behouden en vernieuwen bedrijvigheid. Ondersteunen studenten, professionals, wetenschappers in het succesvol oprichten van een eigen onderneming met een technologisch product of proces als basis.
Ontwikkelingen	Sinds 2023 levert Erasmus Universiteit haar jaarlijkse aandeelhoudersbijdrage van € 150.000 via een agiostorting (in plaats van een financiële bijdrage zoals in voorgaande jaren). De middelen uit de agiostorting staan ter beschikking van YES!Delft ter dekking voor het te verwachten structurele negatieve exploitatieresultaat de komende jaren. Naast dit boekhoudkundige negatieve exploitatieresultaat kent YES!Delft sinds 2023 ook uitdagingen in de exploitatie, een mogelijk feitelijk exploitatietekort. Aan de hand van de in 2023 vastgestelde strategie zet YES!Delft zich in om aanvullende financieringsbronnen te kunnen benutten. We blijven in gesprek met YES! Delft over haar financiële positie.
Rol van de gemeente t.o.v. verbonden partij	De gemeente draagt bij in kapitaal en exploitatie.

Risico's (Financieel, bestuurlijk, maatschappelijk)	Het jaar 2023 is met een negatief financieel resultaat afgesloten. Het risico is reëel dat financiering van YES!Delft op de langere termijn een bestuurlijk aandachtspunt zal blijven.
Programma	Economie en vastgoed
Rechtsvorm	Besloten vennootschap

Financiële gegevens	Beginstand (1-1-2023)	Eindstand (31-12-2023)
Eigen vermogen	€ 660.000	€ 244.000
Vreemd vermogen	€ 1.281.000	€ 798.000
Resultaat	€ -565.000	
Aandelen kapitaal	€ 18.000	
Financieel belang	20% (=gestort aandelenkapitaal)	
Verstreckte garanties / geldleningen	geen	
Omvang van de bijdrage 2024	€ 150.000	

Innovation Quarter BV

Algemene informatie	Innovation Quarter BV is sinds 2014 de regionale ontwikkelingsmaatschappij voor Zuid-Holland. Aandeelhouders zijn ministerie van Economische Zaken en Klimaat, provincie Zuid-Holland, Stichting Holdingsfonds Economische Investeringen Den Haag (HEID), gemeenten Rotterdam, Leiden, Delft, Den Haag, Dordrecht en Westland, Technische Universiteit Delft, Libertatis Ergo Holding (Universiteit Leiden), Erasmus MC Holding, Leids Universitair Medisch Centrum
Vestigingsplaats	Den Haag
Doel / openbaar belang	De economische structuur van de regio duurzaam versterken en het innovatief vermogen van Zuid-Holland ontsluiten. Door: aantrekken, behouden en vernieuwen van bedrijvigheid in de provincie.
Ontwikkelingen	Eind 2023 heeft de gemeente Delft voldaan aan de in 2021 via notariële akte vastgestelde kapitaalstorting. Daarmee is het belang van de gemeente Delft 2,578%.

InnovationQuarter heeft in 2023 een meerjarenstrategie opgesteld die de richtlijn vormt voor hun werkzaamheden de komende jaren tot aan 2026. IQ richt zich op de maatschappelijke vraagstukken op het gebied van Duurzaam & Schoon, Slim & Veilig en Groen & Gezond om zo businesskansen voor vandaag en morgen te ontwikkelen.

Rol van de gemeente t.o.v. verbonden partij

De gemeente draagt bij in kapitaal en exploitatie.

Risico's (Financieel, bestuurlijk, maatschappelijk)

In de jaarrekening 2023 zijn door de accountant geen materiële onzekerheden ten aanzien van de continuïteit geïdentificeerd.

Programma

Economie en vastgoed

Rechtsvorm

Besloten vennootschap

Financiële gegevens	Beginstand (1-1-2023)	Eindstand (31-12-2023)
Eigen vermogen	€ 95.384.000	€ 117.630.000
Vreemd vermogen	€ 35.355.000	€ 36.956.000
Resultaat	€ 6.453.000	
Aandelen kapitaal	€ 125.836.000	
Financieel belang	2,578 %	
Verstrekke garanties / geldleningen	n.v.t.	
Omvang van de bijdrage 2024	€ 215.000	

Delft Support BV

Algemene informatie

Delft Support BV is uitvoerder van gemeentelijke taken in het sociaal domein met 100% van de aandelen in eigendom van de gemeente. Delft Support vormt de lokale toegangsorganisatie voor de inzet van jeugdhulp en begeleiding en voorzieningen vanuit de Wmo.

Vestigingsplaats

Delft

Doel / openbaar belang

Zelfstandig en onafhankelijk kunnen beslissen over inzet van jeugdhulp en begeleiding en voorzieningen vanuit de Wmo met efficiënte bedrijfsvoering.

Rol van de gemeente t.o.v. de verbonden partij	Opdrachtgever wettelijke taken op domein jeugd en wmo en enig aandeelhouder	
Ontwikkelingen	Landelijke ontwikkelingen zoals Hervormingsagenda, Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming en de nog komende Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams) hebben invloed op de uitvoering van de diverse wetten door Delft Support	
Risico's (Financieel, bestuurlijk, maatschappelijk)	Met Data Protection Impact Assessment (DPIA) zijn risico's voor databeveiliging in beeld gebracht en maatregelen genomen; met behulp van risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) de risico's voor het personeel in kaart gebracht en maatregelen genomen en deels in voorbereiding. Het risico voor de uitvoeringsorganisatie bestaat met name uit een mogelijk tekort aan personeel als gevolg van de krapte op de arbeidsmarkt.	
Programma	Gezonde en veilige stad	
Rechtsvorm	Besloten vennootschap	
Financiële gegevens	Beginstand (1-1-2023)	Eindstand (31-12-2023)
Eigen vermogen	€ 100	€ 100
Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
Resultaat	€ 0	€ 0
Aandelen kapitaal	€ 100	€ 100
Financieel belang	100%	100%
Verstreekte garanties / geldleningen	geen	geen
Omvang van de bijdrage (2025)	€ 15.954.467	
Werkse! Holding BV		
Algemene informatie	Werkse! Holding BV (100% dochteronderneming van de gemeente) is een onderdeel van Werkse! Organisatie, waar ook de gemeentelijke afdeling Werk en Inkomen onder valt. De taken omvatten: ontwikkelen, plaatsen en begeleiden van medewerkers met een afstand tot de arbeidsmarkt. Werkse! voert in opdracht ook taken uit voor gemeenten Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp en Lansingerland.	

Vestigingsplaats	Delft
Doel / openbaar belang	Op bestuurlijke afstand ondernemend kunnen optreden in opdrachtverwerving voor arbeid voor de doelgroep.
Rol van de gemeente t.o.v. de verbonden partij	Opdrachtgever van gemeentelijke taken en enig aandeelhouder.
Ontwikkelingen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Afbouw sociale werkvoorziening (WSW) en opbouw Beschut Werk (BW); 2. Convenant Doeltreffend samenwerken met ondersteunende organisaties in het sociaal domein en met werkgevers; 3. Zorghub; 4. Duurzaamheid en Topwerkgeverschap.
Risico's (Financieel, bestuurlijk, maatschappelijk)	Wijziging taakopdracht met onvoldoende kostendekkende middelen van Rijk, economische verschuiving met onvoldoende arbeidspotentieel voor doelgroep, wijziging samenstelling participatiebestand bemoeilijkt plaatsing op betaald werk. Voor de organisatie bestaat risico op digitale criminaliteit (hacks, datagijzeling) en tekort aan personeel voor de taakuitvoering.
Programma	Werk en inkomen / Begeleide participatie en Arbeidsparticipatie
Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Financiële gegevens	Beginstand (1-1-2023) Eindstand (31-12-2023)
Eigen vermogen	€ 2.300.000 € 2.400.000
Vreemd vermogen	€ 2.200.000 € 2.100.000
Resultaat	€ 196.000 € 120.000
Aandelen kapitaal	€ 90.000 € 90.000
Financieel belang	100% 100%
Verstrekke garanties / geldleningen	geen geen
Omvang van de bijdrage (2024)	€ 20.904.201
ParkerenDelft BV	
Algemene informatie	ParkerenDelft BV (voorheen Parking Delft of Integraal Parkeerbedrijf Delft) is 100% dochteronderneming van de gemeente.

Vestigingsplaats	Delft	
Doel / openbaar belang	Uitvoeren van het parkeerbeleid Delft en de exploitatie van parkeergarages.	
Rol van de gemeente tov de verbonden partij	Enig aandeelhouder én opdrachtgever straatparkeren en garageparkeren.	
Ontwikkelingen	Parkeren Delft voert een dialoog met de stad om te kijken waar kansen en /of verbeteringen zijn op het vlak van parkeren. De bezettingsgraden van de garages zijn weer op het niveau van vóór de coronatijd. De gemeente werkt aan een parkeertransitie.	
Risico's (Financieel, bestuurlijk, maatschappelijk)	<p>Risico op waarde aandelen en de garantiestelling / financiering.</p> <p>De parkeertransitie draagt positief bij aan de bezetting van de garages en beperkt aldus het financiële risico. De businesscase blijft echter een punt van aandacht. De uitvoerende taken op het gebied van straatparkeren zijn middels een dienstverleningsovereenkomst (DVO) door de gemeente belegd bij ParkerenDelft BV. Uit risico-inventarisatie in 2024 komen risico's naar voren met betrekking tot de business case: zoals structurele daling parkeervraag groter dan groei stad en bezoekers) en tot de operatie (integriteit en beschikbaarheid data ivm parkeervergunningen, onvoldoende gekwalificeerd personeel, incidenten met de garages als brand of overstroming).</p>	
Programma	Bereikbare stad / Parkeren	
Rechtsvorm	Besloten vennootschap	
Financiële gegevens	Beginstand (1-1-2023)	Eindstand (31-12-2023)
Eigen vermogen	€ -11.300.000	€-11.500.000
Vreemd vermogen	€ 70.100.000	€ 68.600.000
Resultaat	€ -337.925	
Aandelen kapitaal	€ 90.000	
Financieel belang	100%	
Verstreekte garanties / geldleningen (2024)	€ 12,9 miljoen / € 44,5 miljoen	€ 11,7 miljoen / € 43,5 miljoen
Omvang van de bijdrage (2025)	€ 2.563.000 voor activiteiten straatparkeren	

(Dienstverlenings-
overeenkomst)

Stedin Holding NV

Algemene informatie	Stedin NV is energielevering en -infrastructuurbedrijf in overheidshanden. In totaal 42 gemeenten zijn de aandeelhouder van deze N.V.	
Vestigingsplaats	Rotterdam	
Doel / openbaar belang	Netwerkbedrijf	
Rol van de gemeente t.o.v. de verbonden partij	Publieke aandeelhouder (netwerk in de gemeente)	
Ontwikkelingen	Gezien de energietransitie zal Stedin in de toekomst grote investeringen moeten gaan doen. December 2023 is de rijksoverheid aandeelhouder geworden bij Stedin met aandelen ter waarde van € 500 miljoen. Tevens zijn er enkele gemeenten in het verzorgingsgebied van Stedin toegetreden. Hierdoor is het aandelenbelang van de gemeente Delft gedaald van 2,15% naar 2,135%. Dividend voor de komende jaren zal zich bewegen tussen ongeveer de € 1 miljoen en de € 1,5 miljoen voor de gemeente Delft, naast de uitkering per jaar voor de cumulatief preferente aandelen van € 146.000 .	
Risico's (Financieel, bestuurlijk, maatschappelijk)	Risico op waarde aandelen en lager / geen dividend. Stedin houdt de vraag naar energie(stroom) niet bij voor wat betreft de infrastructuur.	
Programma	Algemene dekkingsmiddelen	
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap	
Financiële gegevens	Beginstand (1-1-2023)	Eindstand (31-12-2023)
Eigen vermogen	€ 3,3 miljard	€ 3,3 miljard
Vreemd vermogen	€ 4,8 miljard	€ 5,2 miljard
Resultaat	€ 44 miljoen	

Aandelen kapitaal	121.380 aandelen circa € 100 nominaal. Niet op de balans geactiveerd	
Financieel belang	2,135 % gestort aandelenkapitaal. Ontvangen dividend over boekjaar 2023: uitkering regulier dividend voor Delft € 1.119.123 . Tevens te ontvangen dividend over de cumulatief preferente aandelen voor Delft over 2023 € 146.391.	
Verstreckte garanties / geldleningen	geen	geen
Omvang van de bijdrage	n.v.t.	

Evides NV

Algemene informatie	Aandeelhouder Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE) die 50% aandeelhouder is van Evides N.V.. Deze groep bestaat uit 17 gemeenten in Zuid-Holland. De andere 50% is in bezit van Agua B.V. met als aandeelhouders de provincie Zeeland, 13 Zeeuwse gemeenten, 2 Brabantse gemeenten en 1 Zuid-Hollandse gemeente.	
Vestigingsplaats	Rotterdam	
Doel / openbaar belang	Beheren en exploiteren van een waterbedrijf	
Rol van de gemeente t.o.v. de verbonden partij	Aandeelhouder met in totaal 32 gemeenten en provincie Zeeland, waarmee Evides N.V. geheel in overheidshanden verkeert.	
Ontwikkelingen	Evides zal de komende jaren veel gaan investeren om de beschikbaarheid en kwaliteit van het drinkwater te kunnen blijven garanderen. Dit zal een neerwaarts effect hebben op het uit te keren dividend de komende jaren. De huidige prognose van Evides is dat het dividend vanaf 2025 de helft zal zijn van eerdere jaren.	
Risico's (Financieel, bestuurlijk, maatschappelijk)	Evides heeft zes prioritaire risico's vastgesteld: 1. Cybersecurity incident; 2. Gebrek aan grondstoffen, bouw materiaal en chemicaliën (nieuw); 3. Ernstig ongeval; 4. Personeelstekort (nieuw); 5. Non-compliance ten aanzien van biologische stabiliteit; 6. Verscherpte normstelling PFAS.	
Programma	Algemene dekkingsmiddelen	
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap	

Financiële gegevens	Beginstand (1-1-2023)	Eindstand (31-12-2023)
Eigen vermogen	€ 535 miljoen	€ 558 miljoen
Vreemd vermogen	€ 703 miljoen	€ 727 miljoen
Resultaat	€ 47,9 miljoen	
Aandelen kapitaal	€ 431.000	
Financieel belang	5,8% gestort aandelenkapitaal (in GBE die 50% heeft van Evides N.V.)	
Verstrekke garanties / geldleningen	geen	
Omvang van de bijdrage	n.v.t.	

BNG Bank NV (Bank voor Nederlandse gemeenten)

Algemene informatie	De BNG Bank is een bank ten dienste van de overheid en Delft neemt deel sinds de oprichting in 1914. Aandeelhouders zijn gemeenten door het hele land en de rijksoverheid is de grootste aandeelhouder met 49% van de aandelen.
Vestigingsplaats	Den Haag
Doel / openbaar belang	De BNG Bank draagt met haar dienstverlening bij aan het zo laag mogelijk houden van de kosten voor de financiering van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Rol van de gemeente t.o.v. de verbonden partij	Aandeelhouder sinds de oprichting en klant bij de bank.
Ontwikkelingen	De BNG Bank gaat haar kantoor in Den Haag de komende jaren grondig renoveren.
Risico's (Financieel, bestuurlijk, maatschappelijk)	Beperkt risico. Waarde van aandelen niet geactiveerd. Jaarlijks dividend is beperkt.
Programma	Algemene dekkingsmiddelen
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap

Financiële gegevens	Beginstand (1-1-2023)	Eindstand (31-12-2023)
Eigen vermogen	€ 4,33 miljard	€ 4,60 miljard
Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
Resultaat	€ 300 miljoen	
Aandelen kapitaal	47.385 aandelen van € 2,50. Niet op de balans geactiveerd	
Financieel belang	0,085% van het geplaatst aandelen kapitaal. Te ontvangen dividend € 102.351 . De BNG Bank zal 50% van het netto resultaat uitkeren in de vorm van dividend.	
Verstreckte garanties / geldleningen	geen	
Omvang van de bijdrage	n.v.t.	

Subsidie

Subsidiebeleid

Subsidie is de aanspraak op financiële middelen, door een bestuursorgaan verstrekt met het oog op bepaalde activiteiten van de aanvrager, anders dan als betaling voor aan het bestuursorgaan geleverde goederen of diensten.

In deze paragraaf zijn opgenomen

1. de hoofdlijnen van het beleid en de ontwikkeling in de subsidiesystematiek voor het verlenen van subsidies (uitgaande subsidies);
2. de uitgangspunten voor te ontvangen subsidies (inkomende subsidies).

Uitgaande Subsidies

In deze subparagraaf zijn de hoofdlijnen van het beleid opgenomen voor het verlenen van subsidies en ontwikkelingen in de subsidiesystematiek.

Subsidiesystematiek

De Delftse subsidiesystematiek bestaat uit de Algemene Subsidieverordening Delft 2024 (ASV), de Verordening financiële en materiële gelijkstelling onderwijs, de Subsidieregeling gemeente Delft 2024, de Subsidieregeling Maatschappelijke initiatieven gemeente Delft 2024, de Subsidieregeling onderwijsachterstandenbeleid en voorschoolse voorzieningen, Subsidieregeling Ondersteuning Nationaal Programma Onderwijs Delft, Subsidieregeling

Delfts Sportakkoord. De ASV, en de FIMA voor het onderwijs, bieden samen met de Algemene wet bestuursrecht het wettelijk kader voor de subsidieverlening. De subsidieregelingen omvatten praktische en specifieke spelregels voor het verlenen van de subsidies. Het is een middel om het door de raad vastgestelde beleid uit te voeren.

Daarnaast lenen zich een aantal subsidies ervoor om op de begroting op te nemen; de begrotingssubsidies. De subsidieontvanger, het maximale bedrag en een korte omschrijving van de activiteiten worden in dit geval vastgesteld in de begroting. Een begrotingspost subsidie wordt gebruikt in het geval er maar een enkele partij in aanmerking komt voor de subsidie en er anders een aparte regeling vastgesteld zou moeten worden om de activiteiten van deze partij te subsidiëren.

Subsidieregeling gemeente Delft 2024

Deze regeling bestaat uit een aantal hoofdstukken die concrete doelstellingen en activiteiten omschrijven waarvoor er subsidie aangevraagd kan worden. Daarnaast zijn de voorwaarden en criteria rondom de subsidieaanvraag uitgewerkt per hoofdstuk:

- Jeugd
- Onderwijs
- Onderhoud Speeltuinen
- Cultuur
- Evenementen
- Economie
- Schuldhulpverlening
- Armoedebestrijding
- Straatfeesten
- Oud papier
- Eenzaamheid
- Onderhoud monumentale bomen
- Positieve gezondheid
- Delft West
- Anit-discriminatie
- Overige subsidie die bijdragen aan de doelstellingen het behoud en verbetering van Delft en bevorderen van de verbinding in Delft.

Subsidieregeling maatschappelijke initiatieven gemeente Delft 2024

Deze subsidie wordt verleend voor incidentele activiteiten en projecten die bijdragen aan de gemeentelijke doelen én die gericht zijn op:

- Participatie van inwoners van Delft
- Eigen kracht van inwoners van Delft
- Sociaal klimaat en veiligheid in Delft
- Duurzaamheid en het Delftse milieu
- Versterken van de eigen kracht van de organisatie van de subsidieontvanger.

Subsidieregeling onderwijsachterstandenbeleid en voorschoolse voorzieningen

Het doel van deze subsidieregeling is:

- het bevorderen van gelijke en optimale ontwikkelkansen voor alle Delftse peuters en basisschool leerlingen;
- het stimuleren van activiteiten die gericht zijn op de ontwikkeling, coördinatie, uitvoering en/of kwaliteitsverbetering van activiteiten die aanvullend zijn op het aanbod voor- en vroegschoolse educatie in Delft en die bijdragen aan het voorkomen dan wel terugdringen van onderwijsachterstanden bij Delftse peuters en basisschoolleerlingen.

Subsidieregeling Ondersteuning Nationaal Programma Onderwijs Delft

Deze subsidie wordt verleend voor zover zij bijdraagt aan het wegnemen van opgelopen vertragingen in de ontwikkeling van kinderen en jongeren uit het Delftse onderwijs als gevolg van de coronapandemie.

Subsidieregeling Delfts Sportakkoord

Het doel van deze subsidieregeling is het stimuleren van deelname aan sport- en beweegactiviteiten en het bestendigen daarvan als onderdeel van een gezonde leefstijl.

Begrotingssubsidies

In de onderstaande lijsten zijn de namen opgenomen van organisaties die in 2025 begrotingssubsidie kunnen aanvragen, gerangschikt naar programma. Met het vaststellen van de begroting wordt per organisatie het maximale bedrag aan begrotingssubsidie voor 2025 bepaald. Binnen het maximale bedrag mag het college besluiten over het verstrekken van begrotingssubsidie.

In alle gevallen betreft het bij de hiervoor beschreven situaties het omzetten van regulier programmabudget in subsidiebudget. De gevolgen van deze wijzigingen voor het financieel beeld zijn neutraal.

Programma	Subsidieontvanger	Activiteiten	Subsidiebedrag
Samenleven, onderwijs en cultuur	Stichting DOK	Stichting DOK ontvangt subsidie voor de volgende activiteiten: - Taaleducatie - Taalhuis - Informatiepunt Digitale Overheid - Cultuurhelden - DOK centrum - cultuureducatie	€ 4.828.622
Samenleven, onderwijs en cultuur	ROC Mondriaan	ROC Mondriaan ontvangt subsidie 'Doe weer mee'.	€ 10.000
Samenleven, onderwijs en cultuur	Stichting Buytendelft	Stichting Buytendelft ontvangt een exploitatiesubsidie voor het openhouden van de stadsboerderij en	€ 95.000

		waterspeeltuin, het verzorgen van dieren en het onderhouden van de dierverblijven en het bieden van een leerzame omgeving voor (met name) gezinnen met jonge kinderen.	
Samenleven, onderwijs en cultuur	Stichting Kinderboerderij en waterspeeltuin Tanthof	Stichting Kinderboerderij Tanthof ontvangt een exploitatiesubsidie voor het openhouden van de stadsboerderij en waterspeeltuin, het verzorgen van dieren en het onderhouden van de dierverblijven en het bieden van een leerzame omgeving voor (met name) gezinnen met jonge kinderen.	€ 95.000
Samenleven, onderwijs en cultuur	Sportraad van Delft	De Sportraad van Delft ontvangt subsidie voor : <ul style="list-style-type: none"> - Het huldigingsbeleid - Het organiseren vereniging ondersteunende activiteiten: - Organisatie Nationale Sportweek - Het ontplooiën nieuwe activiteiten - Themabijeenkomsten - Kwartaalpublicatie Delft op Zondag - Vacatiegelden bestuur - Administratieve ondersteuning 	€ 16.249
Samenleven, onderwijs en cultuur	Sportfondsen Delft B.V.	Sportfondsen krijgt subsidie voor de exploitatie van het Sportfondsenbad Weteringlaan.	€ 247.000
Samenleven, onderwijs en cultuur	Stichting Omroep Delft	Stichting Omroep Delft krijgt subsidie voor het creëren en onder de aandacht brengen van lokaal nieuws in beeld en geluid door middel van radio, TV en een interactieve website.	€ 150.000

Samenleven, onderwijs en cultuur	Stichting Reservefonds de VAK	De VAK krijgt subsidie voor cultuureducatie in de vrije tijd, het cursusaanbod en OPEN.	€ 953.000
Samenleven, onderwijs en cultuur	Theater De Veste	Theater de Veste krijgt subsidie voor het organiseren van theatervoorstellingen.	€ 2.488.496
Samenleven, onderwijs en cultuur	Stichting Open Monumentendag Delft	Stichting Open Monumentendag Delft krijgt subsidie voor het organiseren van Open Monumentendag in Delft.	€ 31.110
Samenleven, onderwijs en cultuur	Stichting Sportaccommodatie Concordia	Stichting Sportaccommodatie Concordia krijgt subsidie voor de exploitatie en onderhoud van de golfbaan.	€ 49.014
Samenleven, onderwijs en cultuur	Korfbalvereniging Fortuna Delft	Korfbalvereniging Fortuna krijgt subsidie voor het onderhoud van de korfbalvelden.	€ 11.169
Samenleven, onderwijs en cultuur	Kynologenclub Delft en omstreken	Kynologenclub Delft en omstreken krijgt subsidie voor het onderhoud van het hondensportterrein.	€ 5.031
Samenleven, onderwijs en cultuur	Stichting Sportpark Biesland	Stichting Sportpark Biesland krijgt subsidie voor het onderhoud van de korfbalvelden en rugbyvelden.	€ 51.563
Samenleven, onderwijs en cultuur	Stichting DelftsPeil	Stichting DelftsPeil krijgt subsidie voor de uitvoering van verschillende culturele activiteiten en projecten voor en met bewoners van Delft en omstreken, waaronder ook kwetsbare doelgroepen. De activiteiten hebben een positieve impact op bewoners en dragen bij aan sociale inclusie, cultuurparticipatie en talentontwikkeling. Deze activiteiten beslaan diverse	€ 350.000

		wijk- en Stadsprojecten, advisering en ondersteuning nieuwe initiatieven en Cultuurhuis Delft met inzet van cultuurcoaches (combinatiefunctionarissen).	
Samenleven, onderwijs en cultuur	Stichting Delft Urban Sports	Stichting Delft Urban Sports krijgt subsidie voor het beheer van het skatepark.	€ 47.000
Samenleven, onderwijs en cultuur	Delftse Werkgroep Homoseksualiteit	Delftse Werkgroep Homoseksualiteit (DWH) krijgt subsidie voor het geven van voorlichting, het organiseren van kennismakingsgroepen en het (mede) organiseren van evenementen. Met deze activiteiten vergroot DWH de zichtbaarheid en bevordert het de bewustwording en acceptatie van LHBT+'ers in de regio Delfland.	€ 15.000
Samenleven, onderwijs en cultuur	Stichting Scholengroep Spinoza	Stichting Scholengroep Spinoza ontvangt subsidie voor Expertisecentrum ISK Delft voor activiteiten gericht op passende begeleiding van NT-2 leerlingen met taalachterstand op de scholen van voortgezet (speciaal) onderwijs.	€ 50.000
Schone en veilige stad	Stichting Slachtofferhulp Nederland	Stichting Slachtofferhulp Nederland krijgt subsidie voor het verlenen van (na)zorg bij rampen of calamiteiten, de 1-loketfunctie in Delft en een 24/7 piketregeling voor eerste opvang van slachtoffers of nabestaanden.	€ 41.055
Schone en veilige stad	Stichting Halt	Stichting Halt krijgt subsidie voor het geven van voorlichtingen op bo, vo en so scholen in Delft over de volgende onderwerpen:	€ 11.500

		<ul style="list-style-type: none"> - Invloed van de groep - Online veiligheid - Online fraude en cybercriminaliteit - Geweld en wapenbezit 	
Gezonde en sociale stad	Brijder Verslavingszorg	Brijder Verslavingszorg krijgt subsidie voor de activiteiten rondom verslavingspreventie en verslavingszorg.	€ 700.000
Gezonde en sociale stad	Stichting KesslerPerspektief	Stichting KesslerPerspektief krijgt subsidie voor de vrouwen opvang, begeleiding tijdelijk huisverboden en ambulante begeleiding huiselijk geweld.	€ 1.885.000
Gezonde en sociale stad	Stichting KesslerPerspektief	Stichting KesslerPerspektief krijgt subsidie voor de maatschappelijke opvang namens de DWO-regio, Delft, Westland, Pijnacker-Nootdorp en Midden-Delfland de wettelijke taak op het gebied van Maatschappelijke Opvang (opvang en begeleiding dak- en thuislozen) uitvoert.	€ 3.800.000
Gezonde en sociale stad	GGZ Rivierduinen	Het Centrum Seksueel Geweld (CSG) Zuid-Holland is ondergebracht bij GGZ Rivierduinen en krijgt subsidie (vanuit DUVO-middelen) voor het verlenen van de juiste hulp aan slachtoffers van seksueel geweld.	€ 75.500
Gezonde en sociale stad	Stichting Jeugdgezondheidszorg ZHW	<p>Stichting Jeugdgezondheidszorg ZHW krijgt subsidie voor de activiteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Basispakket JGZ - Rijksvaccinatieprogramma - Basispakket JGZ flexibel 	€ 3.100.000

Gezonde en sociale stad	Stichting Exodus Nederland	Stichting Exodus Nederland ontvangt subsidie voor het organiseren van nazorg voor ex-gedetineerden: afspraken maken over sociale re-integratie en inschakelen van partijen in Delft voor uitvoering hiervan.	€ 48.000
Gezonde en sociale stad; Samenleven, onderwijs en cultuur	Stichting JESS	Stichting Jess krijgt subsidie voor JIT. Het JIT leidt zorgmijdende (dreigende) dakloze jongeren toe naar het juiste zorgloket).	€ 121.000
Duurzame stad	Stichting Duurzaamheidscentrum De Papaver	Stichting Duurzaamheidscentrum De Papaver krijgt subsidie voor de Klimaatmaat en Natuur- en milieueducatie.	€ 352.500
Economie en vastgoed	Ondernemersfonds Delft	De gemeente legt een opslag op de onroerendezaakbelasting niet-woningen die door het Ondernemersfonds worden besteed.	€ 1.300.000
Werk en inkomen	Stichting Voedselbank Delft	Stichting de Voedselbank krijgt een exploitatiesubsidie.	€ 35.000

In 2025 is in totaal circa € 37 miljoen beschikbaar voor alle uitgaande subsidies samen.

Inkomende subsidies

Delft ziet en benut kansen om bij Rijk, provincie, regio (MRDH) en EU subsidies binnen te halen voor de eigen ambities en beleidsdoelstellingen. Het Subsidie Servicepunt (SSP) vervult hierin een centrale adviserende, ondersteunende en monitorende rol naar de beleids- en uitvoeringsafdelingen. Hierbij adviseert het SSP ook in de afweging om wel/geen aanvraag in te dienen met het oog op de langere termijn (onder meer uitvoeringsgereedheid, eigen bijdrage, capaciteit). Naast het adviseren en ondersteunen van het aanvraagproces voorziet het SSP ook in de voorlichting (en ondersteuning waar gewenst) van de administratieve processen na toekenning tot en met verantwoording. Door het SSP is het onderzoek naar mogelijke subsidies een actief onderdeel van de bedrijfsvoering, gemeentebreed.

BEDRIJFSVOERING

Algemeen

De wereld van bedrijfsvoering ontwikkelt zich in een razend tempo. Daarom streven we voortdurend naar modernisering van onze interne dienstverlening. Dit onderzoeken we in nauwe samenwerking met de gebruikers van deze dienstverlening. Waar nodig passen we onze dienstverlening aan.

Organisatie

Omvang van de organisatie en samenstelling personeelsbestand

Op 31 december 2023 bedroeg het personeelsbestand 954 fte. Dit is een groei van ongeveer 8% ten opzichte van 2022. Deze stijging hangt samen met de extra middelen die Delft heeft ontvangen voor verschillende investeringsprojecten. We verwachten dat deze groei zich de komende periode voortzet, naar gelang de extra middelen zullen worden besteed. We vervullen meer dan 95% van onze vacatures. In de huidige arbeidsmarkt blijft het echter een uitdaging om goed gekwalificeerd personeel aan te trekken en te behouden voor de organisatie. Daarom willen we het Delftsblauwe werkgeverschap aantrekkelijker maken en houden.

Delftsblauwe werkgever

Werken voor Delft is samen werken voor de stad. We werken voor de grote opgaven en zorgen dat de reguliere taken goed worden uitgevoerd. Om deze resultaten te boeken, werken we samen met collega's en partners in de stad. Onze medewerkers bieden we inhoudelijk interessant werk in een prettige en veilige werkomgeving. We investeren in het ambtelijk vakmanschap van ons personeel zodat ieder zijn talent en ervaring kan inzetten en verder kan ontwikkelen. Dit doen we zowel op de inhoud van het vakgebied van onze medewerkers als op het ontwikkelen van competenties. Leidinggevenden volgen een leiderschapsprogramma om hier sturing aan te geven. Daarnaast stimuleren we de interne mobiliteit, zodat medewerkers nieuwe uitdagingen kunnen aangaan binnen de organisatie. We blijven investeren in het aantrekken van jong talent. Daarvoor nemen we onder andere deel aan het traineeprogramma van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH).

Inhuur

Het percentage externe inhuur bedraagt 17,5% van de loonsom op 31 december 2023. Dit percentage ligt onder het landelijk gemiddelde van 18,9% voor gemeenten met meer dan 100.000 inwoners (exclusief de G4-gemeenten). We streven ernaar de inhuur zo beperkt mogelijk te houden, en willen, mede in het kader van Delftsblauw werkgeverschap, meer inzetten op vaste ambtelijke capaciteit. In 2023 zijn 25 ingehuurde medewerkers in dienst gekomen bij de gemeente Delft.

Diversiteit en veilige werkomgeving

We zorgen voor een prettige en veilige werkomgeving voor onze medewerkers. Onze organisatie is een mix van mensen met verschillende achtergronden, afkomst en eigenschappen. We hechten waarde aan deze diversiteit in het personeelsbestand en willen dat iedereen toegang heeft tot dezelfde mogelijkheden. Dit is verankerd in onze rechtspositie en wervings- en selectieprocessen. We besteden voortdurend aandacht aan de bewustwording op diversiteit en inclusie en zetten dit voort in 2025. Ongewenst gedrag tolereren we niet. We willen een veilige en prettige werkomgeving voor iedereen. Om dit te waarborgen, hebben we beleid om grensoverschrijdend gedrag en agressie bespreekbaar te maken en te kunnen melden. Dat doen we bijvoorbeeld met de app 'Zou ik wat zeggen' die alle medewerkers kunnen gebruiken via hun telefoon en de beschikbaarheid van vertrouwenspersonen. De enquête Veiligheid en Vertrouwen binnen Delft 2023 wordt in 2025

opgevolgd door zogenaamde pulse-metingen met vijf vragen. Hierin worden onze medewerkers gevraagd naar hun mening over diverse onderwerpen. Op deze manier blijven we leren en verbeteren we op basis van de input van onze medewerkers.

Informatievoorziening

Efficiënte en effectieve informatievoorziening is van cruciaal belang in onze moderne samenleving. Als gemeente streven we voortdurend naar verbetering van onze informatiesystemen en -processen, met als doel de dienstverlening aan onze inwoners te verbeteren en besluitvorming te optimaliseren. We willen betrouwbare, actuele en toegankelijke informatie bieden aan alle belanghebbenden, zodat zij weloverwogen beslissingen kunnen nemen en we gezamenlijk kunnen werken aan de ontwikkeling van onze stad.

Informatiebekwaam en bewuste inzet AI

In de snel veranderende digitale omgeving is het vermogen om effectief te werken met applicaties, data en voortdurend meegroeien met ontwikkelingen een belangrijke doelstelling. Wij noemen dit informatiebekwaamheid. In 2025 zetten we in op het versterken van de kennis en vaardigheden van onze medewerkers en investeren we in de doorontwikkeling van applicaties om aan veranderende behoeften te voldoen. In het snel evoluerende tijdperk van kunstmatige intelligentie (AI) is het essentieel dat onze gemeente zich bewust is van het gebruik van AI, zowel binnen onze eigen organisatie als door andere belanghebbenden. We zetten in op het vergroten van het bewustzijn en begrip van AI-toepassingen, de ethische implicaties en mogelijke gevolgen. Transparantie en verantwoording zijn kernwaarden in ons eigen gebruik van AI.

Informatiebeveiliging

Het beschermen van (gevoelige) gegevens van onze inwoners is een belangrijke taak van de gemeente. We richten ons op continue monitoring van het gemeentelijke netwerk en het dag en nacht in de gaten houden van de systemen. Zo kunnen we dreigingen en incidenten direct detecteren. In 2025 oefenen we opnieuw met ons geactualiseerde cyber-incidentplan en ontwikkelen we op basis daarvan verder. We versterken – risico-gebaseerd en op basis van security-by-design – de weerbaarheid van de organisatie. In 2025 wordt de Europese wet NIS2 (Network and Information Systems) geïmplementeerd in lokale wetgeving. We bereiden ons voor op aanscherping van de zorgplicht, de meldplicht en het toezicht die hieruit voortvloeien op informatiebeveiliging. We anticiperen op de vereisten en streven ernaar te voldoen aan deze nieuwe wetgeving.

Gegevensbescherming

Naast het beschermen van informatie is het ook belangrijk dat onze organisatie rechtmatig, behoorlijk en transparant omgaat met gegevens. Gegevensbescherming begint al in de ontwerpfase van ontwikkelingen (privacy-by-design). We zorgen voor een zorgvuldige omgang met informatie bij het optimaliseren van processen, het implementeren van ondersteunende dashboards en het invoeren of vervangen van applicaties. Als gemeente beheren we veel informatie van onze inwoners. Het is belangrijk dat we goed zicht houden op deze informatie, zoals de bewaartermijnen, locaties en deling ervan. In 2025 stellen we beleid op voor een PDCA-cyclus (Plan-Do-Check-Act) om deze kennis actueel te houden, en richten we deze PDCA cyclus in.

Financiën

Advisering en ondersteuning

We zetten de gestarte verbetering van managementinformatie en -advisering door. De toename van SPUK-regelingen en bijbehorende verantwoordingsplicht vereisen continue

beheersing en borging van de incidentele geldstromen. Voor de drie opgaven blijft het belangrijk dat de geldstromen in beeld zijn, zodat er op een juiste wijze gerapporteerd en gestuurd kan worden op het verloop van de uitgaven en het bereiken van de gestelde doelen. Door het continu verbeteren van rapportages streven we ernaar om het voorspellend vermogen van de organisatie te versterken, om goed voorbereid te zijn op toekomstige ontwikkelingen.

Nieuw financieel systeem

Vanaf 2025 maken we gebruik van een nieuw financieel systeem. Dit ter vervanging van het huidige systeem dat binnenkort niet meer wordt ondersteund. Om deze overgang zo soepel mogelijk te laten verlopen, investeren we veel tijd in de implementatie en het testen van het nieuwe financiële systeem. Het nieuwe systeem biedt mogelijkheden om het aantal handmatige handelingen te verminderen en gebruik te maken van de nieuwste ICT-ontwikkelingen.

Facilitair

Belangrijkste doel voor de facilitaire dienstverlening blijft de aankomende periode ook het bieden van een veilige, duurzame en klantgerichte werkomgeving, die de efficiënte levering van gemeentelijke diensten ondersteunt. Dit doen we ook voor Delft Support. Daarbij streven we naar passende en betaalbare facilitaire diensten, die bijdragen aan het welzijn van onze inwoners, organisaties, bezoekers en medewerkers. Om dit ook in de toekomst te borgen, passen we waar mogelijk innovatieve oplossingen toe en werken we op basis van een meerjarenonderhoudsplan. Dit helpt ons om de toekomstige onderhoudsbehoeften van onder meer het stadskantoor in beeld te hebben en kostenbewust uit te voeren. Ook dragen we waar mogelijk bij aan de energietransitie en voeren waar nodig duurzaamheidsmaatregelen door. Ten slotte blijven we de ontwikkelingen monitoren rondom energie, en met name de kosten ervan.

Inkoop

Eind 2022 heeft Delft zich aangesloten bij het landelijk manifest Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI). Met het ontwikkelde actieplan heeft Delft als doel om een bijdrage te leveren aan actuele maatschappelijke uitdagingen. In het actieplan is voor de gemeente vastgelegd welke ambitieniveaus we nastreven voor elk van de maatschappelijke doelen en welke acties hiertoe worden uitgevoerd. Naast het MVOI-thema zetten we ook in op het verbeteren van het proces van contractbeheer om daarmee een solide basis te leggen voor het versterken van contractmanagement binnen de hele organisatie.

Audits

Op grond van art. 213a Gemeentewet verricht het college periodiek onderzoek naar de doelmatigheid van het gevoerde bestuur. In de Verordening Onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid van de gemeente Delft is vastgelegd dat het college in de bedrijfsvoeringsparagraaf van de begroting en bij de jaarstukken van de jaarrekening rapporteert over de voortgang van deze onderzoeken. De ambtelijke sturing op de audits ligt bij het Auditcomité, onder voorzitterschap van de gemeentesecretaris.

Het Auditcomité stelt in september 2024 de onderzoeksplanning vast voor 2025. Het Auditcomité selecteert in beginsel twee onderwerpen/thema's voor onderzoek in 2025. In de planning wordt ruimte gelaten om lopende het jaar onderzoek te doen naar aanleiding van actuele knelpunten.

Niet financiële (on)rechtmatigheid: Frauderisico en naleving Wet fido

In de Financiële verordening is voorgeschreven dat het college in de paragraaf bedrijfsvoering van de programmabegroting en de jaarstukken respectievelijk informeert en rapporteert over niet financiële onrechtmatigheid, in het bijzonder fraude(s) binnen de organisatie en het niet naleven van de bepalingen in de Wet fido en bijbehorende regelingen.

Beheersing frauderisico

Bij fraude gaat het om een opzettelijke handeling, gebruikmakend van misleiding, om (al dan niet financieel) voordeel te krijgen. Binnen de gemeente betreft het gedrag van bestuurders/medewerkers waarbij sprake is van het bewust schenden van regels om een ander of zichzelf te bevoordelen.

In de organisatie is een frauderisicomodel ontwikkeld voor een aantoonbare beheersing van het frauderisico. Hiervoor zijn de processen geïnventariseerd waarbij een frauderisico aanwezig is. Daarvan is de impact van het risico benoemd. Jaarlijks worden de bestaande beheersmaatregelen geëvalueerd binnen de verschillende teams en afdelingen, om te bepalen of deze nog afdoende zijn of moeten worden aangevuld. Aan het college wordt gerapporteerd over fraude die zich eventueel heeft voorgedaan en over de afhandeling daarvan door de organisatie, met toetsing aan een hiervoor ontwikkeld Stappenplan vermoeden frauderisico. Het college stelt jaarlijks het geactualiseerde frauderisico-overzicht vast. In de paragraaf bedrijfsvoering van de jaarstukken wordt hierover gerapporteerd.

Beheersing naleving Wet fido

Vier maal per jaar is er een treasuryberaad waaraan de wethouder financiën, de concerncontroller en de treasurer deelnemen. Hierin worden onder meer de verschillende onderdelen van Wet fido besproken. Zoals het verloop en prognose van de kasgeldlimiet, renterisico en schatkistbankieren. Het eventueel aantrekken, uitzetten van langlopende leningen wordt hier ook besproken. Indien van toepassing neemt het treasuryberaad hier ook besluiten over.

WET OPEN OVERHEID

Wet Open Overheid

De Wet open overheid (Woo), is de opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). De Woo is op 1 mei 2022 in werking getreden. Met deze nieuwe wet is een belangrijke stap gezet naar een opener overheid. Hoofdonderdelen van de Woo zijn: passieve openbaarmaking, actieve openbaarmaking en informatiehuishouding op orde. Passieve openbaarmaking betekent dat de gemeente op verzoek openbaar maakt (denk aan de oude Wob-verzoeken) en actief betekent dat de gemeente vanuit zichzelf de informatie openbaar maakt. Ook is één van de verplichtingen om in de begroting aandacht te schenken aan de beleidsvoornemens over de uitvoering van de Woo. Deze paragraaf is de invulling van die verplichting.

Actieve openbaarmaking

In 2025 zorgen we ervoor dat we voldoen aan de verplichte actieve openbaarmaking. Gefaseerd zullen verschillende informatiecategorieën komend jaar verplicht actief openbaar gemaakt dienen te worden. Dit betekent dat we de processen waarin deze informatie voorkomt aansluiten op ons publicatieplatform wat we naar verwachting in Q4 van 2024 opleveren.

Dit gaat gepaard met het actief bewust maken van de organisatie dat hun werkzaamheden steeds meer onderhevig zijn aan verplichte actieve openbaarmaking.

Passieve openbaarmaking

Het komende jaar kijken we actief naar hoe we het proces van passieve openbaarmaking kunnen verbeteren. We analyseren de Woo-verzoeken die we hebben gehad om mogelijke knelpunten te ontdekken die zorgen voor een gebrekkige uitvoering. Hier kunnen we vervolgens van leren om zo het proces te verbeteren.

Daarnaast werken we als organisatie aan de verbetering van ons informatiebeheer zodat de terugvindbaarheid van onze informatie verbetert. Op die manier kunnen we sneller voldoen aan verzoeken voor passieve openbaarmaking.

Informatiehuishouding op orde

Om goed te kunnen voldoen aan zowel de passieve als de actieve openbaarmaking is het van belang dat onze informatiehuishouding op orde is. Om dit te realiseren zetten we komend jaar in op een aantal aspecten. Zo kijken we middels een project naar hoe we beter kunnen samenwerken met informatie. We kijken hier naar de inrichting van de applicaties waarin we informatie opslaan en beheren. Dit geldt voor zowel generieke als taak specifieke applicaties. We zorgen dat de inrichting beter aansluit bij de manier van werken van de collega's. Dit zorgt voor een verbetering van terugvindbaarheid van onze informatie.

Tevens besteden we komend jaar actief veel aandacht het verbeteren van het bewustzijn en vaardigheden op het gebied van informatiebeheer. We hebben op dit vlak de afgelopen jaren mooie stappen gezet maar gaan hier de komende jaren verder mee.

Vanuit de afdeling Erfgoed krijgt de gemeente hierbij expertise als het gaat om verbetering van het informatiebeheer en de duurzame toegang tot belangrijke overheidsinformatie te borgen .

FINANCIERING

Kaders en beleid

De Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) vormt het wettelijke kader voor de financiering. De intentie van de wet is het bevorderen van de kredietwaardigheid en transparantie van het financieringsbeleid. Voor de beheersing daarvan is een aantal instrumenten geformuleerd:

- het stellen van een kwantitatieve kasgeldlimiet en renterisiconorm voor de begroting;
- het verplichten van een treasurystatuut, met onder meer het stellen van kwalitatieve en duurzame uitgangspunten voor uitzettingen en rente-instrumenten;
- het verplichten van een verantwoordingsrapportage in de jaarrekening en begroting.

De Treasury houdt zich bezig met alle toekomstige kasstromen en daarmee samenhangende risico's. Deze risico's komen zowel voort uit de financieringsbehoefte als uit de wijzigingen in de bestaande leningenportefeuilles, onder meer door vervroegde aflossingen, herfinanciering, herbeleggingen en renteaanpassingen. Het treasurybeleid is primair gericht op het waarborgen van financiële continuïteit door maatregelen te treffen zodat de organisatie financierbaar blijft. Voor de renterisico's en risico's uit financiële posities treffen we beheersmaatregelen (vermijden, spreiden). We gaan in de uitwerking verder dan de wettelijke kaders. In principe zijn de uitgangspunten als volgt:

- zorgdragen voor voldoende financierbaarheid op korte en lange termijn;
- bewerkstelligen van passende financieringslasten;
- beheersen van wettelijke en feitelijke rente- en of financieringsrisico's;
- risicomijdend uitzetten van gelden en afgeven van garanties;
- zorgdragen voor een effectief, veilig en efficiënt betalingsverkeer;
- actief onderhouden van contacten met marktpartijen om toegang tot de financiële markten open te houden.

Deze uitgangspunten leiden tot het zo nauwkeurig mogelijk toepassen van de matching tussen opgenomen en uitgezette gelden. Dit principe zetten we ook in de komende periode door. Verder maken we actief gebruik van de wettelijke mogelijkheden om passende financieringslasten te bewerkstelligen. Dit resulteert onder meer in het maximaal benutten van de kasgeldlimiet bij financieringsbeslissingen. In geen geval wordt de limiet onnodig overschreden.

Expliciet zijn de doelstellingen gericht op het versterken van de financierings- en vermogenspositie. Door de te betalen rente op de opgenomen leningen terug te dringen, willen wij de rentekosten van de totale portefeuille minimaliseren. Hierbij mag de renterisiconorm niet worden overschreden, wordt het gebruik van kortlopende leningen beperkt tot de kasgeldnorm en moet de match tussen opgenomen gelden (o/g) en uitgezette gelden (u/g) niet in gevaar worden gebracht. De genoemde doelstellingen wijken niet af van vorige jaren.

Renteontwikkeling

In deze begroting gaan we uit van een licht stijgend rentepercentage voor langlopende leningen. De rentepercentages voor de komende vier jaar zijn gebaseerd op de tarieven van de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) per juli 2024 voor op te nemen leningen. Op basis van het voorzichtigheidsprincipe en vanwege risicobeheersing wordt in principe een opslag gehanteerd bovenop de BNG-tarieven.

Rente en risico-opslag	2025	2026	2027	2028
Basisrente (opgave BNG) 30-jaars lineaire lening	3,10%	3,15%	3,20%	3.25%
Risico-opslag	0,25%	0,50%	0,50%	0.50%

Het blijft echter zaak de renteontwikkeling in deze roerige tijden nauwlettend in de gaten te houden. De financieringsbehoefte blijft nauwgezet gemonitord worden. Bij de Kadernota 2025 bepalen we daarom opnieuw de actuele stand van zaken.

Op basis van de huidige leningenportefeuille (UG/OG), de maximale financieringsbehoefte en de verwachte rentenontwikkeling, ontstaat het volgende beeld van de rente.

Rentekosten en renteopbrengsten van de financieringsfunctie	2025	2026	2027	2028
Rentekosten	5.957	5.572	5.338	5.754
Renteopbrengsten (inclusief rekening-courant)	- 5.175	-3.779	-2.305	- 1.745
Saldo Rente	782	1.793	3.033	4.009

Vanaf 2027 is de verwachting dat het batig saldo op de rekening courant naar nul is gedaald. vanaf dat moment zal er dan weer geld moeten worden opgenomen met als resultaat dat het saldo van de rente baten/opbrengsten negatief zal worden.

Renteschema

Op advies van de commissie BBV wordt een overzicht opgenomen waarmee we transparant inzicht bieden in de rentelasten en -baten en de wijze van rentetoerekening aan grondexploitaties, projectfinanciering en taakvelden (programma's). De rentetoerekening aan de taakvelden moet worden toegerekend met behulp van een rente-omslagpercentage.

Renteschema 2025-2028	Begroting Raming Raming Raming			
	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000				
a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering	5.957	5.572	5.338	5.754
b. De externe rentebaten over de korte en lange financiering	-5.175	-3.779	-2.305	-1.745
Saldo rentelasten en rentebaten	782	1.793	3.033	4.009
c1. Rente die aan facilitaire grondexploitaties (kostenverhaal) moet worden doorberekend	-	-	-	-
c2. De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-	-	-	-
c3. De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-	-	-	-
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	782	1.793	3.033	4.009
d1. Rente over eigen vermogen	-	-	-	-
d2. Rente over voorzieningen	-	-	-	-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	782	1.793	3.033	4.009
e. De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)				
f. Renteresultaat op het taakveld treasury	-782	-1.793	-3.033	-4.009
g. Boekwaarde immateriële, materiële en financiële vaste activa waarover rente wordt berekend	573.159	604.393	639.000	678.541
Omslagrente				
Berekende omslagrente	0,14%	0,30%	0,47%	0,59%
Meerjarig gemiddelde	0,37%			
Omslagrente (afgerond)	0,15%	0,30%	0,50%	0,60%

Onder projectfinanciering wordt het aantrekken van externe financiering voor een specifiek project verstaan. Financiering met eigen vermogen wordt niet aangemerkt als projectfinanciering. Er moet extern een lening zijn aangetrokken om het betreffende project te kunnen financieren. In het geval van projectfinanciering wordt de voor die aangetrokken lening geldende rente toegerekend aan het betreffende project. Dit kan een ander percentage zijn dan aan andere projecten wordt toegerekend op basis van de omslagrente.

De omslagrente wordt bij de begroting berekend door de werkelijk aan de taakvelden (programma's) toe te rekenen rente (in euro's) te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa die integraal zijn gefinancierd. De omslagrente moet vervolgens op consistente en eenduidige wijze worden toegerekend aan de individuele activa. Het is niet toegestaan om per investering of taakveld (programma) te differentiëren in het toe te rekenen rentepercentage.

Aan taakvelden worden rentelasten toegerekend. De werkelijke rentelasten (in euro's) kunnen afwijken van de voorgerecalculeerde renteomslag (in euro's). Als dit het geval is, kan de gemeente besluiten tot correctie. Correctie is verplicht als deze afwijking groter is dan 25%

Renterisico

Met de invoering van Wet fido geldt een renterisiconorm. Deze norm stelt dat het bedrag van de vaste schuld waarover de gemeente in enig jaar een renterisico loopt maximaal 20% mag zijn van het begrotingstotaal. Het risico bestaat uit de componenten: netto renteherzieningen en netto aflossingen.

Voor de komende periode houden we rekening met de volgende bedragen:

Renterisiconorm en renterisico's				
Bedragen x € 1.000	2025	2026	2027	2028
1a. Renteherziening op vaste schuld o/g	-			
1b. Renteherziening op vaste schuld u/g				
2. Netto renteherziening op vaste schuld (1a-1b)	-	-	-	-
3a. Nieuw aangetrokken vaste schuld	-	-	-	
3b. Nieuwe verstrekte lange leningen				
4. Netto nieuw aangetrokken vaste schuld (3a-3b)	-	-	-	-
5. Betaalde aflossingen	9.525	12.679	8.776	19.060
6. Herfinanciering (laagste van 4 en 5)	-	-	-	-
7. Renterisico op vaste schuld (2+6)	-	-	-	-
Renterisiconorm				
8. Begrotingstotaal	500.707	516.343	487.221	491.453
9. Percentage vastgesteld per ministeriele regeling	20%	20%	20%	20%
10. Renterisiconorm (8 x 9)	100.141	103.269	97.444	98.291
Toets renterisiconorm				
10. Renterisiconorm	100.141	103.269	97.444	98.291
7. Renterisico op vaste schuld	-	-	-	-
11. Ruimte(+) Overschrijding (-); (10-7)	100.141	103.269	97.444	98.291

De berekening laat zien dat de gemeente Delft binnen de wettelijke norm van de renterisico's blijft.

Kasgeldlimiet

De prognose voor de kasgeldlimiet 2025 is dat de gemeente geen geld moet opnemen in 2025 en dus aan de wettelijke norm zal voldoen door de nog aanwezige liquiditeit die boven de € 100 miljoen is.

Kredietrisico u/g portefeuille

Naast het renterisico moet ook het kredietrisico van de uitzettingen worden bepaald. De samenstelling van de portefeuille in 2025 van uitgezette gelden (u/g) bestaat voor het grootste deel uit leningen aan Parkeren Delft BV (77%) en lokale woningcorporaties (2,3%) van de totale uitgezette gelden. De overige leningen zijn aan de SVN (stimuleringsfonds 19,6%) en de sportsector (zie onderstaande overzicht voor alle partijen).

De uitzetting aan de woningcorporaties staat onder garantie van het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Aan dit fonds hebben de twee toonaangevende rating-agencies de hoogste typering van kredietwaardigheid toegekend. Tegenover de leningen aan Parkeren Delft BV staat, als zekerheid, het recht van eerste hypotheek op de parkeergarages voor de gemeente.

Uitgezette geldleningen(UG lang)				
Bedragen x € 1.000 (ultimo boekjaar)	2025	2026	2027	2028
Woningcorporaties	1.717	1.540	1.360	1.174
Parkeren Delft BV	42.417	41.312	40.167	39.000

Voetbalvereniging DHL	200	177	154	130
Stimuleringsfonds	9.964	9.964	9.964	9.964
BUDO Gouweleeuw	71	64	56	49
St. Exploitatie Sport acc. Concordia	155	117	79	41
St. Kunstgras Sportpark Kruithuisweg	99	82	64	47
St. Scholengemeenschap Spinoza	700	600	500	400
Totaal	55.345	53.878	52.365	50.805

Garanties

De gemeente Delft staat voor de verschillende partijen in totaal voor bijna € 27,4 miljoen garant. Waarbij Parkeren Delft voor € 10,6 miljoen. Zoals in de tabel duidelijk wordt, nemen de bedragen jaarlijks af, en daarmee ook het risico. Als zekerheid tegenover de garanties heeft de gemeente in nagenoeg alle gevallen het recht van eerste hypotheek op onroerende zaken.

Afgegeven garanties				
Bedragen x € 1.000 (ultimo boekjaar)	2025	2026	2027	2028
Parkeren Delft BV	10.555	9.282	7.938	6.519
Sport	1.471	1.381	1.291	1.201
Wonen	12.455	10.360	6.786	4.451
Filmhuis Lumen	2.900	2.658	2.497	2.336
Totaal	27.381	23.681	18.512	14.507

De gemeente heeft nog een achtervangverplichting bij de stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Het theoretische geval dat de achtervangers op hun achtervangpositie worden aangesproken, doet zich pas voor als het garantievermogen van het WSW dreigt te dalen onder het garantieniveau. In dat geval zullen renteloze leningen aan het WSW moeten worden verstrekt om het garantievermogen weer aan te vullen. Daarbij geldt een vooraf bepaalde verdeling, namelijk dat het Rijk 50% voor zijn rekening neemt en de overige 50% wordt verdeeld onder de deelnemende gemeenten. Hierbij neemt de 'schade'-gemeente de helft op zich van het gemeentelijk aandeel.

Prognose liquiditeitsbehoefte

De opbrengst van de verkoop van de aandelen Eneco is, conform het Treasurystatuut, ingezet voor de bestaande financieringsbehoefte (aflossing van aflopende leningen en

nieuwe financiering). Dit leidt tot een stijging van de activa, een daling van het vreemd vermogen en – per saldo – tot een stijging van het eigen vermogen (algemene reserve).

Delft heeft naar verwachting in totaal € 220 miljoen aan rentedragende leningen ultimo 2025. De rentedragende schulden bestaan uit (81%) annuïtaire of lineaire leningen. De rest van de leningen is aflossingsvrij. In onderstaand schema wordt de relatie gelegd tussen de schuldpositie van de gemeente en de financieringsbehoefte. De schuld (rentedragende leningen) neemt toe met de financieringsbehoefte. Dit vertaalt zich in een mutatie op de overige schulden, omdat de wijze van financieren afhankelijk is van bijvoorbeeld de ontwikkelingen in de investeringen en de grondopbrengsten. Het beleid is gericht op adequate financieringsvormen. Regelmatig kijken we – binnen de wettelijke kaders – naar de optimale verhouding tussen lang- en kortlopende leningen. Van de genoemde prognoses is nog niet bekend op welke wijze de financiering zal plaatsvinden (lang of kort, deze staat voorlopig opgenomen onder de 'overige schulden'). De aanname bij de prognose van de financieringsbehoefte is dat investeringen worden gerealiseerd met inachtneming van de te verwachten realisatie. De aanvullende behoefte aan (lang) geld prognosticeren we de komende jaren als volgt:

Liquiditeitsbehoefte				
Bedragen x € 1.000 (ultimo boekjaar)	2025	2026	2027	2028
Waarvan:				
Rentedragende leningen	220.076	207.397	198.624	179.564
Overige schulden (totale schuld)	140.238	148.127	145.430	223.276
Schuldpositie	360.314	355.524	344.054	402.840

Schuldpositie: De optelling van vaste schulden, vlottende schulden en overlopende passiva (zie meerjarige balans)

Rentedragende leningen: Bestaande leningenportefuille

Overige schulden: Dit is het niet rentedragende deel van de schuld, namelijk de vlottende schulden en de overlopende passiva

Prognose financieringsbehoefte	-	-	-	10.000
Totaal rentedragende leningen:	220.076	207.397	198.624	179.564

Toelichting

Bovenstaande houdt in dat alle kortlopende (< 1 jaar) uitzettingen en opgenomen gelden worden gesaldeerd. Het saldo gemiddeld per kwartaal (en niet meer dan drie opeenvolgende kwartalen) mag vervolgens niet meer bedragen dan 8,5% van het begrotingstotaal in het betreffende jaar.

Algemeen

Algemene toelichting op de paragrafen

In de paragrafen zijn de beleidslijnen vastgelegd voor beheersmatige aspecten en de lokale heffingen. Doel van de paragrafen en aanvullende hoofdstukken is dat onderwerpen met een groot (financieel) belang, die versnipperd in de begroting staan, worden gebundeld in een kort overzicht. Zij geven een dwarsdoorsnede om zo de raad voldoende inzicht te geven op alle aspecten van de Programmabegroting 2025-2028. Zie hieronder een beknopte toelichting per paragraaf.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing lichten we diverse onderdelen met betrekking tot risicomanagement toe:

- het beschikbare weerstandsvermogen en de financiële positie (inclusief financiële ratio's),
- het risicoprofiel met een toelichting in hoeverre schade en verliezen als gevolg van de risico's van materieel belang met de weerstandscapaciteit kunnen worden opgevangen,
- de strategische risicoagenda.

Lokale heffingen

De paragraaf Lokale heffingen bevat een uiteenzetting van de opbrengsten per lokale heffing, het bedrag aan kwijtscheldingen, de kostendekkendheid van de rioolrechten en de afvalstoffenheffing en de (ontwikkeling van de) lokale lastendruk voor eenpersoonshuishoudens, meerpersoonshuishoudens en bedrijven.

Grondbeleid

De paragraaf Grondbeleid gaat op hoofdlijnen in op (de uitvoering van) het Meerjarenprogramma Grondontwikkeling (MPG).

Onderhoud kapitaalgoederen

In de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen zetten we uiteen wat de voortgang is van het geplande onderhoud en het eventuele achterstallig onderhoud in de openbare ruimte, het vastgoed en de maatschappelijke voorzieningen.

Fonds Delft 2040

In deze paragraaf wordt toelichting gegeven op de ontwikkelagenda Agenda Delft 2040. Het doel is een vitale, sterke en duurzame stad. In de agenda zijn het sociaal domein en de

fysieke transformatieopgaven stevig met elkaar verbonden. Bij de ontwikkelagenda hoort uiteraard ook een financieel kader met een toelichting, het Fonds Delft 2040.

Verbonden partijen en subsidies

Deze paragraaf Verbonden partijen en subsidies gaat in op de samenwerkingen van de gemeente in de vorm van verbonden partijen en subsidies.

Bedrijfsvoering

In de paragraaf Bedrijfsvoering wordt gerapporteerd over de bedrijfsvoering en over nieuwe ontwikkelingen. Onderdeel van de ontwikkelingen is de doorontwikkeling van de personele organisatie naar de verdergaande Regievoering door Delft. Aanvullend gaan we in op interne/externe audits op het vlak van rechtmatigheid (verbonden ook aan de accountantscontrole) en doelmatigheid (naar aanleiding van onderzoeken naar doelmatigheid en doeltreffendheid, zoals bedoeld in artikel 213a Gemeentewet).

Wet Open Overheid

Efficiënte en effectieve informatievoorziening is van cruciaal belang in onze moderne samenleving. Als gemeente streven we voortdurend naar verbetering van onze informatiesystemen en -processen, met als doel de dienstverlening aan onze inwoners te verbeteren en besluitvorming te optimaliseren. De Programmabegroting 2025-2028 is de eerste programmabegroting van Delft waarin dit in een aparte paragraaf benoemd wordt. Dit beleid is echter een voortzetting van het informatiebeleid in de voorgaande programmabegrotingen beschreven in de paragraaf Bedrijfsvoering.

Financiering

De paragraaf Financiering bevat een overzicht van de kasgeldlimiet, de renterisiconorm, de liquiditeitsplanning en de financieringsbehoefte voor de komende drie jaar, de rentevisie en de rentekosten en renteopbrengsten verbonden aan de financieringsfunctie.

OVERZICHTEN

UITVOERINGSINFORMATIE

Baten en lasten per taakveld

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten							
01 Bestuur	1.508	132	0	0	0	0	0
02 Burgerzaken	1.913	1.793	1.321	1.989	1.989	1.359	1.359
03 Beheer overige gebouwen en	9.568	6.734	6.116	6.387	6.387	6.387	6.350
04 Overhead	4.784	5.713	3.829	7.458	7.458	7.458	7.458
05 Treasury	3.914	7.678	4.265	7.068	5.872	4.398	4.238
061 OZB woningen	14.584	16.140	17.295	19.160	19.160	19.160	19.160
062 OZB niet-woningen	13.962	15.174	16.081	18.039	18.039	18.039	18.039
063 Parkeerbelasting	2.468	3.232	2.415	2.550	2.550	2.550	2.550
064 Belastingen overig	790	748	1.311	1.263	1.252	1.242	1.242
07 Algemene uitkeringen en ove	255.856	272.654	268.857	290.875	279.394	281.745	285.179
08 Overige baten en lasten	-13	33	0	0	0	0	0
11 Crisisbeheersing en brandwe	12	21	0	0	0	0	0
12 Openbare orde en veiligheid	1.213	514	1.190	1.104	572	72	72
21 Verkeer en vervoer	1.799	2.966	535	1.128	530	530	530
22 Parkeren	6.480	7.015	6.510	6.512	6.512	6.512	6.512
23 Recreatieve havens	196	395	162	165	165	165	165
25 Openbaar vervoer	100	0	36	0	0	0	0
31 Economische ontwikkeling	124	393	148	86	110	20	20
32 Fysieke bedrijfsinfrastruct	443	30	0	0	0	0	0
34 Economische promotie	1.160	1.251	1.481	1.710	1.710	1.926	1.622
41 Openbaar basisonderwijs	38	32	78	27	27	27	27
42 Onderwijshuisvesting	524	570	658	662	578	578	578
43 Onderwijsbeleid en leerling	5.713	4.000	1.784	2.918	1.784	1.784	1.784
51 Sportbeleid en activering	0	0	0	68	52	0	0
52 Sportaccommodaties	1.050	1.848	560	572	572	572	572
53 Cultuurpresentatie, cultuur	246	11	4	244	4	4	4
54 Musea	1.742	2.170	1.752	1.681	1.681	1.681	1.681
55 Cultureel erfgoed	-36	4	21	21	21	21	21
57 Openbaar groen en (openluch	33	251	37	310	38	38	38
61 Samenkracht en burgerpartic	7.091	14.112	343	1.601	1.027	217	217
62 Toegang en Eerstelijnsvoorz	482	743	0	0	0	0	0
63 Inkomensregelingen	49.971	53.746	48.532	57.017	56.856	56.856	56.856
64 WSW en beschut werk	12.909	12.950	11.762	11.764	11.764	11.764	11.764
65 Arbeidsparticipatie	568	1.455	0	205	0	0	0
66 Maatwerkvoorziening (WMO)	767	915	695	0	0	0	0
660 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	0	0	0	659	1.644	1.622	1.622
671 Maatwerkdienstverlening 18	41	0	0	0	0	0	0

Exploitatie	Rekening 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
671d Overige maatwerkarrangeme	0	2.827	0	0	0	0	0
672 Maatwerkdienstverlening 18-	15	0	0	0	0	0	0
672d Jeugdhulp zonder verblijf	0	136	0	0	0	0	0
681 Geëscaleerde zorg 18+	923	0	0	0	0	0	0
6811 Beschermd wonen (wmo)	0	0	0	250	250	250	250
6812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	0	0	0	54	54	54	54
681a Beschermd wonen (WMO)	0	90	250	0	0	0	0
681b Maatschappelijke- en vrouw	0	818	54	0	0	0	0
682 Geëscaleerde zorg 18-	1	0	0	0	0	0	0
682a Jeugdbescherming	0	13	0	0	0	0	0
691 Coördinatie en beleid WMO	0	0	0	2.768	2.776	0	0
71 Volksgezondheid	60	264	0	431	104	0	0
72 Riolering	14.716	14.636	14.964	14.948	15.181	15.503	15.896
73 Afval	17.893	18.310	19.395	19.410	19.410	19.410	19.410
74 Milieubeheer	841	2.416	3.530	3.402	532	131	131
75 Begraafplaatsen en cremator	98	79	114	117	117	117	117
81 Ruimtelijke en leefomgeving	4.693	1.012	0	0	0	0	0
82 Grondexploitatie (niet-bedr	9.203	7.645	14.590	10.601	33.915	10.641	18.764
83 Wonen en bouwen	3.297	3.116	3.951	4.620	4.620	4.620	4.620
Totaal Baten	453.740	486.786	454.623	499.845	504.708	477.455	488.904
Lasten							
01 Bestuur	4.554	4.887	5.706	5.628	5.628	5.479	5.475
02 Burgerzaken	5.209	6.644	6.434	7.477	7.379	6.127	6.114
03 Beheer overige gebouwen en	6.515	12.562	6.674	5.790	7.596	9.286	7.716
04 Overhead	43.352	47.746	48.109	54.039	52.873	52.902	52.476
05 Treasury	2.036	1.993	3.503	5.177	4.038	2.352	1.689
061 OZB woningen	58	81	49	44	44	43	43
064 Belastingen overig	2.594	1.301	2.053	2.382	2.382	2.382	2.382
07 Algemene uitkeringen en ove	0	0	-29	-1.115	-1.115	-1.115	-1.115
08 Overige baten en lasten	1.332	2.846	-1.941	3.022	1.844	1.592	955
09 Vennootschapsbelasting (VpB	0	237	126	107	104	102	102
11 Crisisbeheersing en brandwe	8.440	9.343	9.380	10.294	10.294	10.294	10.294
12 Openbare orde en veiligheid	6.214	6.415	7.981	8.783	8.017	7.596	7.596
21 Verkeer en vervoer	15.036	19.190	17.079	19.218	20.091	20.993	21.542
22 Parkeren	4.893	4.428	6.082	6.064	6.382	6.399	6.415
23 Recreatieve havens	210	267	271	279	279	280	279
24 Economische havens en waterweg	3	0	0	0	0	0	0

Exploitatie	Rekening 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
25 Openbaar vervoer	5.642	5.594	4.624	3.631	3.820	4.061	4.166
31 Economische ontwikkeling	2.089	1.796	2.069	2.043	2.003	1.911	1.755
32 Fysieke bedrijfsinfrastruct	11	5	3	1	1	2	3
33 Bedrijvenloket en bedrijfsr	1.245	1.210	1.263	1.487	1.487	1.487	1.482
34 Economische promotie	2.603	2.880	3.140	3.663	3.422	3.327	3.327
41 Openbaar basisonderwijs	572	744	1.017	1.050	1.004	851	851
42 Onderwijshuisvesting	7.047	9.611	7.590	7.501	8.161	9.460	10.067
43 Onderwijsbeleid en leerling	7.937	6.847	4.852	6.118	4.942	4.942	4.942
51 Sportbeleid en activering	0	0	0	606	590	536	552
52 Sportaccommodaties	4.266	9.217	4.862	7.681	6.052	6.498	7.924
53 Cultuurpresentatie, cultuur	4.725	5.617	5.161	5.510	5.264	5.269	5.270
54 Musea	9.666	10.452	8.649	8.475	8.630	10.102	10.052
55 Cultureel erfgoed	391	352	411	419	425	427	427
56 Media	4.632	4.390	4.228	4.508	4.508	4.458	4.458
57 Openbaar groen en (openluch	5.745	7.072	7.687	7.840	8.170	8.094	7.573
61 Samenkracht en burgerpartic	12.980	14.779	13.089	14.415	12.851	13.539	11.808
62 Toegang en Eerstelijnsvoorz	12.279	15.268	16.021	18.311	17.248	17.416	17.103
63 Inkomensregelingen	69.459	74.428	60.910	67.623	68.291	68.071	68.076
64 WSW en beschut werk	25.251	25.973	23.900	24.709	24.279	24.276	24.312
65 Arbeidsparticipatie	10.605	12.960	12.652	14.347	14.213	14.360	14.248
66 Maatwerkvoorziening (WMO)	3.308	5.303	4.847	0	0	0	0
660 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	0	0	0	5.451	5.467	5.461	5.462
671 Maatwerkdienstverlening 18	23.267	0	0	263	263	263	263
6711 Huishoudelijke hulp (Wmo)	0	0	0	10.548	11.248	11.248	11.248
6712 Begeleiding (Wmo)	0	0	0	15.514	15.510	15.507	15.507
6713 Dagbesteding (Wmo)	0	0	0	865	865	865	865
671a Huishoudelijke hulp (WMO)	0	8.643	10.804	0	0	0	0
671b Begeleiding (WMO)	0	12.941	15.247	0	0	0	0
671c Dagbesteding (WMO)	0	442	591	0	0	0	0
671d Overige maatwerkarrangeme	0	4.032	1.021	0	0	0	0
672 Maatwerkdienstverlening 18-	29.148	0	0	0	0	0	0
672a Jeugdhulp begeleiding	0	5.395	5.989	0	0	0	0
672b Jeugdhulp behandeling	0	3.286	3.185	0	0	0	0
672c Jeugdhulp dagbesteding	0	4.002	3.374	0	0	0	0

Exploitatie	Rekening 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
672d Jeugdhulp zonder verblijf	0	4.240	3.705	0	0	0	0
673a Pleegzorg	0	1.763	1.881	0	0	0	0
673b Gezinsgericht	0	837	576	0	0	0	0
673c Jeugdhulp met verblijf ov	0	2.312	3.367	0	0	0	0
674a JeugdbehandelingGGZ zonde	0	7.188	7.853	0	0	0	0
674b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ	0	2.452	2.359	0	0	0	0
674c Gesloten plaatsing	0	1.410	455	0	0	0	0
6751 Jeugdhulp ambulant lokaal	0	0	0	1.544	1.307	547	537
6752 Jeugdhulp ambulant regionaal	0	0	0	24.325	22.848	22.808	22.498
6761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	0	0	0	1.072	1.122	1.132	1.162
6762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	0	0	9.534	10.276	10.306	10.456
6763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	0	0	0	722	762	772	862
6791 PGB WMO	0	0	0	2.029	2.040	2.045	2.045
6792 PGB Jeugd	0	0	0	492	522	512	472
681 Geëscaleerde zorg 18+	19.669	0	0	0	0	0	0
6811 Beschermd wonen (wmo)	0	0	0	14.178	16.194	16.201	16.201
6812 Maatschappelijke en vrouwenopvang (Wmo)	0	0	0	11.588	9.270	9.307	9.271
681a Beschermd wonen (WMO)	0	10.860	16.166	0	0	0	0
681b Maatschappelijke en vrouw	0	9.550	10.758	0	0	0	0
682 Geëscaleerde zorg 18-	4.002	0	0	0	0	0	0
6821 Jeugdbescherming	0	0	0	2.310	2.466	2.477	2.568
6822 Jeugdreclassering	0	0	0	336	366	376	396
682a Jeugdbescherming	0	1.741	1.861	0	0	0	0
682b Jeugdreclassering	0	276	182	0	0	0	0
691 Coördinatie en beleid WMO	0	0	0	3.427	3.435	810	810
692 Coördinatie en beleid Jeugd	0	0	0	937	957	947	927
71 Volksgezondheid	5.235	5.307	5.559	6.298	5.965	5.910	5.908
72 Riolering	16.254	12.937	12.058	12.521	12.545	12.589	12.996
73 Afval	14.370	14.501	14.520	14.496	14.496	14.502	14.502
74 Milieubeheer	5.147	6.593	10.291	7.730	8.172	3.491	3.358
75 Begraafplaatsen en cremator	130	149	123	124	124	124	124
81 Ruimtelijke en leefomgeving	6.225	5.808	6.539	7.017	5.600	5.174	4.478
82 Grondexploitatie (niet-bedr	8.725	8.467	14.980	10.849	34.376	11.105	19.231
83 Wonen en bouwen	7.419	6.267	8.269	9.410	8.954	8.948	8.947
Totaal Lasten	430.492	473.833	460.163	500.707	516.343	487.221	491.453
Onttrekkingen							
010 Mutaties reserves	-107.956	-51.831	-23.682	-28.976	-13.182	-10.454	-6.530

Exploitatie	Rekening 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stortingen							
010 Mutaties reserves	115.473	57.449	18.411	28.055	5.635	4.885	3.906
Saldo	15.731	7.336	-270	60	-4.088	-4.196	75

RESERVES EN VOORZIENINGEN

Reserves

Reserves																	
(bedragen × € 1.000)	Saldo begin boekjaar 2024	Bestemming resultaat 2023	Vermeerderingen 2024	Verminderingen 2024	Saldo einde boekjaar	Vermeerderingen 2025	Verminderingen 2025	Saldo einde boekjaar	Vermeerderingen 2026	Verminderingen 2026	Saldo einde boekjaar	Vermeerderingen 2027	Verminderingen 2027	Saldo einde boekjaar	Vermeerderingen 2028	Verminderingen 2028	Saldo einde boekjaar
Algemene reserve Weerstandscapaciteit	83.098	-2.499	26.266	13.146	93.719	18.375	18.444	93.650	-	3.073	90.577	-	4.007	86.570	321	1.459	85.432
Totaal algemene reserve	83.098	-2.499	26.266	13.146	93.719	18.375	18.444	93.650	-	3.073	90.577	-	4.007	86.570	321	1.459	85.432
Reserve Automatiseringsmiddelen	3.574			75	3.499		400	3.099		400	2.699		150	2.549		150	2.399
Reserve Beleid en Uitvoering	17.318	110		5.907	11.521		477	11.044		352	10.692		352	10.340		242	10.098
Reserve Corona maatregelen	4.057			4.057	-			-			-			-			-
Reserve Cultureel Erfgoed Delft	216	112	72		400	72		472	72		544	72		616	72		688
Reserve Decentralisatie uitkering Vrouwenopvang	1.039	250		250	1.039		200	839			839			839			839
Reserve Energie in de wijken	5.500	543		441	5.603		98	5.505		98	5.407		98	5.309		98	5.211
Reserve Investeringsplan	443		2.000	59	2.384	1.400		3.784	1.300		5.084	1.300		6.384			6.384
Reserve Kostenverhaal Bovenwijkse voorzieningen	8.683		1.000	25	9.658	1.000	25	10.633			10.633			10.633			10.633
Reserve Maatschappelijke Voorzieningen	378			125	253			253			253			253			253
Reserve MO/BW/Begeleiding	26.400	830		2.260	24.970	1.460	1.800	24.630	1.460		26.090	1.460		27.550	1.460		29.010
Reserve Openbare Ruimte	2.679		900	1.000	2.579	900	1.000	2.479		1.000	1.479		630	849			849
Reserve Project Prinsenhof	11.155		255		11.410	2.255		13.665	255		13.920	255		14.175	255		14.430
Reserve Schie-oevers	25.868	174	1.040	2.467	24.616		1.555	23.061		1.073	21.988		781	21.207		552	20.655
Reserve Sociaal domein	2.907		1.500	832	3.575	750	750	3.575	750		4.325			4.325			4.325
Reserve Stad	31.304		900	7.027	25.177	900	757	25.320	900	4.000	22.221	900		23.121	900		24.022
Reserve VAK	32				32			32			32			32			32

Reserve Voorbereidingskosten Fonds Delft 2040	1.134			125	1.009			125	884			125	759			125	634			125	509
Reserve WGA-ERD	300		430	430	300		430	430	300		430	430	300		430	430	300		430		730
Subtotaal bestemmings-egalisereserves	142.987	2.019	8.097	25.079	128.024	9.167	7.617	129.574	5.167	7.478	127.264	4.417	2.566	129.115	3.117	1.167	131.995				

(bedragen × € 1.000)	Saldo begin boekjaar 2024	Bestemming resultaat 2023	Vermeerderingen 2024	Verminderingen 2024	Saldo einde boekjaar	Vermeerderingen 2025	Verminderingen 2025	Saldo einde boekjaar	Vermeerderingen 2026	Verminderingen 2026	Saldo einde boekjaar	Vermeerderingen 2027	Verminderingen 2027	Saldo einde boekjaar	Vermeerderingen 2028	Verminderingen 2028	Saldo einde boekjaar
Reserve Dekking Kapitaallasten	50.865	428	962	1.319	50.936		2.074	48.862		2.218	46.644		3.469	43.175		3.491	39.684
Reserve Gemeentelijke Huisvesting	360				360		325	35			35			35			35
Reserve Onderwijshuisvesting	789		512	546	755	512	516	751	467	412	806	467	412	861	467	412	915
Subtotaal dekkingsreserves en grondbeleid	52.014	428	1.474	1.866	52.050	512	2.915	49.647	467	2.630	47.484	467	3.881	44.070	467	3.903	40.634

(bedragen × € 1.000)	Saldo begin boekjaar 2024	Bestemming resultaat 2023	Vermeerderingen 2024	Verminderingen 2024	Saldo einde boekjaar	Vermeerderingen 2025	Verminderingen 2025	Saldo einde boekjaar	Vermeerderingen 2026	Verminderingen 2026	Saldo einde boekjaar	Vermeerderingen 2027	Verminderingen 2027	Saldo einde boekjaar	Vermeerderingen 2028	Verminderingen 2028	Saldo einde boekjaar
Reserve Organisatie ontwikkeling Werkse!	520				520			520			520			520			520
Reserve Slapende dienstverbanden Werkse!	230				230			230			230			230			230
Reserve Werkse!	171		-	-	171	-	-	171	-	-	171	-	-	171	-	-	171
Subtotaal reserves inzake Werkse!	921	-	-	-	921	-	-	921	-	-	921	-	-	921	-	-	171
Totaal bestemmingsreserves	195.922	2.447	9.571	26.945	180.995	9.679	10.532	180.142	5.634	10.108	175.669	4.884	6.447	174.106	3.584	5.070	172.800
Totaal reserves	279.020	-52	35.837	40.091	274.714	28.054	28.976	273.792	5.634	13.181	266.246	4.884	10.454	260.676	3.905	6.529	258.232

Voorzieningen

<i>Voorzieningen</i>																
(bedragen × € 1.000)	Saldo begin boekjaar 2024	Vermeer deringen 2024	Vermin deringen 2024	Saldo einde boekjaar	Vermeer deringen 2025	Vermin deringen 2025	Saldo einde boekjaar	Vermeer deringen 2026	Vermin deringen 2026	Saldo einde boekjaar	Vermeer deringen 2027	Vermin deringen 2027	Saldo einde boekjaar	Vermeer deringen 2028	Vermin deringen 2028	Saldo einde boekjaar
Voorziening wethouderspensionen	6.271	427	377	6.321	427	500	6.248	427	500	6.175	427	500	6.102	427	427	6.102
Voorziening amoveren putten GR Grondwater	2.518			2.518	-	2.518	-	-		-			-			-
Voorziening verlofsparen	78	50		128	60		188	70		258	70		328	70		398
Totaal voorzieningen t.b.v. verplichtingen / verliezen	8.867	477	377	8.967	487	3.018	6.436	497	500	6.433	497	500	6.430	497	427	6.500

(bedragen × € 1.000)	Saldo begin boekjaar 2024	Vermeer deringen 2024	Vermin deringen 2024	Saldo einde boekjaar	Vermeer deringen 2025	Vermin deringen 2025	Saldo einde boekjaar	Vermeer deringen 2026	Vermin deringen 2026	Saldo einde boekjaar	Vermeer deringen 2027	Vermin deringen 2027	Saldo einde boekjaar	Vermeer deringen 2028	Vermin deringen 2028	Saldo einde boekjaar
Voorziening businesscase onvoorzien OBS/Spoorzone	100	-	-	100	-	-	100	-	-	100			100			100
Voorziening GREX (grondexploitatie)	5.690	166	265	5.591	132	260	5.463	135	1.985	3.613	136	1.821	1.928	141	370	1.699
Voorziening achterstallig onderhoud sportvoorzieningen	680		-	680		680	-	-	-	-			-			-
Voorziening rechtsgedingen	813	50	350	513	300	350	463	150	100	513	150	100	563	150	100	613
Voorziening omzetbelasting	3.500		-	3.500		-	3.500		-	3.500			3.500			3.500
Totaal voorzieningen t.b.v. risico's	10.783	216	615	10.384	432	1.290	9.526	285	2.085	7.726	286	1.921	6.091	291	470	5.912

(bedragen × € 1.000)	Saldo begin boekjaar 2024	Vermeer deringen 2024	Vermin deringen 2024	Saldo einde boekjaar	Vermeer deringen 2025	Vermin deringen 2025	Saldo einde boekjaar	Vermeer deringen 2026	Vermin deringen 2026	Saldo einde boekjaar	Vermeer deringen 2027	Vermin deringen 2027	Saldo einde boekjaar	Vermeer deringen 2028	Vermin deringen 2028	Saldo einde boekjaar
Voorziening onderhoud sporthallen	231	39	110	160	39	70	129	39	51	117	39	51	105	39	40	104
Voorziening onderhoud vastgoed	4.148	4.869	1.471	7.546	264	7.536	274	2.214	2.196	292	3.714	3.281	725	2.214	1.225	1.714
Voorziening onderhoud buitensport accommodaties	2.498	1.365	1.662	2.201	1.365	3.351	215	1.320	1.534	1	1.320	1.221	100	1.320	157	1.263
Dekking van het groot onderhoud gymzalen	63	149	133	79	149	181	47	149	147	49	149	159	39	149	188	-
Totaal voorzieningen gelijkmatige verdeling lasten	6.940	6.422	3.376	9.986	1.817	11.138	665	3.722	3.928	459	5.222	4.712	969	3.722	1.610	3.081

(bedragen × € 1.000)	Saldo begin boekjaar 2024	Vermeer deringen 2024	Vermin deringen 2024	Saldo einde boekjaar	Vermeer deringen 2025	Vermin deringen 2025	Saldo einde boekjaar	Vermeer deringen 2026	Vermin deringen 2026	Saldo einde boekjaar	Vermeer deringen 2027	Vermin deringen 2027	Saldo einde boekjaar	Vermeer deringen 2028	Vermin deringen 2028	Saldo einde boekjaar
Voorziening toekomstige vervanging riool	-	7.084	7.084	-	7.084	7.084	-	7.084	7.084	-	7.084	7.084	-	7.084	7.084	-
Totaal voorzieningen t.b.v. vervangingsinvesteringen met heffing	-	7.084	7.084	-	7.084	7.084	-	7.084	7.084	-	7.084	7.084	-	7.084	7.084	-

(bedragen × € 1.000)	Saldo begin boekjaar 2024	Vermeer deringen 2024	Vermin deringen 2024	Saldo einde boekjaar	Vermeer deringen 2025	Vermin deringen 2025	Saldo einde boekjaar	Vermeer deringen 2026	Vermin deringen 2026	Saldo einde boekjaar	Vermeer deringen 2027	Vermin deringen 2027	Saldo einde boekjaar	Vermeer deringen 2028	Vermin deringen 2028	Saldo einde boekjaar
Voorziening Arboretum Heempark/Korftlaan	35			35			35			35			35			35
Voorziening archeologie Spoorzone	36	-	-	36	-	-	36	-	-	36			36			36
Voorziening begraafplaatsen (afgekochte grafrechten)	182	-	27	155	-	26	129	-	26	103		26	77			77
Voorziening Bomenfonds (ontvangen gelden verbreding spoor)	434			434			434			434			434			434
Voorziening Degeneratievergoeding (herstelwerkzaamheden openbare ruimte)	2.283	350	900	1.733	350	900	1.183	350	900	633	350	900	83			83
Voorziening Omgevingsvergunningen	485			485			485			485			485			485
Voorziening ontwikkeling volkshuisvesting (woonvisie)	12	10	-	22	10	-	32	10	-	42	10		52			52
Voorziening projecten RMD	2.250			2.250			2.250			2.250			2.250		2.250	-
Voorziening Reiniging	-			-			-			-			-			-
Voorziening riolering	5.070		1.000	4.070		800	3.270		600	2.670		400	2.270			2.270
Voorziening schenking Museum Prinsenhof	7.611	2.000		9.611	3.000		12.611	2.000		14.611			14.611			14.611
Voorziening t.b.v. flexwoningen		1.300		1.300			1.300			1.300			1.300			1.300
Totaal voorzieningen middelen van derden	18.398	3.660	1.927	20.131	3.360	1.726	21.765	2.360	1.526	22.599	360	1.326	21.633	-	2.250	19.383
Totaal voorzieningen	44.988	17.859	13.379	49.468	13.180	24.256	38.392	13.948	15.123	37.217	13.449	15.543	35.123	11.594	11.841	34.876

INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

Algemeen

De tabel Incidentele baten en lasten geeft een onderbouwing van het structurele begrotingsevenwicht en draagt bij aan het inzicht in de financiële positie van de gemeente. Van een structureel begrotingsevenwicht is sprake als structurele lasten in de begroting worden afgedekt door structurele baten.

Bij het opstellen van de tabel Incidentele baten en lasten zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- het betreft baten en lasten in de meerjarenbegroting,
- het betreft baten en lasten die zich maximaal drie jaar voordoen of waarvan de eindigheid vastligt als gevolg van een raadsbesluit of toekenningsbesluit.

(bedragen x € 1.000)		2025	2026	2027	2028
Programma / Omschrijving	B/L				
Stad en bestuur					
- Delft-West	L	200			
Duurzame stad					
- Futureproof Warmtenet Delft	L	757			
- Warmtepomp	L		4.000		
Goed wonen					
- IDD	L	2.175	1.450	1.300	769
Gezonde en sociale stad					
- Delft-West	L	597	456	430	
Samenleven, onderwijs en cultuur					
- Vernieuwen sportpark Ringpass	L	500			
- Vernieuwen sportpark Blue Birds	L	1.200			
- Delft-West	L	510	360	1.960	
- IDD	L	153	153		
Economie en vastgoed					
- Omzetting reserve Vastgoed naar voorziening	L	50		-1.500	
- Vrijval voorziening MPD	L	-2.000			
- IDD	L	150	150	150	
Overhead					
- Voorbereiding NIS (Europese informatiebeveiliging wetgeving)	L	125			
Financiën					
- Gemeentefonds - meicirculaire 2024: uitname 2025	B	4.150			
- Motie Herbestemmen van middelen voor de uitvoering van het IHP Cultuur	B	-3.000			
		5.567	6.569	2.340	769
Mutaties in reserves					
Incidentele reservemutaties		1.152	-5.329	-2.101	867
Saldo van incidentele baten, lasten en reservemutaties in de begroting		6.719	1.240	239	1.636
Begrotingssaldi		60	-4.088	-4.196	75
Structureel begrotingsevenwicht		6.779	-2.848	-3.957	1.711

De tabel geeft een volledig en eenduidig inzicht in de incidentele posten die het begrotingssaldo beïnvloeden.

Hierbij geldt dat na correctie voor incidentele lasten het saldo verbetert. De correctie voor incidentele baten verslechtert het saldo. Na eliminatie van de incidentele posten ontstaat zicht op het structureel evenwicht van de begroting.

Een positief structureel evenwicht betekent niet dat er ruimte is voor extra uitgaven. En een negatief structureel evenwicht betekent niet dat bezuinigd moet worden. Het structureel evenwicht geeft uitsluitend een beeld van het begrotingssaldo ná eliminatie van alle incidentele lasten, baten en reservemutaties. Hierdoor ontstaat inzicht in de robuustheid van de begroting. De achterliggende gedachte hierbij is dat een begroting waarin structurele lasten gedekt worden door incidentele baten op termijn niet houdbaar is en leidt tot een ongunstige financiële positie.

Conclusie

Na correctie van de incidentele baten, lasten en reservemutaties op het begrotingssaldo is de begroting in 2025 structureel in evenwicht. Dit betekent dat sprake is van 'structureel en reëel begrotingsevenwicht', oftewel structurele lasten worden gedekt door structurele baten.

Toelichting

Delft-West

Voor de opgave Delft-West zijn incidentele dekkingsmiddelen gereserveerd. Dit betekent dat ook de activiteiten de hiermee gedekt worden incidenteel zijn (schuldhelpverlening).

Futureproof Warmtenet Delft

Fonds Delft 2040 levert in 2025 een bijdrage van € 0,757 miljoen aan NetVerder voor de overdimensionering van het Open Warmtenet ten behoeve van toekomstige aansluitingen.

Warmtepomp

Dit betreft de inzet van € 4 miljoen (bijdrage uit het Fonds Delft 2040) voor de overdimensionering van de Warmtepompcentrale ten behoeve van toekomstige aansluitingen in de wijken Voorhof en Buitenhof.

IDD

Voor de opgave InnovatieDistrict Delft (IDD) zijn incidentele dekkingsmiddelen gereserveerd. Dit betekent dat ook de activiteiten de hiermee gedekt worden incidenteel zijn (programmamakosten, verbindingzone Kruithuisweg, openbare ruimte).

Delft-West

Voor de opgave Delft-West zijn incidentele dekkingsmiddelen gereserveerd. Dit betekent dat ook de activiteiten de hiermee gedekt worden incidenteel zijn (Langer en weer thuis, maatschappelijke diensttijd, bouwdepot dakloze jongeren).

Vernieuwen sportpark Ringpass

Deze eenmalige investering is essentieel voor de sportinfrastructuur en draagt bij aan een gezonde leefstijl van Delftse inwoners.

Vernieuwen sportpark blue Birds

Deze eenmalige investering is essentieel voor de sportinfrastructuur en draagt bij aan een gezonde leefstijl van Delftse inwoners.

Delft-West

Voor de opgave Delft-West zijn incidentele dekkingsmiddelen gereserveerd. Dit betekent dat ook de activiteiten de hiermee gedekt worden incidenteel zijn (combinatiefunctie, cultuureducatie en -participatie).

IDD

Voor de opgave InnovatieDistrict Delft (IDD) zijn incidentele dekkingsmiddelen gereserveerd. Dit betekent dat ook de activiteiten de hiermee gedekt worden incidenteel zijn (Smart Makers Delft).

Omzetting reserve Vastgoed naar voorziening

dit betreft de aanvulling van tekorten die zijn ontstaan bij de omzetting van de reserve naar de voorziening die op basis van de Jaarstukken 2022 is voorgeschreven door de provincie.

Vrijval voorziening MPD

De middelen die gereserveerd zijn voor regulier onderhoud vallen vrij vanwege de renovatie en verschuiven naar de reserve Prinsenhof Delft.

IDD

Voor de opgave InnovatieDistrict Delft (IDD) zijn incidentele dekkingsmiddelen gereserveerd. Dit betekent dat ook de activiteiten de hiermee gedekt worden incidenteel zijn (Planet B.io).

Vorbereiding NIS (Europese informatiebeveiliging wetgeving)

Betreft kosten voor het voldoen aan de Europese richtlijn voor Informatiebeveiliging.

Gemeentefonds – meicirculaire 2024: uitname 2025

Gemeenten ontvangen in 2025 eenmalig € 675 miljoen minder algemene uitkering. In het Bestuurlijk overleg Financiële verhoudingen (BOFv) van 10 april 2024 hebben Rijk, VNG en IPO afgesproken dat de eenmalige daling van gemeentefonds door toezichthouders in de meerjarenbegroting 2025-2028 voor de jaarschijf 2025 als incidenteel wordt gezien.

Motie Herbestemmen van middelen voor de uitvoering van het IHP Cultuur

De motie Herbestemming van middelen voor de uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan (IHP) Delft (Kadernota 2024) verzoekt om in de Programmabegroting 2025-2028 uit de algemene reserves € 3 miljoen te herbestemmen voor culturele huisvestingsopgaven. Uit de Algemene reserve wordt € 3 miljoen ingezet als dekking.

(bedragen x € 1.000)		2025	2026	2027	2028
Structurele reservemutaties		B/L			
Reserve Dekking kapitaallasten	B	-2.074	-2.218	-3.469	-3.491
Structurele reservemutaties		-2.074	-2.218	-3.469	-3.491

(bedragen x € 1.000)		2025	2026	2027	2028
Incidentele reservemutaties		B/L			
Algemene reserve	B	-18.444	-3.073	-4.007	-1.459
Reserve Stad	B	-757	-4.000		
Reserve Voorbereidingskosten Fonds Delft 2040	B	-125	-125	-125	-125
Reserve Beleid en uitvoering	B	-477	-352	-352	-242
Reserve Sociaal domein	B	-750			
Reserve Automatiseringsmiddelen	B	-400	-400	-150	-150
Reserve Openbare ruimte	B	-1.000	-1.000	-630	
Reserve MO/BW/Begeleiding	B	-1.800			
Reserve Decentralisatie uitkering vrouwenopvang	B	-200			
Reserve Schieoevers	B	-1.555	-1.073	-781	-552
Reserve WGA-ERD	B	-430	-430	-430	
Reserve Kostenverhaal bovenwijkse voorzieningen	B	-25			
Reserve Onderwijshuisvesting	B	-516	-412	-412	-412
Reserve Gemeentelijke huisvesting	B	-325			
Reserve Energie in de Wijken	B	-98	-98	-98	-98
Algemene reserve	L	18.375			321
Reserve Stad	L	900	900	900	900
Reserve Sociaal domein	L	750	750		
Reserve Cultureel erfgoed	L	72	72	72	72
Reserve Openbare ruimte	L	900			
Reserve MO/BW/Begeleiding	L	1.460	1.460	1.460	1.460
Reserve Investeringsplan	L	1.400	1.300	1.300	
Reserve WGA-ERD	L	430	430	430	430
Reserve Kostenverhaal bovenwijkse voorzieningen	L	1.000			
Reserve Prinsenhof	L	2.255	255	255	255
Reserve Onderwijshuisvesting	L	512	467	467	467
Incidentele reservemutaties		1.152	-5.329	-2.101	867

BIJLAGEN

BELEIDSINDICATOREN

Algemeen

Trends en analyses van onderstaande beleidsindicatoren staan in de 'Staat van Delft': <https://delft.notubiz.nl/document/14193854/1> .

Duurzame stad	Stand:	Streven: PB 2025	Streven: PB 2026	Streven in 2050
CO2-uitstoot in kiloton	-47%	-50%	-51%	-100%
% Delftenaren die naar eigen zeggen duurzaam bezig zijn	57%	67%	70%	100%

Bereikbare stad	Stand:	Streven: PB 2025	Streven: PB 2026	Streven: PB 2030
Bereikbaarheid: klantwaardering	7,5	7,8	7,9	8,5
Fietsen en lopen: klantwaardering	8,4	8,5	8,6	9,0
% Auto: aandeel verplaatsingen	19%	Minder auto	Minder auto	Minder auto
% Fiets: aandeel verplaatsingen	46%	Meer fietsen	Meer fietsen	Meer fietsen
% Lopen: aandeel verplaatsingen	27%	Meer lopen	Meer lopen	Meer lopen
% OV: aandeel verplaatsingen	3%	Meer OV	Meer OV	Meer OV

Goed wonen	Stand:	Streven: PB 2025	Streven: PB 2026	Streven: 2030
Aandeel corporatiewoningen (excl. Studenten) Woningen	36%	> 33%	> 33%	> 33%
Woningen	54.218	55.100	+ 900	60.000
Studentenwoningen	142*	+ 350	+ 250	+3.500

Meldingen woonoverlast	634	=>365	=>365	=>365
------------------------	-----	-------	-------	-------

*Er zijn 142 woningen gerealiseerd en er zijn 136 woningen in aanbouw.

Schone en veilige stad	Stand:	Streven: PB 2025	Streven: PB 2026	Streven: 2030
% Tevreden bewoners over openbare ruimte	79%	78%	79%	85%
% Voelt zich veilig in de buurt	86%	87%	89%	90%
Veiligheidsindex: misdrijven	index	-1%	-2%	-5%
Jeugdcriminaliteit: % minderjarige verdachten	12%	12%	12%	10,5%

Gezonde en sociale stad	Stand:	Streven: PB 2025	Streven: PB 2026	Streven: 2030
Jeugdzorg: aandeel geslaagde hulpverlening	71%	71%	71%	71%
Waardig oud worden: % eenzaamheid 75+	53%	49%	48%	45%
% Eenzaamheid	44%	39%	38%	35%
% Voelt zich vaak/soms gediscrimineerd	12%	10%	9%	5%

Samenleven, onderwijs en cultuur	Stand:	Streven: PB 2025	Streven: PB 2026	Streven: 2030
% Schoolverlaters	3,1%	2,28%	2,28%	1,5%
VVE doelgroepeuters	72%	74%	75%	80%
% Goede ervaren gezondheid	74%	79%	80%	85%
% Niet sporters	38%	41%	40%	35%
Cultuurwaardering	7,0	7,2	7,3	8,0

Werk en inkomen	Stand:	Streven: PB 2025	Streven: PB 2026	Streven: 2030
Armoede, kansenongelijkheid:				
bijstand per 1000 inwoners Delft	41	wordt kleiner	wordt kleiner	gelijk aan landelijk
% Kinderen in armoede	9%	9%	8%	6%
Geslaagde schuldhulpverlening	58%	66%	67%	75%
Economie en vastgoed	Stand:	Streven: PB 2025	Streven: PB 2026	Streven: 2030
Overnachtingen toeristen	408.145	411.000	418.000	435.000
Vierkante meter bedrijfsruimte (VBO-industriefunctie)	317.477	373.000	383.000	413.000
Groei aantal banen (werkzame personen)	58.810	57.500	58.000	60.000
Stad en bestuur	Stand:	Streven: PB 2025	Streven: PB 2026	Streven: 2030
Met elkaar: vertrouwensscore B&W	6,4	6,6	6,6	7,0

VERPLICHTE BELEIDSINDICATOREN BBV

Duurzame stad			
Vergelijkingscijfers BBV	Delft	Nederland	Peiljaar
% Hernieuwbare elektriciteit	5,7%	41,3%	2022
Omvang huishoudelijk restafval	179kg	148kg	2022
Goed wonen			
Vergelijkingscijfers BBV	Delft	Nederland	Peiljaar
Woonlasten éénpersoonshuishouden	977	ntb	2024
Woonlasten meerpersoonshuishouden	1128	ntb	2024
WOZ-waarde woningen (voorlopige cijfers)	336.000	379.000	2024
Nieuwbouw per 1.000 woningen	23,6	9,1	2023
Schone en veilige stad			
Vergelijkingscijfers BBV	Delft	Nederland	Peiljaar
Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	3,8	2,5	2023
Aantal diefstallen uit woning per 1.000 inwoners	1,3	1,3	2023
Gewelds- en seksuele misdrijven per 1.000 inwoners	4,4	4,3	2023
Vernielen en beschadigingen per 1.000 inwoners	5,4	5,8	2023
Gezonde en sociale stad			
Vergelijkingscijfers BBV	Delft	Nederland	Peiljaar
Verwijzingen Halt per 1.000 inwoners 12-18jr	7	9	2023
% Jongeren met delict voor rechter	1%	1%	2022
% Jongeren met jeugdhulp	16%	13,5%	2023
% Jongeren met jeugdreclassering	0,3%	0,3%	2023
% Jongeren met jeugdbescherming	1,2	1,1	2023
Samenleven, onderwijs en cultuur			

Vergelijkingscijfers BBV	Delft	Nederland	Peiljaar
Absoluut verzuim per 1.000 leerlingen	0,5	6,3	2023
Relatief verzuim per 1.000 leerlingen	41	27	2023
Werk en inkomen			
Vergelijkingscijfers BBV	Delft	Nederland	Peiljaar
% Netto arbeidsparticipatie	72%	73%	2023
% Functiemenging	52,7%	54,2%	2023
Bijstandsuitkeringen per 1.000 inwoners	41	34	2023
Demografische Druk	52,4%	70,4%	2024
Aantal re-integratievoorzieningen	199,5	191,5	2023
Wmo-cliënten met maatwerkarrangement	670	700	2023
% Kinderen in armoede	9%	6%	2022
% Jeugdwerkloosheid	1%	1%	2022
Economie en vastgoed			
Vergelijkingscijfers BBV	Delft	Nederland	Peiljaar
Banen per 1.000 inwoners	777	836	2023
Vestigingen per 1.000 inwoners	127,4	181,8	2023
Overhead*			
Vergelijkingscijfers BBV	Delft	2022	2023
Formatie per 1.000 inwoners		8,4	8,4
Bezetting per 1.000 inwoners		8,3	8,7
Apparaatskosten (per inwoner)		929	1.005
Externe inhuur		18,3%	17,3%
% Overhead (tov totale begroting)		7,60%	9,00%

*De 'regeling beleidsindicatoren gemeente' bepaalt dat de indicatoren voor 'overhead' uit eigen lokale gegevens berekend worden. Een landelijke vergelijking is, in tegenstelling tot de andere hierboven genoemde onderwerpen, niet beschikbaar.

AANGENOMEN MOTIES EN AMENDEMENTEN

Moties en amendementen

